

TARTALOMJEGYZÉK

HIRDESD AZ IGÉT!

Sellyei Imre: Az Úr Jézus születése.....	1
Nagy Ferenc: Kiszolgáltatva gonosz erőknek?.....	4

BIBLIAI TÁJAK – EMBEREK

Watson E. Mills: Heródes Agrippa keresztyénüldözései.....	6
John C. H. Laughlin: A szír-efraimi krízis.....	9

A SZOLGÁLAT ÚTJÁN

Hegy András: A szolgálatkezdés kihívásai (2.).....	14
--	----

ISTEN NÉPE A GYŰLEKEZETBEN

David Thurman: Akiket bemeztettünk.....	25
---	----

ÉNEK-ZENE A GYŰLEKEZETBEN

Szebeni Olivér: Zengő harangok.....	27
-------------------------------------	----

MISSZIÓTÖRTÉNETI SZEMELVÉNYEK

Györi Kornél: Németországi baptista hatások istentiszteletünkre.....	35
--	----

MÉCSSES A TE IGÉD

Dr. Matus István: Megigazulás és megszentelődés (3.) Hit és erkölcs... „az utolsó napokban”.....	39
--	----

TANULMÁNYI SZEMLE

Szebeni Olivér: A keresztyénség és az iszlám.....	48
---	----

EGYHÁZ ÉS ÖKUMENÉ

Ökumenikus missziói lelkészkonferencia.....	51
Dolhai Lajos: Az ökumenizmus katolikus alapelvei.....	55

LÁTÁSMÓD

Baptista lelkészi szakfolyóirat

Szolgotárs

2009. második negyedév

XVIII. évfolyam

2. szám

A Magyarországi Baptista Egyház kiadványa

Felelős szerkesztő: *Lukács Tamás*

Felelős kiadó: *dr. Mészáros Kálmán* egyházelnök

Tördelőszerkesztő: *Lukács Tamás*

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

1068 Budapest, Benczúr u. 31.

Telefon: 352-9993

Fax: 352-9707

E-mail: ltg952@pr.hu

<http://szolgotars.fw.hu>

A folyóirat önköltségi áron megvásárolható
és előfizethető a Baptista Kiadónál.

Egy szám ára: 600 Ft,
egyéves előfizetési díj: 2400 Ft.

Megjelenik: negyedévente

ISSN 1218-425X

H I R D E S D A Z I G É T !

Sellyei Imre

Az Úr Jézus születése

Lk 2,1–14

Lukács, a történész

Lukács történészként mutatja be azt a kort, melyben megszületett az Úr Jézus Krisztus. A nagyembereket és a kisembereket. Mert nagyemberek minden társadalomban, minden időben voltak és vannak. Az akkori nagyembert úgy hívják: *Gájusz Octaviánus Caesar*, ismertebb nevén Augustus császár. De ki ő?

Ő az első császár, az első imperátor, a Római Birodalom első embere. Ő megteszi, mert megteheti, hogy uralkodása elején bevonul Rómába 44 légió élén – egy légióban 6200 gyalogos és 726 lovas volt –, vagyis több mint 300 000 katonával. Háromnapos ünnepet tart, katonái között óriási összeget oszt szét, miközben minden az ő kezében egyesül, amit csak el tudunk képzelni. A hajóhad, a hadsereg, a szenátus, minden. Azt is megengedi magának, hogy a római nagytemplom ajtaját bezáratja, mondván: „*nincs többé szükség templomra, mert az istenek közül egy a földre jött, ezért nem lesz több háború*”. És ezt az istent úgy hívják: Augustus császár. Nem véletlen, hogy gyorsan megszavaztatja magának az Augustus nevet, ami annyit jelent, magasztos, fenséges, szent isten. Ő Róma nagyembere, ő az, aki hirdeti magáról: „*Tégla Rómába jöttem, és márvány Rómát hagyok magam mögött*”. Az ő idejében valósult meg a *Pax Romana*, azaz Róma békéje, mert uralkodása alatt valóságos nyugalom volt. Ezek alapján nem véletlen, hogy új időszámítás kezdődik Augustus születésével, és azt mondják a történészek, hogy ez evangélium volt. Mert az ő kezében egyesül a múlt, a jelen és a jövő. Ő egy isten.

A Kr. u.-i 14. esztendő augusztusának 19. napján az isteni Augustus elhagyta a földi birodalmat. Negyvenöt éven keresztül állt a Római Birodalom élén, és 77 évesen halt meg. Mikor hamvait elégették a máglyán, az egyik szenátor látni vélte, ahogyan a lángok között a nagy Augustus császár felemelkedett az égbe, mert az istenek visszatérnek oda, ahonnan a földre érkeztek. Kétségtelen, hogy uralkodása alatt rend és béke honolt, de ekkor történt az az esemény, ami az egész világot megmozdította és felkavarta, és azóta sem tud mit kezdeni vele: megszületett a világ Megváltója, és egyben az én Megváltóm is.

Lukács az evangéliumában a világ Megváltójára fókuszál: *Jézus Krisztusra*. Ezért megfelelő helyre teszi a kor nagyemberét, és annyit mond róla: „*Augustus császár*.” Ezzel elmondja nevét és titulását. Nem többet és nem kevesebbet. Nem tudom, mikor ideért az olvasással Teofilus, nem mondta-e Lukácsnak, hogy egy picit jobban domborítsa ki a császár

Igehirdetésemben négy eseményről szólok:

- Lukács mint történész hogyan látta az akkori eseményeket?
- Isten milyen csodálatosan hangolta össze az eseményeket Fia születésénél
- Jézus Krisztus születésének helyszínéről és körülményeiről
- Krisztus születésének következményéről

életét. Mert megérdemli, annyi jót tett. Nem tudom, de azt tudom, hogy Teofilus látóterét Lukács más dimenziókra irányítja. Nemcsak az övét, hanem a miénket is. A Zsidókhöz írt levél szerzője így ír erről: „*Nézzetek fel Jézusra!*”

Ma is sok istenség vesz körül minket, az embereknek szükségük is van ezekre. De

mivel olyan nagy a kínálat, ezért egyre nehezebb észrevenni az igazit. Hiszen mindegyik azt állítja magáról, hogy ő a valódi.

E rövid igehirdetés célja, hogy megerősödjünk az „igazi”-ban, meghalljuk szelíd és halk – vagy néha hangosabb, intő – szavát, és ha szükséges, korrigáljunk életünkön.

Az Úr Jézus Krisztus születésének időzítése

Lukács célja, hogy bemutassa Isten munkáját. Bemutassa, míg a világ mást kiált ki istennek, valójában ő a világ Ura. S miközben a világ Augustusra figyel, addig Lukács megmutatja, hogy Isten hogyan köti össze a szálakat.

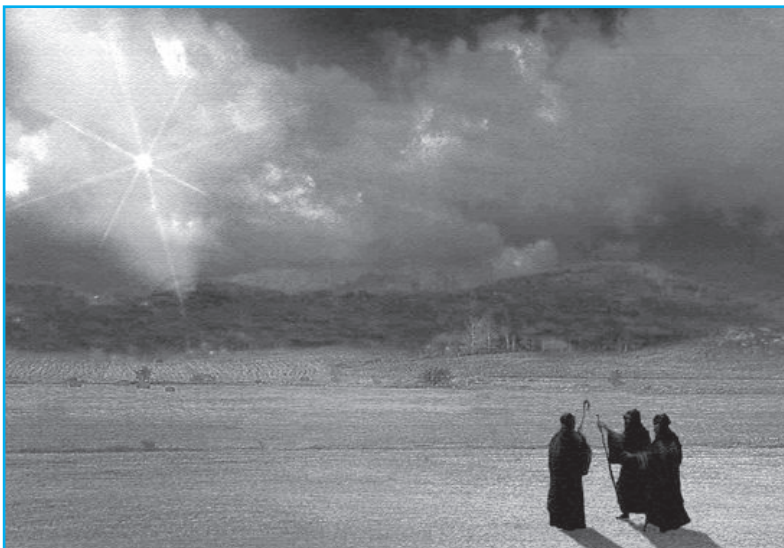
A Messiásnak Betlehemben kell megszületnie, de most Názáretben van. A szálak illesztését nehezíti, hogy Mária gyermeket vár, és aki volt már áldott állapotban, az tudja, hogy az utolsó hetekben, napokban nem célszerű 100–120 km-t megtenni gyalog vagy hátszállaton. Mit kell tenni, hogy e fiatal párt elindítsuk Betlehembe? Hogyan vegyük rá? Hogyan kell embereket mozgatni, motiválni? Isten csodás terve valósul meg, Augustus császár által összeírta a föld lakosságát. Mindenkinek el kellett mennie a maga városába, ahonnan származik. Vajon gondolt-e erre József és Mária, hogy így fog teljesülni a prófécia?

Ma már meg sem tudom számolni azokat az Isten által átélt csodálatos és sokoldalú időzítéseket, amiket személyesen megtapasztaltam. Néha nem értjük az eseményeket, talán úgy érezzük, hogy valaminek a sodrásában vagyunk, aztán ráeszmélünk, Isten van mögötte. Eszembe jut egy házaspár, az egyik Egerből, a másik Pencről érkezik, és egymásra találtak, mert Isten volt velük. Ha én akartam volna rendezni, csak bonyodalmat okoztam volna, de Isten nem. Hosszú ideig nem értettük, hogy Boriska kislányunk csípőműtétjére miért nem kaptunk időpontot. Később megértettük: Isten akarta így, mert közben csoda következtében meggyógyult a kislányunk, és a műtét is elmaradt. Az Úrban lenni jó, az ő tervébe belesimulni áldást jelent, mert „*az Úrban jó nekem*”.

Csodáljuk, ahogyan elindítja a bölcseket az Úr egy fényes csillag alapján. Milyen érdekes: a csillagot mindenkinek látnia kellett, de csak a bölcsek indultak útnak. Az

eseményeket Isten most elindítja egy másik szalon is. Mi lett volna, ha a bölcsek hamarabb érkeznek, mi lett volna, ha a bölcsek útközben összevesznek... sok a ha.

Aztán ott van Simeon. Elmegy a templomba, és találkozik Jézussal és a szüleivel. És itt olvasunk a kulcsról: „*a Lélek indíttatására elment a templomba*”. Vagyis nem a szerencse, nem a sors, hanem minden esemény mögött ott van valaki, aki indítja az embert a Lélek által. És ez a valaki az élő Isten.

Én mint négygyermekes édesapa csodálattal nézem Isten szervezőmunkáját. Áhítattal számolom, ahogyan minden eseményt beilleszt a maga helyére. Azért teszem mindezt, mert nekünk néha még az is nehéz, hogy pontosan megérkezzünk az imaházba. Istennél viszont nincs lehetetlen.

Az Úr Jézus Krisztus születésének helyszíne

Azt olvassuk az igében, hogy nincs hely a vendégfogadóban. Olyan sokan voltak Betlehemben, hogy nem volt hely. Feltételezhetően a vendégfogadás ajánlja fel az állatok szálláshelyét. De ne legyenek romantikus illúzióink, ez a hely, nem olyan, mint a betlehemes játékoknál. Szép szalmatető, áhítatra készítő hely, az állatok szépen sorjában várakoznak, miközben József és Mária összekulcsolt kézzel állnak a kis Jézus felett.

Lukács a *szállás* kifejezést említi Jézus születésekor és az utolsó vacsoránál (Lk 22,11). És az utóbbinál értjük meg, hogy mit jelent a szálláshely. Szépen berendezett emeleti terem, ahol bőségesen elfértek a tanítványok, ahol elfogyasztották a húsvéti bárányt. Ez a helyszín nem adatott meg Jézus születésénél. Milyen is volt a szálláshely.

Vannak olyan feltételezések, hogy a hely nem volt más, mint egy verem, ahova éjszakára lehajtották az állatokat. Alig volt fény, alig volt friss levegő. Elnézést a kifejezésért, de Jézus Krisztus születése állati körülmények között történt.

Mára egyre feledésbe merül, hogy a jászol mit is jelent. A jászol nem a vadregényes szalmatető kisházikót jelenti, hanem azt a vályút, amiből az állatok ettek és ittak. Máriának és Józsefnek nem volt más ötlete, minthogy egy ilyen vályút kibéleljenek szalmával, és ez volt Jézus első ágya. Megalázó mindez egy király számára, ahol a higiénia a küszöb alatt volt. Jézus Krisztus a *tékozló fiú* példázatában

mondja, hogy a fiú a moslékosvályúnál szállt magába. Ott jutott új felismerésre, ott szánta rá magát a hazamenetelre, ott formálódtak a megtérés szavai, ott, olyan helyen, ahol Jézus megszületett.

Máté evangélista mint zsidó ember egy szót sem ír erről az eseményről. Ó mélyen hallgat. Egyszerűen nem tudja elfogadni, elviselni, hogy az Isten Fia, a Messiás ilyen helyszínen születessen meg. Ó már arról ír, hogy a bölcsek megjelentek egy háznál. Lapszálen jegyezzük meg, a bölcsek ott aludtak, hiszen álomban kaptak utasítást. Vajon ők milyen körülmények között aludtak? Vajon ők is mondták: *Jézus, ez azért túlzás*. Az evangélium szerint nem mondták, hanem áldották az Urat.

Végül azt is látni kell, hogy nem véletlenül született meg Jézus éjszaka. Az éjszaka jelentette a sötétség óráját, a gonosz erőinek, a démoni erőnek az idejét. Az éjszakától félték az emberek. Lefekvés előtt minden izraelita elmondta imádságban: *Uram, kezedbe teszem le az én lelkemet*. Majd reggel mindenki hálát adott a megtartásért. Jézus Krisztus ezzel azt is jelzi, megtörte a gonosz erejét. Ő Úr mindenek felett. Ő a király, jelzi az emberiségnek és a szellemvilágnak.

Kérdezheted: *Krisztus miért így született?* Azért, hogy nehogya azt mondd: *Isten Fia nem tud engem megérteni, nem tudja átélni a problémámat, mert nincs benne*. Benne van, már a születése is ezt mutatja. Teljesen azonosult az emberrel.

Jézus születésének következménye

Nyugtalanság és öröm. Ezzel a két szóval lehet összefoglalni.

Nyugtalanság

Mária és József életében. Hol fogunk szülni? Milyen körülmények között? Mikor indulhatunk haza? Ott nem voltak steril körülmények, megfelelő orvos, kiszolgáló személyzet. Megrázó, hogy József elmegy a szülőfalujába, és a rokonoknál sincs hely. Abban a társadalomban, ahol a vendégszeretet gyakorlása kötelező érvényű volt. A kavargó érzésekről nem ír a szentíró, de át tudjuk érezni.

Édesanyámmal és bátyámmal közel tíz évvel ezelőtt elmentünk édesanya szülőfalujába, Kisvarsányba. Édesanyám már nagyon várta azt a hétvégét, hiszen több mint húsz éve nem volt a falujában. Régi események, arcok, emlékek villantak fel benne. Nem tudta, hogy mennyire fognak rá emlékezni, hogyan fogják fogadni a kis *Szűcs* lányt, ezért előre elhatároztuk, hogy a közeli szállodában fogunk aludni, hogy senkinek ne okozunk kellemetlenséget. De mihelyt megtudták a lelki testvérek, rokonok, barátok Kis- és Nagyvarsányban, hogy ott vagyunk, versenyre keltek értünk, mondván: *nálunk aludjatok!* Felemelő érzés volt átélni a testvérszeretetet.

Heródes életében. A fejedelem teljesen megrémült, mikor jelentik a bölcsek, hogy láttak egy fényes csillagot, ami azt jelezte, hogy egy új uralkodó, új király fog megszületni.

Miért félt Heródes egy kisgyermektől? Talán a szülei gazdagok voltak? Talán jó kapcsolatuk volt a vezetőikkel? Vagy netalán hatalomra törők voltak? Nem. Egyik sem. Heródes azért lett nyugtalan, mert az Írások szóltak Jézusról, a Messiásról. Ha róla szóltak, akkor van Isten, akkor be fog teljesülni mindaz, amiről a Szentírás szól.

A bölcseknél. Mert nem találják az új királyt. Volt már olyan, hogy nyugtalanság fogott el, mert nem talátd a Bibliádat? Volt már olyan, hogy nyugtalanság volt a szívedben, mert nem a krisztusi lelkület áradt szavaidból? Netalán azért, mert hallgatnod kellett, és te mondtad a magadét, vagy mondanod kellett volna az örömhírt, és te hallgattál? Ha igen, akkor belül megszólalt a Lélek. Máté annyit jelez, hogy rossz helyen keresték a Megváltót, a palotában.

Öröm

Angyalkórus hirdeti először a nagy örömet. Megszületett, itt van a Krisztus, a Messiás. Olyan öröm ez, amely mindenkit érint. Téged és engem. Aki találkozott már Krisztussal, az kétféleképpen ment el tőle: nyugtalanul vagy örömmel. Az angyalkórus most hirdeti:

Ne félj! Az angyalkórus tartós örömről szól. Ez az öröm töltse be lelketeket, amely egyben minden nép öröme lesz! Orvos barátomtól hallottam, hogy a nevetéshez kevesebb izmot mozgatunk meg, kevesebb erő igénybevétele kell a mosolyhoz, mint a síráshoz. A félelem tönkretesz, míg a szeretet felépít. Ne félj, szól a követ! De miért ne féljek? Nem fogják emelni a gázarakat? Nem lesz munkahelyi elbocsátás? Sikerülni fog a vizsgám? Meggyógyulok? Nem. Ennél sokkal többet hirdet az angyalkórus. Azért ne félj, mert Üdvözítő született!

Mert *Üdvözítő*, úgy is mondhatjuk Szabadító született. Szabadító, aki meg tud menteni mindenből és mindentől. Aki tudja a megoldást. Álljunk meg egy pillanatra! Ki tud szabadítani Jézus az alkohol mámorából? Le tudom tenni segítségével a cigit? Meg tudom állni, hogy ne nézzek meg szexoldalakat a neten? Jézus Krisztus meg tud szabadítani a régi félelmeimtől? Erőt tud adni, hogy becsületesen felkészüljek a vizsgákra? Ő tud értelmet adni az életemnek? A válasz: igen. Ő ezért jött.

Ma. Igen ma is megszületik a szálláson, ma is kész bemeni a legszegényebb helyre és a leggazdagabb palotába. Igen, ő ma is kész. Lukács egyik kulcsszava a *kell* ige mellett a *ma*.

Nektek. Ezzel válik személyessé. Nemcsak általánosan mondhatom, hogy Jézus megszületett, hanem azt is mondom, hogy nekem. Hozzám jött, nálam van, mert nálam van hely. Ő megy tovább, de ha kéred, ő megáll. Egy kedves kis településen mondta nekem egy férfi: neki beszéljek Jézusról – mutatott egy távoli emberre, majd így folytatta –, neki nagy szüksége van Jézusra. És magának nincs? – kérdeztem. Nekem nincs, én templomba járok – zárta a beszélgetést.

Nektek! Milyen kegyelem, ha ki tudod mondani: *nekem van szükségem Jézusra, nem annak ott, a távolban, nem a szomszédnak, hanem nekem.* Igen, hozzám jött, értem jött a földre, bűnös emberért.

Egy tanítást hallva megerősödtem abban, hogy nem lehet akármikor megtérni. Nem lehet azt mondani, hogy én 2009. január 19-én meg fogok térni. Nem lehet. Mert Isten a megtéréskor olyan atmoszférát teremt, mikor a gonosz erőket megköti, mikor a zavaró körülményeket elüzi, mikor úgy érzed a Lélek által, hogy most a prédikátor csak hozzád szól. Akkor lehet megtérni. Ha ezt elszalasztod, és ezt te belül érzed, tudod, akkor gyáva ember vagy, és hogy mikor lesz a következő, azt csak az Atya tudja.

Az ige szava nyugtalanságot okoz, mert nem tud mit kezdeni az ember a jelenséggel, az üzenettel, nem tudja azt mondani, hogy igen, szükségem van rá, de nem is tud előre kitérni. Harcol, viaskodik magában, magával, érzi, talán tudja is, hogy van tartalma a krisztusi üzenetnek, de nincs hozzá bátorsága.

Mások örömmel mentek és mennek tovább, mert megtalálták a Krisztust. Van, akinek messziről kell érkeznie, a tékozló fiú példázata szerint a disznók vályujától, és van, kinek a szomszédból, mert a gyülekezetben nőtt fel. De mind a kettőnek meg kell érkeznie, mind a kettőnek meg kell térnie.

Testvérem, kérdezem tőled: „*Bűnös, van-e hely szívedben fogadni az üdv Urát?*” Ha igen, akkor adjunk hálát ezért e napon! Ámen.

Sellyei Imre életének állomásai

Isten kegyelméből 1970-ben istenfélő szülők gyermekeként láthatta meg a napvilágot. A lelki táplálékot a családi áhítatokon és a Budafoki Baptista Gyülekezetben kapta meg.

Egy hosszú megtérési folyamat végén – gyermekbibliakör, ifjúsági alkalmak, kirándulások –, gyermeki hitét megvallva 1982-ben bement a testvérel együtt a budafoki gyülekezetben Kovács Géza lelkipásztor által.

Életét meghatározta Isten elhívó szava, amit hallható módon 17–18 évesen egy éjszaka kapott. Ezért életútját megváltoztatva lelkipásztori szolgálatra szentelte magát. A baptista teológiára jelentkezett 1992-ben, ahol az akkori felvételiző bizottság alkalmatlannak találta.

Isten akaratát elfogadva polgári életszakaszában családi vállalkozásba kezdett épületgépészeti szakterületen, amit öt évig végzett. De Isten elhívó szava nem hagyta nyugodni, ezért 1997-ben újból jelentkezett a teológiára, amit 2002-re elvégzett. Majd 2008-ban szociálpedagógus diplomát szerzett a győri NYME-ATK-n.

Lelkipásztori szolgálatát meghatározta a pápai gyülekezet, ahol gyakorlóévét töltötte *Csaplár József* lelkipásztor mellett, majd Győrbe kapott meghívást, ahonnan a felsőpetényi gyülekezetbe hívták, melynek körzeti állomása Penc, ahol jelenleg is végzi szolgálatát.

Isten kegyelméből a sok imádságot meghallgatva édesapja – aki akkor már átlépte a hetvenedik évét is – hitét megvallva bement a Budafoki Baptista Gyülekezetben.

Közben megtalálta segítőtársát a Budafoki Baptista Gyülekezetben, és 1999 májusában házasságot kötött *Oszvald Júliával*. Házasságukat Isten négy gyermekkel áldotta meg: *Dorka Csenge, Csani Imre, Bori Málva* és *Bánk Tétény*.

Nagy Ferenc

Kiszolgáltatva gonosz erőknek?

Az egyháztörténet tanúsága és a bibliai szemlélet szerint is a korszakok váltakozása nem egyenes, és nem egyenletesen emelkedő vonallal rajzolható meg, hanem hullámgörbével. Vannak lejtők és emelkedők a történelem menetében. Jézus, amikor a történelmi változásokról szólt, nem választotta el, hanem együtt láttatta a történelem sodrásában a profán (világi) erőviszonyok változásait és az Isten népe életének sorsfordulóit. Tévedésnek mondható az olyan szemlélet, amely elkülönítve vizsgálja az egyiket a másiktól. Az emberiség története egy hatalmas eseményhőmpölygés, és ebben éli sajátos életét – ahogy mondani szokták – az egyház, sokszor részben egybeemosódva, nem elkülönülten a világtól. Ebből az összemosódásból a világnak lehet haszna, de az egyháznak csak kára származhat. Azt azonban a Biblia világosan láttatja, hogy a történelem végső célba érése két elágazáshoz vezet. Itt pecsételődik meg mindkettőnek a sorsa. A világhoz tartozás és az Istenhez tartozás (itt már csak emberekről lesz szó) közötti különbség félreérthetetlen lesz, s itt összemosódás már nem fordulhat elő!

Az egyetemes történelem vonulatában együtt él az egész embervilág, tehát nem elkülönülten, de mégsem eggyé váltan. Ezért az az elképzelés, hogy az egyháznak lesz egy boldog korszaka (földi körülmények között), amely felé haladunk, tévedés. Ahhoz, hogy a földi érában az egyházra egy nyugalmas békekorszak köszöntsön rá, a sátánt fogságra kellene vetni, minden hatalmától megfosztva. De az emberiség ekkor sem lenne egységes, mert a sátán lefegyverzésével a megtéretlenek nem lépnének át a megváltottak közösségébe. Ilyen módon Isten földi országába sem lehet belépni! Jézus eljövetele nem egy nyugalmas, hanem egy nagyon is felgyorsult és zűrzavaros időszakban következik be, amelyben azonban a történelem a „megszokott” mederben haladni látszik. A világ mivel nem hisz az üdvkor eljövételében, így sejtései sem lehetnek a kozmikus változások közeledéséről – amint Nőé napjaiban sem sejtették az ítélet közeledését (Mt 24. rész).

„Ti pedig vigyázzatok magatokra: mert bíróságoknak adnak át titeket, zsinagógákban vernek meg, helytartók és királyok elé állítanak énértem, bizonysgul nekik. Előbb azonban minden nép között hirdetni kell az evangéliumot. Amikor pedig elhurcolnak és átadnak titeket, ne aggódjatok előre, hogy mit mondjatok, hanem ami megadatik nektek abban az órában, azt mondjátok, mert nem ti vagytok, akik szóltok, hanem a Szentlélek. Akkor testvér a testvérét, apa a gyermekét adja majd halálra, gyermekek támadnak szüleik ellen, és vesztüket okozzák, és mindenki gyűlöl majd titeket az én nevéért; de aki mindvégig kitart, az üdvözülni fog.”

(Mk 13,9–13)

Jézus a jelzett rövid igeszakaszban elősorol néhány olyan veszélyhelyzetet, amelyek nem esetleg, hanem bizonyosan bekövetkeznek. Mégis arra inti tanítványait, hogy vigyázzanak. Nem első és nem utolsó eset, hogy Jézus ezt teszi. Kérdezhetnénk magunktól, mire vagy hogyan kell vigyázni, ha ezek az események elkerülhetetlenek, van-e így jelentősége a vigyázásnak? Földi körülményeink között bárhol vagyunk, bármit teszünk, mindig vigyázni kell. A bajok jelentős része azért következik be, mert nem vigyáznak az emberek, sem magukra, sem másokra. Utólagosan sokszor megállapítható a vigyázatlanság mint ok, ha baj támad. Az intés időszerűsége állandó. Most vegyük sorba az el nem kerülhető veszélyeket:

A tanítványt bíróságoknak átadják, zsinagógákban megverik, helytartók és királyok elé állítják. A bíróság kezébe esni szerencsés dolog a szerencsétlenség között, mert törvény szerint járnak el az

előállított bűnössel szemben, és várható az igazságos ítélet-meghozatal is. A tanítvány meghurcoltatásának oka azonban az, hogy Jézusnak követője. Itt pedig nincsen szó semmi olyan (közönséges, politikai vagy háborús) bűnről, amely miatt enyhébb vagy szigorúbb vagy esetleg halálbüntetést szabhatnának ki. Aki miatt mégis erre a sorsra jut a tanítvány, maga is bűntelen volt, és a legsúlyosabb büntetéssel, kereszthalállal sújtották. A tanítványokban Jézust tovább üldözik a történelem folyamán, és igazságos ítéletet továbbra sem hoznak az ő ügyében! Néhányszor szóba jön a zsinagógákban való megveretés eshetősége is. Jézust magát is sokszor megtámadták a zsinagógában. A legdühösebb támadás a názareti zsinagógában érte, ahol rárontottak, kikergették, és szakadékba akarták vetni. Ma, ha a nekivadult tömeg önbíráskodik, rátá-

mad valakire, lincselésnek nevezik. És ez zsinagógában is megtörténhet. Így esetenként a lincselést a tanítványnak is el kell szenvednie. Helytartók és királyok elé is kerülhetnek Jézus követői. A hatalom birtokosait senki és semmi sem gátolhatja abban, hogy a pusztán irigységből megvádoltakat feloldozzák és szabadon engedjék, mégis képtelenek arra, hogy ne éljenek vissza hatalmukkal! A hatalmasok a hatalom fogságában vergődnek! Ennek ószövetségi bizonyítéka például Sadrak, Mésak és Abédnegó esete, akiket Nebukadnecar király haragjában tűzhalálra ítél, ártatlanul. Megrettent azonban, s ágyából kipattanva sietett, hogy meglássa, mi történt az ártatlanul kemencébe vetett hárommal! Vagy Dárius király a médek és perzsák megmásíthatatlan törvénye értelmében ítélte halálra az ugyancsak ártatlan Dánielt, amely miatt egész éjszaka álmatlanul vergődött ágyában. Reggelre kelve sietett, ha még életben találja Dánielt, hogy kimentse az oroslánok verméből. Heródes (Antipás) a kéjszár király, bár nem kívánta Keresztelő János halálát, de esküje miatt nem tudta elutasítani asszonya gonosz kívánságát! – A veszélyek megnevezése többes számban hangzik el. Ez azt is jelenti, hogy folya-matosan kísértenek ezek a veszélyek, és akár azt is, hogy nem csak egyszer történhet meg egy-egy tanítvánnyal a meghurcoltatás, amint ezt a Cselekedetek könyve és az egyháztörténet is tanúsítja, hanem többször is!

Mindezeket látva mégsem kell a végsőig kiszolgáltattottnak látni Jézus követőit. Jézus maga, amint az evangéliumokból tudjuk, sokkal inkább volt nevezhető hatalmas, megfélemlíthetetlen, a hatalmat gyakorlók felett állónak, mint tőlük függőnek. Ugyanakkor azt is látjuk, hogy Urunk maga is vigyázott! Nem bízta magát az emberekre, mert tudta, hogy mi lakik bennük, másrészt vigyázott arra, hogy mindent mennyei Atyja akarata szerint cselekedjen, vigyázott arra, hogy mindent az egyedül megfelelő időben végezzen el. Jézus nézte az órát, a cselekvés idejét, sem előbb, sem elkésve nem tett semmit. Bár Lázár meggyógyításáról látszólag elkésett, és ezt a gyászolók fájalták, ám bánás nélkül hozta ezt szóba az elhunyt egyik nővére. Az események alakulása azonban megmutatta, hogy Jézus most sem késett el, hanem a legalkalmasabb időben megérkezett a család megsegítésére és örömére!

Jézus tanítványai nem szomorú szájú örömhírvivők. Igaz, hogy sok szenvedést mér rájuk az emberi gonoszság. Lehet, hogy vannak, akik a rossz időkre emlékeznek leginkább, arra, amikor ásóval, villával, baltával támadtak rájuk, amikor házukat felgyújtották, amikor megverték vagy bebörtönözték őket. Nem helyes, ha a jókat eltemetjük, ha nem emlékezünk azokra. Pedig ha felidézni a kapott áldásokat, a késni látszó, mégis alkalmas időben érkezett segítségüket, és ezeket mérlegre helyezni az élen emlékeztetben őrzött rosszakkal együtt, akkor láthatnánk, hogy a kapott jók nagyobb súllyal esnek latba, mint a fájdalokat ében

tartó rosszak. Hát a jó sokkal jobb, mint a rossz, inkább ezeket kereteztessük be, mint a rosszat! Az igazságért azonban a rosszat sem hasznos elsüllyedve hagyni.

Jézus különösen figyelmükbe ajánlja követőinek, hogy mire vigyázzanak, ha például elhurcolják és vattóra fogják őket. Erre ne készüljenek fel! A perbe fogott embereket igyekeznek jól felkészíteni, minden szóba hozható kérdésre a legokosabb feleletet előre kigondolni, de arra is, hogy mit ne mondjanak, mire ne is emlékezzenek. Tehát a tanítvány védőügyvéd nélkül, „felkészületlenül” álljon a törvényszék elé. Ez a hitetlenek előtt felelőtleneknek tűnik, azonban a tanítvány akkor felelőtlen és kishitű, ha felkészül a vattásra. A Szentlélek akarja kézbe venni úgy az ügyet, hogy a felvetett kérdésekre ő sugallja a választ. A Szentlélek nem arra hivatott, hogy a keresztkérdésekkel zavarba hozott tanítvány gyarló feleleteit korrigálja a per folyamán, hanem hogy ő vigye győzelemre a perbe fogott tanítvány ügyét. Az a tanítvány, amelyik ezt az intést nem fogadja meg, ne csodálkozzon, ha a perben vesztes lesz! Urunk vigyázást ajánló felhívása a tanítvány számára is megszívlelnivaló intés marad, egészen a világ végezetéig! – A szentlélek állandó segítője azoknak a hívőknek, akik a szólás jogát átengedik hittel az ő számára. Így volt ez kezdetben, amikor ezt az „engedélyt” megadták a tanítványok az ajándékul és segítőül kapott Szentléleknek, és így lesz ez az idők végezetéig is. – Egy régi igehirdető, aki ugyan nem volt lojális a más hitűekkel szemben, szépen fogalmazta meg a Szentlélek segítségnyújtását az apostoloknak: „Valamint a nagy álgyu, valamig tüzet nem adnak gyújtólyukába, semmit nem ront, semmi ereje nincsen, akármely gyermek körül forog és kezét vagy fejét beléje teszi, de mihelyt a tűz megilleti gyújtólyukát, rettenetes pattanással kőfalakat ront és valamit előtte talál, földre dőjt, ontja: úgy valának az apostolok a Szentlélek vétele előtt, semmi erejük nem volt, de mihelyt a mennyei tűz bennük felgyújtaték, senki ellenök nem állhata...” (Pázmány Péter)

David van der Leyen és Levina Ghyselins halála (Ghent, 1554 J. Luyken)
A grafika az anabaptisták üldözését ábrázolja Európában

Watson E. Mills

Heródes Agrippa keresztyénüldözései

Felülnézeti kép a Heródiúmról. Mutatja az elsötétített bejáratokat a Caldariumhoz vagy gőzteremhez (balra, közepen) és a Frigidariumhoz (jobbra, közepen). A lakónegyed a fő csarnokkal együtt látható (oszlopsoros rész)

A Heródes Király (ApCsel 12,1) név I. Heródes Agrippára, Nagy Heródes unokájára vonatkozik. I. Agrippát (szül. Kr. e. 10., elhunyt Kr. u. 44.) „Julius Agrippa”-ként is szokták említeni. Kr. u. 37-től Palesztinának egy mindinkább növekvő területén uralkodott egészen Kr. u. 44-ben bekövetkezett haláláig.

Nagy Heródes (uralkodása Kr. e. 37 – Kr. u. 4) igen sajátos módon alapította a Heródes-dinasztiát egy Rómával kötött megállapodás segítségével. Idumeus származású római katonaként túlélt egy vesztés hadjáratot a partheusok ellen Kr. e. 43-ban, majd Rómába menekült és ott jelentkezett a római csapatok élére a Júdeáért vívott küzdelemben. A kitűzött jutalom a „Zsidók királya” cím elnyerése volt. Heródes küldetése sikerrel járt, és ezzel elkezdődött kegyetlen uralkodása.

Heródes nagyterőrő tervei között számos építési munka szerepelt, úgymint saját palotájának építése a nagymértékben újjáépített, illetve helyreállított templom mellett. Ellentmondásos körülmények között született törvényeinek nagyrésze saját mostoha sorsának mintegy megtorlása volt. Örök nyughatatlanként tízszer nősült, jobbra politikai indíttatásból. A

Légi felvétel a Heródiúmról. Heródes nyári palotájaként épített város, kerületi főváros, a király temetkezési helye és a hegyi palotaerőd

palotában az intrikák mindennaposak voltak. Számtalan esetben – Heródes közreműködésével – kivégzés várt a cselszövökre, időnként alaptalanul is, családja tagjait sem kímélve. Állítólag végrendeletében utolsó akarataként az állt, hogy tömegesen mészárolják le a zsidókat, feltételezve ezzel a mélyebb gyászt saját halálához. *Joseph Klausner* idézi egy ismeretlen történész írásából: „Heródes úgy szerezte meg trónját, mint egy róka, úgy uralkodott, mint egy tigris, és úgy halt meg, mint egy kutya.”¹

A Heródes-dinasztia tagjai között volt Nagy Heródesen kívül hat másik „király”: Heródes három fia (Antipás, Archelaus és Fülöp), két unokája (II. Heródes és I. Agrippa) és a dédunokája (II. Agrippa). Dédunokájának, II. Agrippának halálával Kr. u. 100-ban kihalt a Heródes-dinasztia.

I. Agrippa, Nagy Heródesnek és Hasmoneus-ági feleségének, I. Mariamnének közös unokája Kr. e. 10-ben született Aristobulustól és Berenicétől. I. Agrippának II. Heródes a fivére, Heródiás pedig a nővére volt.

A fiatal Agrippát röviddel apjának, Aristobulusnak Nagy Heródes által, saját kezű kivégzése után és nem

Heródes számtalan palotáinak egyik makettje. Volt köztük olyan pompás palota, melyet gazdag külseje a birodalomban folyó korlátlan pazarlás jelképévé avatott

A masszív tornyok alapkövei a Heródiumban. Ma hátul határolják a Heródes család lakrészének belső falát

sokkal Jézus születése után Rómába küldték Drusznak, Tibérius császár fiának gondviselésére bízva. Agrippa a császári udvarban minden luxussal ellátva nőtt fel. Híres volt költekező, tivornyázó életmódjáról és arról, hogy nem tudott bánni a pénzzel. Extravagáns életmódjával kivívta családja ellenszenvét.

Végül nővére, Heródiás rábeszélte férjét, Heródes Antipást, hogy vegyék oltalmuk alá Agrippát, pénzt adtak neki és jelentős pozíciót. De az ifjú hamarosan elveszítette rokonai bizalmát, egy veszekedés után ismét Rómában találta magát, ahol adósságai hegyekké nőttek.

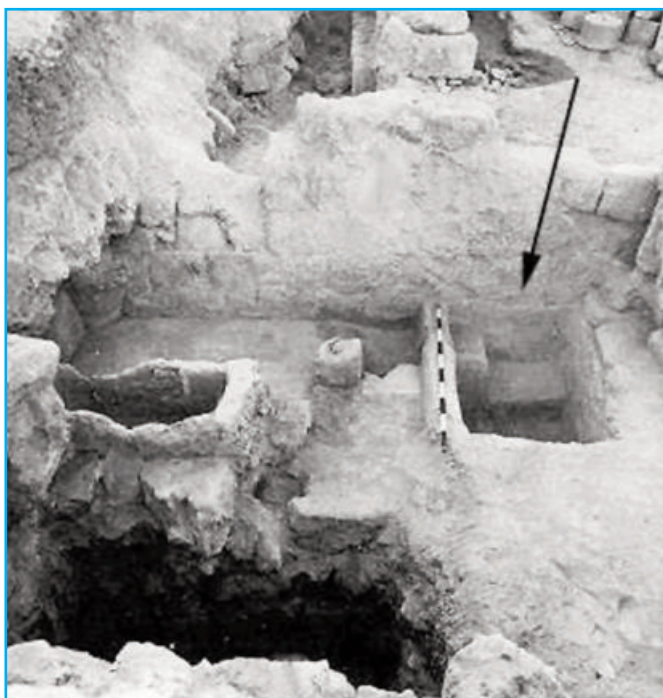
Ezen évek alatt I. Agrippa közeli barátságba került Gaiusszal (a későbbi Caligula császárral). Tibériás halálakor, Kr. u. 37-ben Agrippa szövetekezett Gaiusszal, és trónra segítette szövetségét. Az új császár a nagyratörő Agrippának ajándékozta a korábban Fülöp és Lisániás kezén lévő dél-szíriai negyedes tartományokat (1. Lk 3,1-ben a negyedes tartományok részletezését). I. Agrippa királyi címet kapott, és hamarosan tovább növekedett „ki-

Heródes nyári palotájának zsinagógája

rálysága” Galileával és Péreával, amikor Caligula – valószínűleg Agrippa ösztönzésére – száműzte nagybátyját, Heródes Antipást.

Kr. u. 40/41-ben Caligula elrendelte, hogy helyezték el szobrát a templomban. Szíriai légió érkezett a rendelet kikényszerítésére, de visszavonultak, amint Agrippa meggyőzte Caligulát az erőszakos beavatkozás szükségtelenségéről, mert biztos volt abban, hogy a rendelet végrehajtása forradalomhoz vezetne. Caligula hamarosan orv-

A rituális mosakodáshoz szükséges medencét éppen a zsinagóga bejáratához helyezték

gyilkosság áldozata lett, és Agrippa közbenjárt a szenátusnál Claudius császárrá választásának érdekében. Claudiusnak köszönhetően Heródes Agrippa „birodalma” ismét további területekkel nőtt, köztük Samáriával és a Kr. u. 6 óta helytartók (köztük Poncius Pilátus) által kormányzott Júdeával. Ezekkel a területekkel együtt érte el a „királyság” azt a méretét, mint amilyen Nagy Heródes uralkodásának fénykorában volt.

Agrippa ügyes politikus volt. Nagypjához hasonlóan minden eszközt megragadott, ami céljait szolgálta. Legfőbb célja apja halálának megbosszulása és a heródesi birodalom korábbi dicsőségének és befolyásának helyreállítása volt.

Népszerűségének növelése érdekében elnyomta a kisebbség érdekeit a többség akaratanak és a tradícióknak az elfogadásával.

Amikor Agrippa politikai karrierjének csúcsára jutott (Kr. u. 41-ben), megváltoztatta magatartását, de nem meggyőződésből vagy szívbeli megtérésből tette ezt. Feltűnően ragaszkodni kezdett a zsidó törvényekhez és hagyományokhoz. Így akarta megnyerni a tradicionális zsidóság támogatását céljaihoz. Ezenkívül értékes felajánlásokat tett a templom részére, és nyilvános alkalmakon gyakorolta a kegyesség cselekedeteit, tovább növelve népszerűségét a zsidóság körében.

Amikor igazságot kellett tennie a tradicionális zsidóság és az új zsidókereszténység között, nem halogatta a döntést sokáig. Kíméletlen üldöző vált belőle. Amikor a jeruzsálemi tanítványok jóváhagyták Péter látogatását Kornéliuszhoz (ApCsel 10–11,18), Agrippa megragadta a lehetőséget saját népszerűségének növelésére a zsidók között. Agrippa vágyakozása tekintélyének széles körű elfogadása és tisztelete iránt lehetséges magyarázat Jakab kivégzésének (ApCsel 12,2) és Péter elfogásának (ApCsel 12,3) elrendelésére.

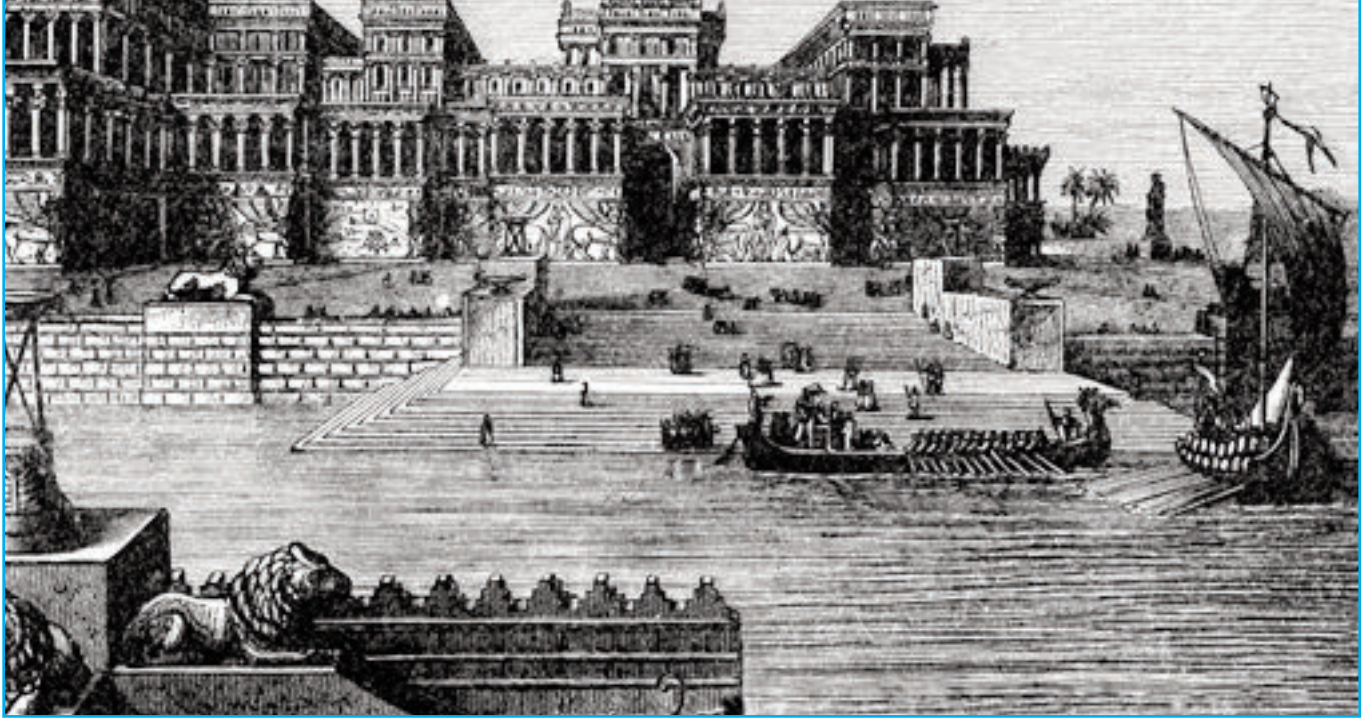
Apostolok cselekedetei 12,20–23 szakaszának és a zsidó történetíró, *Josephus* (*Antiquities of the Jews* 19.8.2) leírása alapján Heródes Agrippát kegyetlen halál érte Kr. u. 44-ben. *Josephus* még azt is megjegyzi, hogy a görögök és a szíriaiak ünnepeltek Heródes halálának hírére, aki árván hagyott három leányt és egy fiút, II. Heródes Agrippát (Kr. u. 50–100).

1 Joseph Klausner, *Jesus of Nazareth: His Life, Times, and Teaching*, trans. Herbert Danby (New York: Macmillan, 1929), 145. old.

Watson E. Mills, a Mercer University krisztológia professzora, Macon, Georgia

John C. H. Laughlin

A szír–efraimi krízis

Assúr egyik palotája

Az ún. szír–efraimi háború oka az volt, hogy Izrael (Efraim) és Damaszkusz (Szíria) megpróbálta Júdát egy Asszíria elleni katonai szövetségbe kényszeríteni. Ez a háború

Kr. e. 735 és 732 között zajlott.¹ Elsődleges forrásként a Királyok könyvéből értesülünk ennek az időszaknak az eseményeiről (2Kir 15,29–31,37; 16,5–10); néhány helyen Ézsaiásnál (7,1–17; 8,1–15; 10,27b–34; 17,1–11) és Hóseásnál (5,8–14 és lehetséges egyéb részekben, itt a prófáciák kronológiáját nehéz megállapítani); a III. *Tiglat-Pileszer* asszír király (uralkodása kb. Kr. e. 745–727) idejéből származó leírásokból.²

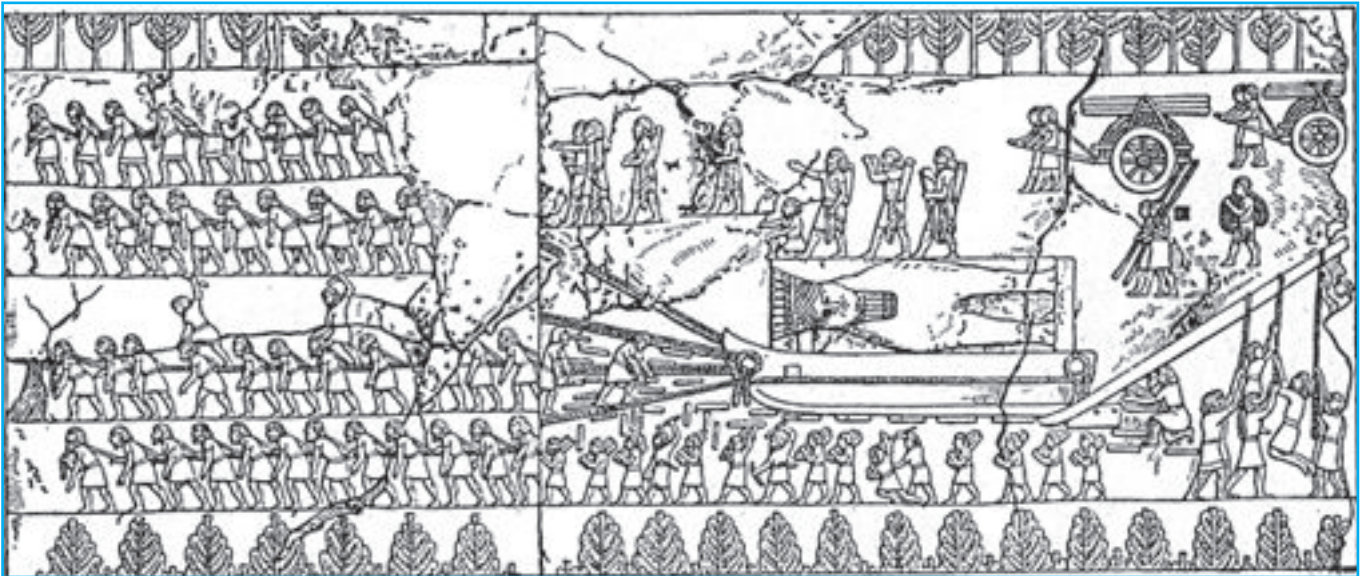
Miközben ennek a háborúnak a részleteiről keveset tudunk, a következők bizonyosan megtörténtek: Izraelben II. Jeroboám kb. Kr. e. 746-ban bekövetkezett halála anarchiához vezetett. A 12 év és hét hónap alatt öt király követte egymást a trónon, közülük három erőszakos halál áldozata lett (2Kir 15). Az utolsó uralkodó Pekah, akit Ésaías próféta megvetésből „a Remálja fiának” nevezett (7,4.9; 8,6), egyesítette seregeit Szíria királyával, Recinnel (vagy más néven „Rasyon”-nal³), hogy létrehozzanak egy asszirelles szövetséget. Mivel Akház, Júda királyát (uralkodása kb. Kr. e. 735–715) nem sikerült meggyőzniük a csatlakozásról, megtámadták Jeruzsálemet azzal a céllal, hogy Akház helyett „a Tábeal fiát” (Ézs 7,6) ültessék trónra, aki valószínűleg a tíruszi királyi család sarja volt, melynek királya „Tubail” volt.

III. Tiglat-Pileszer asszír király (uralkodott Kr. e.745–727)

Asszír katonák

Bevett asszír gyakorlat volt a helyi lakosság deportálása, etnikai csoportokat telepítve földjükre

Másik elképzelés szerint Tábeal Júda királyi házából való volt, ami arra utalna, hogy Akház saját udvarában is voltak asszír-ellenes felhangok.

Akház felismerte a hatalmas asszír hadsereg ellen lázadó erők jelentéktelenségét, ezért elutasította az asszír-ellenes szövetséghez való csatlakozásra való felhívást. Másrészt, Ézsaiás próféta intése (7,1–17) ellenére követeket küldött III. Tíglat-Pileszerhez, az asszír királyhoz, hogy segítséget kérjen tőle támadóival szemben (vö. 2Kir 16,7–9). Míg a bibliai leírás szerint Tíglat-Pileszer eleget tett Akház kérésének (2Kir 16,9), valószínűleg az asszír királynak nem volt szüksége felkérésre ahhoz, amit önszántából is tenni készült, hisz nem tűrhette sokáig tétlenül Izrael és Szíria ellene készülõ lázadását. Saját krónikáiból értesülünk Recin legyőzéséről és Pékah trónfosztásáról, aki helyett Hóseás lett Izrael új királya.⁴

A történések feljegyzéseiből tudjuk, hogy a Kr. e.-i 8. század második felében az asszír hadsereg a kelet-mediterráni medence területének csaknem összes harcosát magába olvasz-

totta, a bibliai tudósítás pedig Szíriára (Arám), Izraelre (Efraim) és Júdára összpontosít. Annak a férfinak, aki mindennek a végrehajtója volt, III. Tíglat-Pileszernek a babiloni uralkodói neve „Púl” volt (vö. 2Kir 15,19).

A 8. század közepének viharos eseményei között kezdte el Tíglat-Pileszer az akkoriban egyedülállóan számító hódító és irányító politikáját. Az a nagyszabású terve volt, hogy egyesíti Mezopotámiát keleten, Urartut északon és a kelet-mediterráni tengerparti országokat és városállamokat a nyugati területekkel. Bár elsődleges célja a kereskedelmi utak kontrolljának megszerzése lehetett az északi és a nyugati vidék között, céljainak szolgálatába a nyers erő politikáját állította. Különös kegyetlenséggel bánt minden ellene lázadóval vagy ellenzékbe helyezkedővel. Gyakori büntetésként alkalmazta a helyi lakosság deportálását, más etnikai csoportokat telepítve földjükre.⁵ Ez a bevett asszír gyakorlat vezetett végül Izrael teljes megsemmisüléséhez a 8. század végén.

Tíglat-Pileszer az ellene létrehozott koalícióval szembeni első lépéseként megtámadta

Damaszkuszt mintegy Kr. e. 732-ben, és meggyilkolta Recint. Mindeközben az izraeli Hóseás megölte Pekahot, és az asszír király jóváhagyásával elfoglalta trónját. Tíglat-Pileszer Kr. e. 727-ben bekövetkezett halála után fia, V. Salmanassár követte a trónon, aki Kr. e. 722-ben legyőzte Izraelt és Samáriát.⁶

A szír uralkodó, Recin (Kr. e. 740–732) a válság ideje alatt megkísérelte helyreállítani országának egykori dicsőségét, ezért nyíltan megtagadta az adófizetést Asszírival szemben, és titkos szövetséget épített ellene. Vélhetőleg már azelőtt elkezdte kiterjeszteni befolyását a környező országokra, hogy Pekah trónra lépett Izraelben. Amennyiben Ámos 1,3–5 prófécija erről az időről szól, akkor Recin terjeszkedő politikájáról írt, valamint a síretek betöréséről Gileádba, a Jordánon túli izraelita területre.

Recin már előre látta a fenyegető asszír veszélyt, valamivel Akház trónra kerülése előtt. Szíria ügye veszítésre állt, ami megmagyarázza Recin kétségbeesett reakcióját Akháznak az asszír-ellenes szövetségtől való elzárkózására.

Asszír katonák harcra vonulása

Pekah szerepe a szövetség létrehozásában látszólag elhanyagolható, ő maga Recin sakkfigurájának tekinthető. Eredetileg „ötven gileádbeli férfi” (2Kir 15,25) segítségével került trónra Pekája helyett. Ha Recin már korábban megszállta Gileádot, ez bizonyítaná segítségét Pekah trónra kerülésében.

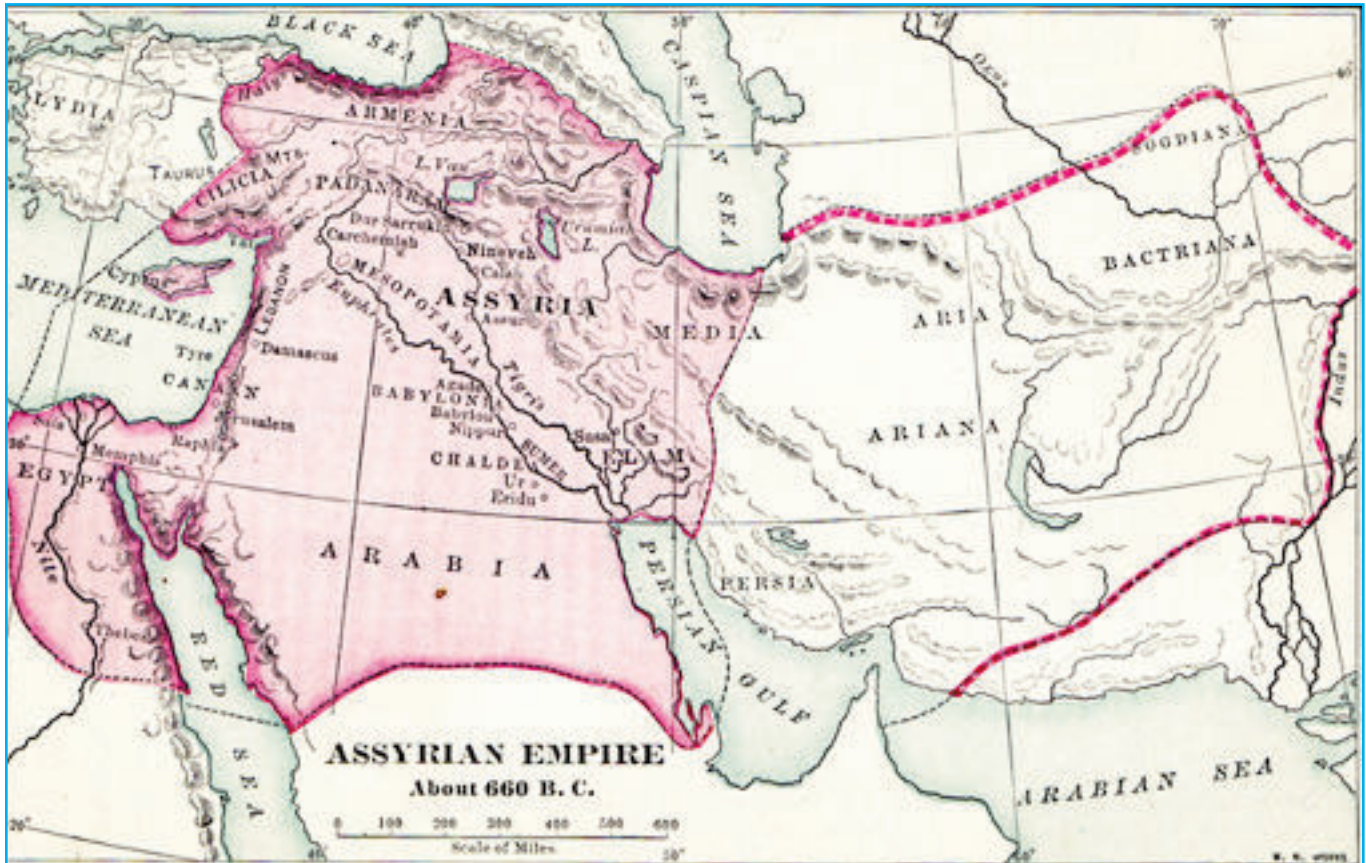
Az asszír sereg Lákis alatt Ezékiás idejében

Akház, aki mindezen politikai cselszövések középpontjába került, meglehetősen rossz hírű uralkodó volt a Biblia tudósítása szerint (2Kir 16,1–4; 2Krn 28,1–5). Érdekes módon Ézsaiás próféta (7,1–17) nem sorolja fel az egyéb helyeken leírt bűneit, hanem arról számol be, hogy Akháznak nem volt hite Izrael Istenében.

Ahhoz, hogy igazságosan viszonyulhassunk Akház történetéhez, meg kell állapítanunk, hogy valójában a júdai királyt minden oldalról támadások érték. Az edomiták a

Ézsaiás könyvének egy töredéke

Az Asszír Birodalom Kr. e. 660 körül

Jordánon túl (2Kir 16,6'; 2Krn 28,17), a filiszteusok pedig délről támadtak (2Krn 28,18). Mikor Akházhoz eljutott a hír Szíria és Efraim szövetségéről, érthetően „*remegett szíve s népének szíve, a mint remegnek az erdő fái a szél miatt*” (Ézs 7,2).

Szembenézve a fenyegető túlerővel Akház azt tette, ami számára az egyetlen ésszerű döntésnek látszott, azaz követeket

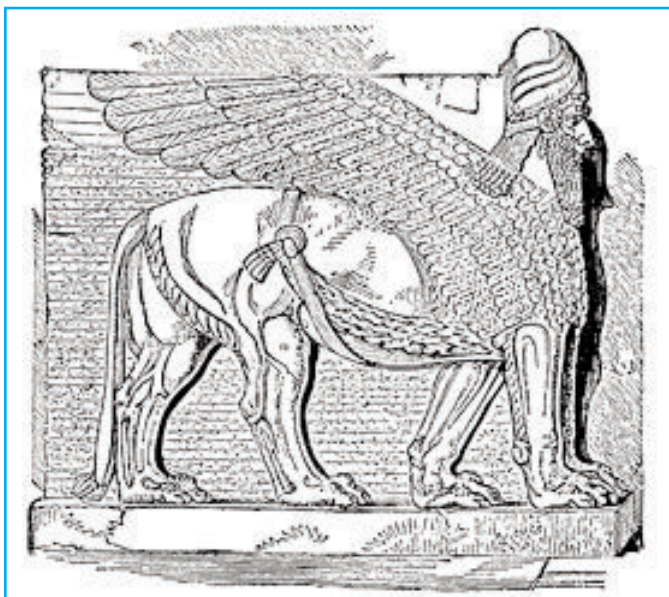
küldött Tiglat-Pilezerhez, és segítségért folyamodott. Ezzel ugyan stabilizálta Júda politikai helyzetét egy időre, de nem csekély áron: Júdát az Asszír Birodalom részévé tette.

Ézsaiás próféta számára ezzel a király csupán Istenben való hitének gyengeségét bizonyította. A próféta szavaival összhangban senki nem hihet úgy a szabadulásban, ha ezzel

III. Tiglat-Pilezer (Kr. e. 745–727) asszír királyt királyi fogatában ábrázoló dombormű. A leírás szerint azt a jelenetet ábrázolja, amikor az asszírok körbeveszik a gileádi Astharoth–Kamaimot (Kr. e. 733–732), amikor Izrael királya Pekah volt

egyidőben határ-időt szab Istennek, mely alatt a szabadulásnak meg kell történnie. Tehát Immánuel („*Velünk az Isten*”; Ézs 7,14) jelképe ítélet Akház ellen és egyben reményteljes ígélet a jövőre nézve. Bár az eljövendő gyermek a jót választja a rossz helyett, Izrael el fog pusztulni. Az ígélet gyermeke azonban túléli a pusztulást, „*tejet és mézet eszik*”, az ígélet földjének termését (Ézs 7,10–17). Mindebből kitűnik, hogy Isten nem hagyta el választott népét.

Asszírja jelképe a szárnyas oroszlán

Jegyzetek

1 Az ókori Izrael történelmében Júda és Izrael számára hasznos értekezések és következtetések olvashatók erről a háborúról, köztük különös figyelemre méltók: John Bright, *A History of Israel*, Philadelphia, Westminster Press, 1981, 269–278. o.; Herbert Donner, “The Syro-Ephraimite War and the end of the kingdom of Israel,” *Israelite and Judean History*, ed. J. Maxwell Miller and John Hayes, Philadelphia, Westminster Press, 1977, 421–434. o., J. Maxwell Miller and John Hayes, *A History of Ancient Israel and Judah* Philadelphia, Westminster Press, 1986, 323–346. o.

2 James Pritchard, ed., *Ancient Near Eastern Texts Relating to the Old Testament*, Princeton: Princeton University Press, 1969, 282–284. o.

3 R. A. Bowman, „Recin”, *The Interpreter’s Dictionary of the Bible*, Nashville, Abingdon, 1962.

4 *Ancient Near Eastern Texts Relating to the Old Testament*, 283–284. o.

5 Uo. 283. o.

6 Miközben Sargon azzal dicsekszik, hogy elfoglalta Samáriát és Izraelt (*Ancient Near Eastern Texts Relating to the Old Testament*, 284. o.), a Biblia szerint Salmanassár tette ezt (2Kir 17,1–6).

7 Ennek a versnek a szövege vitatott. A héber szöveg szerint Recin kiüzte a júdaiakat Elátból. Lásd RSV láb-jegyzetet és a magyarázó kommentárokat.

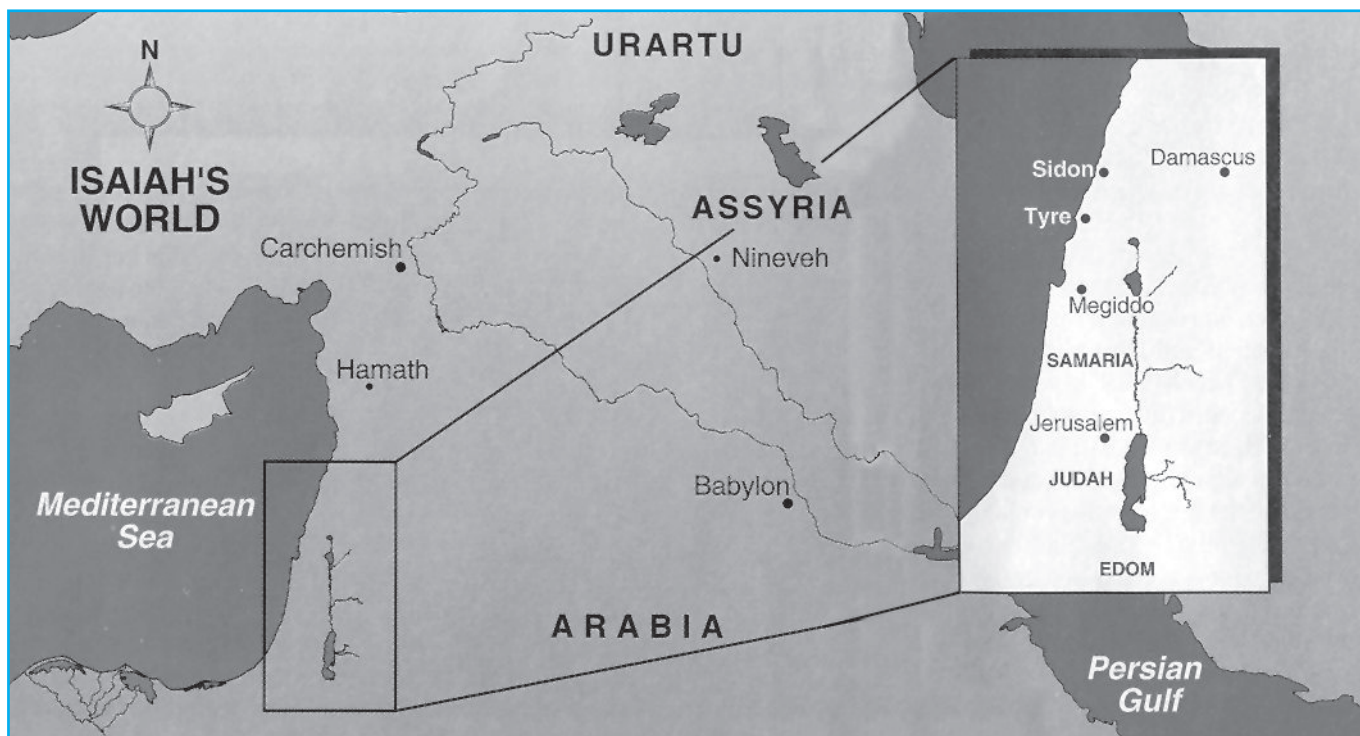

Asszír lándzsahajító portréjának domborműve

Ford.: Wágnerné Jewiczki Andrea
Biblical Illustration, 1993 Spring

Bibliai hivatkozás: Ézs 7,1–2.10–17; 9,2.6–7.

John C. H. Laughlin az Ószövetség és a régészet professzora, Averett College, Danville, Virginia

Térkép Ézsaiás próféta korának ábrázolásával

A SZOLGÁLAT ÚTJÁN

Hegy András

A szolgálatkezdés kihívásai (2.)

Elsősorban a lelkipásztori elhivatásról van szó, de beazonosítható bármely más szolgálati területre is

Folytatás az előző szám 25. oldaláról

a) A gyülekezet fals elvárásai

Egy olyan lelkipásztor után, akit a gyülekezet méltán szeretett és tisztelt

Nagy kísértés az utódnak, hogy kisebbiteni akarja az előd érdemeit. Nem szabadna. Hanem be kellene állnia abba a munkába, amit az előd örökül hagyott. Ha szeretik és tisztelik az elődöt, valószínű, hogy ez lesz az ő része is, amikor ezt megérdemli. Bölcsen teszi, ha beáll ő is azok sorába, akik megbecsülik az elődjét.

Egy botrányos életű lelkipásztor után

Ez a pozíció rossz is, meg jó is. A kezdőnek sem jelent túl nagy nehézséget, hogy olyan pontról induljon, amiből várhatóan kiemelkedés következik. Ilyen helyzetben általában elege van mindenkinek a vitákból, szégyenből, és várja, hogy legyen már végre egészséges kibontakozása a gyülekezetnek.

A veszélye ennek a helyzetnek is megvan. Ha nem képesek túllépni azon, ami történt, ha az új pásztor elkezd minősíteni, kommentálni, intézgetni elődje ügyeit, csak belebonyolódik. Sebeket szaggat, ha egyik-másik érintett csoport mellé áll a másikkal szemben. Vég nélküli vitákba, botrányokba, harcokba keveredik, amikre pedig semmi szükség.

Egy szakadást okozó lelkipásztor után

Egy gyülekezet szakadásának igen sokféle oka lehet. A tradicionálisabb gyülekezet, ha szakad, majdnem biztosak lehetünk abban, hogy egy új, karizmatikus csoport megjelenése vagy kialakulása a szakadás oka. Lehet ennek oka az előd lelkipásztor nem megfelelő hozzáállása. Ha karizmatikus jellegű gyülekezet szakad, akkor legtöbbször két erős egyéniség összeférhetetlensége az oka. Ha népegyházi gyülekezet „szakad”, nem is ennek nevezik, hanem úgy kommentálják, hogy egy szektás csoport kivált az egyházból. Ez lehet szó szerint igaz. De sok esetben csupán arról van szó, hogy egy hitre jutott mag, amely lehetne akár annak a gyülekezetnek a megújulásának kovásza is, amennyiben a lelkész támogatja őket, de ha ellenük fordul, arra kényszerülnek, hogy elhagyják a gyülekezetüket.

De akármilyen okból történt a szakadás, ha már túl vannak rajta, nem bölcs dolog a kiváltakat negatív módon minősíteni. Hátha egyszer visszajönnek. Ne legyen ez nehéz nekik.

A szakadás olykor elkerülhetetlen, de mindig fájdalmas, és ritkán szolgálja Isten dicsőségét. Szembemegy az Úr Jézus főpapi imájának egyik legfontosabb kérésével, hogy az Úr Jézus követői egyek legyenek (Jn 17,22–23). Tehát az utódnak csak *a szentek egységén* kell munkálkodnia.

Valamilyen helyzet mindig van

A fiatal és kezdő (meg a nem fiatal és nem kezdő) lelkipásztoroknak számolnia kell azzal a ténnyel, hogy ahol emberek élnek, valamit tesznek vagy nem tesznek semmit, ellenállnak a kísértésnek vagy elbuknak benne, vétkeznek és megtérnek, építenek és bontanak, megértik Krisztust vagy félreértik, követik vagy éppen belefáradnak, feszültségek keletkeznek vagy megoldódnak a feszültségek, élnek és meghalnak, ott mindig történik valami, és valamilyen helyzet mindig van. „Már e földön boldog lehetsz” – ez egy karizmatikus könyv címe. Olykor igen, máskor nem. Már e földön a mennybe képzelheted magad. Képzelné sok mindent lehet. A valóság legtöbbször azonban más. Muszáj a valóságból kiindulni. Nem abból, aminek lennie kellene, hanem abból, ami van.

Mivel az Isten az Úr Jézus személyében e földre lépett, nem szégyen nekünk sem itt járni, és felkészülni arra, hogy a lelkipásztori szolgálat harc. Pál apostolnak legalábbis az volt (1Kor 9,27).

b) Feladatod, lehetőség, kötelesség minden helyzetben

A legnagyobb hiba lenne a kezdő lelkipásztorok, ifjúsági, női körök, énekkarvezetőnek, új helyen kezdő keresztyén részlegvezetőnek stb. azt hinni, hogy eszköztelen, vagy hogy egyedül van. Mért lenne egyedül, ha Krisztus vele van? Egyébként alig van ember (ha csak el nem marta magától a többiekkel), akinek társai, hívő barátai, érte imádkozó testvérei ne volnának. Egy fiatal pásztorért meg hetek, hónapok óta imádkozott egy egész gyülekezet. Legtöbbször imádkozik azután is, amikor az megkezdte a szolgálatát.

Biztos lehetsz benne, hogy a gyülekezetnek van egészséges része

Márpedig ha van, és te magad is hittel és egészséges lélekkel állsz hozzá a munkához, hamarabb ott lesznek melletted, mint gondolnád. Még ha késnének is, de ha tapasztalják a jó hozzáállásod, látni fogod, hogy Isten mindig gondoskodik népe között maradékról és munkásainak is munkatársokról.

Mi emberek úgy vagyunk teremtve, hogy mielőtt valakire rábíznánk magunkat, megnézzük, hogy kicsoda az illető. A diákság felméri a tanárát, a kórus megforgatja az új karnagyát, a gyülekezet az új lelkipásztorát. Kíváncsiak a tudására, tehetségére, türelmére, kitartására. Ha aztán megbízhatóan bizonyul, mellé állnak.

Lehet, hogy azokról, akik első behízelgőként jelentkeznek az új pásztornál, hamar kiderül, hogy megbízhatatlanok. De akikre számítani lehet, azok *vannak* és *ott vannak*. Pontosan akkor, amikor kell.

Biztos lehetsz benne, hogy az Isten igéje gyógyít

Ha valakinek ekkora eszköz: az isteni útmutatás, az örök bölcsesség, az erőforrás, a fegyver, a lelki táplálék, a gyógyszer van a kezében, mint Isten igéje, az ne essen kétségbe! Nincs olyan gyülekezeti helyzet, amiben az Isten szava ne lenne hatásos. Nincs egészségesebb hatás, mint amit az ige kifejt. Nincs olyan jó helyzet, hogy már felesleges lenne az ige. Amit esztendő tapasztalata, jó testvéri összefogás, a bűnbánat nyomán keletkező jó lelkiállapot vagy semmi egyéb sem tud megoldani, azt megoldja Isten egyszerű szava.

Prédikálj! Ne a magadét, hanem az Istenét. Ne válogass az igében! A Vezérfonal arra jó, hogy arról a textusról is prédikálj, amit te nem választanál. Ha aztán az telitalálat egy-egy helyzetben, meg sem vádolhatnak, hogy valakire ráprédikáltál. Az ige persze nem a Vezérfonal miatt hat, hanem Isten miatt, aki teljes tekintélyével ott áll az ő szava mögött.

Van, amikor lehet valamit csinálni, van, amikor nem

Ezt belátni könnyebb, mint alkalmazni – pedig ez már a bölcsesség felé megtett első lépés. Meg kell értenünk, és türelemmel kell győznünk, hogy nem lehet mindig mindent megtenni. Még akkor sem, ha már egy ügyben világosan látunk. A dolgoknak meg kell érni. A szürke hályogot nem akkor mütik, amikor elmegyünk az orvoshoz, hanem akkor, amikor megérik. A lélek hályogának is van érési ideje. Ha két embert akkor békítgetünk, amikor még nem akarnak kibékülni, csak még jobban összeveszejtjük őket. Aztán eljön az ideje, amikor már lehet békítgetni. Ezt is fel kell ismerni.

Egy egész gyülekezettel újat kezdeni, vagy a jól bevált régi és bibliai vonalra megújulni még nagyobb ügy. Nem kell lemondani róla, csak ki kell várni azt az alkalmat, amikor „ez már benne van a levegőben”. Imádságban persze sok jó dolgot lehet előkészíteni, érlelni, jó megoldáshoz segíteni.

Panaszkodás vagy kiábrándulás semmiben sem segít

Ha visszatekintek szolgálatom elmúlt évtizedeire, volt olyan periódus, amikor már kiábrándultam a kiábrándultságból. Belefáradt a lelkem a szüntelen panaszkodásba, pedig akkor már nem is panaszkodtam embereknek, csak egyedül az Istennek. Aztán egyszer csak mintha betegágyból keltem volna fel, azt mondtam: ennek vége. Legjobb tudásom szerint nekiláttam a tennivalóimnak. Lepergett rólam más panaszkodása is, mert az is ragadós. Sok esetben ketten siránkoznak együtt, hogy egymást igazolják és erősítsék ebben.

Ha ezt meg tudtam tenni, tapasztaltam egy idő után, hogy már okom sincs a panaszra.

Fogadd meg, hogy semmiképpen nem fogsz ártani!

A hippokratészi eskü tartalmaz egy olyan passzust, hogy aki felvállalja mások gyógyítását, az vállalja a titoktartást is. Azt is, hogy ha használni nem tud, ártani nem fog. Első pillantásra ez magától értetődőnek tűnik, de korántsem az. Mert a lelkész is ember, és ha nem tud használni, ez számára kudarc, amit neki kell feldolgoznia. Ha erre képtelen, működésbe léphet a bosszúság helyett a bosszú: akkor pedig más se segítsen. Hogy más tudna segíteni? Ez megalázó annak, aki nem tudott. Olykor rafináltan működünk mi emberek. A nyilvánvaló és vállalt dolgaink mögött rejtett és nem minden esetben tiszta indítékok húzódnak.

Ha ezeket a pásztor nem hozza felszínre, nem küzd meg velük, ha tehetetlenségét áthárítja arra az emberre, akivel dolga

van, úgy fog ártani, hogy nem is lesz a tudatában. De ártani fog. Ezt pedig semmi körülmények között nem szabad.

Biztos lehetsz benne, hogy Isten minden helyzetet meg tud oldani

Ez, amíg csak szlogenszerű mondat, semmi kétségünk fölé. De amikor olyan helyzetbe kerülünk, ami igénybe veszi a tűrőképességünket, az alázatunkat, a lelki erőnket, és ráadásul meghaladja bölcsességünket, makacs módon nem a jó, hanem a rossz irányba avasodnak a dolgok, másként hangzik a fülünkben. Pedig a mi hitvallásunk nem a „magamban bíztam eleitől fogva”, hanem a „Tebenned bíztunk eleitől fogva”! Ez pedig egyszerűen úgy igaz, ahogy a régiek tanították.

Ne akarj mindent egy nap alatt!

Ezzel én úgy vagyok, mint Pál apostol a Filippi levélben az öröme buzdítással. Már írtam, de ismétlem. Akik az Úr Isten szolgálatában állunk, az Örökkévaló szolgálatába szegődtünk el. Neki pedig van ideje. Ő a szabadságot és a rendet, az irgalmasságot és az ítéletet, egy üggyel kapcsolatban az összes információt és a határidőket is ismeri. Nem mi irányítjuk őt, hanem ő minket. Nem a magunk tempójában kell dolgoznunk, hanem az övében. Tegyük hűségesen azt, amit tehetünk, ami ránk bízott. Majdnem minden Isten szentje úgy ment el ebből a világból, hogy részmunkát végzett csupán. Ábrahámól Mózesen át Illésig és az apostolokig mindenki folytatta azt, amit elődjétől átvett, és átadott utódainak. Maga az Úr Jézus mondja: más a vető, más az arató (Jn 4,37). Ma mindenki aratni szeretne, de ki fog vetni?

Ha mi nem akarunk egyszerre mindent, mint a világ fiai: tekintélyt, hatalmat, gyönyöröket, hódolókat, minden technikai újdonságot, persze a magunk módján: tíz perc alatt egy ember megtérítését, ezek megtérését egy intésre, bonyolult ügyek megoldását a Biblia felmutatásával, mint egy varázspálcával, nem követünk el hibát. A Teremtő, aki úgy rendezte el a világot, hogy a gabona ősztől a következő év nyarára érik be, a gyümölcsfa csak évek múlva terem, és addig szorgalmasan gondozni kell, az emberi lelkek termőre fordulásának is megadja az időt, tehát ne akarj mindent egy nap alatt, mert úgysem lehet.

c) Eszközeid**A hited**

A szolgálatunkban nem elég az elvileg és általánosságban vett hit, mert ezen a területen a hitünket használnunk kell. Mégpedig aktuális módon, éppen abban a helyzetben, amiben állunk. A pusztai vándorlás idején Izrael népe is hitt, Mózes is hitt. De Mózes nem úgy hitt, mint a nép többi tagja. Kényes pillanatokban Mózes hitén fordult meg az egész Izrael sorsa. Ha ő kudarcot vallott volna, kudarcot vallott volna mindenki. Mózes hite egyáltalán nem Mózesről szólt, hogy ő milyen nagy és csodálni való hívő, hanem Izraelről.

A gyülekezet élén álló szolga helyzete hasonlít erre. Ha ő hiszi, hogy Isten ott van a gyülekezetében, népe között, és ennek megfelelően végzi a dolgát, akkor Isten tényleg a maga teljes súlyával ott is van. Ha kételkedik vagy hezitál, abszolút értelemben nem képes Istent elszigetelni népétől, de pillanatilag zavart kelthet, hiszen Isten hitet vár tőlünk.

Nem a fennen hirdetett, eksztatikus, felforrósodott pillanatokban öntetszelgő hit az, amit Isten tőlünk vár, hanem a csendes, határozott bizonyosságot őbenne. Isten istenségének komolyan vételét.

Elkötelezettség azok felé, akiknek szolgálsz

A régi szerzeteseknek volt egy szabálya, úgy hívták: *stabilitas loci*, vagyis a helyhez kötöttség elve. Ha egy szerzetes valahol beállt egy városban a kolostor munkájába, nem volt szabad minden ok nélkül továbbmenni. Azért hozták ezt a szabályt, hogy amit csak többévi munkával lehet elérni, például egy pogány törzs megtérítését, arról tudták, hogy azt nem lehet elvégezni rövidebb idő alatt. Tehát a szerzetes maradjon ott, míg eredmény nem mutatkozik, ha kell, a haláláig. Olykor az eredmény és az eredménytelenség között nem túl nagy lépésnyire van a különbség. Ha még egy kicsit tovább kitartana az, aki feladja, akkor eredményt érne el.

A mai evangéliumi gyülekezetekben tudom, hogy nem így van, hogy a pásztorok holta napjáig egy helyen kell maradnia. De az elv igaz. Úgy kell dolgoznunk az Isten által nekünk kirendelt helyen, mintha örökké ott dolgoznánk. Mert a félig-meddig elkötelezés, amikor érzik, hogy a lelkipásztor átmeneti állomásnak tekinti azt a helyet, ahol éppen van (akiknek a kenyerét eszi), és alig várja, hogy továbbálljon, bizonytalanná teszi a gyülekezetet is abban, hogy amit épít, meddig fog fennállni. Elkötelezettség nélkül nem lehet komoly munkát végezni Isten szolgálatában sem. Mint ahogy nem lehet komoly az a házasság és stabil az a család, amelyben a felek annak tudatában vannak, hogy bármikor otthagyhathják a másikat, sőt a gyermekeiket is. Nem kevesebb elkötelezés kell afelé a gyülekezet felé sem, amely meghívott és bizalmat szavazott személyünk mellett.

Egyenesség

Ma ez nem divat a politikában, üzleti életben, sok esetben az embertársi kapcsolatokban sem. Csupán az Isten által ellenőrzött világ, a gyülekezet törvényei nem lazulnak fel. A görbe utak, taktikázások, manipulációk nem csak méltatlanok az Isten országának építésében és a valamire való emberi kapcsolatokban, hanem kudarcra is vannak ítélve. Azokról az ügyekről, amelyekről úgy vélik a nem tiszta szándékkal dolgozó lelki vezetők, hogy titkosíthatók, azokat nem sok idő múlva a háztetőkről hirdetik (Mt 10,27).

Beszédben, ügyintézésben, emberekhez való viszonyukban általában az egyenes emberek kikezdehetetlenek. Az egyenesség azt is jelenti, hogy vállaljuk hibáinkat is, mert ki akarjuk javítani azokat.

Komolyságod, nyugalmad – különösen a kényes pillanatokban

Az Istentől kapott békességünk nem beképzelt vagy magunkra erőltetett békesség, hanem az Úr Jézus öröksége a Szentlélek által (Jn 14,27). A tiszta lelkiismeret jutalma.

Ez nem azt jelenti, hogy nem fáj valami, vagy nem harcolunk meg nehéz dolgokat Istennel és emberekkel. Nem mentesít a titkos kamra csendjében elsírt könnyeinktől sem. De nem keveri össze a dolgokat. Főleg „a bevetés idején”, amikor mások elvesztik a fejüket, Isten megadja ezt a békességet, amely alkalmassá tesz a dolgok jó megoldására.

Egyszerűen nem engedhetjük meg magunknak, hogy elveszítsük a fejünket, vagy indulatos szóra indulatosan válaszoljunk. Erre persze csak az érett személyiség képes. Hát érnei kell! Mi lenne akkor, ha egy orvosprofesszor a dühöngő beteg megnyilvánulásaira hasonló módon reagálna. Ettől a pillanattól kezdve nem lenne többé orvos, hanem ugyanolyan pancser, mint a betege. A lelkipásztor helyzete sem más. Esetleg abban különbözik, hogy ő nem adhat nyugtató injekciót. Az ő nyugtató

injekciója a nyugalma és a mindenkor minden helyzetben benne jelen lévő Szentlélek.

Nem veszed könnyen a károkat okozó tényeket

Bölcsesség kell annak az eldöntésére, hogy mikor van itt az ideje, hogy valakit szembesítsünk bűnével, hogy megbánva azt megtisztuljon, és újra egészséges közösségben lehessen Istennel és emberekkel. Vagy mikor kell azt türelemmel Isten előtt hordozni a csendes kamránkban. De főképp, ha közbotrányt okozó bűn történt a gyülekezetben, nem tehet a pásztor úgy, mintha semmi nem történt volna, vagy semmiről nem tudna. És a bűnök rendezését elsősorban neki kell felvállalnia. Át nem testálható feladata.

Nem veszed el a fejed, nem mondasz olyat, ami később nehéz helyzetbe hozhatna téged

Az emberek sokfélék, és a hívők is emberek. Ráadásul egy ember is állandóan változó körülmények között él, és többnyire változó lelkiállapotban is. Hol teherbíró, hol nem, hol kedves, hol nem, hol szolgálatkész, hol nem, hol vidám, hol keserű. Nem olyan nehéz ebben eligazodni, hisz mi magunk is ilyenek vagyunk.

Az imént már szó volt a nyugodt reagálásról, ami szorosan összefügg a saját jó lelkiállapotunkra fordított gondosságunkkal. A felfokozott idegállapotban kimondott szó bántó, megsebzti a másikat. Amikor lehiggadunk, legtöbbször megbánjuk, és szeretnénk visszaszívni, vagy megkíséreljük a bocsánatkérést. Azonban tudnunk kell, hogy frissen megbántott ember korántsem annyira fogékony bocsánatkérő szavunkra, mint amennyire mélyen megtapadtak benne bántó szavaink. Sokszor a bocsánatkérésünket felületesnek, kötelességszerűnek érzi még akkor is, ha tényleg őszinte szándékból fakad.

A rossz szó azonban falat épít közénk, amit ugyan nem lehetetlen lebontani, de jobb, ha nem is épül. Ezért vigyázzon a pásztor a szavával! Hiszen ugyanabból a szájból hangzik majd a következő vasárnap az Isten igéje is. És az egy forrásból származó édes és keserű, áldás és átok (Jak 3,10–11) nehezzé teszi a prédikációban elhangzó isteni igazság elfogadását.

El kell döntened, hogy a megoldás jobb-e, vagy az, hogy meghaladja a gyülekezet az adott ügyet

Olykor azt vélik a hívők, valószínűleg bizonyos igehe-lyekre gondolva (Ef 4,26), hogy mindig mindent azonnal el kell rendezni. Sokszor valóban ez a legjobb megoldás. Mielőtt a keserűség gyökere felnőne, jobb a haragtól megszabadulni, és megszabadítani a másikat is.

De sok olyan szituáció lehetséges, amikor nem ez a legjobb. A haragosok kibékülnek, aztán újra haragszanak, aztán újra kibékülnek, csak azért, hogy újra haragudhassanak. Ezzel foglalkozik az egész gyülekezet. Nem a legjobb program! Ha akarnak, haragudjanak, de ezzel ne tegyék tönkre az egész közösség lelkiállapotát!

Lehet ennek a kérdésnek pozitívabb területe is. Döntést hoznak, aztán elhalasztják, újabb döntéssel megerősítik a régi döntést, aztán megint nem lesz belőle semmi, akkor módosított döntés következik, és így tovább. Vagy: kárhoztatják a fiatalokat, megpróbálják összebékíteni a különböző zenei irányzatokat, nem sikerül semmi, és kezdik előről stb. Körbe-körbe forognak és nem veszik észre, hogy semmire sem jutnak.

Számos más eset lehetséges, amikor nem azt a megoldást kell választanunk, hogy ütköztetjük a nézeteket, hanem egyszer-

rően tovább kell lépnünk. Aztán vagy eljelentéktelenedik az adott kérdés, egy idő után már senkit sem érdekel, vagy egészségesebb lelkiállapotban nem is lesz nehéz megtalálni a megfelelő megoldást.

II. Az új munkába állásnak van egy természetes felfejlődési útja (2Kor 6,1–10)

Összehangolódási idő – általában nem rövidíthető

Már többször szoltunk az időről mint szolgálatunkban fontos tényezőről. Meg merném kockáztatni, hogy amikor egy ifjú, frissen beiktatott lelkész látja, hogy milyen szeretettel csüng a gyülekezete az elődjén, némi kis irigység támad benne. És ez természetes dolog. Még akkor is így van, ha a Biblia nem igazolja az irigységet. De hát nem ő maga is arra vágyik, hogy a frissen kapott gyülekezete szeresse?! Ez mért baj?

Legyen nyugodt! Majd jönnek a napok egymás után, és lassan egymásra hangolódik a gyülekezet és a pásztora. A gyülekezetnek is meg kell szokni az új ember új gondolkodásmódját, stílusát, természetét, mosolyát, mosolytalanságát, beszédtempóját, illusztrációit, emberi hibáit és erényeit. Ezek bizonyára mások, mint elődeié voltak. Neki is meg kell szokni a gyülekezet igényeit, hozzáállását, óvatosságát vagy tetterekességét, hangulatát, örömeit, szomorúságait. Tanulják egymást, és ez jól van így. Összeszoknak. Évek múltán ő lesz utódja számára az irigyelt előd, akinek egy szuszra mindent elmondanak, amit a kezdőnek alig vagy csak fokozatosan.

Napi becsülettel elvégzett munka

Amikor a diákok számára felvetem, hogy a lelkipásztori munka is munka, alig értik, hogy miről beszélek. Márpedig így van. A készülés, az igehirdetés, a családlátogatás, a szervezés, a szolgálatok előkészítése, a munkatársak kiképzése, a betegek felkarolása – mind munka. Ne szégyelljük kimondani! Márpedig aki ezeket a feladatokat elhanyagolja, az nem érdemli meg a fizetését. Ez akkor is igaz, hogy ha nincs szörnyűbb fajta, mint a pénzért-pap. Aki béres és nem pásztor (Jn 10,11–13). Ennek ellenére igaz, hogy az a pusztaság tény, hogy ő alkalmazott, munkára kötelezi.

A lelki módon végzett pásztori munka teljesítményében nem alatta van, hanem meghaladja a kötelességszerűen elvégzendő munkát. Minőségében legalábbis. De ha valaki lelkipásztoroként nem akar dolgozni, akkor ne is egyék (2Thesz 3,10)! A lustaság nemcsak a fizikai munkában bűn, hanem a lelki munkában még inkább. Egyszerűen ma is igaz, hogy „átkozott, aki az Úr dolgát hanyagul végzi” (Jer 48,10).

A napi jól végzett munka egyrészt önmagában is sok mindent megold, másrészt biztosítja a pásztor emberi tartását. Nem kell önmagára megvetőleg gondolni.

Olyan alkalmak észrevétele és kihasználása, amiket a maga természetes módján az élet hoz

Ahhoz, hogy a kezdő pásztor összehangolódjon és összemelegedjen gyülekezetével, nagyon fontos azoknak az alkalmaknak észrevétele, amiket a maga természetes módján magával hoz az élet. Figyelmen kívül is hagyhatja. Az ostoba meg is teszi.

Diplomát szerez valaki. Meglehetősen sok munka van mögötte. Pár kedves szóval minden jót kívánhat neki, ha lehet, a gyülekezet színe előtt. Soha nem fogja elfelejteni az illető, de a gyülekezet sem. Beteg lett valaki, vagy valami tragédia történt

a családban. Az első, aki ott van, hogy bátorítsa őket. Gyászban vannak gyülekezetében, megkeresi a legjobb módját, hogy együttérzését kifejezze. Kisbaba született egy családban, kellő időpontban és kellő ideig meglátogatják őket élete párjával, hogy örömeikben osztozzanak stb.

Egyszer csak azt veszi észre, hogy befogadták, megszerették.

A nem viszonzott rossz

Már szoltunk erről, de nem restellünk visszatérni rá. Nagyon nagy alkalom ez arra, hogy a gyülekezetben szeretetteljesebb, barátságosabb légkör alakuljon ki. Kár elszalasztani. A rosszindulatot – különösképpen, ha meg nem érdemelt – nehéz elviselni. Kevesen gondolnak rá, hogy milyen jó alkalom ez arra, hogy jó példánkkal tanítsuk, egyben formáljuk a gyülekezetünket.

Nem akarsz uralkodni a másik ember hitén – (2Kor 1,24)

Sok gyülekezetet elnyom a pásztora vagy egy erős vezető egyéniség. Egyesek ellenállnak a nyomásnak, mások elhagyják a gyülekezetet, ami vidéken nem is annyira egyszerű, mint nagyvárosban. Ami a legrosszabb: torzulnak a hitben, akik alá vetik magukat. Ma vannak közösségek, ahol ez a „rend”. A tagok elveszítik egyéni arcukat, és a vezetők az agymosásra emlékeztető módszerekkel tartják egybe és persze terrorizálják a gyülekezet tagjait. Úgy, hogy a végén kétséges, hogy egyáltalán tekinthető-e még az Isten gyülekezetének, vagy X, Y, Z gyülekezetének. Olyan emberek gyülekezetének, akiket a vezetők többnyire érzelmileg, sőt sok esetben anyagilag is kihasználnak.

A Krisztus gyülekezetében nem előfeltétel a lelki egyformaság. Azok véleményéhez való kritika nélküli igazodás, akik leuralják a gyülekezetet. Pál apostol értékékként mutatja fel a sokszínűséget, mind az emberi kvalitást tekintve (lásd 1Kor 12,12–31-ben a kéz, a láb, a hallás és a látás példáját), mind a kegyelmi ajándékok tekintetében (lásd Róm 12,5–8; 1Kor 12,4–11; Ef 4,11 stb. felsorolásai, amelyek buzdítókról, tanítókról, pásztorokról, bölcsesség beszédét ismerőkről stb. szólnak). Az egészséges gyülekezetben nem akarnak mindenkit egy kaptafára átgúrní, csak azért, hogy hatalmat gyakorolhassanak fölöttük.

Egy jó gyülekezetben mindenki megkapja azt a lelki táplálékot, amittől növekszik a saját egyéni arculatának és kegyelmi ajándékának megfelelően. Egy kertnek vagy erdőnek nem előfeltétele az, hogy csupán egyféle növény lehet benne. A tölgyfa is növény, meg az árvácska is, pedig kinézetre sem hasonlítanak egymásra. A gyülekezetben sem lehetnek futószalagon gyártott sablonhitű emberek. A sokszínűség Isten gazdagságának kifejezője, és csak a lelki diktátorokat feszélyezi, akik mindenkit saját elképzelésük szerint igyekeznének átgúrní.

Van melletted egy mentor, szupervizor, egy idősebb, aki tekintély előtted

Ennek a lényege kettős. A te támogatásod, de az elszámoltathatóságod is. Ha valaki azt várja a szupervizortól, hogy állandóan dicsérje vagy legalábbis megmagyarázza azt, amit rosszul tesz, az nem érti ennek a kollegiális kapcsolatnak a lényegét. Mert a mentor míg egyfelől tényleg erőforrás, másfelől tükör is kell hogy legyen. Hiszen tény, hogy nem úgy ismerjük magunkat, ahogy mások minket. Gondoljunk a Jehari-

ablakra! Amikor magunkat vizsgáljuk, van olyan terület, ami saját szemhatárunk sávjából kimarad. Az attól még van. És a lelki munkában alaptörvény kellene hogy legyen, még a csúcsvezetők felé is, hogy kontroll nélkül senki sem dolgozhat. Legalábbis jól nem.

Tudjuk, hogy elsősorban és mindenképp felett Istennek adunk számot, méghozzá ki-ki magáról (Róm 14,12). De ez nem jelenti azt, hogy az emberek, különösen saját gyülekezetünk előtt nem szükséges az, hogy elszámoltathatók legyünk (1Sám 12,1–5; ApCsel 20,31–35). A kettőt nem lehet kijátszani egymás ellen.

Sok lelkipásztor szolgálatának botrányos vége megelőzhető lett volna ilyen segítséggel. Enyhébb esetben sok jellembeli torzulás, ami végigkísérte valakinek a szolgálatát, és szenvedett tőle ő maga is, azok a gyülekezetek is, ahol megfordult, megelőzhető lett volna. Ha nincs ilyen támogatója egy fiatal, kezdő lelkipásztornak, hát keressen magának!

Alkalmazkodás és gerincesség egyszerre és együtt

Ezt a két dolgot csupán elméletileg nehéz összeegyeztetni. A valóságban minél inkább szilárd jellem valaki Krisztus szerint, annál könnyebben alkalmazkodik másokhoz, főleg a gyengékhez. Amikor Pál apostol beszámolt arról, hogy mindenkinek mindenné lett (1Kor 9), nem vált széltől hányatott felleggé, szélingatta nádszállá (Mt 11,7).

Ha a pásztor nem képes alkalmazkodni azokhoz, akik között szolgál, semmit nem tehet az érdekükben. Védekezni fognak ellene. Szilárdsága egyszer keményszívűséggé változik, meggyőződése kényszerítéssé. Ha viszont annyira függvényévé válik a felé irányuló vélt vagy valós elvárásoknak, végül elveszti egyéniségét és ennek következtében tekintélyét is.

A két tulajdonság nem váltakozva, hanem egymással való harmóniában jelenik meg a Szentlélek segítségével által. Nem válik olyanná, mint az öntöttvas, amely erőhatásra török, hanem olyanná válik, mint az acél, ami hajlékonysága ellenére szilárd.

Ők vannak értem, vagy én vagyok értük?

Az orvos van a betegekért, a karmester a kórusért, a tanár a diákokért, az ügyintéző az ügyfelekért, a lelkipásztor a hívekért, és nem megfordítva. Legalábbis ahol helyén mennek a dolgok. Persze a kiemelt pozíció, a szószék, az országos értekezleten az elnökség becsapathatják az embert. Kezdetben úgy gondolkodni, megnyilatkozni, viselkedni, mintha érette lenne a gyülekezet vagy az egyház.

Mint ahogy a világban így is van. A politikai vezetőkért van az ország, és nem fordítva. Ez nem új dolog. Jézus korában is akik uralkodtak az embereken, azok jótevőknek hívták magukat (Lk 22,25–26). De Jézus tanítványai között nem ez a rend. Hanem aki a nagyobb, annak kell szolgálnia a többieknek.

Alapvető módon határozza meg minden tettünket ez a két egymással nem vegyíthető stílus és alapállás. Vagy egyik, vagy másik szerint szolgálunk. El kell döntenünk, hogy melyiket választjuk. *Nekünk* kell eldönteni. Ha rákényszerítenek, úgyis ki fog törni belőlünk az alaptermészetünk. Az egyik szolgálati mód jézusi, a másik világi.

A helyi kultúra figyelembevétele

Sok meg nem értés forrása és felesleges feszültség, sőt szenvedés oka, hogy ha a pásztor nem alkalmazkodik ahhoz a kulturális beágyazottsághoz, amelyben a gyülekezet él. Mára a kényszerű vagy természetes elvándorlás következtében

elmosódnak ezek az ország különböző vidékeire jellemző színek. Valamikor nagyon karakterisztikus módon jelent meg a nyírvidéki, a zalai, a baranyai vagy a békési tájszólás és viselkedésmód. A népesség sok színe, egy-egy vidék jellegzetes zamata sajnos már a múlté. Nyelvünkben egyeduralgoló lett a megegyő pesti semmilyen stílus, ha lehet egyáltalán stílusnak nevezni. Egyik-másik vidék, például Nógrád, Debrecen környéke, vagy a svábok lakta vidék még sokat őriz a helyi hagyományokból.

Nem tudom, van-e mélyebb megbántás, mint ha ezeket minősíti lekezelő módon a baptista lelkész. Mára sajnos alig beszélnek „tótul” vagy „svábul”. Az idősek akcentusa talán árulkodik a más anyanyelvről. De amikor a Nyíregyháza környékére került lelkész letirpákozza a helyieket, aligha követhet el durvább hibát. És ahol elvárják, hogy feketében menjen fel a szószékre, vajon olyan elvárás-e ez, amit ne lehetne teljesíteni? Föltétlenül kell-e világos színű öltönnyel botránkoztatni azokat, akiknek végül is az üdvösségét bízta ránk a legfőbb Pásztor, az Úr Jézus, nem pedig a kultúrájuk átfarmálását.

Terhelhetőség kifejlődése

A teológián olykor feladatult adtam a diákoknak, hogy egy nap alatt végezzék el két nap munkáját. Elmagyaráztam, hogy az élet fog olyan helyzetet teremteni, amikor a temetés után bibliaóra következik, és a kettő között kapod a hírt valakiknek a családi tragédiájáról. Ha egy kisebbfajta dolgozatírás miatt összeomlasz, mit fogsz csinálni ebben a helyzetben? Azt fogod mondani, hogy ne zavarjanak, mert most éppen fáradt vagy? És a falusi orvos influenza idején, amikor az egyik betegről a másikhoz vagy éppen egy haldoklóhoz hívják? Megüzeni, hogy várjon az infarktosos, amíg ő kipihen magát?

A terhelhetőség valószínűleg fokozatosan fejlődik ki, főleg olyan emberekben, akik kicsikoruktól megszokták, hogy semmiféle komoly feladatuk, házkörüli munkájuk, de még igazi testedzésük sem volt. A családjuk mindig kiszolgálta őket.

De gondoljunk csak a régiekre! Amikor *Kornya Mihály* gyalogolt egy nap ötven kilométert, hogy egy gyülekezetet meglátogasson, csak annyit mondott: „átléptem egy kicsit hozzatok”. Aztán másnap következett esetleg a másik ötven kilométer, és emiatt sosem panaszkodott. Nem csodálom, hogy ahogy ma mondják, „terjedt a misszió”.

Terhelhetőségünk mértéke egyenlő hasznosságunk mértékével. Ne csaljon meg, ha nem is bíznak ránk komolyabb terheket! Lehet hogy csak azért nem, mert tudatában vannak a híveink: gyenge lábakon állunk. Kímélni kell, mert nekik lesz rosszabb: siránkozni fogunk. Miközben esetleg hősies sztorikat gyártunk magunkról, ha vendégségbe hívnak prédikálni.

Irtózás a szenvedéstől, vagy annak elfogadása

A szenvedés nem egyenlő a szenvedéssel. Vagyis azzal, hogy sajnálatjuk magunkat olyan dolgokért, amiket mások észre sem vesznek. Hogy valaki csúnyán nézett ránk, hogy nem dicsérte égre-földre a prédikációkat, hogy nem adta meg a véleményünk szerint nekünk járó kellő tiszteletet. Ilyen esetben a szenvedés mártírkoszorúja a fejünkön inkább hasonlít a bolondok csörgősipkájához.

A szenvedés része a szolgálatunknak, méghozzá lehetséges, hogy a legkomolyabb és legáldottabb része. Ha szenvedés nélkül meg lehetett volna váltani a világot, valószínűleg sem Krisztus nem ment volna a keresztre, sem pedig követői a máglyára. Ha egy édesanya szavával, élet-

példájával, bölcs fegyelmezésével nem megy semmire, még marad egy hathatós fegyver a kezében, a szenvedése. Ha az előzőek nem, ez fogja megtörni elfajzott gyermekét.

Aki irtózik a szenvedéstől, az menjen ügyvédnek, felszernek, adószedőnek, vonatvezetőnek, akárminek, de hagyja el a lelkesítő pályát! Aki zsíros állásnak és sikerpályának tekinti a lelkipásztori szolgálatot, az becsapja az embereket, és jegyet váltott magának a pokolba. Ha kereszt nélkül is van korona, akkor az Úr és korai követői miért vállalták a szenvedést?

Tervezés, alkalmazkodás, ritmusváltás

Az értelmes pásztor, sőt, aki tanult gyülekezetépítést, tudja: hogy ha munkáját nem tervezi, korántsem lesz annyira hatékony. A gyülekezet jövőjét, sőt lebontva egy-egy évre, hónapra, hétre át kell gondolnia. Ha nincs elképzelése arról, hogy minek kell következnie, az ad hoc módon végzett munkához vezet, vagy sodorják az események. Sose fogja tudni, hogy éppen hol tart, és milyen irányba kellene továbbmenni. A tervezés az értelmesen végzett szolgálat része, méghozzá fontos része.

A tervezésnek abból kell kiindulnia, ami a gyülekezetben van, és nem abból, aminek lennie kellene, különben légvárak fognak épülni elképzelt helyzetből megálmodott jövő felé. Pedig ez a „van-e már álmód a jövőről?” – ma divatos kifejezéssé vált. Hát álmodozni lehet, légvárakat is építeni, de lakni nem lehet bennük.

A tervnek előremutatónak, húzóerőnek kell lennie, és persze reálisan megvalósíthatónak. Ha egy gyülekezet, vagy a vezetősége azt tervezi, hogy jövőre megduplázza munkáját, elrugaszkodtak a valóságtól. De ha a már meglévőkhöz 2–3%-nyit tűznek ki célul, az megvalósítható erőlködés nélkül. A terv lehet: békességesebb, szeretetteljesebb légkör kimunkálása, új szolgálati területek felfedezése, céltudatos képzésformák beindítása, anyagi források okos felhasználása stb.

A bölcs pásztor azzal is tisztába van, hogy a gyülekezeti munkában sem érdemes, mert nem is lehet állandóan feszíteni a húrt. Időnként kell egy kis megpihenés a serényen végzett munka közben. Akkor ő vált ritmust elsőnek. Mint ahogy akkor is, ha már a dolgok pangani kezdenének.

Idővel való megfelelő gazdálkodás

Az idővel való gazdálkodásról már volt szó, amikor a fontossági sorrend kialakítását elemeztük. Itt csak annyit akarok hozzáfűzni, hogy a pihenésre és a családra szánt idő nem elvesztegetett idő. Jó, ha a szellemi foglalkozású embereknek van valami manuális vagy hasonló hobbi. Kertészkedik (friss levegőn van és mozog, ráadásul gyönyörködik virágaiban vagy zöldegei növekedésében), barkácsol, bélyeget gyűjt stb. Mindez nem fog szolgálatra rovására menni, főképp akkor nem, ha elsőrendű feladataira fordítja ideje javát.

Munkatársakkal való megfelelő bánás

Nem szabad elfelejteni, hogy az emberek általában úgy viszonyulnak hozzánk, ahogy mi viszonyulunk hozzájuk. Eszembe jut az a zsarnokoskodó államegyháziügyi főember, aki pökhendi módon viselkedett a lelkesítő kar majd mindegyikével szemben. De amikor azzal a valakivel találkozott, aki körül általában a tisztelet légköre uralkodott, kiesett a szerepből, és hozzá tisztességesen viszonyult. A példa túlzó, mert a gyülekezetben és a vezetőségében nem ez az egymáshoz fűződő viszony.

Az azonban igaz, hogy ha a lelkipásztor megadja a

tiszteletet mindenkinek, és kér és nem parancsol, sőt nem hozza olyan helyzetbe munkatársait, hogy olyat kérne tőlük, amiről eleve tudható, hogy arra nem képesek, akkor ő a fő kialakítója a jó munkatársi légkörnek. Észre kell venni, ha valaki fáradt, túlterhelt, vagy egy adott feladathoz nem ért, vagy egyszerűen csak nincs kedve hozzá.

Nem tilos a dicséret, a jó munka elismerése, a köszönet, vagy szeretetteljes hangnemben az elvégzett vagy el nem végzett munkáról való beszámoltatás sem. Sőt az sem, ha a pusztán bajkeverőtől megválnak a vezetők, és ezt éppen a pásztoroknak kell kimondania.

Arány – aránytévésztés

Luther tanítja Pál apostol nyomán, hogy a kegyes életben vannak fontos és vannak másodrendű kérdések. Ha a gyülekezetben tolvajlás, paráznság, civakodás ütötte fel a fejét, az apostol nem hunyt szemet ezek felett. De ha az ünnepnapokról, étkezési szokásokról volt szó, nem engedte kinőni ezeket a kérdéseket akkoráig, hogy végül szakadáshoz vezessenek (Róm 14). Tanítómestere az Úr Jézus volt, aki beszélt szűnyog és teve nagyságú problémákról (Mt 23,24).

Olykor a gyülekezetek szakadásig fújnak fel olyan problémákat, amelyek nem érdemlik meg ezt. Hogy dicsőítőcsoportnak nevezzék-e azokat, akik külön énekelnek, vagy énekkarnak? Kell tudni ezeket a helyzeteket kezelni.

Tudni kell, hogy ha szűnyogra ágyúval lövünk, nagyobb kárt csinálunk. Ha a gennyesedő sebre csupán tapaszt teszünk, azzal is. De nagy a veszélye annak is, hogy ami nagy problémává női ki magát, az sok esetben kis dolgokból indul el.

Akkor is lelkiismeretes és pontos munka, ha nincs látható eredmény

Sokkal lelkesítőbb úgy végezni szolgálatunkat, ha van látható eredménye. Sokan úgy is vélekednek, hogy „ha az Úr igazolja” azt, amit csinálunk, akkor a látható eredmények képezik ezt az igazolást. Emberi gondolkodásunk és természetünk szerint ennek így is kellene lennie. Azonban ha a Bibliát kezünkbe vesszük, éppen Isten legdicséretreméltóbb szolgáinál látjuk ennek az ellenkezőjét. Ézsaiást a hagyomány szerint kettéfürészelték, Jeremiást sárverembe dobták, Urijját megölték (Jer 26,20–23), Zekarját, Jójada főpap fiát az oltár elől hurcolták el és megkövezték (2Krn 24,20–22). Alig olvasunk arról, hogy megtértek volna szavukra. A Názáreti Jézus ezeket az embereket mégis dicséri és példaként állítja tanítványai elé (Mt 23,34–36).

Szabaduljunk meg attól a kénysertől, hogy mindig látható eredménye, sőt szuper eredménye kell hogy legyen munkánknak! Akkor is hűségesen végeznünk kell az igehirdetés, lelkigondozás, tanítás munkáját, ha nem látjuk az eredményét. Vigyázat, az eredménytelenségből sem lehet tőkét kovácsolni. Lehet, hogy ennek csupán mi magunk vagyunk az oka.

Megbízhatóság

Amit a lelkipásztor mond, annak úgy kell igaznak lennie, ahogy mondja. Amit ígér, arra lehessen számítani. Sok haszontalan pásztorra mondta már a gyülekezete: „nagy szavak kis embere”. Sem amit mondott nem lehetett komolyan venni, mert nagyzott, túlzott, sem amit megígért, nem lehetett számítani rá. Azt legfeljebb szerette volna teljesíteni, de nem szokta. Mindig adódott valami mentsége.

Mielőtt valakinek ígéretet teszünk, érdemes végiggondol-

ni, hogy vagyunk-e abban a helyzetben (időnk, pénzünket, egyéb tennivalónkat mérlegre téve), hogy azt teljesíteni tudjuk. És ha ígéretet tettünk, akkor is teljesítsük, ha fáradságba, pénzbe vagy áldozatba kerül! Mert Istennek nem telik kedve az ostobákban (Préd 5,3–5), de az embereknek sem. Ha nem vagy megbízható, nem csupán személyed méltóságát kockáztatod, hanem az ügyét is, amit képviselsz.

Kullog az események után

Ha a lelkipásztor nagyon kis intellektuális képességgel rendelkezik, vagy túl kényelmes, valószínűleg csak akkor érti igazán meg az adott szituációkat, amikor már mindenki más túl is van rajtuk. Nem áll a gyülekezete élére, hanem kullog a többiek után, egy brosúrával mindig lemaradva. Mint minden a világon, a szellemi képesség is fejleszthető, például szorgalommal, tanulással, gyakorlattal. Tehát senkit sem okolhat, ha lemarad.

Azonban a pásztori szolgálatban megbocsáthatatlan bűn, ha a vezető nem kezdeményez. Bemerítés például csak akkor van, ha már sürgetik, hogy legyen. Az énekkar már rég működik, anélkül hogy valaha is megalakult volna. Ehhez hasonlók keserítik a gyülekezet tagjait. Kinek lesz végre bátorsága jó és eredményes dolgok beindítására, ha már egyszer a lelkész erre nem képes? Pedig az ő dolga lenne. Ha sohasem csinálta, hát kezdje el!

Kapkod, rögtönöz

Mint ahogy a hibákkal lenni szokott, mindennek megvan az ellenkezője is. Ha az egyik kullog, a másik kapkod. A lelki életben a kapkodás a képzetlenségből, a jó út megtalálásáért folytatott lelki harc megspórolásából, a meggyőződés hiányából, a mulasztásokból adódó rossz lelkiismeretből, és még ki tudja mi mindentől fakadhat.

Pedig az út is adott, úgy hívják, hogy Jézus Krisztus, a képességeink is adottak, az idő is, amelyet arra fordíthatunk, hogy bizonyosságra jussunk Isten akaratát illetően.

A kezdő pásztornak meg kell találnia a saját munkatempóját, hogy sietség és késlekedés nélkül végezze minden napnak az éppen soron következő feladatát. És ha meggyőződésre jutott, tartson ki benne!

Érdekes, vagy tartalmas tanítást adsz?

Persze a tartalmas tanítás is lehet érdekes, nem érénye, ha unalmas. De ha valaki beáll a mai média vagy filmipar sodrába, hogy szenzáció szenzációt érjen, ezt a műfajt „lelki módon” is gyakorolhatja. Korunk hallgatósága vevő rá. E tekintetben is döntést kell hoznia a kezdőnek, mert abba az irányba fog gyakorlatra szert tenni, ahogy döntött.

Az érdekes dolgok felé beállt igehirdetőnek nyitott szemmel kell járnia, hogy lecsaphasson mindarra, amit aztán jó stílusban, felingerelve a hallgatósága kíváncsiságát, jó tempóban előadhat. Hálások lesznek érte az emberek. Hogy ettől se jobbak nem lesznek, se rosszabbak, az más kérdés, de legalább nem unatkoznak az istentiszteleten.

Ahhoz, hogy a Mindenható Isten titkait tárjuk fel a gyülekezet előtt, másfajta irányvétel szükségeltetik. Egy életen át tartó tanulás, Isten előtti jó lelkiismeretre való komoly törekvés, a gyülekezet szeretete. Erre is felkapják a fejüket azok, akik erre vágnak.

III. Lelki vezetőnek lenni óriási kiváltság, megtiszteltetés

(3Móz 10,3; Jn 12,26)

Teljes embert kíván és teljes örömet ad

Ha valakit Isten hívott el a szolgálatra, az szenvedélyesen szereti azt, és igaz örömét leli benne. Még a nehézségek idején is. Valójában nem tudna más lenni, mint Isten népének pásztorra. Hogy a történelem folyamán mit vállaltak és mit álltak ki Isten népének elhívott vezetői, nem ez az a hely, ahol ezt fel kellene sorolnom. De hogy ők nem voltak sem bolondok, sem kényszerhelyzetben, azt mutatja, hogy legtöbb alkalommal felkínálták nekik a szenvedés elkerülésének lehetőségét (persze megalkuvások árán). Nem azért maradtak mégis a helyükön, mert mazochisták voltak, hanem mert tudták, hogy ott dolgozni, ahol az Isten munkálkodik, a legnagyobb megbecsülése egy mulandó ember életének. És a legtisztább öröm, mégpedig minden körülmények között.

Mi emberek tudunk félig figyelni valakire, miközben az eszünk máshol jár. Félig-meddig benne lenni egy programban, miközben vannak fontosabb dolgaink, amiket eközben gondolatainkban nem teszünk félre. De szolgálatunkhoz méltatlan ez a hozzáállás. Aki gyülekezeti szolgálatát úgy végzi, hogy üzleti ügyei, egyházi előmenetele előbbre való, az legalábbis másodosztályú pásztor.

Tudom, hogy ma oda jutottunk, hogy egy-egy körzet nem képes eltartani egy lelkészt, kénytelen tehát polgári foglalkozást is vállalni. Irgalmatlan és embertelen lenne ezeket a pásztorokat másodosztályúnak nevezni, hiszen lehet, hogy éppen ők a hősök a szolgálatban. Mert kenyérkereső foglalkozásuk fárasztó munkái ellenére égnek az Úrért és népéért. De akinek nem az Úr munkája az első, az lehet főállású gyülekezeti lelkész, ha azonban érdeklődése máshol van, az akkor is másodosztályú, ha egyházi rangja van.

Mert az Isten is pontosan dolgozik. A teremtéskor *teremtett*. Olyan teljes módon, hogy utána meg kellett pihennie. Tehát nem illik hozzá a félszívvel végzett munka.

Isten előtt felelősséggel élni emberekért

Nem szabadna elfelejtenünk, hogy szolgálatunk jelentős része nem is emberek, hanem Isten előtt zajlik. Ma sokkal többet hivatkoznak a hívők az imádságra, mint amennyit imádkoznak. Legalábbis nem a nagy nyilvánosság előtt, hanem a titkos kamrában, ami nem tartozik senki másra az imádkozón és Istenen kívül.

Mózes, Dániel vagy maga a Megváltó sok időt töltöttek Isten színe előtt (Mk 1,35; Lk 6,12). Ha szolgálatunkban sok az eredménytelenség, valószínűleg kevés az imádság. Vannak dolgok, amelyek sehogy máshogy nem oldhatók meg, csak Isten színe előtt esedezve. Ha valaki irtózik Isten közelségétől, az imádságtól, tegye fel magának a kérdést, hogy miért!

A lelkipásztor imádsága nem úgy történik, mint ahogyan *Adrian Plass* leírja a *Kegyes kétbalkezes* című könyvében, hogy kiteszi az órát maga elé, és lesi, hogy mennyi időt tölt imádságban. Hanem egy vizsgára készülő diákért, egy próba alatt lévő testvérért, egy gyászolóért, egy megtévedt testvérért könyörög, és hálát ad Istennek egy jól elmondott prédikációért, egy szépen és jól megoldódott ügyért.

Ha az imádság eleinte kényszerűség, mert tehetetlenségünk, sőt saját bűneink is odakényszerítettek Isten színe elé, előbb-utóbb felfedezzük, hogy nem az, hanem ha

küzdőtér is, de a lelkünk gyógyulása, hitünk megerősödése is. A ránk bízottak sorsának Isten színe előtt való képviselése is. Ez pedig igen megtisztelő számunkra.

Istent képviselni, útjait tanítani embereknek

„A papnak ajkai őrzik a tudományt, és az ő szájából törvényt várnak...” – írja a próféta (Mal 2,7). És míg manapság egyesek a jogban, mások az orvoslásban, megint mások az építészeten válnak szakemberré, addig a lelkész az isteni tudományokban: erkölcsi kérdésekben, lelki kérdésekben, sorskérdésekben tud valamit, amire amazoknak is nagy szükségük van, mert a legbölcsebbtől, Istentől származnak. Nincs az életnek olyan területe, ahová ez a „tudomány” ki ne terjedne és ne volna illetékes. Ez még akkor is igaz, ha a teológus egy pillanatig sem képzeli magát tudósnak. Nem is illik hozzá sem a tudálékosság, sem a büszkeség a saját tudománya okán sem. De ha ő jól tanítja az Isten igazságát, és hittel fogadják azt hallgatói, megnemesednek az emberek.

Tanítani elsősorban a gyülekezete tagjait van módja. De a gyülekezeti tagok sokfelé eljutnak, ahova ő nem, és továbbadják azt, amit hallottak.

Isten azonban készít alkalmakat, amikor más embereket is megszólíthat. Nem ártana tudni, hogy ezek az emberek is emberi problémákkal küszködnek, és nem csupán az úgynevezett evangélizációs témával kellene őket megszólítani (azzal is). De olykor éppen az nyitja ki őket az evangélium felé, ha segítséget kapnak házassági, gyermeknevelési stb. kérdéseikben, vigasztalást a gyászban, bátorítást kétségeik között.

A gyülekezetben élők vagy bárki más jó lelkiállapotáért tenni

A lelkipásztor munkáját minősíti a gyülekezete. Ha a nyáj jól táplált, a gyülekezet olyan, mint a nyüzsgő méhkas, mindenki szívesen és okosan teszi a dolgát, az emberek kedvesek egymáshoz, képesek megküzdeni a nehézségeikkel, ez arról beszél, hogy a lelki vezetőjük a helyén van. Azt teszi, amit az Ige tanít: felkészíti a szenteket a szolgálat munkájára, hogy eljusson mindenki az érett férfúságra (Ef 4,11–16).

Ha a gyülekezete tagjai elkeseredettek, szótlankok, türelmetlenek egymáshoz, és ennek nincs valamilyen külső oka (gazdasági válság, természeti katasztrófa, munkahely elvesztése stb.), akkor kérdezd meg magadtól, hogy mi az oka ennek! Mít lehetne tenni, hogy a légkör megváltozzon?

Mert még a bajok idején sem tehetetlen az Isten. A hívők épp ebben különböznek a világ fiaitól. Van egy olyan területük, ahova nem „gyűrűzik be” semmiféle földi veszélyeztetettség, és a lelkek pásztorának tudnia kell erről. Hogy helyén maradt az Isten. És ez nem afféle „szent beszéd”, ahogy az ateisták szeretik emlegetni, hanem masszív tény. Tehát a lelkipásztor lehet fiatal, kezdő, lehet tapasztalatok híján, de akinek a nevében szól, az a hatalmat és az irgalmat nem nélkülözi. Ezért tehet mások sorsának jobbra fordulásáért.

Az emberek örök üdvösségét elősegíteni

Ha az örökkévalóságot ténynek tekintjük, és tudatában vagyunk annak, hogy Isten az ember javára elsősorban az örök jót munkálja, akkor megdöbbenő, hogy mi, rövid földi élettel rendelkező emberek részt vehetünk ebben a munkában. Pedig a lelkipásztori munka elsősorban erről szól. Ha egyesek állandóan a számadatokkal vannak elfoglalva, hogy ki mennyi

embert „vezetett az Úrhoz”, valószínűleg téves adatokkal operálnak. Mert meg kellene állniuk a mennyország kapujában, és ott kellene számolni, hogy ezek közül hány érkezik meg oda. Mert ez az igazi eredmény. A Biblia azonban sehol sem biztat effajta számolgatásra, hanem azt helyezi szívére, hogy hűségesen végezzük azt, amit Isten ránk bízott (1Kor 4,2).

De engem ámulatba ejt az Úr Jézus azon szava, hogy a gyümölcsünk megmarad az örök életre (Jn 15,16).

Annak az érdekében tenni, hogy az emberek emberesebb emberek lehessenek

„Az Isten országa tibennetek van” – mondja Jézus (Lk 17,21). Tehát miközben a lelkipásztor az örök életre készíti fel a rábízottakat, nem feledkezhet meg arról, hogy az már itt a földön elkezdődik, még hozzá az Isten akarata szerinti életvitellel. Ennek pedig szerteágazó, az élet minden területére kiterjedő hatása van.

Ha egy házasság megbetegszik, a lelkipásztor a maga felkészültségével, a Szentírásban és a lélektanban való jártasságával gyógyulását, egészséges működését segítheti elő. A család széthullásának katasztrófáját megelőzheti. Gyermekek jellemének formálásában alapokat rakhat le. Hiszen ha a gyerekek idejekorán megismerik Isten útjait, egész életük más lesz. Részt vehet az emberek mindennapi harcaiban. Vigaszt tud nyújtani a gyászban. Részt vehet az emberek örömeiben. Gyönyörködhet a kisgyermekekben. Fölkészítheti a fiatalokat az emberhez méltó házasságra. Azért tehet, hogy erkölcsösebb legyen a társadalom.

Egy élő hitű keresztyén gyülekezet sokszor meghatározta már egy falunak vagy városnak az arculatát. Nemcsak a gyülekezet tagjai, hanem a környezet is részesedett annak áldásából, hogy a gyülekezettel vele van az Isten (Zak 8,23; Mt 1,23).

Tanulni állandóan

Megvan a létjogosultsága annak a népi bölcsességnek, hogy a jó pap holtig tanul. Mert ha nem tanul, akkor butul. Egyetlen tudományos területen megszerzett diploma sem ér sokat, ha az egyetem vagy főiskola befejezésével az illető szegre akasztja a továbbtanulási vágyát. Mert nemcsak elévül a tudása, hanem intellektuális képessége is kopik. A baptista lelkészek közt az a megfigyelésem, hogy – bocsánat a kifejezésért – minél butább lesz valaki a szolgálatban tanulás nélkül eltöltött esztendő alatt, annál nagyobb lesz a mellénye. Vagyis csalthatatlannak képzeli magát téveszméi közepette. Ami azután hiányzik a tudománya velejéből, azt pótolja a fellépése erejével. Úgy jár-kelet a nagyvilágban, mint aki apró kis tapasztalatoctskáit tartja egyedüli bölcsek kövének. Szomorú.

Ahhoz, hogy ezt elkerülje a fiatal pásztor, állandóan képeznie kell magát. Hiszen ahhoz, hogy csendben elbutuljon, semmit nem kell tennie. De nem lehet csupán ez a tanulásra odaszánás fő oka.

A tudományokban elmélyedni gyönyörűség. A Jóisten által adományozott legmagasabb képességünknek az agyunknak a használata, a gondolkodás, a szellemi alkotó munka önmagában már lelki öröm. A bibliai és létigazságok összefüggéseinek felismerése, feltárása, megértése, alkalmazása, tanítása olyan méltósággal jár, amiről fogalma sincs annak, aki ebbe nem ásta bele magát. Olyan tartalmat, egyben tartást ad az embernek, amiről a régiek még tudtak valamit.

Őket tekintjük szenteknek. Pedig legtávolabb állt tőlük, hogy így tekintsenek önmagukra. Keresték az igazságot, tehát megtalálták. Kutatták az Írásokat, és így bölcsék lettek. Végére akartak járni egy-egy bibliai fogalomnak vagy titoknak, és fogták a szótárakat, kutatták a régiek nyelvtani törvényszerűségeit, tanulmányozták a régi emberek szokásait, és valamennyire kiismerték magukat ezekben. Tanításuk és prédikációjuk nem röpke benyomásokból, véleményecskékből állott, hanem biztos alapokon nyugodott: Isten jól megértett ígéréjén.

Adjon ma is az Isten ilyeneket!

Olyan dolgokat megosztanak velünk, melyeket másokkal nem

Mert megbíznak bennünk. Az emberek szívesen hallanak önmagukról jót, sok esetben mondanak is. Míg a jótetteink nyilvánosak, a bűneinket ösztönösen titkoljuk. Sikereinket bárkivel megosztjuk, de kudarainkról csak azokkal beszélünk, akikről feltételezzük, hogy megértenek, nem adnak ki, sőt tudnak segíteni.

Tehát amikor az életük legnagyobb mélységeit is feltárják egy lelkész előtt, az a lelkész felé a legnagyobb megbecsülés jele, mert ezeket nem akárkinek mondják el. Ebben a helyzetben sebezhetővé, de gyógyíthatóvá is válnak. Pontosan ez a mozgatórugója annak, hogy elmondják. Mert feszül bennük, esetleg évek óta hordják mint életük sötét foltját, rossz emlékét, ami lelkiismeret-furdalást és fájdalmat okoz. Szeretnének szabadulni tőle, de – jogosan – félnek attól, hogy az emberek szájukra veszik őket, és akkor a belső nyugtalanság mellé a külső fenyegetettség, a megvetés is társulni fog.

A Biblia tanít arról, hogy valljuk meg egymásnak bűneinket (Jak 5,16). De ez nemigen működik, mert a folytatása elmarad: imádkozzatok egymásért, hogy meggyógyuljatok! Minden embernek nagyon meg kell gondolnia, hogy kinek vallja meg a bűneit. Mert a megbocsátott bűnt Isten elfelejti (Ézs 43,25), de az emberek nem. Kipletykálják. A bűnbánó lélek a legvédtelenebb a világon, könnyű bántani, mert nem védekezik.

Ezért van az, hogy a pásztor felé a legnagyobb megbecsülés, ha merik elmondani az emberek a bűneiket, hogy bűnbocsánatot, szabadulást, megnyugvást, feloldozást nyerjenek. És semmi mást nem szabad kapniuk. Nem a mi dolgunk az ítélet, hanem az Istené. Elég sok jót kell ahhoz tennie a pászornak, míg akkorára nő a bizalom irányába, hogy erre is sor kerülhet. Nagyobbat nem véthet, mintha ezeket a rábízott titkokat kiadja. Mert a bűnbánó lélek Isten védelme alá kerül, és Istennel kerül szembe, aki támadja. És Isten számon fogja kérni rajta. Hiszen az Ember Fia nem azért jött, hogy az emberek életét elveszítse, hanem hogy megkeresse és megtartsa azt, aki elveszett (Lk 9,56).

Megbecsülnek, hallgatnak a szavadra

Van megbecsülés, amit méltatlanul kap valaki. Nem érdemli meg, de az embereknek érdekük fűződik ahhoz, hogy így viszonyuljanak hozzá. És van, amit jóságával, szelíd-ségével, okosságával, szolgálatkészségével, szorgalmával érdemel ki a pásztor.

A gyülekezet és pásztor között ez az egymás megbecsülése normális dolog. Méghozzá a kölcsönös megbecsülés, hiszen minden keresztyén azonos üdvösségre elhívott szolgálja az Istennek. Ahogyan a reformáció korában felismerték: az

asztalos a gyalupadnál, a suszter a kaptafánál, a hivatalnok a számítógépnél, a mérnök a tervezőasztalnál szolgál. Ha a lelkész nem becsüli meg gyülekezete tagjait, nehezen válik maga is megbecsültté. A megbecsülés nem hízelgés. Szereti őket mint Isten szemében értékes embereket. Ez a megbecsülés fordul vissza reá.

Mivel tapasztalatuk van arra nézve, hogy érdemes hallgatni a szavára, kikérik a véleményét. A lelkész eleinte a státus, a lelkészi szerep tekintélyével dolgozik. Ez azonban nem hosszú életű. Ha méltónak bizonyul rá mint ember, és ne restelljük azt se, hogy mint „szakember”, akkor megnő a becsülete.

Sokan lettek már úgy hívókké, hogy a lelképásztor tekintélye túlnőtt a gyülekezetén, és akik tanácsért jöttek hozzá, azok Krisztusra is rátaláltak. Ez nem csoda, hiszen tanácsait ő is Krisztustól nyeri, azért válnak be.

Ez a nem felszínis jó hírnév kívánatos mind a lelkész, mind a gyülekezet számára.

Isten előtt jó lelkiismereted lehet, és ő is megbecsül (Jn 12,26)

„Ha valaki nekem szolgál, engem kövessen, és ahol én vagyok, ott lesz az én szolgálom is, és ha valaki nekem szolgál, megbecsüli azt az Atya” (Jn 12,26). Az Isten megbecsülését pedig elvitatni, helyettesíteni, kikényszeríteni nem lehet. Akit az Isten meg akar becsülni, azt ő meg is fogja becsülni. Még azokat is, akiket emberek nem becsülnek meg. Ennél nagyobbra pedig nem vágyhat ember. És nem tilos erre vágyódni.

Az Úr Jézus leleplezi a hiú dicsőségvágyat. Kortársairól mondja: egymástól fogadtok el dicsőséget, de azt a dicsőséget, amely az egy Istentől van, nem keressétek (Jn 5,44). Ő el sem fogadta az emberektől jövő dicsőítést (ugyanott a 41. v.). Ugyanakkor igen sok alkalommal beszélt a megjutalmazásról ő maga is (Mt 25,23), az apostolok is (Zsid 11,6). Ebben az öndicsőítéstől hangos, sztárkultusszal fertőzött korunkban ne legyünk álkegyesek! Ahol a Biblia jutalomról, dicséretéről vagy megdicsőülésről beszél (Róm 8,14–17.28–30), nekünk sem kell álságosan hallgatnunk.

Az egyik jele az Úristen részéről jövő megbecsülésnek a jó lelkiismeret (1Tim 1,5; 1Pt 3,16). Miközben az emberek depressziósok, kényszeres cselekedetekre hajlamosak, bűntudattal és egyéb nyavalyákkal küszködnek, az Úr Jézus vére által megmosott és a Szentlélek által karbantartott józan eszünk rendelkezésünkre áll, hogy mind a magunk, mind mások életét eligazítsuk. Ez már önmagában jutalom.

Az a jutalom pedig, amit Isten készített az őt szeretőknek, még vár ránk (1Kor 2,9). Ma, amikor recsegnek-roppognak azok a dolgok, amelyek az emberek szívében elfoglalják azt a helyet, amely egyedül Istent illeti meg, bedőlnek a bankok, a modern és a posztmodern élet templomai, itt van a mi életünk stabilitása. A sztárkultusz alól kilóg a lóláb, és ördögi patája van: megrontja a fiatalokat. A politika lenullázza az öregek értékét. A bűnözés elharapódzása fenyegeti a társadalmak alapjait. Mi mégis a reménység népe lehetünk, mégpedig nem a bizonytalan valamiben, hanem Isten ígéreteiben reménykedhetünk. Annak az Istennek az ígéretében, aki a történelem folyamán számtalanszor bizonyította, hogy megbízhatóbb semmi nincs a földön az ő szavánál. Ennek meghirdetését a lelképásztorokra bízta a mindenható Isten.

Apatikus közszellem fogadja

„Nem mén ez itt!” – mondogatják az ilyen gyülekezetben. Ez az előzőekben felvázoltak az ellentéte. Kialudt a remény, oda az igyekezet, elpárolgott a lelkesedés, ha volt is valaha. Az ilyen gyülekezetből megszöknek a fiatalok. Némi sikertelen próbálkozás után – hogy kimozduljon a gyülekezet ebből az állapotából – elhagyják az értelmes emberek is. Azok maradnak, akik ezt a lelki pangást megszokták, és akiknek ez is jó. Általában az ilyen gyülekezetek előbb-utóbb kihálnak.

Nem könnyű egy kezdőnek ilyen körülmények között szolgálatba állni, még hozzá életében először. Ezt a helyzetet el is kell fogadnia, meg nem is. El, mert lehet, hogy Istennek az a célja, hogy őt magát megeddze azokra a feladatokra, amelyek élete során még rá várnak. Ennek is van értelme. Nem, mert soha nem lehet tudni, hogy Isten a „kövekből” milyen módon és mikor támaszt fiakat magának. Odaküld valakit, vagy az odaszánt életű unokák lépnek a reményt vesztett öregek helyére. Mindkettőre volt már példa, és akkor a pásztor kitartása nem volt eredménytelen.

Ide-oda járkálnak, felcsipegetnek valamit, amit odahaza be akarnak vezetni

De a gyülekezet nem vevő rá, vagy ha igen, csak egy része. Ez annak az emberi tulajdonságnak a kegyes változata, hogy a szomszéd rétje mindig zöldőbb. Sőt, ha elcserélnék a rétet, akkor is így lenne.

Azokkal, akik nem elkötelezettek saját gyülekezetük felé, nem sok mindent lehet kezdeni. Mert nem a jó dolgok megvalósítása a céljuk, hanem azoknak az érdekességeknek a csiklandozása, amiknek a hiányát fel lehet hánytorgatni odahaza. Persze csak úgy távolból, mert elkötelezettség híján sok áldozatra úgysem képesek.

Nehezen tartja elképzelhetőnek a kezdő pásztor, hogy fel kellene ajánlani nekik, hogy csatlakozzanak ahhoz a gyülekezethez, amelyet különbnek ítélnék a sajátjuknál. Mint fiatalnak ez veszélyes is, mert elképzelhető, hogy a stabilak is ellene fordulnak. Ha megalapozódott már a tekintélye, megteheti. Esetleg meglepő tapasztalatot szerez, eszük ágában nincs elmenni, csupán a „bajkeverés szolgálatára” adták magukat.

„Bezzegező” gyülekezet

„Bezzeg a mi időnkben”, „Bezzeg másutt”, „Bezzeg az elődöd” – mondogatják. Szívesen nosztalgáznak, szívesen példálózhatnak, szívesen emlegetik fáradtsággal meghozott áldozataikat. Esetleg igazat mondanak. Nem szabad megismerésük nélkül nyilatkozni róluk. Lehet, hogy csak szájkeresztyének, de az is lehet, hogy igazat mondanak. Dolgoztak odahaza saját gyülekezetükért, dolgoztak másutt, amikor meg kellett fogni a lapátot, a vakolókanalat, mert végre imaház épülhetett. Bele kellett nyúlni a pénztárcájukba, mert hol volt még akkor a pályázati rendszer? És megtették.

Szeretni kell őket. Nagy ostobaság vitatkozni velük, vagy elvitatni érdemeiket. A legokosabb, ha az új pásztor teszi a dolgát. Nem meglepő, ha egyik a másik után csendben mellé áll, és egyszer csak ott vannak és ma is, fáradtan is kivesszük a részüket mindabból, amiből kell. Nem mindig az a jó megoldás, hogy egy rossz szellemiséggel szembemegyünk. Néha az a jó, ha továbblépünk. Ha mi magunk tesszük a dolgunkat, mindig lesznek, akik felzárkóznak.

Gyülekezeti kiskirályok, diktátorok

Az egyik legnehezebb helyzet, amikor egy életkorát tekintve is fiatalabb lelkész egy korosabb, és a gyülekezetbe régebb óta beágyazódott kiskirálytal találkozik szolgálatának kezdetén. Vagy behódol, vagy ütközik. Egyik sem jó Isten ügyének sem és a gyülekezetnek sem.

Van egy harmadik út, nem könnyű ez sem. Úgy végzi a dolgát pontosan és szeretettel, mintha nem is volna ott a kiskirály. Pedig ott van. Valószínűleg dühöng, hogy őt figyelmen kívül hagyják, vagy legalábbis nem kapja meg azt a figyelmességet, ami neki járna. Furkálódik, párthíveket gyűjt, összeütközésre készül.

Nehéz ilyen esetben elhinni, hogy van olyan helyzet, aminek a megoldására egyedül Istennek van joga, hatalma és bölcsessége. Pedig így van. A többieknek, még a lelkipásztornak is „jó várni és megadással lenni az Úrnak szabadításáig” (JSir 3,26). Hogy nagy hittapasztalat szokott kikerekedni belőle, az pedig nem egy másik, hanem ugyanarra a lapra tartozik.

Előregedő gyülekezet

Egy „ifjú titánnak” nehéz elfogadnia, hogy ilyen gyülekezet is létezhet. 1. A gyülekezetnek saját hibájából előállt helyzete. Olyan dolgokat műveltek, ami a gyülekezet elhalásához vezetett, és nem tértek meg belőle. 2. Magyarország sok falujában elvették az emberek földjét, és főleg az akkori fiatalok városba kényszerültek, hogy egyáltalán megéljenek. Újabb időkben gyárat, bányákat zártak be, tehát ez a szituáció nem ismeretlen a fiatalabb generáció előtt sem. Valaha virágzó gyülekezetek önhibájukon kívül kerültek abba a helyzetbe, hogy akinek nem volt munkája, és el kellett tartania a családját, ha szülőföldjén nem volt képes munkát találni, elment. Muszáj volt elmennie, sőt idővel a családját is követte. Sok esetben a második ok miatt elnéptelenedő gyülekezeteknek is beolvasnak a mai szuper kegyesek.

Ha a legrosszabb történe, tényleg kihalna a gyülekezet, ezt is végig lehet vezetni irgalommal és méltósággal. Ami nagy bizonyágtétel egy olyan korban, amikor nem sokat számít az öreg, hiszen csak tehertétel az állam és olykor a család nyakán is. Isten nem úgy nézi az ember személyét, hogy ha valaki fiatal, egészséges, sőt egy kicsit szexis is, az érték, és az esetleg beteges idős ember pedig nem. Szolgálatunk „eredményessége” pedig mindig Istenre tartozik. Az is, hogy mennyi időt kell ilyen helyen eltölteni, és mikor jön el a szolgálati hely váltásának napja.

Csupa fiatalból álló gyülekezet

Azt kellene vélnünk, hogy ilyen nincs is. De van. Vagy a külső körülmények miatt, ha egy gyülekezet éppen most alakult, állhat csupa fiatalból. Ha egy gyülekezet hirtelen divatba jött, felkapottá vált, és minden fiatal oda akar tartozni, vagy bármi más okból is létrejöhet ilyen gyülekezet.

Látszólag ez könnyebb feladat, mint a kiöregedő gyülekezeté. De csak látszólag. Itt nyilván mások a problémák. Többnyire nincs meg a gyülekezet kívánatos stabilitása, bármennyire is furcsa: hiányoznak az öregek. Hiányzik az a réteg, amelyik gyakorlatra tett szert a gyülekezeti problémák megoldásában, a vélemények kiegyenlítésében, az éles fogalmazás tompításában, ellentétek áthidalásában, a zavar idején is

kitartó szeretetben és jóságban.

Ezekben a gyülekezetekben gyorsan követik egymást az események. Hamar elhatároznak valamit, és gyorsan végrehajtják, nem bonyolítják az ügyeket. Hirtelen változtatnak, gyorsan feladják, amibe belevágtak, gyakran összekapnak, és nincsenek olyanok, akik a túlzókat józanítsák, a holtponthoz átlendítsenek, az ellentéteket tompítsák.

Nem kell tenni annak az érdekében semmit, hogy a helyzet megváltozzon. Mert vagy jönnek a gyülekezetbe idősebbek, akiket szeretettel be lehet fogadni, vagy ahogy az élet halad a maga útján, egyre érettebbek és korosabbak lesznek a fiatalok is.

Sajnos arra is van nem egy példa, hogy egy csupa fiatalból álló gyülekezet amilyen gyorsan létrejött, ugyanolyan gyorsan el is tűnt, nyom nélkül.

Vannak, akik a háttérből vagy kívülről beleszólnak a gyülekezet dolgaiba

Ők kibic módjára viselkednek, akiknek semmi se drága. Hiszen nem ők viselik a gyülekezet terhét. Olykor kibic a kívülvaló, a hitetlen, olykor más gyülekezet tagja, aki ráadásul nem ismeri kellő mélységében az adott problémát, de némi felsőbbrendűséggel ad tanácsot. A baj ott kezdődik, ha valaki a gyülekezet tagjai közül ezt el is fogadja, vagy maga is kibicé válik. Hiszen a családban is meg a gyülekezetben is a legtöbb bajra a megoldást magának a gyülekezetnek kell kiizzadnia. Illetve az ünnep is a gyülekezeté. Jó terveket szöni is csak azok képesek, akik tisztában vannak vele, hogy milyen erőforrásokkal számolhatnak. Akik pedig kívülről osztogatnak tanácsot, mivel úgysem vállalnak azért felelősséget, amit mondanak, tanácsukat el lehet engedni a fülünk mellett, nem kötelez senkit semmire. Olykor még annyira sem, hogy meghallgassuk. Főleg, ha rendszert akarnak csinálni abból, hogy beleszólnak a gyülekezet dolgaiba. A kezdő pásztor jól teszi, ha kialakítja azt a hozzáállást, hogy a gyülekezet tagjai bizonyos mértékig összezárnak. Csak azok szólhatnak bele a gyülekezet dolgaiba, akik a gyülekezet tagjai. Egy egészséges család sem teregeti ki a szennyest a falu előtt, terveik sem az ajtón kívül születnek.

Egy „szuper vezető” lelkipásztor-fejedelem romjai után

Megesett már evangéliumi körökben, hogy egy karriérista, aki ráadásul értett az emberek nyelvén, „gyülekezeti felfújtat” hozott létre. Amikor azután kiderült volna, hogy ez egy lufi, ami hamarosan ki fog pukkadni, szaporán továbbállt, nem törődve azzal, hogy mi következik utána. Az ilyen gyülekezet alaphangulata a némi megrázkódtatás után a nosztalgizálás szokott lenni. Hiszen aki elment, vagyis „lelépett”, mekkora tehetség, nagyság, szent ember, nem akárci volt. Hogy mindez csak látszat volt, és a valóság most derülne ki, az más kérdés. A komoly munka nem szokott összeomlani egy ember távozásával. És nehéz ott új alapot vetni, ahol az emberek már elszoktak a komoly munkától, és megszokták, sőt elhitték, azután el is várták a hízelgő szót.

Itt sem az a megoldás, hogy az utód minősítse az elődöt, vagy beolvasson a gyülekezetnek, hanem a pontos, becsületos munka. Idő kell arra, míg a gyülekezet átáll erre a stílusra. De az előző időszak reális megítélésére is csak akkor lesznek képesek, amikor már különbséget tudnak tenni a valóságos és a lát-szateredmény között.

Egy olyan lelkipásztor után, aki nem ismerte a rendet és a fegyelmet

A gyülekezet általában olyanná válik, mint a pásztor. Főleg, ha az huzamosabb ideig szolgál egy adott helyen. És ha a lelkipásztor nem ismerte a rendet, a pontosságot, valószínűleg gondok lesznek ezen a területen azután is, amikor már ő elment. Minden csak hozzávetőlegesen lesz az, ami. Pontos kezdés az istentiszteleteken, téli tüzelő beszerezése, imaterem tisztán tartása, szolgálattelvők kijelölése stb. Megbeszéli az utód a családfővel, hogy melyik nap hány órakor látogatja meg őket, és senkit sem talál otthon. Mert az előző pásztor vagy ment a megbeszélte időpontban, vagy nem. Megszokták ezt. A gyülekezet tagjai, mint általában az emberek, sokkal kevésbé érzékenyek arra, ha náluk van a hiba, mint arra, ha a másik félnél.

Egy olyan lelkipásztor után, aki lelki nyalánkságokat etetett kenyér helyett

Valószínűleg minden ember többé-kevésbé szereti az édességet. A tanító, aki őt és újat hoz elő a tárházából, bölcsen teszi, ha néha hallgatói fülét (akik megteszik neki azt a szívességet, hogy minden prédikációját fegyelmezetten végighallgatják) megédesíti. Ez nem megy a komoly tanítás, a Biblia minden igazsága pontos hirdetésének rovására. *C. H. Spurgeon* prédikációit hallgatva az emberek olykor sírtak, máskor tiszta szívből kacagtak.

De aki mindig minyont eszik, az nem csak nem jut igazi táplálékhoz, hanem az ízlése is elromlik. Mivel a pásztor is ember, alig veszi észre, hogy azért szolgál folytonosan lelki édességekkel, hogy szeressék. Aztán ha gyülekezetéből valaki megfordul egy olyan helyen, ahol az igazság egészséges (esetleg kemény) beszédével táplálják a hívőket, hamar észreveszi a különbséget, hogy odahaza nem lelki étterem a gyülekezte, hanem cukrászda.

Valószínűleg az új embertől is ezt várják. Legalábbis addig, amíg fel nem fedeztetik velük, hogy Isten ígéje „hasznos a tanításra, a feddésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre, hogy tökéletes legyen az Isten embere, minden jó cselekedetre felkészített” (2Tim 3,16–17).

Egy karizmatikus hős után

Megismételhetném azt, amit az egyik előző pontban a szupervezetőről leírtam. A különbség csak annyi, hogy a karizmatikus ma világméretű mozgalommá szélesedett, és aki beáll ebbe a sodrásba, nagy tömeget érezhet a háta mögött, és ez nagy biztonságot adhat neki. Mivel pedig ebben a mozgalomban a hősiesség nem is igazán kiemelkedő valami, hanem alapkövetelmény, hát nem lóghat ki a sorból. Sőt ha már egyszer valaki a karizmatikus mellett döntött, valószínűleg természetétől hajlandóság is van benne arra, hogy átlagon felülne, különlegesnek, csodálatosnak képzelje magát. Különösen akkor, ha ez elvárás is felé.

Ilyen előd után a szolgálatot folytatni két okból is nehéz. Egyrészt, mert ha tényleg olyan szuper volt minden, ezt a végtelenségig fokozni úgysem lehet. Minden túlerőltetett, felpörgetett lelki programból egyszer le kell jönni a földre. A másik: ha az utód nem képes vagy nem akarja az előző permanenciát fenntartani, akkor a gyülekezet úgy éli meg, hogy visszalépett.

ISTEN NÉPE A GYÜLEKEZETBEN

David Thurman

Akiket bemerítettünk

Napjaink társadalma igen vegyes összetételű, hiszen különböző bőrszínű, nyelvű és szociális háttérű emberekből áll. Sajnos mindig akadnak egyesek, akik ilyen szempontok szerint osztályozzák embertársaikat. Ez valószínűleg így is lesz egészen az Úr visszajöveteléig. De Istennek van egy olyan népe, akiket azért hívott el, hogy segítsenek egymásnak és másoknak is biztonságban tudni családjukat és otthonukat. Ez a „kihívott lelki nép” Jézus Krisztus egyháza.

Ez azonban sosem volt könnyű küldetés. A korai keresztyén egyháznak igencsak komoly problémákkal kellett szembenéznie. Az első gyülekezet ellen egy Saul nevű zsidó férfi kezdeményezett üldözést Jeruzsálemben. A gyülekezet szét-szóródott, de egy Fülöp nevű férfi merész vállalkozásba kezdett:

„És Filep lemenvén Samária városába, prédikálja vala nékik a Krisztust. A sokaság pedig egy szívvel-lélekkel figyelmeze azokra, a miket Filep mondott, hallván és látván a jeleket, melyeket cselekedék. Mert sokakból, kikben tisztátalan lelkek voltak, nagy hangon kiáltva kimenének; sok gutaütött és sánta pedig meggyógyula. És lőn nagy öröm abban a városban. Egy Simon nevű ember pedig már előbb gyakorolta abban a városban az ördögi tudományt és elámította Samária népét, magát valami nagyinak állítván: Kire mindnyájan figyeltek, kicsinytől nagyig, mondván: Ez az Istennek ama nagy ereje! Azért figyeltek pedig rá, mert sok időn át az ördögi mestersegekkel elámította őket. De miután hittek Filepnek, a ki az Isten országára és a Jézus Krisztus nevére tartozó örvendetes dolgokat hirdeti vala, megkeresztelkedének mind férfiak, mind asszonyok. És Simon maga is hűn, és megkeresztelkedvén, Fileppel tartá; és látván, hogy jelek és nagy erők lesznek, álmélikodik vala. Mikor pedig meghallották a jeruzsálemi apostolok, hogy Samária bevette az Isten ígését, elküldék azokhoz Pétert és Jánost; Kik mikor lementek, könyörögtek érettük, hogy vegyenek Szentlelket: Mert még senkire azok közül nem szállott rá, csak meg voltak keresztelve az Úr Jézus nevére. Akkor kezeiket reájuk veték, és vőnek Szentlelket. Mikor pedig látta Simon, hogy az apostolok kézzelük által adatik a Szent Lélek, megkínálá őket pénzzel, Mondván: Adjátok nékem is ezt a hatalmat, hogy valakire vetem kezeimet, Szentlelket vegyen. De Péter monda néki: A te pénzed veled együtt vesszen el, mivel azt gondoltad, hogy az Istennek ajándéka pénzen megvehető. Nincsen néked részed, sem örökséged e dologban, mert a te szíved nem igaz az Isten előtt. Térj meg azért ezen gonoszságodból, és kérjed az Istent, ha talán megbocsáttatik néked szívednek gondolatja. Mert látom, hogy te keserűséges méregben és álnokságnak kötelékében leledzel. Felelvén pedig Simon, monda: Könyörögjete ti énérttem az Úrnak, hogy semmi azokból, amiket mondatok, reám ne jöjjön.” (ApCsel 8,5–24).

Sokszor olvastuk már ezt a részt, de vajon észrevettük-e, hogy milyen újszerű fordulatról van itt szó? Eddig az apostolok zsidó és a pogányságból a zsidósághoz tért embereket merítették be. Tehát az első keresztyének zsidók és prozeliták voltak. Most azonban, az üldözés következtében Fülöp Samáriában kezdte el hirdetni Isten ígését. Bizonyára azért tette ezt, mert nem akart börtönbe kerülni, és nem maradt más választása. Hiszen az ízig-vérig zsidó emberek nem álltak szóba a samáriaiakkal (Jn 4,9). Meglehetett az oka annak, hogy a menekülésnek ezt az útját választotta. Mindenesetre nagyon különleges dolognak számított akkoriban, ha egy zsidó ember samáriaiak közé került. Hiszen a zsidók megvetették ezt a keverék népcsoportot, akik felerészt testvéreik voltak ugyan, de évszázadokkal korábban beházasodtak a pogányok közé. A zsidók eretneknek tartották a samáriaiakat, akik megrontották Mózes törvényét, és a törvénynek csak bizonyos részeit tartották meg. Egy ízig-vérig zsidó ember még csak nem is utazott keresztül ezen a vidéken, inkább messziről elkerülte. Ezért volt olyan meglepő dolog, hogy Fülöp itt tartózkodott.

Persze, Fülöpnek magasabb rangú küldetése volt itt. Ő azért jött ide, hogy a samaritánusok között hirdesse a Messiást. Ahogyan a zsidók is, úgy a samáriaiak is évszázadok óta várták a megígért Szabadítót. Ekkor kezdte el kijelenteni a Lélek Fülöp igehirdetésein keresztül, hogy Jézus a Krisztus, és ez az evangélium a samaritánusoknak is szólt. Ezen a példán keresztül sok mindent tanulhatunk arról, hogyan kell elérnünk napjainkban minden társadalmi csoportot. A minden csoport alatt értsünk minden csoportot. Ez szóisméltésnek tűnik ugyan, de éppen ez a fontos, ha meg akarjuk érteni ezt a leckét. Amikor elkezdjük a Jézus evangéliumáról szóló „magvetést”, akkor nincs szó arról, hogy hová kell érkeznie a „magnak”. Miközben elérjük azokat az embereket, akik hozzánk hasonlóak és úgy gondolkodnak, ahogy mi, elkerüljük azokat az embereket, akik teljesen mások, mint mi (ahogy a samáriaiak is mások voltak, mint Fülöp).

Néha úgy látom, előre elhatározzuk, hogy kiket akarunk megszólítani. Tipikusan azokat, akik számunkra szimpatikusak, mert hozzánk hasonlóak. Fülöp azonban Isten országába egy egészen új csoportot hívott be, olyanokat, akikkel a zsidók nem tudtak mit kezdeni. Nem csoda, ha kevés idő elteltével a jeruzsálemi gyülekezet két apostolt küldött a városba. Kíváncsiak voltak, hogy ezek a samaritánusok valóban megtértek-e. Vajon félzsidókból nem félkeresztyének lettek-e?

Mivel Krisztus mindenkéért meghalt, amikor a gyülekezetünk terjeszkedik, el kell érniük azokat az embereket is, akik olyanok, mint az egykori samáriaiak. Lehetnek köztük a társadalom perifériáján élők. Lehetnek egykori alkoholisták, drogosok, elvált emberek vagy válófélben lévő szülők gyermekei. Lehetnek börtönviselt emberek. Lehet, hogy más nyelv-

vet beszélnek vagy más a bőrszínük. Fülöp evangélistához hasonlóan meg kell osztanunk velük a jó hírt. És ha ezek az emberek a megtérés gyümölcseit termik, be kell őket mérítenünk.

Valójában minden megtérőnek van valamilyen múltja. Amikor elkezdjük az élet kenyerét osztani, olyan embereket is el fogunk érni, akikre nem gondoltunk. A megtérők nem mindig könnyű körülmények közül érkeznek, melyeket gyorsan meg lehet változtatni. Úgy vettem észre, a legtöbb ember olyan, mint a samaritánusok. Megvannak a régi vallási szokásaik, melyeken változtatniuk kell. Más magaviseletre van szükségük, mint eddig, ehhez türelmet és megértést kell kapniuk. Más beszédmódot kell elsajátítaniuk, ehhez szeretetre és bátorításra van szükségük. Az a helyzet, hogy nem fogunk olyan embert találni, akinek ne lenne valamilyen múltja. Mindenekelőtt a bemelegítés a bűnök megbocsátásának jelképe (ApCsel 2,38). Más szóval, bűnös embereket mérítünk be. Néhányan közülük iszonyatos dolgokat követtek el. Néhányan közülük olyanokat, melyeket már nem lehet helyrehozni, vagy nem lehet jóvátenni. Mégis tanítanunk kell őket és bemelegítenünk, ahogyan Fülöp tette. Simon mágus a legjobb példája ennek. Néhányan ezt mondhatták erre: „Ez az eredménye annak, ha bemelegíted a samaritánusokat, és a bűnösök barátja vagy!” De Fülöp és az apostolok tudták, hogy amikor az emberek megtérnek, még megmaradnak a rossz beidegződéseik, és magukkal hozzák a múlt szokásait. Simonnak is folyamatosan kell felismernie hibáit, és újra bűnbánatot kell tartania. Így tesznek mindazok, akik megtérnek. De nekünk így kell elfogadnunk és tanítanunk a megtérőket, hogy a múlt hibái és a jelen tévedései ne távolítsák el őket Istentől.

Problémák adódhatnak a múlttal

Mivel az emberek sokszor olyanok, mint a samaritánusok, mindenféle vallási és személyes szokásokkal, ez várhatóan problémákhoz fog vezetni. A jeruzsálemi gyülekezet is tudatában volt ennek az eshetőségnek, ezért elküldtek két apostolt, hogy járjanak utána sejtéseik beigazolásának. És teljesen nyilvánvaló módon probléma adódott, amikor Simon mágus megpróbálta pénzen megvenni a Szentlélek hatalmát. Ez az ember ennyire romlott volt.

Ez könnyen megtörténhet ma is, ha elkezdünk missziózni, és a legkülönbözőbb emberek válaszolnak a felhívásunkra. Lehet dolgunk függőkkel, akik a vonat alá akarják majd vetni magukat. Találkozhatunk tolvajokkal, akik újból és újból visszaesnek bűnükbe. Ami megtörtént Simonnal, az megtörténhet másokkal is. Amikor az ember bemelegszik, nem törlődnek ki a régi szokásai egyszer és mindenkorra. És ha becsületesek vagyunk önmagunkkal szemben, mi magunk is küzdünk visszavisszatérő rossz szokásokkal. Néhányan közülünk talán évek óta harcolnak egy-egy bűn ellen. Ne lepődjünk meg tehát, ha a frissen megtérők is magukkal hozzák a múlt kísértéseit a szentek közösségébe, ami megzavarhatja némelyek nyugalmát. Fülöp számára az volt az elsődleges szempont, hogy megmentse ezeket az embereket, és megtanítsa őket engedelmeskedni Jézus minden parancsának. Amíg a testvérek „eljutnak az érett nagykorúságra” Krisztusban, számos megpróbáltatáson kell keresztülmenniük.

A nehézségek lehetőségekké válhatnak

Péter még egy olyan embert sem akart elveszíteni, mint Simon, ezért inkább keményen megfeddte őt. Az apostol nem

túrte el a gonoszágokat a hívők között, ha valakinek elfoglalta a szívét az ördög. Mégsem írta le Simont ezután, mint egy elveszett embert. Szigorú volt az intése, azért, hogy ez az ember „felocsúdhasson az ördög töréből”. Péter a büntetés helyett esélyt adott a megtévedt léleknek a megbánásra.

A gyülekezetünkben felmerülő problémákat ugyanígy kell kezelnünk. A nehézségek lehetőségekké válhatnak hitünk elmélyítésére, Isten szentségének teljesebb megismerésére. A nehézségek mások megmentésének eszközeivé válhatnak, és másokat is visszatárhathatnak a bűntől. Ráadásul Simon története ma is aktuális figyelmeztetés a mohóság és az anyagiasság gonoszságára.

Isten országában nincsenek félpolgárok. Nincsenek másodrendű polgárok, akik nem juthatnak el az első helyre. A gyülekezetben mindannyian egyenlők vagyunk. Ez azt jelenti, hogy akit befogadunk, attól függetlenül, hogy milyen ember ő, testvérünként kell szeretnünk. És ez akkor is igaz, ha az illető téves tantételekben hisz vagy nem teljes a hite. Ez akkor is áll, ha visszaeső bűnösről van szó, aki bűncselekményeket követett el és másoknak kárt okozott. Nem az a feladatunk, hogy „a konkolyt kiválogassuk a búza közül”. Az a feladatunk, hogy tanítsuk a hozzánk érkezőket, bemelegítsük őket, szeressük őket és segítsünk nekik a növekedésben Krisztus felé, a múltjukat is elhordozva.

Tehát: Fogadjuk el mindenkinek a múltját!

Péter és János látták, hogy a megvetett samaritánusok megtérése valódi volt. Bekapcsolódtak a munkába és segítettek Fülöpnek a hívők tanításában. De a Simonéhoz hasonló múlt továbbra is végigkísérte a gyülekezet életét. Ne lepődjünk meg tehát, ha a megtért és megmosott hívők időnként visszaesnek régi bűneikbe, és a sátán áldozataivá válnak. Valljuk be őszintén, néha mi is elesünk egy-egy kísértésben, mennyivel inkább a kezdő hívők, néha igen komoly dolgokban is, ahogyan Simonnal láthattuk. De ahhoz, hogy építeni tudjuk testvéreinket, nem szabad őket a bűnük miatt kevesebbre értékelnünk. A megváltottak bemelegítésük után ugyanolyan értékesek az Úr számára, mint annalelőtte. Péterhez és Jánoshoz hasonlóan erőseknek és becsületeseknek kell lennünk a bűn elleni harcban. Elsődleges feladatunk, hogy megtartsuk és megmentjük a lelkeket.

Más szóval: Fogadjuk be Jézust!

A samaritánusok hittek Fülöp bizonyágtételének, és bemelegítkeztek. Ez ilyen egyszerű. Senkinek sem kellett jó zsidónak lennie ahhoz, hogy elnyerje a megváltást. Egyszerűen hinniük kellett Jézusban, elfordulni a bűntől, és bemelegkezni. Napjaink emberének is ezt kell tennie. Függetlenül attól, milyen múltja van, Jézushoz jöhet. Nem számít, mennyire állnak távol tőle a hit dolgai, Isten örömmel fogadja be a családjába. Tartozhat bármilyen megvetett társadalmi csoporthoz, a bemelegítésben megváltást nyer, és elfogadják olyannak, amilyen. A samaritánusok a múltjuk ellenére hittek és bemelegkeztek. Miért ne hinnének e mostani korszak ige által megérített emberei is!

Bátorítson bennünket az evangélium hirdetésében, az emberek Krisztushoz hívásában e bibliai történet! Fülöp szívét nem uralta a félelem. Bátor lépést tett. Eredménye lett.

Gospel Minutes, 2008. október 17.

http://www.wfoc.org/gospel_minutes.htm

Ford.: Jewiczki Andrea

ÉNEK-ZENE A GYÜLEKEZETBEN

Szebeni Olivér

Zengő harangok

Az ezen a címen megjelent kottás füzetben 35 ének található. Színes borítója erősebb papírból készült. Citromsárga alapszínen zöld címmel: *Zengő harangok*. A címlapját két barna sáv díszíti. Egyik függőleges, szalagos mintával és három harangocskával. A harangok köpenyén is körbefut egy keskeny díszítő sáv. A címirat felett van egy újabb ferde sáv levelekkel, apró bogyókkal. A hátsó borítón, az alsó harmadban olvasható a felelős kiadó: *Tomí József*. Alatta a következő szöveg: Kapható: Budapest, VII. Aréna út 68. IV. 7. Bethánia-nyomda, Budapest, Gyulai Pál u. 9. Felelős: *Horváth János*. A kis füzet felnyitása után elől a belső borítón aláíratlan előszó. A hátsó belső borítón tartalomjegyzék, 35 sorszámozott ének címe.

A kiadás éve nincs feltüntetve.

Valószínűen a második világháború kritikus éveiben jelent meg a füzet. Az egyházunk zenei könyvtárából rendelkezésre álló példányba *Fejér Gyula* mint tulajdonos írta be két helyre is a nevét.

A kiadványt a *Héthalmi Páth Károly* és *Siroky István* szerzői páros miatt vettük kézbe. Úgy emlékeztek többen, hogy valamennyi közölt éneket ők írták, de az alaposabb vizsgálódás a 35 ének közül csupán háromnál találta meg kettőjük nevét. A legtöbb ének angol szerzőktől maradt ránk. Néhány ének nincs szerzői utalással ellátva. Van utalás néhány magyar szerzőre, köztük Tomí József neve található. A keresett szerzői páros azért érdemes a szóra, mivel két rivalizáló felekezethez tartoztak. Vajon mi állt annak hátterében, hogy közösen szövegeztek és komponáltak énekeket?

Kilenc éneket *Siroky István* írt a névjele szerint. Ezekben az esetekben szintén gyakori, hogy hárombetűs – tehát angolszász – szerző névjele után található az S. I. névjel, egy kis kötőjellel. *Siroky István* fordító lenne?

Tíz ének

Elég vegyesen válogatott, patinás egyházi és könnyed énekek. A két szerző közül *Siroky István* szöveget és *Héthalmi Páth Károly* harmonizációt készített. A dallamok nem feltétlenül származtak az utóbbi munkatárstól. Mindezt saját szemünkkel is megállapíthatjuk, miután az énekek sorszámozását figyelembe véve vizsgáljuk őket. *Siroky István* nevét hibásan írják *Sirokinak*. A szövegíróra gyakran a névjele utal: S. I. A 2., 3., 6., 7., 10., 11., 12., 13., 18., 27. viseli a nevét vagy névjelét. *Héthalmi Páth Károly* zenetanár és komponista neve egynél kizárólagos (13., Jézus mindig győz).

A vizsgált énekeket a könyv sorszámozása szerint a címével és kezdő sorával azonosítjuk. Ezt követi a szerzői utalás.

2. Ó, lélek, fáradt vagy és terhelt?
(Szövegírók: H. H. L. – *Siroky I.*)

3. Ragyogó az utam már nekem...
(Szövegírók: J. R. – *Siroky I.*)

6. Mily szép a Jézus nyája...
(Szövegíró: S. I. Svéd dallam).

7. Az én Csillagom. – Ha éj mélyén nézem a csillagóceánt... (Szövegíró: *Siroky I.*)

10. Zúg az égi ár! – Zúg még a távolban a mennyei ár... *Siroky* szövegíró és dallamszerző is. *Héthalmi Páth Károly*tól a harmonizáció származik.

11. Áldjuk Öt, hatalmáért. Hála, hála Krisztus szerelméért... Szövegírók: NPC, S.I.

12. Az Istennek nagy szerelme úgy megfogott... *Siroky* névjele ismét jelzett

szövegíró és dallamszerző. *Héthalmi Páth Károly* harmonizálta az éneket.

13. Jézus mindig győz! Fenn az égből néz mosolygva szüntelen reád egy szem... Ennek ismeretlen a szövegírója, de *Héthalmi Páth Károly* harmonizálta.

18. A legjobb Barát. – Nincsen oly hű barát, mint Jézus... Szövegírók: P. P. B. – S. I.

27. Találkozás Jézussal. – Ha elborul néha az ég. És szívemre bánat száll... Szövegszerzők: J. V. R. – S. I.

Vagyis a 35 ének közül három nem kettőjük együttműködését dicséri, amint azt a legtöbb kortárs régebben feltételezte. A három kiemelt ének között különösen az egyik nagyon népszerű volt. A 10. lényegében a Szentlélek áldásáért esedező ima tíz zenei mondatban. Az első vers szövege az alábbi:

Zúg az égi ár!
Zúg még a távolban a mennyei ár;
Úr Jézus, küldjed felénk, halld meg imánk!
Vágy éget, szükség kerget,
Szánd meg eltikkadt néped,
Helyezd ma áldó kezed mireánk!
Zúg az égi ár!
Küldd felénk is már!
Dicső szerelmed árját,
Hozd el üdvöd országát,
Lásd, szívünk folyton áldásodra vár!

Héthalmi Páth Károly Nagyváradon született 1908. május 11-én. *Darabont Gyula* helyi prédikátor baptizálta. A Partiumból került Budapestre. Az énekek nagy mesterének számított hazánkban, mint ígéhirdető itthon nem volt jelentős. A magyar fővárosban kikérte, ha valaki „Páth testvérnek” szólította. Magyarosított nevét használta szívesebben, megje-

gyezve, hogy hány éve már Héthalmi. A név valóban magyar volt, de Erdély német nevére emlékeztetett: Siebenbürgen. 1956-ban hagyta el az országot, jellemzően megélhetési emigráns lehetett, vagy talán egyéni élete adott neki erre ösztönzést, mindenesetre semmi politikai oka nem volt elvándorolni. Kaliforniában a magyarosított név kiejtése az angoloknak roppant nehéz feladat volt, viszont a régi neve, Path (így, ékezet nélkül) értelmes angol szó („ösvény”). Visszatért tehát hozzá, és Amerikában soha nem használta a magyarok előtt oly jó hangzású „Héthalmi” nevét.

Héthalmi és Siroky a könyvecske kiadása idejében mindketten kispesti lakosok. A zeneszerző a Wekerle-telepen, Nádasdy utca 15. alatt lakik. Családi életük felbomlása után került dr. Somogyi Imre oltalmába, és ennek talán legfőbb bizonyítéka, hogy átköltözött a Nap utcai imaház tömbjébe, a Kistemplom u. 12-be. Somogyi Imre egyik szép, karácsonyi énekének (Csillagvirágos téli este van...) szintén ő adott dallamot és zongorakíséretet. Az énekük egy másik füzetben jelent meg, és szinte azt mondhatjuk, hogy a mai napig közkedvelt a baptista gyülekezetekben.

A nyolcvanas években már nem nézték a kitelepülteket rossz szemmel Magyarországon, így többször is hazajött, körbeutazta Budán élő rokonait és a Duna két partján lévő ismerős gyülekezeteket. Kérte, hogy ahol valamikor karmester volt, hadd vezesse újra az énekkart. Lelke mélyén mindig magyar maradt. Mély érzelmek éltek benne mint hitvalló és magyar emberben.

A szerzők és a kétféle gyülekezeti háttér

Kispesten és a Nap utcában Héthalmi Páth Károly karvezető volt, amikor Kispeszt Wekerle-telepen lakott. Ez a két gyülekezet az akkori Magyarországon meghatározónak számított. Kispesten dr. Udvarnoki Béla kiváló szónok volt a pásztor. A baptista gyülekezet kezdte kiheverni az előző csoportos kiszakadást. Éppen a karmester, Tomi József ment át a pünkösdieliekhez. Szinte az egész hírneves kispesti énekkar vele tartott. A harmincas években Kispeszt a pünkösdieliek „fővárosa” lett. Országos központ, lapkiadó, a legtehetségesebb igehirdetők, köztük a felsőgallai születésű *Siroky István*.

Budapest VIII. kerülete akkoriban tiszta, rendezett városrész volt. A *Nap utcai imaházhoz* tartozott a legtöbb gyülekezeti tag Magyarországon. A második világháború és a rákövetkező évtizedek fokozatosan csökkentették a Nap utcai gyülekezet vonzerejét. Az említett történelmi korszak első éveiben hunyt el váratlanul a kiváló dr. Somogyi Imre. Igihirdetői karizmáján kívül talán legnagyobb szellemi kvalitását a kisemberek megértése és mélységes szeretete jellemezte. Tulajdonképpen Héthalmi Páth Károly komponistát is ilyen kapcsolat fűzte hozzá és a Nap utcai gyülekezethez.

Siroky István nagyon egyszerű férfi volt, bár a köteles iskolai évek után édesanyja polgárba íratta, de nem végezte el az egykor „középfokú” iskolát, hanem kitanulta a szobafestő szakmát. Idővel a kispesti pünkösdi gyülekezet első prédikátorává választották. Úgy tűnik, hogy az akkor körülbelül 26 éves, igen tehetséges férfi arra kényszerült, hogy ipari

Héthalmi Páth Károly (1908–1995)

munkáját ne adja fel. Egy kispesti baptista építési vállalkozó, akivel kortársak voltak, lett az állandó munkaadója. Néhány héttel az után, hogy a munkaadó is az új gyülekezetbe kezdett járni, váratlanul úgy érezte, vissza kell jönnie. Nem állítható, hogy mások nem követték a példáját, vagy ne fontolgatták volna ezt a lépést. Hiszen abban a gyülekezetben még senki sem gondolt „áttérésre”. A meghatározó hangulat, ami az igehirdetésekből és a Szentlélek-keresztiségből áradt, elragadtató volt. Úgy érezték az emberek, hogy mindkét közösség Isten országát építi, csak más eszközökkel. A baptista gyülekezet határozottabb teológiája nyomán nem mozdult meg a spontán tüzes, sőt robbanékony újdonságokra. Nagyobb volt a kíváncsiság, mint a függés a kiforrott teológiai nézetektől. Ebből támadt a gyülekezetek cseréje oda-vissza.

Végeredményben nem volt Héthalmi és Siroky között sem szoros barátság, sem elvi ellentét, bár mindkettő meg volt a saját igazáról győződve. A zenei együttműködést mindez nem zárta ki.

Visszatérve a füzetben található énekekre, Héthalmi harmadik dalocskájának nem Siroky István írt szöveget, ez a 13. a könyvben: Jézus mindig győz! Az első sor pedig ez: Fenn az égből néz mosolygva Szüntelen reád egy szem.

Keringő ütemben kezd, és a refréntől 2/4-re vált: „Jézus, az most is győz! Halleluja!”

A protestáns egyházakban is áldott ébredés jelentkezett. A nagyobb városok és Budapest protestáns templomaiba özönlött esténként a nép, hogy hallgassa az egykori skót labdarúgó, *James Stewart* (1914–1975) (magyarosan Stewart Jakab) és a magyar *Szikszai Béni* (1908–1985) igehirdetéseit. A baptisták között többen járták az országot, és megújulásról, lelki újjászületésről beszéltek. Hitmélyítő napokat tartottak. A több tízezres megtérővel számoló evangélizációknak szintén voltak megragadó lelki énekei. Csak kettőt említsünk: „Szólj, Uram!” Az ének elé egy kis felvezető részt közöl a Zengő harangok: „Aratásnak ura szól tenéked...” A másik kérés volt Jézus Krisztus befogadására: „Szívembe jöjj!” Ezt is megtalálhatjuk a Zengő harangokban. Mindkettő külföldi eredetű, de a magyar fordítások nagyon sikeresek és közkedveltek voltak. Az énekek a protestáns egyházak és az evangéliumi közösségek tagjai között rendkívül népszerűek és eszmeileg párhuzamosak.

Sajnos mindezek mellett voltak egyéni kudarcok. A csalódások arról győzték meg az embereket, hogy jó lenne valami „igazi”, valami „új”, talán az lesz a „tökéletes”. Az újszövetségi keresztény egyéni etika, a példaadó magatartás bizonyosan több emberre volt jellemző, mint napjainkban, de nem volt kizárólagos. A *perfekcionizmus* rásegített a pünkösdi belmissziós eredményekre.

Siroky István egy ószövetségi képet hoz föl a felekezetek szellemi színvonalának szemléltetésére. Jákob bárányaihoz hasonlítja a hívőket. A bűn befészkelte „a különböző vallási berkekbe. A hitélet nyomott, erőtlen, a külvilág szórakozásai belopózkodtak.” Erről mondja, hogy a „bárányok” mind „pettyesek és csíkosak”.¹

A pünkösdieliek Kispestről beköltöztek Budapestre, és az akkori külvárosban talán egyetlenegy sem maradt. Az első

kispesti személyi változás után sokan visszamentek, és kevesen maradtak hűek a gyülekezethez, ami hozzájárult a további csökkenéshez. Nem volt alaptalan a vélemény: „Kialszik a szalmaláng.” Ma nincs pünkösdi gyülekezet Kispesten. Talán emiatt néhány pünkösdi meggyőződésű testvér vagy nővér visszament a baptistákhoz. A lehetőséggel többen is éltek, bár némely esetben ezt komoly bűnbánati feltételhez kötötték. Akadtak azonban – nem is kevesen –, akik inkább hibáztatták önmagukat a gyülekezet iránti hűtlenségért. Fél évszázaddal a történetek után még voltak néhányan, akik visszatértek. Olyan is volt, akiben „lángolt” a küldetésudat, és azt remélte, hogy visszatérve képes lesz áthangolni a teljes baptista gyülekezetet a pünkösdi misszióba. A gyülekezetben nem szólt nyelveken, de megváltoztatott hangon és hosszan imádkozott. Névről említett jelenlévőket az imádságában. Előfordult, hogy az ő imádságából tudott meg a gyülekezet napi eseményeket. Máskor az úgynevezett házi közösségekben próbálkozott az említett áthangolással. Ám a gyülekezetben nem történt meg a fordulat. Egyik vasárnap délután a bizonyágtévő annyira erőlködött, hogy a helyszínen rosszul lett. Csak állt, állt felemelt kezekkel, mígnem valaki az énekkarból jött és a helyére vezette. A pünkösdi misszió láthatóan veszített régi, sodró erejéből. Az úgynevezett karizmatikusok a szakadások után egymást haragták túl. A háború utáni évtizedekben négy állandó karizmatikus közösség maradt talpon. Kölcsönösen mondogatták: „Mi teljesen függetlenek vagyunk!” Akár azt is mondhatták volna, hogy ők az egyedüli tökéletes igazság kizárólagos letéteményesei. Az emberek nem törődtek velük.

Siroky István ifjúsága

Amikor a fiú hetedik gyermekként meglátta Isten szép napját a huszadik század első évtizedében, talán még együtt volt a család. A vándor óras édesapja azonban egyre ritkábban volt látható otthon. Végül eltűnt, azt mondták Bulgáriában. Az édesanyja holtta nyilvánította és új házasságot kötött. A későbbi költő-lelkipásztor mindenkinél jobban tudja elmondani gyermekségét, ifjúságát, bemelegítését és a boldog napot, amikor 19 évesen betöltötte a Szentlélek.

„Felsőgallán születtem² a Kálvária hegy tövében bérelt, elhagyott vadászlakban. Hetedik gyerek voltam.” Életben csak négyen maradtak, részletezi, majd édesanyja és a baptista gyülekezet kapcsolatára tér: „Fiatalkorában látogatta a hívők összejöveteleit. Az ott hallott tanítások és énekek egész életét elkísérték, mielőtt magunkra hagyott volna minket, hogy a nagyvilágban bolyongó apánk helyett megszerezze a mindennapi falatot, buzgón és kezeit felemelve, sírva énekelte azokat, vagy a szívet facsaró evangélikus templomi énekeket.” Szülei ugyanis mindketten evangélikusok voltak. Apja vándorlásáról és még ismerős végállomásáról ennyit írt: „Végigjárta a bibliái tájakat, és végül hosszú időre Bulgáriában maradt. Nem adott hírt magáról. Anyám 1920-ban egy özvegy bányafelügyelőhöz költözött, apámat halottnak nyilvánították, és akkor vált hivatalosan is *Eppich Józsefnévé*.” A család három különféle származású gyermekekből állt, mint sok más hasonló házasságkötés esetében.

„Magamat elsőnek ismerem el a rosszaságban. Anyám kemény büntetésekkel próbált megjavítani. Már fejszét is emelt rám, hogy végez velem. Volt is nagy rimánkodás, de javulás kevésbé. Néha féltem a veréstől, naphosszat a hegyekben bolyongtam, és el-elhatároztam, hogy elszegődöm béresgyerekeknek az egyik félreeső faluban. De a sötétség

közeledtével mégiscsak hazafelé vettem az utat. Arra a belátásra jutottam, hogy jobb lesz itthon a megszokott, meleg ágyban tölteni az éjszakát, mint a farkasok és vaddisznók társaságában. A különbség még egy kis verést is megér... Orrzúzódás, bordatörés, ujjroncsolódás, rosszaság szülte genyenes sebek egymást érték. Isten látta, hogy még sok szomorúságot szerzek neki, ott tartott a lét és nemlét határán. Ez hívő életem hosszú szakaszára is átnyúlt.”

Egy nagyon szép és ránézve jellemző mondatot fogalmazott meg a megtéréséről: „*Amit a bot nem ért el, azt elérte a kegyelem.*” A felsőgallai *Krautsidlerék* bizonyágtételére és a gyülekezet jó példájára Krisztusé lett. Előtte még kocsmába járó serdülő volt, részegen támolygott az utcán. Egy házi istentiszteleten döntött. Siroky István 17 éves korában több ezernyi tömeg előtt baptizált. 16-od magával öltött fehér ruhát. Köztük volt *Paulics Mariska*, akivel néhány év múlva házasságot kötött. „A keskeny útra lépésünk első tíz éve az örömdetes, majd félelmetes változások sűrű egymásutánját hozta meg” – írja 16 oldal terjedelmű memoárjában. Budapestre került a József utcába. *Lőrincz Imre* későbbi baptista lelkipásztorral együtt énekel a kórusban.³ Ez örömdetes volt előtte, és fontos tevékenység.

Rokonlátogatás Bakonycsernyén

1926-ban Bakonycsernyére ment egyik rokonához. *Mihók Imre* Amerikából ott imádkozott érte. Az életét meghatározó emlékét, a község közepén álló egykori szerény lakóházat idézi föl. Agyagos volt a padló. „Mihók ígét olvasott, és úgy beszélt, mint aki biztos a dolgában. Minden volt ott, ami nem formáság. Ott volt a menny hatalmas ereje. Néhány halk szelíd szó, de mindegyike pörölysújtásként hatott, és amikor imádkozni kezdett, ott hevertem a szoba sárpadlóján szép, sötétkék ruhámban. Szinte megrémültem önmagamtól!” – fejezi be az első levelét.⁴ A Szentlélek betöltését így élte át. Elmondta a baptista prédikátorának csodálatos élményét, megnevezte a társait. A prédikátor szélsőséges tévelygésnek minősítette az egészet, és a csoportot kizárta.

Siroky István memoárjában a cseppet sem humánus, sőt nagyon pesszimista jövőt festő helyi baptista prédikátort tévedésből *Szabó Andrásnak*⁵ nevezi, aki 1924–1926 között állt szolgálatban. Szabó András (1860–1943), a magyar szövetség kezdeményezője és egyik vezetője azonban nem volt Felsőgallán. *Szabó Mihály* okleveles tanító, az árvaház egyik oktatója volt ott, aki rendszeresen kijárt Felsőgallára. A teljesen váratlan gyülekezeti konfliktus kezelésére nem volt képes. Tatabánya–Felsőgalla baptista gyülekezetében *Vass Ferenc* lépett egy évvel később szolgálatba. Közvetlenül az itt leírt események után hívták meg. A következő év nyarán foglalta el szolgálati helyét. Véleménye szerint egy megengedőbb döntéssel el lehetett volna kerülni az egész országra kiterjedő súlyos problémát.⁶

Bakonycsernye a hazai pünkösdi misszió kiindulópontjának számít. Bár a legrégebb öt évvel megelőzte a dunántúli németek között. *Kardos László* emléket állít a helységnek, Egyház és vallásos élet egy mai faluban (1969). Valláskritikai, pontosabban szektakritikai könyv volt ez. A helyi vallások palettája nagyon színes: élnek a községben evangélikusok, baptisták, pünkösdielők és szombatosok. A baptistákat sok kritika éri, de mindezt „lenyelik”, bár „a bírálat rosszindulata mellett olykor még tárgyilagos is”. Elismeri a „szegény vallásos falu” szektásainak munkamorálját. Ír a falu iskolás gyer-

mekeinek a vallásról szóló kérdésekre adott válaszairól. A falunak a hatvanas évek derekán még közel fele tartozik valamilyen keresztyén egyházhoz, felekezethez. Kardos László egy különös kifejezést használ: „baptista-pünkösdi egyház”. Úgy érzi, elmosódott közöttük a határ. A bakony-csernyei monográfia angolul is megjelent, és sokfelé eljutott a világnyelv segítségével (Baptist-Pentecostal Church).⁷ A valóság azonban mégis az, hogy ilyen kettős elnevezésű gyülekezet sem ott, sem másutt nem jött létre az országban átmenetileg sem.

Az imént szóba kerültek a különféle felekezetek tagjai, a „pettyes bárányok” bírálható kegyességi élete. Ezzel egybehangzóan áll egy újabb idézet, ami betekintést ad Siroky István egyéniségébe. Lássuk csak, mi lett a tökéletes keresztyénséggel? „Nem vágyódtam hivatásos szolgálatra, hanem tiszta élet után, az ifjúságom bűnei feletti győzelemre. A bűn... azonban elkísért mindenüvé; a gyülekezetbe is. Nem volt győzelmem. Felhagytam a bizonyágtétellel is. Csak vártam és figyeltem..., de a bűneim együtt szaporodtak a könnyeimmel.”⁸

Harc a bűn ellen

Az emberekkel kapcsolatba lépni, őket Jézus Krisztus szeretetéről meggyőzni, a gyülekezetben olyan légkört létrehozni, hogy sokan új életet nyerjenek, fontos és jelentős karizma. Úgy látszik, hogy erre alkalmas volt a felsőgallai fiatalember. Amikor a gyülekezet intézményesül és korábbi mozgalmi jellegét a szilárdulás váltja fel, a legtöbb igehirdető más feladatokkal találkozik. A saját tapasztalatai alapján azt remélte, hogy újabb csodálatos eredmények következnek. Szeme elé azonban más feladatok kerültek. Bízott és hitt abban, hogy képes gyümölcsözni, mint a teher alatti pálmák. Az intézményesülés azonban nem azonos a hitébresztéssel. A gyülekezetek országos fejlesztése más karizmát kíván. Vajon aki úttörő volt, áldássá vált, megkapja az újabbakat is?

Siroky rendkívül tehetséges férfi volt. Egyáltalán nem látszott meg a gyengén átlagos iskolázottsága. Verselt, zenélt, karvezetett, prédikált, lapot szerkesztett és a pünkösdi közösségben – még a legtárgyilagosabb értékelések szerint is – harmadik ember volt. Békés, Kispest, Budapest, ezek voltak a helyszínek, ahol életének csúcsidejét tölthette. A „pünkösdi mozgalom” fokozatosan intézményesül és átalakul hitközséggé,⁹ mint a baptistáknál. Ekkor szerkesztette a *Szent Élet* című lapot.

A mozgalom hitelvi meggyőződése nem egységes. Bár sok jeles embert sorol fel Siroky levele, áttérőket, világból megtérőket, akik mind részesülnek a Szentlélek-kereszttségben.¹⁰ A „lábmosók” egész gyülekezetei térnek át, de ragaszkodnak a liturgikus lábmosáshoz. Vannak, akik a próféta-képességet helyezik előtérbe. Egy harmadik csoport híveitől a szombat ünneplését követeli és a tartózkodást a sertéshústól. Mihók Imre és *Rároha Dezső* között nézeteltérések támadnak.

Még kispesti tartózkodása idejéről jegyzi fel Siroky István angol gyülekezeti énekek átvételét magyarra, az Üdvözítőnk dicséretei első énekeskönyvükbe. Folyóiratot, traktátusokat adtak ki, és volt vásárló ereje az embereknek, bár igen nagy volt a szegénység. A villamospénz is drága volt, márpedig Kispestre csak ezzel a járművel jutott el a gyülekezet tagsága. Az első nagy vita a két amerikai igehirdető között egy belvárosi imaház létesítése körül robbant ki.¹¹ Rároháék a rendőrség kiutasította, majd mivel

Kassáról engedély nélkül visszajöttek, kitoloncoltatta az országból. A toloncházban úgy bántak vele, mintha köztörvényes bűnöző lenne.¹² Van, aki arról beszél, hogy a hatósági kiutasítást is megbélyegezte a két amerikai úttörő közötti ellentét.

Rároha F. Dezső – mondjuk így – teológiai koncepcióját a bűn megítélése képezte. „Abban látta első feladatát, hogy a bűnt kiűzze, ha másként nem megy, hát gazdájával együtt elűzze a kis gyülekezetből. Alkalomról alkalomra egy igei helyet olvasott fel és arról beszélt.” A Gal 5,19–21¹³ volt ez a hely, a test cselekedeteiről, a bűnökről, azzal a fenyegető következtetéssel, hogy a bűnösöknek semmi helyük nincs Isten országában. Ahogy a baptista alapítók idejében, oly gyakori volt a „cégéres bűnök” rabjainak leleplezése, kizárása a gyülekezetekből. A gyülekezet tisztasága, az etikai minőség fő témává lépett elő.

Siroky István házassága és szolgálatba állása Békésen

Paulics Mária még nem volt Szentlélekkel megkeresztelve, amikor a fiatal, 22 éves Siroky István házasságra gondolt. A pünkösdi leányok sorra visszautasították azokat a kéréseket, akik nem akartak a szent tűz áldásából. Most ő venne el egy baptistát? Tanácsot kért Rároha testvértől. Aki türelmet, gyengédséget ajánlott neki. Időközben nagy imaharc kezdődött, és a leány „megkapta az áldást”. Hamarosan eljegyzésre léptek, majd 1930. június 29-én a menyegzőre került sor. Az anyakönyvi hivatal után azonban megjelentek a csendőrök, távozásra szólították fel a jelenlévőket, ám a gyülekezet tovább imádkozott. Megérkezett a menyegzői menet Rároha testvér vezetésével, és a csendőrök egyenként, lassan elhúzódtak. „Nehéz út várt a fiatal párra, amit már az indulás is jelzett.”¹⁴

Rároha F. Dezső ajánlatára Békésre költözött a fiatal pár, és egy hittestvérüknél kapott lakást, egybekelésük után 12 nappal. Nehéz gazdasági körülmények között éltek együtt, de mindig bizakodóan. Sirokyék rövid ideig voltak Békésen. Amikor Kispestre költöztek, magukkal vitték a Paulics szülőket, de néhányan mások is velük mentek.¹⁵

Az utódok sem maradtak hosszabb ideig. A sort *Sárkány Győző* nyitotta meg, majd Tápiószentmártonból *Nagy Ferenc*, akit viszont *Kalincsák Mihály* követett. Végül hosszabb időre *Fábián József* került Békésre.¹⁶

Pesten Rároháék távozása után érkezett a pünkösdiak közé a kispesti baptista gyülekezetből Tomi József, a karmester. „Rároha testvérek nem sokat foglalkozhattak vele, nem volt idejük erre. Tomi testvér lassanként beolvadt köznénk.”¹⁷

Mit jelent ez a lassankénti beolvadás, nem tudhatjuk. Tomi József (1897–1957), volt vámügyi főfelügyelő, hamarosan a legnagyobb budapesti gyülekezetnek a vezetője, alkalmazkodó, diplomatikus egyéniség. Egy kiadvány korrekcióját bizza Sirokyra. A kényes feladatot el is végezte, de ebből eredezteti az első „keserűfücsömöt” az életében.¹⁸ A jelképes kifejezés mögött mindenesetre nem sok boldogító, örvendező tapasztalatra tehetett szert.

Siroky István sorsa új szakaszba lépett, mivel az idősebb, iskolázottabb és alkalmazkodni tudó férfi sorra megelőzte őt a lassan egyházi szintre jutó belső vezetőségi kérdésekben. 1934-ben az *Apostoli Hit* társszerkesztője, Siroky mellett. Abban is döntő volt a befolyása, hogy utódjává vejtét, *Tersánszky Rudolfot* helyezte, akire az Aréna úti

gyülekezet egy teljes esztendő várakozott.

Apostoli Hit

Az *Apostoli Hit* adja a pünkösdi irodalmi kiadványok gerincét. „Névadója” az *Assemblies of God* amerikai folyóirat: Apostolic Faith Mission első két szava. Különös, hogy Amerikában 1906-tól 1923-ig jelenik meg,¹⁹ amikor nálunk viszont Faragó György pályára állítja Kispesten, előbb csak röpiratként. Csakhogy időközben Faragó György változtat gyülekezeti kapcsolatán, a lap sem jelenik meg mindig, de számos formai és belső változás után 1934-től megtalálható az Országos Széchenyi Könyvtár gyűjteményében is.²⁰

A lap emblematikus a pünkösdiék egész történelmében. Amikor a második világháború után a legkülönbözőbb befolyások, ellentmondásos hatósági intézkedések követték ki a hazai keresztyén missziómunka útját, a régi vezetőséget törekednek elnémítani – lehet, hogy legálisan, de az is, hogy illegálisan –, előkerül a lap *Apostoli Hit II.* címen Békefi (Holzmann) Mihály csoportjának lapjaként.

A lap fejléce egy ideig egyforma, aztán számonként eltérő. A szimbolikus rajzok: kereszt, világ, ködfelhő, galamb visszatérő elemek. Amikor Békefi Mihály a betiltás után, valószínűleg 1946-ban ismét előveszi a lapot, az első fejléccel publikálja. Ebből azonban az OSZK csak keveset őriz. 1948-ban három jelent meg.

1934 a jelentősebb fordulat esztendeje a pünkösdi misszió történetében. Ekkor nyitották meg az Aréna út 7. alatt (későbbi neve Dózsa György úti) imaházat. Mihók Imre a gyülekezet élére Tomi Józsefet ajánlotta. Az új prédikátor néhány hónapos gyülekezeti kapcsolat után került a megtisztelő szolgálatba. Siroky István mondott felavató beszédet. Nemcsak személyi tekintetben volt ez jelentős fordulat, hanem bekövetkezett a misszió szerveződése, intézményi fejlődése. Berendezték a gyülekezetet, előljáráságot választottak, majd az 500 fő befogadására alkalmas termet 1934. augusztus 5-én ünnepélyesen megnyitották.²¹

Az *Apostoli Hit* 1936-tól egyre több előfizetőt nyer meg. Az első oldalon, de másutt is megtalálhatók Siroky István versei. Egyébként főleg igehirdetések, híradások az ország minden tájáról. 1938-tól előbb a betiltásig, majd a második világháború után 1947-ig ifjúsági melléklet is van Pünkösdi ifjúság címen. Az eredeti lap betiltása után megjelenik még egy külön száma önállóan 1939. november 22-én.

A nagyszerűen megrendezett ünnepség után elérte hazánkat a második világháború. Nem maradt semleges az ország. A politikusok döntése elindult egy rettenetesen gyászos irányba, százezres tömegű áldozat sírja és félmillióan a gázkamrában képezett végállomást.

A gyülekezetet betiltották

Az akkori állambiztonság már 1928-tól gyanakvással nézte a pünkösdiék szervezkedését. Gyakran meghurcolta prédikátoraikat, nyomozódott utánuk.²² 1936-ban tiltották ki a 18 éven aluliakat az istentiszteletekről és házi imaórákról. 1939-ben pedig betiltották őket. Szeptember 2-án a belügyminiszter 363.500/1939. VII/a számú rendeletével a pünkösdi közösséget betiltotta. Az indoklás: „A honvédelem érdekeit veszélyeztető, antimilitarista, baloldali szervezet.”²³ Kevesen múlt, hogy az 1905-ös elismerés ellenére a baptistákat is betiltják. Internáltak egy szemináriumot végzett, fiatal prédikátort és egy helyi vezetőt. Végül mégis megszüta

a betiltást három közösség: dr. Kiss Ferenc vezette keresztyén testvérek gyülekezete, a metodisták és a baptisták közössége. Ekkor a pünkösdiék kérték, hogy vegyék vissza őket a baptisták, de az akkori vezetőség erre nem volt hajlandó, csakis egyéni visszavételt, személyes megbánást és a nyelvszólás teljes megszüntetését kívánták. Ezt természetesen nem fogadta el egyik pünkösdi vezető sem. Kiss Ferencnél „menedéket kapott” néhány üdvhadsereges tiszt, de a pünkösdiéknél segítséget csak az evangélikus egyház adott, Raffay Sándor püspök segített rajtuk.²⁴ Az Aréna úti imaházat (később Dózsa György úti imaházat) a pünkösdiék evangélikus imaházként használhatták. Egy lelkész eljárt közénk úrvacsorát osztani havonta vagy talán még ritkábban. A pünkösdiék és az evangélikus egyház 1940 nyarán kötött hivatalos megállapodást. A megállapodásnak már az első pontjából kiderül, hogy ez csupán névleges lépés, nincs szó beolvadásról, áttérésről. Valószínűen erre a válságos időre esik a Zengő harangok kiadása, illetve Héthalmi Páth Károly zenetanár és közismert komponista együttműködése Siroky Istvánnal.

Az életrajzában leírja a próbákat, amelyek közösségükre 1939-cel köszöntek – és mint közismert aztán több mint negyven évig tartottak, a háború után. A háborút követő években (1945 és 1949 között) becsült létszámmal több ezer tag tartozott már a pünkösdi közösséghez. Amikor az emberek háborús magatartását és egyéb politikai szereplését vizsgálni kezdték, valamennyi evangéliumi gyülekezet vezetőjét kérdőívvel kezdték szondázni. Az igazolási eljárás 1946 januárjától 1948. április 22-ig folyt le. Több mint 300 igazolt személy közül a legnépesebb csoport a Siroky vezette Apostoli Keresztyén Felekezet volt.

Egy diplomadolgozat szerint három nagyobb közösség tevékenykedett az országban: az Apostoli Keresztyén Gyülekezet Siroky István vezetésével, az Evangéliumi Pünkösdi Egyház Tomi József vezetésével, Isten Gyülekezeteinek Szövetsége Békefi (Holzmann) Mihály vezetésével.²⁵ Nehéz kérdés az Őskeresztyén Felekezet elemzése (a Sárkány család néhány tagja vezetésével), mivel őket a többi pünkösdi nem tartotta „igazi pünkösdiékné”.

Az amerikai Assemblies of God (Isten gyülekezetei) már a háború előtt is a földkerekség legerősebb pünkösdi szövetsége volt. Egyik kulcsembere Edinburgh-ban Donald Gee, akit 1948-ban elnökükké választottak. Ő szerkesztette a *Pentecost* című lapot, ami halálával szűnt meg. Világhírű könyve, *Concerning Spiritual Gifts*²⁶ számos világnyelven – köztük az egyik kínai nyelven is – megjelent. A szövetség néhány tízmillió tömege az Ökumenikus Világszövetségnek is tagja. Ki gondolná, hogy hazánkban egy nagyon szerény, külvárosi, sőt külvároszéli szobácskában Békefi Mihály képviseli, és már 1947 őszén, a „gyülekezetben” egyetlen idős asszony volt jelen, amikor két szeminarista közülünk megjelent. Támadt is roppant ijedelem, mivel azt gondolták, hogy már megint zaklatja őket a rendőrség. Később már csak akkor derült ki, hogy néhány énekeskönyvük, a gyülekezeti pecsét a csetényi Ungvári Sándor birtokában maradt. Pontosabban ő rejtegette a „kincset”. Ő képviselte a felekezetet, ami Magyarországon a pünkösdi csoportok közül leghamarabb széthullott.²⁷

Egy „albizottság” jött létre a pünkösdiék valamennyi csoportjának és az Állami Egyházügyi Hivatal vezette felekezeti és állami kapcsolatnak a koordinálására. Az albi-

zottság vezetését *Ungár Aladár*ra bízták. Az egyesületek, szakadások nyomán 1962-ben keletkezett az „Evangéliumi Keresztény Pünkösdi Közössége”, amelyben Sirokyék nem voltak többé kedvező missziós pozícióban. Tulajdonképpen egy idő után egészen magára maradt az Almássy-téri gyülekezettel Siroky István. A másik csoport az öskeresztények voltak függetlenül, akkoriban Sárkány Mihály vezetésével. Sirokyt nem látták azzal a szívélyes szeretettel, ahogy elvárta volna hittestvéreitől. Amikor nála kedvezőbb pozícióba kerültek, meggyőzték, majd maga is meggyőződött róla, hogy „nincs megfelelő alkalmazkodási képessége”.²⁸

A SZET 1961-ben föllépő vezetőjét, *Palotay Sándort* Siroky István sokkal több jó szándékkal emlegeti, bár megjegyzi, hogy „rohamot vezetett”²⁹ ellene. A kéziratában mindössze négy sorral lejjebb már ezt írja róla: „Szerettem ezt az okos embert... nem gyült bosszú bennem senki iránt, de nem is félttem senkitől”.³⁰

Siroky idősödő ember, amikor a Szabadegyházak Tanácsa bibliaiskolájába egyetlen diákot tud delegálni az 1969-ben induló tanévben, míg a pünkösdi hat kiváló tehetségű férfit küldtek az első tanévre. Ketten közülük a református teológián is tanultak és emelt szintű végzettséget szereztek. Siroky István 1968-ban vonult vissza, és a misszió némi nyugdíjat szavazott meg neki.³¹

Elvileg nem mondott le a boldogító, nagy élményről, és bizonyára egyértelműen azokkal, akik a nyelvszólást a következő szavakkal minősítették minden egyéb fölött: „Olyan a nyelveken szólás nélküli keresztyén élet, mint a talp nélküli cipő. Beszélni idegen nyelveken, ahogy a Lélek adja. Ez a válaszvonal az okos és a balga szüzek között.”³²

Hasonlóságok és különbségek

A baptista és pünkösdi misszió tanterveit annyira mégsem különböznek, mint azt a köztük mutatkozó feszültségből következtetjük. Mindkettő mozgalmi jelleggel indul, vezetői lelki tapasztalataikra építenek, sokkal jobban, mint a „tétéles valások”. Mindkettőben bőven volt misztikus elem. Közösen vallották a Szentlélek szükséges jelenlétét a hívő emberekben, tanították az újjászületés tanait. A baptisták már az első hitvallásukban írnak a Szentlélekről, személynek tartják. A Szentháromság egy igaz Isten tételét szinte valamennyi keresztyén egyházzal ők is vallják.³³ Hitték az imádság gyógyító erejében. A baptisták között már szinte teljesen feledésbe merülő egykori „közös imák” megtévesztően azonosak a karizmatikusok imádsáival. A kötelező liturgia igen kevés pontja között a spontaneitást mutatja a régebben minden istentisztelet végén elhangzó felszólítás az önkéntes imádságra: „Akit a Lélek indít...” A két felekezetnek elég gyenge a dogmatikai ragaszkodása, a hitvallásos elkötelezettsége. Még ezek ismerete is hiányos, és nem mentes olykor a vezetők közötti ellentmondásoktól sem. Közös vonás a kezdeti évtizedekben a laikus igehirdetők döntő szerepe, egy idő után pedig az iskolákból érkező igehirdetők szolgálatba állítása. Egy bizonyos gyors terjedési időszak után sajnos törvényszerűen bekövetkezik a törésszerű lefejeződés, amely során veszítik a vonzóerejüket. Ez a nagy egyéniségek távozása után is szignifikáns. Mindkét felekezet történelmében megtalálható a spontaneitás, és az a nézet, hogy a demokratikus választással tisztességbe ültetett személyt azon frissen illeti a kritika. Mindez az elsőszámú egyházi vezetőre összpontosul. A második sor tagjai nehezen viselik el sorsukat, és még nehezebben elégednek meg a pozícióikkal. Végül megállapíthatjuk, hogy szinte kizárólag

egyetlen alapvető különbség a két felekezet között a nyelveken szólás, aminek esetleg feloldaná az élet, ha az 1Kor 14-ben olvasható korlátozó ajánlásokat betartanák. Ezt nem dogmatikailag, hanem a gyakorlati teológia keretében lehetne figyelembe venni.

Walter J. Hollenweger tízkötetes kézikönyvet írt a pünkösdi mozgalomról.³⁴ Lelki élete a pünkösdiéknél kezdődött, amiért hálás volt Istennek egész életében. „Sokat köszönhetek nekik” – vallotta róluk írt könyveiben akkor is, amikor Svájcban teológus diák volt, majd tíz évig református lelkész. Az enthúziasztikus keresztyénség mind erőteljesebb növekedése és földrajzi elterjedése nyomán jutott Hollenweger az Egyházak Világtanácsa (ang. rövid.: WCC, magyarul: EVT) genfi központjába.

Itt többet használunk azzal, ha nem a történelmi jellegű részleteket jegyzeteljük hatalmas munkájából, hanem minden más forrásnál sokkal világosabb teológiai elemzésével foglalkozunk.

A pünkösdi általában az üdvösség kettős fokozatú útját tanítják.

Más pünkösdi az üdvösség hármas fokozatát tanítják.

Alapfokon a pünkösdi mozgalom jellemzésére használhatjuk az „egyedül Jézus” fogalmazást.

A pünkösdi néhány jellemző magatartása vagy tanítása megjelenik a reformációt követő évszázadokban más felekezeteknél is, például a kvékereknél, egyes reformátusoknál, lutheránusoknál és a metodistáknál.

A fenti euro-amerikai felekezetektől függetlenül alakult ki az afrikai pünkösdi gyülekezetek vallásos magatartása, kevésbé a tanítása. A nép általános viselkedése tükröződik a liturgiájukban: éneklés, taps, ritmusos mozgás, időnkénti közbekialtások.

Gyógyulások a hit alapján. A római katolikusok kegyhelyein (például Lourdes) a csodálatos gyógyulásokat többszörösen meghaladják a latin-amerikai népeknél, Ázsiában, Fülöp-szigeteken és Afrikában.

Az apostoli jellegű pünkösdi missziók, majd a nyolcvanas évektől megerősödő „teljes evangéliumi” közösségek mozgalma.

Ezekről elmondhatjuk, hogy az enthúziasztikus szindróma tapasztalható a római katolikus egyházak környezetében is. A protestánsok ezeket kapcsolatba hozzák a Szentlélekkel, a római katolikusok inkább Szűz Máriával, de mindez nem zavar senkit. Ez válik a keresztyénség elfogadott és gyümölcsöző közösségeivé. Az úgynevezett „tradicionális egyházak” templomai az ürességtől konganak. A karizmatikusok elérik a tömegeket, és sok ezer ember megtérése a második világháború éveitől kezdve folyamatos. A tünetek immár nem az euro-amerikai térségben jelentkeznek elsősorban, hanem az úgynevezett „harmadik világban”, de máig tartanak és erősödnek. Viszont éles bírálatok hangzanak el a „régii” és az „új” felfogás képviselői között.

A pünkösdi mozgalmakat egyre többen vizsgálják szociológiai vetületben. Az egyik szerző négy főbb célt lát előttük, amely a karizmatikus mozgalom évszázadában (1906-tól 2000-ig) jellemző.³⁵

1. 1906-ban a történelmi pünkösdi mozgalom elsősorban a metodistáktól kiszakadt csoportban jellemző mint megszentelődési mozgalom.

2. A második világháború körüli években a hatvanas évekig nem szakadnak ki az anyaggyülekezetekből. Céljuk, hogy az

egész egyházat vagy szabadegyházi közösséget átfomálják.

3. A „harmadik hullám” a nyolcvanas évektől már nem sürgeti a kiszakadást. Hangsúlyozzák a gyógyulást hit által, a próféciákat az utolsó időkre és az „erőt”. Miközben más felekezetek erőtlenségét riasztó példaként emlegetik. Megcélazzák az evangéliumi gyülekezeteket, a legnagyobb evangéliumi közösséget, köztük a baptistákat.

4. Az utóbbi évtizedben jelentkezett a dinamikus személyekre épülő, egymás között is laza hálózatot tartó közösségek és vezetők mozgalma. Spirituális szféra, flexibilis egyház-szervezet, a teológiához, hitvalláshoz ragaszkodók aggályaira egyetlen válaszuk a csalahatlan személyes átélés.

Az *Andreas Kusch* által vizsgált legutóbbi csoport elismeri ugyan Hollenwegert, mint a pünkösdiak nesztorát az EVT-ben, de az a véleményük, hogy nézete túlhaladott, ők „már mélyebbre jutottak”. Mindezeket látva többször is felvetődött a pünkösdiak között: Szerény volt vagy nagyra törő Siroky István? Ki így, ki úgy tartja. Mindenesetre nem jutott el olyan gazdasági magasságokba, ahogy *Oral Roberts* vagy *T. L. Osborn* Amerika-szerte ismert pünkösdi evangélisták a nyolcvanas évek végén. Ők luxuspalotákban laknak, hradástechnikai berendezések, világmárkás személygépkocsik tulajdonosai. Hazai példát is idézhetnénk olyan személyekről, akik az előbbi negyedik pont szerint vallották Isten Szentlelkéről, hogy képes csodákra az övéi javára a pénzvilágban.³⁶ „Aki ilyen tekintetben nem áldott, az nem is az Úr.” Siroky ugyan nagyon sokat írt prózát, verset, énekeket, de hasonló gondolatot nem vetett soha papírra. Nem dicsekedett ilyen tapasztalatokkal sem, és életének végére tekintve – a Zsidókhoz írt levél ajánlása szerint – nem volt soha pénzsóvár, viszont egész életében szomjazta a bensőséges kapcsolatot Istennel.

Említsük meg azt is, hogy a „pünkösdzizmus” amerikai eredetű! – Véleményem szerint ez nem jellemző annyira és lényegét tekintve, de nem is a legfontosabb. Akárhonnan ered a mozgalom, fontosabb tény a mai állapota. A karizmatikusokat a föld minden kontinensén megtalálhatjuk.

Mind a baptista, mind a pünkösdi vallásosság komoly testvéri kapcsolatokat ápol Európa-szerte. Ezt a fajta „globalizációt” észlelhetjük nem csupán kereskedelmi és pénzügyi téren, hanem a hit világában is. Elsősorban a Kárpát-medencében élő szomszédos államok hasonló nézetű hívői állnak igen szoros kapcsolatban egymással. A legerőteljesebben kontrollált nemzetközi kapcsolatok idején is voltak kapcsolataik Nyugat- és Kelet-Európával. Magyarországon használták a Szovjetunió-beli „evangéliumi keresztyén” elnevezést a pünkösdiak. Romániában többszázézes a tömegük, és valamennyi szláv szomszédunkban sokkal meghaladják a baptistákét. A svéd pünkösdiak száma az evangélikus államegyházzal vetekszik. Amikor hazánkban a „népgazdaság” kezdett eladósodni, és a nyugati valutáért egyre több kompromisszumra voltak hajlandók az illetékesek, a svédek súlyos adományaiból épült fel a Gizella utcai központ és néhány vidéki imaház. Az őskeresztyének nagyon szoros kapcsolatban álltak azokban az évtizedekben dániai testvéreikkel. A hazai vezetők, majd a következő generáció tagjai gyakran jártak Dániában. A „két Németország” baptista hívői szintén ápolták kapcsolataikat a magyarokkal. Végül említsük meg az erdélyi magyar baptistákat, ahol a gyülekezeti tagok száma az anyaországgal szinte azonos. Semmi ok nincs tehát arra, hogy a „szekták” valamilyen titokzatos amerikai intézményes támogatás élvezetéről beszéljünk, lassan újra felidézve a bizalmat-

lanságot, párhuzamban az Egyesült Államok morális veszteségei láttán. A világhatalom a XXI. században veszített félelmetes haditechnikai fölényéből, gazdasági erejéből. A feltörő arab, kínai, távol-keleti népek között újabb szuperhatalmak alakulnak ki.

Ezeket megszakítva még nagyon sok mondanivalóról mondunk le, és kijelentjük: a kegyelet érzése nem nézi a különbségeket. Kerüli a vitát, és nem rója föl senkinek sem a tévedését. A mi századunk messze van a vallásháborúktól, az intoleranciától és a hitvitáktól. Azt is belátják lassan, hogy a gyülekezetek versengése hitbéli kérdések fölött nem vetít jó fényt egyik rivális partner hitelességére sem.

A harang mindenkinek szól. Hívogasson minket kegyeletes megbékélésre! Nem ítéletünk mindent annak a nézőpontjából, hogy mennyire képes felzárkózni a mi nézetünk, ízlésünk, felfogásunk szerint és érdekeink mellé. A társadalmi kényszerek korában nemritkán fordult elő, hogy félretéve az eltérések feletti vitákat, szépen és csendesen egymás mellé álltunk. A cellákban és a munkatáborokban örültünk, ha valaki imádkozott, és nem csupán káromkodásra, szitokra és átokra nyíltak meg ajkak. Akkor a közös nyomás megbékélést tudott teremteni, most a szabadság légkörében erre miért nem kerülhet sor? Maradhatnánk emellett szilárdan a magunk nézetéhez hűségesek. Minden ökumenikus kapcsolatnak elnézésre, elfogadásra és toleranciára van szüksége, ha fenn akar maradni.

Zengjen újra a harang!

A Zengő harangok énekeskönyv népszerű volt mindkét közösségben. Kórusok, magánénekesek és zenészek egyaránt használták. A szeminárium Árvácska utcai épületében egy kitűnő billentyűs, *Hubai Jenő* akár naponta eljátszotta, ha látta, hogy a diáktársak elfáradtak vagy éppen valamelyik tanár keményebb leckét adott nekik, és a figyelmeztetés elkerültte valamelyik diákot. Ilyenkor a hálósobában „zúgott az égi ár” a gyakorlóháromniumon. Abban az előadásban a dallamot a diákok nagyon kedvelték, hogyha fából faragták volna őket, talán akkor is felvidulnák.

Máskor andalogtak a könyv 7. énekével: „Az én Csillagom”. Siroky-szöveg. Hárfaszerű, tört hármashangzattal kísérhető gitárral, amit azzal is segített a kiadó, hogy felírta a dúr- és a szeptim- hangzatokat. Budapesttől az országhatárig minden pengetős zenekarban játszották, és senki sem méltatlankodott, hogy ez csak egy „schwarmlí” (ném. lelkesítő kis dalocska). A szépen kijátszott kíséret hármashangzataival mintha harangok hangja zúgna.

A fűzet függőleges díszítő sávján a három harang nyelve éppen érinti az öntöttfém köpenyt, szinte hallani a harangszót.

A nyolcvanas évek végén váratlanul újra megjelent Siroky István a kispesti baptista gyülekezetben köznap és vasárnap egyaránt. Régi ismerősök találkoztak, nem kértek számon semmit egymástól. Kimondatlanul és kéretlenül érvényesült kölcsönösen a „pardon”. Végighallgatta a tőle sokkal fiatalabb baptista ígéhirdetőt. A helyi prédikátorral többször beszélgetett, de soha nem volt közöttük semmiféle vita. A baptista prédikátor egyszer bátorságot vett és megkérdezte a már koros embertől:

– Vajon elérte-e vágyát, büntelen életű lett, és nyert-e tökéletes szent életet? Hiszen ez volt minden vágya, és ezt a címet adta az egyik lapjának is: *Szent Élet*.

A kérdezett feje mélyen lehanyatlott. Ajka alig hall-

hatóan válaszolt:

– Nem! A régi bűneim mind megmaradtak. Elmondhatom: „*Nem vagyok különb az atyáimnál.*”

Aztán egyszer engedélyt kért, hogy átadhassa régi kéziratait, leveleit az általa már régebbóta ismert történésznek.

Talán most ez a néhány oldal az énekeskönyv címén át, hadd szólaltassa meg a „zengő harangokat” az egykori evangélikusért, a volt baptistáért, a kiváló, bár feledésbe sülyedt pünkösdi igehirdetőért! Inárcson lakott, egyik levelét ott keltezte 1984 decemberében. Eljárt a gyülekezetbe hűségesen, de a magas kort élt igehirdetőre alig hat évvel a halála után már nem emlékeztek.

– Siroky István. Ki volt az?

– De hiszen a legtehetségesebb igehirdetők egyikike volt!

– Lehet, csak hogy mi nem révedünk a múltba, kérem!

A Gizella utcában adtak egy telefonszámot. Egy férfit, aki jelen volt akkor a temetésen. Lelkesedett azért, hogy 1970 után újra hallja a hangját volt teológiai oktatójának. Mennyire megszerette különösen az egyik tantárgyat! Majd visszahív és megmondja pontosan, mikor halt meg Siroky István.

Egy hazafelé bandukoló igehirdető emléke, váratlanul és indokolatlan bizalmának jele, élete küzdelmei, szenvedései, az átadott kéziratok és a belső késztetés miatt jut el a „Szolgatárs”-unkhoz ez a néhány oldal. Bár Magyarországon temették, Németországból informáltak halála évéről. Most ide kerül a dolgozat végére hazánk egyik legtehetségesebb laikus igehirdetőjének, Siroky István életének két határháza: 1907–2002.

Jegyzetek

1 Siroky István: Levél a harmadik nemzedékhez. A szerző 1984-ben és 1985-ben elképzelt fiatalabb személyekhez „küld” leveleket a szemtanú hitelességének igényével. 37 oldal fénymásolt kézirat. Az első levél keltezése 1984. december 26. A hasonlat a kézirat első oldaláról való..

2 Siroky István: Önéletrajz. Részletek a Magyarországi Pünkösdi Mozgalom 50 éves történetének idejéből. Gépelt kézirat, ismeretlen időpontból (kb. 1978-ból), 16 oldal terjedelemben.

3 Siroky István: Levél a harmadik nemzedékhez. A József utcai gyülekezet említése az első levélben olvasható. Ebben a levélben említi, hogy „az áldott emlékü *Pannonhalmi Béla*” volt a bemejtője.

4 Siroky első levelének vége, 5. o.

5 Siroky önéletrajza, 4. o.

6 Vass Ferenc: E beszédek hívek és igazak. Kézirat, 12 oldal terjedelemben, saját kezű aláírással. Amikor átvette a körzetet, Tatabányán 29 volt a baptista gyülekezet taglétszáma.

7 Az OSA levéltár híryanagából jegyzet, 1997. második félév, Keston College kiadása.

8 Siroky I. első levele 1984. 2. o.

9 Siroky második levele, a fénymásolat 6. oldalán.

10 Siroky második levele, a fénymásolat 6. oldala.

11 Uo. 13. o.

12 Uo. 16. o.

13 Uo. 10. o.

14 Siroky második levele, a fénymásolat 14. o.

15 Siroky memoárja, 16. o.

16 Siroky leveleinek fénymásolata 15–16. és 21. o. Az utó-

dokról a memoár 8., 9–10. o.

17 Siroky I. levelének másolata, 18. o.

18 Siroky I. gépelt memoárja, 19. o. Ezt a sajátos kifejezést máskor is használja élete próbatételeinél.

19 W. J. Hollenweger: Rajongó keresztyénség. A pünkösdi mozgalom a múltban és a jelenben. A szerző objektív módon igyekszik haladó társadalmi jelenségként bemutatni a pünkösdi mozgalmat, tipizálja az egyes történelmi fokozatokat, vezető eszméket. A fejlődés végére helyezi az „apostoli típusú” pünkösdi felekezeteket.

20 OSZK: 17 314. Lehetséges, hogy akkor már tíz éves a folyóirat, és a misszió „fő tájékoztató eszközévé fejlődött” – írhatja Siroky I. memoárja 7. oldalán.

21 Névtelen sokszorosítvány. Írta *Tfirszt Gyula*: Visszaemlékezés az Evangéliumi Pünkösdi Közösség Budapest megalakulására és ötvenéves múltjára. Budapest, 1984. 49 oldal terjedelemben. *Szebeni O.* gyűjteménye: 3/B 002. A füzet első oldalán csak a két évszám: 1934–1984 és egy szimbólum. A szerző neve a 47. oldal végén rejtőzködik.

22 Tfirszt Gy. írása, 23–24. o.

23 Uo., 23. o.

24 Uo.

25 Töredék a diplomadolgozatból, amelyet a Baptista Teológiai Akadémián nyújtottak be 2000 után, 23. o.

26 Magyarul: A lelki ajándékokkal kapcsolatban.

27 Szebeni Olivér feljegyzései a nemzetközi szervezetről.

28 Siroky I. levelei, 29. o.

29 Siroky I. 1985. január 3-i levele, fénymásolat 32. o.

30 Siroky I. levelei, 32. o.

31 Utolsó levél 1985. január 4. Fénymásolat, 33. o.

32 Töredék a diplomadolgozatból, 22. o.

33 Kétségtelenül túlkapás, hogy ApCsel 19,1–7 egyesek sértően párhuzamot vonva célozhattak az „efézusi baptistákra”.

34 W. J. Hollenweger: Handbuch der Pfingstbewegung (A pünkösdi mozgalom kézikönyve). Az EVT genfi központjában alkalmazzák a hatvanas években. Doktori címmel jutalmazták meg. Munkája egyháztörténelmi és dogmatikai tekintetben is a legmegbízhatóbb forrás. A szerző néhány szerény szóval egészíti ki a két felekezet közötti párhuzamot, illetve a jellemzésüket.

35 Andreas Kusch: Ethnosociologische Überlegungen zum Wachstum charismatisch-pfingstlicher Bewegungen und Kirchen. (Népi-szociológiai gondolatok a karizmatikus pünkösdi mozgalmakról és egyházakról.) *Reformierte Kirchen Zeitung*, Wuppertal, 1999. 7. sz. 275–280. o.

36 Hank Hanegraaff: Christinity in Crisis. (A keresztyénség krízisben.) Oregon. Első kiadás 1973. 191. o. – A. Seibel, a bécsi elektromérnök és evangélista, egyiküket „gátlástalan pénzsóvárnak” nevezte. Egy fél éjszakán keresztül imádkozott a karizmatikusokkal, de a mai napig büntudata van emiatt, mert rájött, hogy az „egész hihetetlen csalás”. Mindezt csak azért soroltam fel itt a jegyzetekben, hogy fölismerjük a mai „karizmatikus káosz” roppant mértékét. Az idézet *John. F. MacArthur* először 1978-ban kiadott könyvének címe (Zondervan, Grand Rapids, Michigan. Magyarul *dr. Gerzsenyi László* fordítása. Budapest, 1993). Ebben kiemelt alcímek: Jelek és csodák. Nyelveken szólás. Egészség, jólét és siker stb.

MISSZIÓTÖRTÉNETI SZEMELVÉNYEK

Győri Kornél

Németországi baptista hatások istentiszteletünkre

Évekkel ezelőtt a *ráspoly* szót olvasva kedvtelve állapítottam meg, hogy milyen ízes magyar kifejezés. Nem sokkal azután valami német szöveget fordítva beleütköztem az eredetijébe, a *Raspel* szóba. Először elkedvetlenedtem, de aztán arra jutottam, hogy a *ráspoly* – német eredetétől függetlenül – mégiscsak szép, nyelvünk rendjébe jól illeszkedő magyar szó. Mint ahogy magyarként tarthatjuk számon egyházunk istentiszteletét is, jóllehet szakszerű kutatással pontosan megállapíthatjuk, hogy milyen nemcsak hazai, hanem külföldi előzményei is vannak. Missziótörténetünk liturgikai vonulatát vizsgálva – például – megállapíthatjuk, hogy történelmünk során, milyen istentiszteletünket alakító hatások értek bennünket: 1846-tól 1920-ig a német baptizmustól¹, közben 1873-tól 1890-ig a magyar puritán csoportoktól és a nazarénus mozgalomtól, majd 1920 óta az amerikai baptistáktól.

Témánkkal összhangban most csak az istentiszteletünket alakító német hatásokkal foglalkozunk, vázlatosan bemutatva (I.) a hatás közvetítőit, majd (II.) a hatás érvényesülését istentiszteletünk (1.) dologi elemeiben, (2.) szellemi elemeiben és (3.) egyes istentisztelet-fajtákban.

I. A HATÁS KÖZVETÍTŐI

a) Az újabb kori magyarországi baptista misszió születésnapja 1846. május 20. Ekkor érkeztek haza Hamburgból, sokéves vendégmunkásságuk és megtérésük színhelyéről Pest-Budára *Rottmayer János* (1818–1901) és társai azzal az elhatározással, hogy honfitársaikkal megismertetik az evangéliumot. Az e célra alkalmazott módszerek nyilvánvalóan a hamburgi gyülekezetben elsajátított mintát követték. Rottmayernek ugyanis sem ideje, sem oka és – alkatát ismerve – hajlama sem volt arra, hogy valami eredetien újat keressen. Az 1846-ban elkezdődött szerény ugar-törést 1873-tól országos méretű szántássá fejlesztő-szervező *Meyer Henriknek* (1842–1919) képessége lett volna a mindenestül újra.² Ám a hamburgi gyülekezet lelki gyümölcsként, és az európai baptizmus atyjaként emlegetett *Johann Gerhard Oncken* (1800–1884) elkötelezett híveként erre még csak nem is gondolt. Nemcsak magyarországi szolgálatának kezdetén nem, hanem évtizedekkel később sem, amikor pedig – Oncken halála után – a német baptisták maguk is megreformálták azt, ami az 1834. évi kezdettől eltelt fél évszázad során túlhaladottá vált alapítójuk tanításában és gyakorlatában. Ha Meyer útján nem is, de az 1889-től 1893-ig Hamburgban teológiai tanulmányokat folytató *Balogh Lajos* (1863–1919) és *Udvarnoki András* (1865–1945) által a németországi reform hatásai is eljutottak hazánkba.³

b) A német hatás közvetítésében az anyaországgal szoros kulturális kapcsolatban álló magyarországi német nyelvű bap-

tista gyülekezetek is szerepet játszottak. A hatásérvényesítés az ünnepi alkalmakon egymást kölcsönösen meglátogató gyülekezetek által szerzett tapasztalatok útján történhetett.⁴

c) Az eddig felsoroltakon kívül jelentős befolyása volt közösségünkre a német baptisták által eljutott *könyveknek és folyóiratoknak*. Nemcsak azáltal, hogy a magyar baptizmus első évszázadában kiadott sajtótermékek átveszik – tükörfordításban – a német baptista kiadványok címeit,⁵ hanem azáltal is, hogy jeles hamburgi tanárok jegyzeteire, majd könyveire⁶ támaszkodik a magyarországi lelkimunkásokat képző és kibocsátó intézmény, a szeminárium.⁷

A vizsgált korszakból fennmaradt közgyűlési jegyzőkönyvek liturgikai témákat érintő adataiból is nyilvánvaló a hamburgi mintától való függés, ám az is kiténik, hogy – különösen az elismert baptistáknál – az átvétel nem szolgai módon történt, hanem a béreaiak módján (vö. ApCsel 17,11) elvégzett vizsgálat alapján. Ebben bizonyára közrejátszottak a korszak utolsó harmadában szórványosan jelentkező *angol-szász hatások* is.⁸

II. A NÉMET HATÁS ÉRVÉNYESÜLÉSE

1. A dologi elemek⁹ terén érvényesülő hatások

a) Az istentiszteleti helyet általában *imaháznak* nevezük. Gyermekkoromban azonban mindig *kápolnaként* emlegették újpesti nevelő gyülekezetem meglehetősen tágas imaházát, és még ma is „Kápolna” felírás olvasható a Budapest-József utcai Baptista Gyülekezet imaházbejárata felett. A kápolna szónak a köznyelvtől eltérő értelemben való használata közösségünkben a korai német baptizmus szóhasználatát követi, amelyben az imaház neve *Kapelle* volt.¹⁰

A Wesselényi utcai imaház avatására
1887. augusztus 20-án került sor

Az imaházak építészeti megjelenítése az Alföldön és Erdélyben a magyar puritán és a nazarénus példát követve rendkívül egyszerű, némi falusi zsinagógahomlokzat-utánpótlás

tal. Kialakításukban pusztán a célszerűségekre ügyeltek. A *Budapest-Wesselényi utcai imaház* azonban Meyer Hamburgból hozott élménye nyomán a fővárosi viszonyok között is igényes külső és belső kialakításra törekedett. Az imaház eredetileg U alakú karzata, (amelynek „szárait” a második világháborús károk miatt lebontották), a főfal közepén magasan kiemelt helyzetben lévő szószéke, az énekkar korláttal elrekesztett emelvénye a Németországban gyökeret vert baptizmus uralkodó imaházépítési stílusához¹¹ igazodik. Meyer imaházán kívül még néhány ismertebb példát találhatunk e sajátos elrendezésre a már említett *Budapest-József utcai kápolnában* és a *hajdúböszörményi imaházban*. A korláttal elzárt énekkari emelvény – amelynek hazai megfelelője az előttünk már létezett egyházak mindenikénél ismeretlen – szinte minden imaházunkban előfordult és sok helyütt még ma is megtalálhatjuk.

A Wesselényi utcai imaház szószéke

b) Az Úr napjával, a *vasárnap* kapcsolatos gyakorlatunkban a más téren általában kedvező német hatás veszélyes torzuláshoz vezetett, és kis híján tönkretette misszióinkat. Német testvéreinket 1849. évi közgyűlésüktől kezdve több évtizeden át nemhogy ótestamentumi, hanem farizeusi szigor jellemezte a vasárnapünnepléssel kapcsolatban. Szóhasználatukban a „*Sonntag*” helyett legtöbbször a „*Sabbath*”, „*Feier des Sabbaths*”, „*schönen Sabbath des Herrn*” szerepel.¹² Közösségünk szolgálaián követte ezt a mintát, talán a hazánkban általános és botrányos vasárnaprontás ellenhatásaként is. Ám amikor a német baptisták már kigyógyulnak e gyermekbetegségből, a már-már stréberségig hű tanítvány magyar baptizmus még mindig kitart mellette, és a század első felében aprólékos részletezéssel szabályozza megtartását.¹³ (Félő, hogy napjainkban viszont e törvényeskedő szigortól való ódkodás túlzásba vitele folytán a másik végletbe esve vasárnapünneplésünk felszínessé vált.)

2. A szellemi elemek terén érvényesülő hatások

a) A baptista misszió térhódításának fontos eszköze az evangéliumi igehirdetés mellett a *gyülekezeti ének*, amely jelentős részben, főleg tartalmában eltért a népegyházak hasonló gyakorlatától. A csecsemőkeresztséget valló közösségekben ugyanis e szertartásban való részesedése alapján lényegében elrendezettnek tekintik a bűnesetben megszakadt Isten-ember viszonyt. A megtérés ebben a felfogásban egyszerűen nem helyezhető el. Ez a gyülekezeteik számára készült énekanyagban is nyomon követhető. Ezzel a népegyházi énekkészlettel találkozva a német baptisták elindulásuktól kezdve mindent megtettek azért, hogy azt kiegészítsék a megtérésre és a megtérés gyümölcseinek termelésére készítő énekekkel. A kéznél lévő evangélikus korál mellé saját ihletett szerzőik által írt és a metodisták által használt, népszerű néven: *hívogató énekeket* illesztettek.¹⁴

Az e szellemenben 1849-ben Hamburgban kiadott első német baptista énekeskönyv, a *Glaubensstimme*, Bányai Jenő szerint „*a magyar szabadságharc és az azt követő sötét Bach-korszak eseményei miatt semmiképpen sem kerülhetett az első pest-budai baptista atyafiak kezébe. Erre csak jóval később, 1875 táján került sor*”.¹⁵ Baptista énekeskönyv híján hitelődeink más felekezetek Németországból és Svájcól származó vagy Magyarországon kiadott gyűjteményeit használták istentiszteleteiken. Az viszont egészen biztos, hogy a *Glaubensstimme* 1876-ban megjelent második kiadását kézbe vehették és használhatták is istentiszteleteiken.¹⁶ Ez a könyv, majd ennek 1894-ben megjelent átdolgozott kiadása máig érvényesen meghatározta gyülekezeti éneklésünket. Ebben jelentős szerepet játszottak az előbb csak néhány éneket magyarra átültető, mind művesebb énekköltések, amelyek gyümölcseként aztán 1905-ben tízezer példányban megjelent a magyar *A hit hangjai* első kiadása, egy évszázadon át használt gyülekezeti énekeskönyvünk elődje.¹⁷

b) A baptisták által előszeretettel művelt gyülekezeti éneklés a magyarországi népegyházakban sem volt ismeretlen. Az azonban, amit a többszólamú *karéneklés*nek szinte állandó istentiszteleti elemmé tételével megvalósítottak, már a kezdeti időben is egyedülálló volt, és még ma is meghatározó jelentőségű a hazai egyházi zenében.

Meyer magyarországi szolgálatának negyedik évében arról tudósít, hogy gyülekezete tagjaiból négyszólamú énekkart alkotva misszióztak a Városligetben.¹⁸ Ez az esemény nagy feltűnést keltett, még az *Ellenőr* című politikai lap is színes leírásban számolt be olvasóinak róla.¹⁹ A németül, majd a magyarul, tótul, románul beszélő hazai baptistákra ösztökélően hatott a németországi példa. A legnagyobb nehézségeket is legyűrve sajátították el a kottaolvasást, és gyakorolták be az énekeket a túlnyomórészt kétkezi munkásokból álló egyszerű énekkarok. Működésük nagyban segítette a missziót. Idővel aztán nagyszabású gyülekezetközi énekkoncertekre is sor került.²⁰

c) A baptista *vasárnapi iskolai mozgalom* szinte egyidős misszióinkkal. A gyermekeket foglalkoztató osztályok éneklésének messze elmaradt a felnőttekétől. Megjelentek ugyan *gyermeknek szánt énekeskönyvek*, bár ezekben az ajánlásban kívül alig volt valami gyermekeszerű. A megoldás ez ügyben is a német baptistáktól érkezett, 1890-ben Hamburgban megjelent a *Das Singvögelein*. E könyv nyomán adták ki a magyarországi elismert baptisták 1909-ben a *Kis énekest*,²¹ melynek

énekanyaga 90%-ban a Das Singvögeleinből vagy más német gyermekénekeskönyvből való.

d) A *hangszeres zenélés* kapcsán témánkkal összefüggésben a sokfelé még most is használatban lévő *harmóniumról* szólunk. Meyer budapesti letelepedése után missziói célból egy, a németországi baptisták körében általánosan elterjedt hangszer, harmóniumot vásárolt. Bizonyára szándékában állt e hangszer népszerűsítése, ám miután azt tapasztalta, hogy az alföldi baptisták idegenkednek mindenféle hangszer istentiszteleti használatától, nem erőltette sem ennek, sem másnak a használatát.²² Ennek ellenére a harmónium az ország nyugati részén és a főváros térségében működő gyülekezetekben hamar általánossá vált.

3. Az egyes istentisztelet-fajták terén érvényesülő hatások

a) Ma már kevés helyen gyakorolják így, de gyermek- és ifjúkoromban még Újpesten és számos gyülekezetben azonos volt – német mintát követve – a *hétköznapi összejövetelek* gyakorlata, minden héten *szerdán* istentiszteletet, *pénteken* pedig imaórát tartottak.

b) A *hálaadónap* a magyar keresztyénség körében korábban ismeretlen volt. A német baptisták *Erntedankfest* névvel illetett, a termésért (az aratásért) való hálaadási ünnepe hazánkba eljutva napjainkig tartó népszerűsége tette szert.²³ Az ünnep eredeti német elnevezésének földidézése fontos lehet számunkra a jelenben, hogy ez az elbizonytalanodott jellegű esemény ismét azzá legyen, amire rendeltetett: (1) *megemlékezés* arról, hogy az Örökkévaló hű ahhoz, amire az özönvíz után elkötelezte magát („nem szűnik meg a vetés és az aratás” – 1Móz 8,22); (2) *hálaadás* azért, hogy az Úr ismételtlen meghallgatta a léhez szükséges javakért mondott imáinkat, amelyeket Mt 6,11-gyel összhangban („mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma”) tártunk eléje Jézus Krisztus nevében.

c) A *gyermekmegáldás* vagy *gyermekbemutató* cselekménye Magyarországon német testvéreink befolyása nyomán terjedt el közösségünkben. Első nyomait az 1849. évi hamburgi közgyűlés jegyzőkönyvében lelhetjük fel. *Fritz Oncken* vitaindító kérdése nyomán, hosszas eszmecsere után született meg a határozat.²⁴ Évekkel később, egy 1877-ben írt levelében Meyer beszámol arról, hogy egy már bemerített édesapa és üdvkereső felesége kérésére ünnepélyesen megáldotta gyermeküket az óbudai otthonukban megtartott istentiszteleten.²⁵ Azóta ez az istentisztelet-fajta szilárd részévé lett istentiszteleti gyakorlatunknak.

d) Istentiszteletekről szólva helyénvaló, ha a gyakran csatlakozó *szeretevendégséggel* zárom a sort. Ez a cselekmény a német baptisták gyakorlatában és valójában nem azonos azzal az istentisztelettel, amelyet sorra kerülő keresztyén állófogadással, amely ma köreinkben él. A szeretetvendégség – németül *Liebesmahl* – eredetileg egyfajta istentisztelet, közösségi együttlét, fehér asztal mellett, az ige, lelki beszélgetés, éneklés és imádság kíséretében. Ezt a nagyon értékes szeretet- és bizalom-erősítő, közösségépítő alkalmat a nekünk megtanító német baptisták a metodistáktól vették át, de az ősforrás a herrnhuti testvérek közössége.²⁶ Az Oncken által nagyon kedvelt szeretetvendégség rendkívül bensőséges és vonzó alkalom volt. Olyannyira, hogy a népegyházak akkori vezetői eltolták tagjaikat a Liebesmahl látogatásától.²⁷ Úgy vélem, hogy az istentisztelet

megújulására irányuló törekvéseinket érvényesítve a szeretetvendégség kapcsán nem valami újat kellene keresnünk, hanem az elfeledett ősmintát lenne célszerű újra elővinnünk.

Jelen tanulmányunkban a német baptisták istentiszteletünkre gyakorolt hatásáról szoltunk. Közösségünk azonban nemcsak *fölvett hatásokat*, hanem maga is jelentős mértékben *hatott másokra*. A Kárpát-medencében élő vagy innen megterésük után a világ más részeire elköltözött magyar és nemzetiségi baptistákra, a baptista közösséggel párhuzamosan keletkezett vagy belőle kivált evangéliumi utódközösségekre, és végül közvetve vagy közvetlenül a magyar népegyházakra is. Bizonyára az esetek többségében jó volt a másutt kialakult minta átvétele. Úgy véljük azonban, hogy e téren is igaz lehet: „*Nagyobb boldogság adni, mint kapni*” (ApCsel 20,36). Jó és fontos hatásátadó szolgálatunkról azonban majd más alkalommal szoltunk.

Jegyzetek

¹ Hogy ez a hatás létezik, azt jól bizonyítja az izig-vérig magyar realista írónak, *Móricz Zsigmondnak* a karcagi baptista imaházban tett látogatása nyomán kelt írásának egy részlete: „Nézem az énekeskönyvet. Fel vannak sorolva az énekszerzők. Legalább száz név, nagy nevek, közben Luther Márton is. Mind idegen név. Európai nevek... Aztán lánykák vallásos verseket szavalnak. Idegenből fordított versek lehetnek ezek. Idegenből fordított szellem az mind, ami itt érezhető. De ez van. És finom. És harmóniára törekszik.” (Móricz Zsigmond: Baptista imaházban... = In: *Pesti Napló*, 1928. március 14.) Az író nem azonosítja be, de mi tudjuk, hogy itt az „idegen” elsősorban a németet takarja.

² Kleine Mittheilungen. = In: *Missionsblatt*. 1873. 9. sz. 155. o.

³ A baptista közösséget hazánkban hosszú időn át megosztó vitában jelentős szerepe volt annak is, hogy míg Meyer a szülőhazájában már meghaladott német baptista ortodoxiához ragaszkodott, addig ezzel szemben az ún. „fiatalok” a német baptizmus századvégi reformjával azonosulva ténykedtek. A vitában tehát – kimondatlanul – a kétféle német hatás is birkózott egymással.

⁴ „A hazai német testvériség volt a gözmozdony, amely maga után vonta az e hazában élő nemzetiségeket.” (Szabadi F. Gusztáv: Adatok a magyarországi baptista zenemisszió történetéhez. Bp., 1948. Kézirat *Bányai Jenő* hagyatékában.) A szerző az idézetben a nemzetiségekről szólva az összes nem németre utal, így a magyarokra is.

⁵ „A német baptisták folyóiratainak címe rendre megismétlődik a magyar testvérlapok címében: *Der Friedensbote* – *Békehírnök* (1895–1944, 1957–). *Der Wahrheitszeuge* (1882) – *Igazság Tanúja* (1895–1918). *Der Morgenstern* – *Hajnalcskillag* (1899–1944). Mindmáig használt gyülekezeti énekeskönyvünk elnevezése is német eredetre utal vissza: *Glaubensstimme* (1849) – *A hit hangjai* (1905).” (Györi Kornél: A baptista istentisztelet kezdeti története Magyarországon. = In: „Krisztusért járva követségben”. Szerk. *Bereczki Lajos*, Bp. 1996. 37k o.) – Megjegyzés: A „Krisztusért járva követségben” című jubileumi kiadvány több tanulmányíró határidő-túllépése miatt rohamunkában készülhetett csak el. Ennek tudható be az, hogy a fenti idézetet is tar-

talmazó résztanulmány – a 37–41. oldalig, és a hozzá tartozó jegyzet az 52. ponttól a 74. pontig – dr. Mészáros Kálmán neve alatt jelent meg. E részlet tényleges szerzője azonban – ezt Bereczki Lajos szerkesztő is igazolhatja – Györi Kornél. (E megjegyzés azért fontos, mert az érintett részlet számos, a hamburgi Oncken Archívumban végzett alapkutatásra épülő elsődleges forrás-értékű megállapítást tartalmaz.)

⁶ Ezek közül a nevezetesebbek: (1) *Rauschenbusch, August: Handbüchlein der Homiletik, für freikirchliche Prediger und Stadtmissionare. Kassel, 1899.* A mű jelentős része liturgikai kérdéseket tárgyal. A könyv egyik példánya a Baptista Teológiai Akadémia Könyvtárának ősi darabja, joggal feltételezzük azt, hogy többen okulásukra el is olvasták. – (2) *Fetzer, Johann Georg: Pastoral Theologie. Kassel, 1908.* Az Előszóban a mű kiadását a szerző többek között azzal indokolja, hogy a teológiai hallgatók részére mintegy húsz éven át diktálással átadott tananyag nyomtatott formában való kézbe adása jelentős időt szabadít fel a szóbeli közlésre és az eszmecegerre. A mű tehát – ha a diktálásos időszak elöleletét is figyelembe vesszük – már 1888-tól kifejthette hatását. Balogh Lajosnak és Udvarnoki Andrásnak hamburgi tanulmányai idején mindenképpen találkoznia kellett vele.

⁷ A hamburgi változások és az ottani szellemi elevenség hatása az elismert baptistákra – az igen alapos feltételezéseken túl – dokumentumokkal is bizonyítható. Az értékes forrás egy kézzel írt, és a bejegyzések tanúsága szerint több évfolyam teológiai hallgatói által is használt jegyzet. A jegyzetben leírt irodalmi függése Rauschenbuschnak és Fetzernek az előző jegyzetben idézett műveivel összevetve nyilvánvaló.

⁸ A tárgyalt korszak utolsó harmadában már szórványosan jelentkezett az angolszász hatás is. Jellemző, hogy ez *Spurgeon* több művének és az ún. ébredési énekeknek a német baptisták által kiadott fordításai alapján készült magyar nyelvű másodfordítások útján jutott el hozzánk.

⁹ „Az istentisztelet elemeit két főcsoportra oszthatjuk: dologiakra, szellemiekre. A dologi elemek: az istentiszteleti hely, az istentiszteleti eszközök és az istentisztelet ideje. A szellemi elemek: állandóak, szimbolikusak és járulékosak.” (Györi Kornél: *Liturgika. Bp. 1997. 21. o.*)

¹⁰ A Kapelle szó imaház-megjelölésre való használatát itt most csak két forrásra utalva igazolom. Egy hamburgi szemináriumi tanár könyve és egy hamburgi teológiai hallgató egyháztörténeti tárgyú szakdolgozata által. *Schneider, Karl: Die schöne Gottesdienste des Herrn. Kassel, 1985. 55. o.* és *Walter Eberhard: Die Verwirklichung des Gottesdienstes in Zeit und Raum. Hamburg, 1954. 14k o.* (A kézirat lelőhelye a hamburgi Oncken Archívum.)

¹¹ Ennek kritikai megjegyzésekkel is fűszerezett leírását adja Walter i. m. 14k o.

¹² *Protocolle der Conferenz-Verhandlungen zu Hamburg im Januar 1849. von den Abgeordneten der Gemeinden getaufter Christen in Deutschland und Dänemark. Hamburg, 53kk. – Missionsblatt. 1852. 10. sz. 4. o.*

¹³ *Somogyi Imre: Az Úr napja. Törvény vagy kegyelem? Bp. 1935.* E művében a szerző a szövetségi elnökségről való lemondását előidéző egyik okot tárja fel: evangéliumi szemléletének a közösségünkben akkoriban általánosan érvényesülő törvényeskedő vasárnapartartással szemben folytatott meddő küzdelmét.

¹⁴ *Vö. Klebs, Paul: Die Musik im Gemeindegottesdienst. = In: Der Hilfsbote. 1936. 35kk. – A jelen hivatkozással ellátott bekezdés és az alapjául szolgáló, itt idézett tanulmány ismeretében most már jobban meg tudjuk fogalmazni, hogy a számos értékelendő tényező mellett mi volt számos értéke mellett a gyöngéje az 1960-ban kiadott, átdolgozott A hit hangjai koncepciójának. Óriási előrelépés volt az, hogy a korábbi szakmai tudatosságot nélkülöző válogatások helyett himnológiai elvekhez igazodva dolgoztak a szerkesztők. A himnológiai elveket – mivel hozzáférhető baptista irodalom abban az időben nem létezett – *Csomasz Tóth Kálmán, Református gyülekezeti éneklés (Bp. 1950)* című könyvéből vették. *Bányai Jenő* A magyarországi baptista egyházzene története (Bp. 1996) című munkájában azt írja e könyvről: „Ez a munka jelentette... a legfontosabb és a saját céljaink előremérését segítő útmutatást” (82. o.). A gyermekkeresztelő Református egyház himnológiai elveinek alkalmazásával készült A hit hangjai vizsgálata meggyőző bennünket a szerkesztők jó szándékáról, áldozatos egyszerűségéről és zenei-szakmai felkészültségéről. Ám látnunk kell azt is, hogy nem igazán tudtak mit kezdeni a hitükkel összhangban álló, de a kölcsönzött himnológiai elvek keretéből kilógó hívogató énekekkel. Ez tűnik ki az átdolgozott A hit hangjai élszavából: „... tartózkodunk a sokszor tetszetősebb formában jelentkező, de könnyebb fajsúlyú – főképp újabb kori – énekek közlésétől.” (A hit hangjai. Bp., 1960. 8. o.) Az is jelzés értékű, s egyfajta kompromisszum keresésére vall, hogy a sok éven át készült új könyv – missziói célra hasznos énekeket tartalmazó – Függelékkel jelent meg. (A Függelék cikluscímét változatlan tartalom mellett 1994-től a Misszió-Evangélizáció cikluscím váltotta fel.)*

¹⁵ *Bányai Jenő* i. m. 19. o. Megjegyezzük, hogy a szerző egy korábbi munkájában az itt is csak feltételezett – és szerintünk túl késői – 1875 helyett, 1859-re teszi a Glaubensstimme magyarországi használatba vételét. (Bányai Jenő, Centenárium megemlékezés... = In: Baptista Lelkész-tájékoztató. 1976. június. 136. o.)

¹⁶ Uo. 21. o.

¹⁷ Békehírnök. 1905. április 15.

¹⁸ Ide kívánczik Szabadi F. Gusztáv megállapítása: "Mivel Meyer testvér egy énekkedvelő nép országából jött hozzánk, érthető, hogy ő maga is nagy hódolója volt az ének- és zeneművészetnek." = In: *Bányai Jenő* i. m. 110. o.

¹⁹ Idézi *Meyer Henrik, Fortschritte.* = In: *Missionsblatt.* 1877. 9. sz. 160k.

²⁰ „Németországi testvéreinknél láttuk, hogy időnként ének- és zeneünnepélyeket rendeznek szép eredménnyel. Ezt a jó példát mi is szeretnénk volna követni...” (Szabadi F. Gusztávot idézi *Bányai Jenő* i. m. 140. o.)

²¹ A Kis énekes 1928-ig hat kiadást ért meg. (Vö. *Bányai Jenő* i. m. 98. o.)

²² *Vö. Banyai Jenő* i. m. 245. o.

²³ *Lorenz Günter* (szerk.): *Unser Gottesdienst.* Berlin, 1967. 92k. o.

²⁴ *Protocolle...* 1849. 40kk.

²⁵ *Meyer Henrik: Fortschritte.* = In: *Missionsblatt.* 1877. 9. sz. 159k. o.

²⁶ *Vö. Renkewitz, Heinz: Liebesmahl.* = In: *Weltkirchen Lexikon.* Stuttgart, 1960. 847k.

²⁷ *Walter, Eberhard,* i. m. 13k.

M É C S E S A T E I G É D

Dr. Matus István

Megigazulás és megszentelődés (3.)

Hit és erkölcs... „az utolsó napokban”

A keresztyén élet alapja (Róm 12,1–2 alapján)

„...az utolsó napokban nehéz idők állnak be, mert lesznek az emberek magukat szeretők, pénzsóvárgók, kérkedők, kevélyek, káromkodók, ...szeretet nélkül valók..., kiknél megvan a kegyesség látszata, de megtagadják annak erejét.” (2Tim 3,1–5)

A mottóul választott bibliaversekben olvasható leírás döbbenetes. Az „utolsó időkhöz” képest „az utolsó napok” kifejezés eleve ad egy korlátozó értelemben vett speciális időmeghatározást, nevezetesen a Jézus Krisztus második eljövételét közvetlen megelőző időszak „napjait” értvén alatta. Egyszer egy lelkész mondta bizonyágtételében: „Szemünk láttára ment tönkre a természet, a társadalom, és ugyanez igaz az emberi kapcsolatokra is, továbbá a vallásos életre is. Ez annál is „kontrasztosabb” igazság, mivel a vallásosság egyféle reneszánszát vélhetjük felfedezni napjainkban. Viszont evidens igazság, hogy Pál apostol, illetve még pontosabban az ő háttérben megnyilatkozó Szentlélek sohasem, tehát most sem téveszt, amikor is félreérthetetlenül, félremagyarázás lehetősége nélkül kétségtelenné teszi azt a tényt, hogy az utolsó napokban feltörekvő vallásosság, vallási globalizáció, világvallás stb. nem biblikus megalapozottságú lesz. Ennek domináns jegyei a világiás gondolkodásmód és életvitel. Azaz az önszeretet, önzés, énközéppontúság, továbbá pénzsóvárság, a két fő meghatározó attribútuma lesz, amelyekből a többi anomáliák, jellemhibák fognak következni, melyeket az idézett versek tartalmaznak. Az a drámai groteszk és bizarr ebben, hogy a versekben bennfoglalt súlyosan negatív tipológia azokra jellemző, akiknél „megvan a kegyesség látszata, de megtagadják annak erejét”. A laodíceai üzenet (Jel 3,14–22) tanulsága is ezzel párhuzamos: „Gazdag vagyok... semmire sincs szükségem...” Erre az isteni válasz: „Te vagy a nyomorult, vak és szegény”. Az evangéliumok feljegyzéseiben Krisztus is hasonlóképpen nyilatkozik, amikor így fogalmaz: „Mikor az Embernek Fia visszajön, vajon talál-e hitet a földön?” A mai keresztyénségen belül sajnos nem hangsúlyos tanítás a vigyázás, az éberség, a felkészülés, aktív várakozás. A legtöbb esetben ezt a kérdést azzal az egyszerű hivatkozással ütik el, hogy „nincs, és nem is lehet semmi érdemünk az üdvösség elérésében”. Továbbá az, hogy „az üdvösségünk elégséges bizonyítéka, ha van üdvbizonyosságunk”. Ezzel a keresztyén frazeológia, az ún. kánaáni nyelv emelkedett stílusban történő használatával nincs semmi más baj, csak az, hogy az ezekben foglalt vélelmezett igazságokat a Biblia nem ismeri. Ezek körülbelül megfelelnek annak, amit a Biblia több helyen is így idéz: „Békesség, biztonság! Nem jön reátok veszedelem!”

Egyszer egy teológus ezt így mondta: „A hit bizonyítéka az erkölcs.” Azaz a „Hogyan éljünk?” kérdése, az engedelmesség kérdése. „Aki az én beszédeimet megtartja, az szeret engem” – mondja az Úr, az uram-uramozókat pedig nem ismeri. Tehát nem az „érdemszerzéshez”, hanem az engedelmességhez, a parancsolatok, a küldetés betöltéséhez szükséges az erkölcs, a méltó életvitel, a cselekedetek. Az üdvbizonyosságból, illetve ennek tudatából sem logikailag, sem bibliailag nem következik az üdvösség megléte, mint ahogy például a szépség tudatából sem következik a szépség stb. A bibliai „uram-uramozók”-nak is volt üdvösségtudatuk, csak hogy az hamisnak bizonyult.

A Krisztus visszajövetelére való felkészülés egyetlen bibliai útja a megigazulás és a megszentelődés kiteljesedése, teljességre jutása az életünkben.

„Kérlek azért titeket, atyámfiai, az Isten irgalmasságára, hogy szánjátok oda a ti testeiteket élő, szent és Istennek kedves áldozatul, mint a ti okos tiszteleteteket. És ne szabjátok magotokat e világhoz, hanem változzatok el a ti elméteknek megújulása által, hogy megvizsgáljátok, mi az Istennek jó, kedves és tökéletes akarata.” (Róm 12,1–2 – Az idézetek a Károli-fordítás szerint értendők.)

A gyakorlati keresztyén életről szól a Római levél megigazulással és a predestinációval kapcsolatos tanítása mellett a harmadik nagy témája. Ez nem pusztán egy függelék a Római levélben, hanem nagyon fontos szerepet tölt be. Akár ha abból a szempontból vizsgáljuk, hogy Pál egy olyan gyülekezetnek írta, amely gyülekezetet szeretett volna bevonni a tervezett további missziómunkájába, akár pedig onnan, hogy a Biblia a hit kérdéseit nem sorolja az elvont fogalmak világába, hanem súlypontilag a gyakorlati életre fókuszálja. Feltárta korábbiakban annak az elvi háttérét, hogy hogyan változhat meg egy ember élete a hit általi megigazulás tanításának elfogadásával. Rámutatott továbbá arra, hogy mindennek alapja az isteni gondviselés, az előre tervezés az ember javára. Most pedig arra mutat rá, hogy a gyakorlati életet ez hogyan érinti. Bizonyos gyakorlati kérdésekre nézve hogyan változik meg az ember élete, aki végighalad a hit általi megigazulás folyamatán. Hogyan formálja, formálhatja át Isten az emberi életet, jó esetben...

„Kérlek azért titeket, atyámfiai” – ennek a kifejezésnek önmagában is üzenetértéke van. A görög szövegben ez azt jelenti, hogy valakit maga mellé ültetni, odahívni egy barátságos beszélgetésre. Kérlelni valamivel kapcsolatban a viselkedésmódra, életmódra stb. nézve, inteni, bátorítani. Mindezeket jelenti a kér szó. Amikor a Bibliában a feddés vagy intés szót olvassuk, akkor ennek ez a jelentéstartalma. Nem arról van szó, hogy fog egy pálcát és elkezd verni, hanem egy barátságos beszélgetés keretében kérlelni fogja

valaminek a megtételére. Azt szeretnénk kiemelni mindebből: odahívni, magához hívni, leültetni egy barátságos, bensőséges beszélgetésre. Az apostol, amikor gyakorlati keresztyénségről van szó, akkor nem küldi az embert. Nem elmond elveket, hogy így kellene élni, és közben ez az ő életét nem érinti, hanem odahívja őket, mintegy bemutatva, hogy lásd, ezt mi is így tesszük. Máshol ez így hangzik, kérlek azért titeket, hogy *legyetek az én követőim, miként én a Krisztusé*. Nem elküldi az embert, elétárva a mércét, hanem a személyes életpéldáján keresztül kérleli a testvéreit, hallgatóit, kövessék őt, és járjanak vele együtt ezen az úton. Egészen más az, amikor valaki olyan tanácsokat ad, amelyeket ő maga nem érint, ő maga nem követ, és egészen más dolog valakit odahívni a személyes életpéldán keresztül is, és így kérlelni az embert, hogy tegye meg azt, ami az ember javára van.

Az Isten irgalmassága Pál tanításaiban

Pál apostol a Római levélben kifejtő módon, rendszeresen, ugyanakkor összegző módon is és nagyon tömörítve kifejti, hogy milyen eszmei-logikai panelekből áll össze az Isten irgalmasságának eszmerendszere bibliai alapon. Teljes meggyőződésem, hogy a Bibliában, továbbá Pál apostol tanításában megismerni, felfogni – nyilvánvalóan harmonizáltatva a többi párhuzamos bibliai résszel – az itt szereplő isteni irgalmasság-eszmerendszert, gondolatvilágot, ez ismeretfilozófiailag jelenti egyben a lehető legmélyebb létfelfogást és létmegértést, amire ember egyáltalán eljuthat! Pál apostol nyomán a „*most már tudom, kiből hiszek*” létmegértési szint ez.

„...az Istennek irgalmasságára” – Ez a kifejezés tehát egy kulcsfogalom, egy „főregiszter” a Bibliában, különösen Pál tanításaiban. Azaz Pál apostol azért hív el, mert ő maga megismerte Isten irgalmát. És amikor Pál megszólítja az embereket, akkor általa egy olyan ember szólal meg, akinek az életét végtelen módon áthatotta az Isten iránti hála. Az élete végéig el volt telve, be volt töltve az Isten iránti hálával, azzal a csodálattal, hogy miként lehet, hogy Isten hozzá lehajolt, aki üldözte a keresztyéneket, aki halálra adott embereket. Isten azonban könyörült rajta, és nem vetett véget az életének, hanem kegyelemben részesítette, sőt szolgájává tette. Az apostol életét az az indíték határozta meg, hogy ő szerette Krisztust azért az áldozatért, amit érte hozott, és az volt a vágya, hogy meghálálja azt, hogy viszonzza az Isten iránta tanúsított szeretetét. Ugyanerre hívja az embert, hogy mi is kövessük ebben, hogy az Isten irgalmasságáért tegyük azt, amit teszünk, hogy ami döntéseket hozunk, ami változás történik életünkben, annak az alapja az Isten irgalmassága legyen. Mire utal az apostol, amikor azt mondja, hogy az Isten irgalmasságára kérlek? Milyen gondolatokat emelhetnénk ki a levél eddigi részeiből? Mi mindenben nyilatkozott meg előttünk az Isten irgalma, miközben tanulmányoztuk a levelet?

1. A kegyelemidő: hogy egyáltalán élhetünk e földön, hiszen „saját jogon” erre nem volna jogosultságunk, enélkül – egy lelkes kifejezésével – „egy falat kenyér, egy korty víz elfogyasztására” sem lenne jogunk.

A legelső gondolat, amit kiemelhetünk a levélből, hogy Pál azzal kezdte a gondolatmenet kifejtését a hit általi

megigazulással kapcsolatban, hogy világossá tette, hogy minden ember bűnös, továbbá azt is, hogy az Isten haragja nyilvánvaló az emberi bűnnel szemben. Ugyanakkor rámutatott, hogy az Isten mégis irgalommal fordult hozzá. Az emberi bűnnel szemben kimutatja korlátozott mértékben a haragját, de nem sújt le haraggal a bűnösre. Az Isten irgalma ebben mutatkozik meg legelőször az ember iránt, hogy bár megérdemelné azonnal, prompt az ítéletet, mert felelős az Isten ítélőszéke előtt, ő mégis kegyelemidőt biztosít minden ember számára az élethez, ahhoz hogy átgondolja, belátásra jusson, és más döntéseket hozzon, hogy letérjen az önzés életrendjéről és változtasson a gyakorlati magatartásán. Amikor az Isten irgalmára utal az apostol, akkor legelőször erre az irgalomra gondol, amely abban nyilatkozott meg, hogy az Isten ahelyett, hogy lesújtott volna és végrehajtott volna az ítéletet, amelyet megígért, csak a bűnnel szemben mutatja ki haragját. Kegyelmet biztosít, függetlenül attól, hogy az ember hisz benne vagy nem, tiszteli őt vagy sem. Azért élhet az ember, mert Isten az ő szeretetéből fakadóan megváltásról gondoskodott, és nem tulajdonítja az embereknek a bűneiket, hanem félretette azokat, ahogyan a harmadik fejezetben fogalmazta meg az apostol. Az Isten időszakosan félretette (*pausz* – Róm 3,25) – nem elnézte, nem mellőzte – a bűnöket, és segítséget ajánl fel minden egyes embernek ahhoz, hogy emberi életet éljen.

2. Az örök élet kegyelmi ajándéka

Az 5. fejezetben azt emelte ki az apostol, hogy amit Ádám elvesztett az ember, azt Krisztusban visszanyerte. Ez is az irgalom megnyilatkozása. Igaz, hogy atyáink hiábavaló életét örököltük, de minden ember elnyerheti a lehetőségét annak, hogy az örök élet reménységével éljen, és azzal fejezze be az élettét. Minden ember számára biztosítja az örök élet lehetőségét. Amit Ádám elveszített, azt Krisztus visszaszerezte az ember számára, és ugyanilyen eséllyel indul el minden egyes ember, az Isten kegyelmének köszönhetően, hiszen Krisztus személyre szabott terveket készített, és személyre szabja a mércét is, hogy ki mennyi lehetőséget kapott a jó megismerésére. Ezt fogja majd megvizsgálni, s ennek fényében ítéli meg az életeket.

3. Igazságot tulajdonít az embernek, és a bűnt nem számítja be az ember hite alapján

A 4–5. fejezetben arról tanít az apostol, hogy ha az ember hit által elfogadja az Isten által felkínált kegyelmet, és mivel önmagában nem tudja jóvátenni a bűnt, azért az Isten helyettes áldozatról gondoskodott a számára. És elfogadja azt az emberileg megalázó tényt, hogy nem a saját érdeméért, hanem kegyelemből, ajándékképpen nyeri el az üdvösséget, az igazságot. És amikor az ember elfogadja, akkor Isten már úgy tekint rá, mintha soha nem vétkezett volna. Nem számítja az embernek azt, amit tett, hanem neki számítja Krisztus igazságát, mintha soha nem vétkezett volna.

4. Az ember ezáltal közvetlenül járulhat a kegyelem királyi székéhez, a mennyi Atyához

Az irgalmasságához tartozik az is, hogy ebből fakadóan az ember bátran mehet a kegyelem királyi székéhez, mint gyermek kérheti az Istent abban a bizonyosságban, hogy meghallgatja kéréseit. Egy dologban biztos lehet: az Isten

vágyva vágyik arra, hogy segítsen, hiszen szereti az embert. Úgy mehet a kegyelem királyi székéhez, mintha soha nem vétkezett volna. Azzal a bizalommal kérhet, mint az Isten gyermeke, aki tudja, hogy az Atya szereti őt, és meghallgatásra találhatnak kérései.

5. Az Isten minderről gondoskodott, ami az ember megváltozásához szükséges

A továbbiakban azt teszi nyilvánvalóvá az apostol, hogy az Isten minderről gondoskodott, ami arra való, hogy megváltozhassunk. Az Isten munkálja a változást, az akarást is szeretetének bemutatása által. Ha valaki szemléli Krisztust a kereszten, és az Isten szeretetét, akkor az az ember egyszerűen nem tud tovább élni a bűnben, hanem készíti valami leírhatatlanul hatalmas vonzással az Isten szeretete, hogy más döntést hozzon, hogy ne magáért éljen, hanem odaszánja magát az Isten követésére.

Az Isten munkálja az akarást és az erőt is az engedelmséghez. Ez sem az ember érdeme, ez is az Isten irgalmasságából van. A Szentlélek erejéről és hatalmáról van itt szó.

6. Az Isten előre tervezése

A predesztináció az Isten kegyelmének megnyilvánulása. A koronát tette rá az apostol azzal, hogy leírta, hogy mindez a folyamat, ez a munkálkodás az emberért nem véletlenszerű, hanem az Isten megalapozott terveire épül. Nem az ember érdeme, ha megtalálja az Istent, hanem az Isten keresi az embert, és ő munkálkodik érte. Nem az ember érdeme, hogyha végül teljesen megváltozik az élete, hanem az Isten türelmes munkájának köszönhető, aki nem adja fel, hanem újra és újra megkeresi az embert. Olyan élethelyzetekbe helyezi, ahol lehetősége van az embernek elgondolkozni, megismerni Isten szeretetét, lehetősége van döntéseket hozni, és az ember üdvössége bizonyossá válik az isteni tervezés nyomán, tehát nem bizonytalan ennek a folyamatnak a végkimenetele. Mindezt az Isten irgalmából teszi. Jákób és Ézsau történetének végiggondolása alapján Isten nem aszerint ítél, hogy az ember mit cselekszik. Nem származás, sem vallási hovatartozás nyomán, sem cselekedet, hanem előre ismerés alapján. Amikor látja az ember szívében a vágyat, és munkálkodik azért, hogy ez a vágy szilárd döntéssé érlelődjön. Ha Isten ezt nem tenné, akkor senki sem üdvözülne. Ha ezt nem tenné, akkor senkit sem tudna elhívni. Isten irgalmában a cselekedetek és az indítékok mögé néz, és meglátja az embert, akiben megvan a vágy, készség, sőt áldozatot, nehézséget vállal, hogy más emberré legyen. Isten végtelen bölcsességében azért munkálkodik, hogy mindez végbemenjen. Amikor Pál azt mondja, hogy „*Kérlek benneteket az Isten irgalmasságára*”, akkor ez a gondolatmenet, ez az eszmerendszer áll e mögött a kérés mögött.

Kérlek titeket az Istennek irgalmasságáért, aki áldozatot hozott az üdvösségetekért, aki személyes szeretettel szeret benneteket, aki terveket készített és aki ezeket a terveket életben tartja és folyton felülvizsgálja, életbe lépteti aktuális pontjait, és ezáltal segítségül van az embernek. Kérlek, ezért a szeretetért, ami megnyilatkozik az Isten gondviselésében. Kérlek a megváltói munkájáért. „*Szánjátok oda a ti testeiteket élő, szent és Istennek kedves áldozatul, mint a ti okos tiszteleteket...*” Ha az ember meglátja, hogy Isten mennyire

szereti és milyen szeretettel fordul hozzá, akkor felkiált, hogy „*Ha az Isten velünk, kicsoda ellenünk... és Kicsoda szakaszt el minket a Krisztus szerelmétől!*” Akkor az ember eljut oda, hogy elgondolkozik azon, lehet-e válasz nélkül hagyni ezt az isteni szeretetet. Lehet-e közömbösnek lenni és továbblenni, semmibe venni azt, amit Isten az emberért tett. Az ember érzi a lelke mélyén, hogy ez nem lehetséges, ehhez el kell felejtkezni az Isten szeretetéről, hogy nyugodtan tudjon abban az életben tovább élni, abban, ami az életet pusztítja, a bűnben. Pál apostol erre az alapra hivatkozva kéri, hogy az ember gondolja át az Isten szeretetét, és utána hozzon egy döntést, és szánja oda magát az Isten követésére élő áldozatként.

Hadd emeljük ki, hogy nagyon fontos gondolatot érthetünk meg abból, ahogyan Pál apostol bevezeti a keresztyén életgyakorlatot! Isten nem formai engedelmséget kér. Isten a legmagasabb rendű indítékból, a szeretetből fakadó odaszánást kéri az embertől. Teljesen odaadta magát az emberért, ezért joggal igényli, hogy az ember is teljesen adja oda magát neki, fenntartás nélkül. Amikor gyakorlati kérdések kerülnek elő az életmódra, küzdelmekre, magatartásbeli dolgokra nézve, akkor az ember hajlamos eljutni arra, hogy „szabad, nem szabad” kategóriákban gondolkodzon a keresztyénségről. Nekem szabad ezt tennem, de nem szabad azt tennem. Ilyenkor fontos visszamenni a gyökerekig, és feltenni a kérdést: Miért is élek úgy, ahogyan élek? Az apostol a gyökérre irányítja rá a figyelmet. Ez nem a „szabad vagy a nem szabad” kérdés körébe tartozik. A gyakorlati keresztyénségben igen sekélyesen vagyunk még, ha azt nézzük, hogy mit szabad, mit nem. Miért él úgy az ember, ahogyan él? Ez a gyökérkérdés. Pál azt mondja, hogy az „*Isten irgalmasságáért*”, a legmélyebb létmegértés szintjén megértettem az Isten szeretetét, és méltóképpen szeretnék reá válaszolni. Minden ember életében, aki megismeri a Biblia gyakorlati tanításait, akár arra nézve, hogy milyen életmódot éljen, vagy hogyan használja fel az idejét, hogyan használja fel anyagi javait, minden ember életében próbálkozik az ember ellensége, a sátán kialakítani egy olyan érzületet, hogy „*Hát már ezt sem szabad? Ezt sem tehetem meg?*” A gyakorlati dolgok a szabad nem szabad kategóriákba tartozzanak, legyen egy merev gondolkozása az embernek, és tűnjön el az, hogy miért él úgy az ember, ahogy él. Pál pedig azt mondja, hogy mielőtt bármilyen gyakorlati dologról beszélünk, akár arról, hogy a gyülekezetben hogy éljen az ember, akár arról, hogy az ellenségeit miként szeresse, azt kéri, hogy mindig menjünk vissza a gyökérig. Lássuk meg, hogy a gyökérnél az Isten irántunk való szeretete van! Amikor az ember kezdi úgy érezni, hogy „hát már ezt sem szabad tennem!”, akkor álljon meg, és tegye fel magának a kérdést, miért jár ezen az úton, és menjen le a gyökérig! A gyökérnél Krisztus keresztdozatát fogja találni, és ekkor az egyetlen logikus válasz: azért nem a magam kívánsága szerint élem az életemet, és nem a magam esze szerint járok, mert Krisztus odaadta az életét értem, és azt kéri, hogy higgyem el, hogy nem a saját utam lesz az üdvösségre vezető, hanem az Isten útja. Jegyezzük meg és idézzük fel életünkben, amikor ide kerülünk! Újra és újra tegyük fel a kérdést, hogy miért élünk úgy, ahogyan élünk! Mi az indítékunk erre? Pál azt mondja, hogy a *keresztyén élet alapja az Isten irgalmasságának megértése és befogadása, mely egy radikális döntéshez vezet az embert:*

„...szánjátok oda a ti testeiteket élő, szent és Istennek kedves áldozatul, mint a ti okos tiszteleteteket!” Először szeretném kiemelni „az okos tisztelet” kifejezést. Úgy hangzik a görögben, hogy mint a ti logikus istentiszteleteteket. A logikus szó a helyénvaló, mert a logika követeli meg az embertől, hogy erre a szeretetre így válaszoljon, egy logikus magatartással. Az pedig illogikus, értelmetlen, amikor megéri az ember, hogy mi forog kockán, mit adott érte Isten, és ennek ellenére teljesen logikátlanul hátat fordít, és azt mondja: köszönöm, ez mégsem érdekel. Amikor megéri Isten iránta való szeretetét, irgalmát, akkor a logikus magatartás az ember részéről, hogy erre pozitívan válaszol. Amiként Krisztus odaszánta magát áldozatul az emberért, úgy szánja oda magát az ember vi-szonzásképpen az Istennek, mert ez az egyetlen méltó és logikus válasz az ember részéről. Mivel azt értettem meg, hogy a saját utam, a saját kívánságom követése, a saját vágyaim kielégítése a halálba vezető út. Isten erről az útról kíván kiszabadítani, és nem tudott kisebb áron kiszabadítani, mint hogy az életét odaadja. Erre egyetlen logikus válasz van, hogy én viszont letérek arról az útról, amelyen járok. Helyette rálépek arra, amit Isten kér, odaszánom magam Istennek viszontáldozatként.

Az, hogy „szánjátok oda a ti testeiteket élő, szent és Istennek tetsző áldozatul”, az ószövetségi áldozati rendszerre mutat vissza. A szánjátok oda kifejezést így is lehet mondani, hogy „állítátok oda”. Amikor az áldozati állatot odavezették az ószövetségi templomhoz, odaállították az Isten színe elé, mielőtt bemutatták áldozatul. Ugyanez a kifejezés van itt is, hogy álljon oda az ember az Isten színe elé, és szánja oda magát Istennek válaszképpen.

Az a kifejezés, hogy *élő, szent és Istennek kedves, tetsző áldozat*, megint az ószövetségi rendre mutató kifejezés. Egyetlen áldozatot hadd emeljünk ki! Volt egy áldozat, amelyet önkéntesen is lehetett bemutatni. Nem volt kötelező, hanem az ember szabadon eldönthette, hogy kívánja-e bemutatni. Ez az áldozat az egészen égő áldozat volt. Az egészen égő áldozat két dolgot fejezett ki. Ha valaki szeretne ezzel kicsit közelebről megismerkedni, akkor ajánljuk Mózes harmadik könyvének tanulmányozását. Másrészt pedig „Az ószövetségi szentély és az evangélium” című könyvet. Ez a könyv végigtekint a ószövetségi áldozati rendszert az evangélium fényében, és beazonosítja, hogy hogyan mutatott az áldozati rendtartás Jézus Krisztusra. Két dolgot fejezett ki. Az egyik, hogy Krisztus egészen odaadta magát értünk. Akkor, amikor Jézus Krisztus eljött a földre, letette hatalmát, az isteni létformáját és emberré lett. Ez az isteni létformáról való – *Hamvas Béla* kifejezésével – végtelen létlefokozás, letranszformálás parányi, porszem méretű, esendő emberré: a korlátolt emberi agy számára is szinte fölfoghatatlan tudniillik, hogy mit is jelent ez. Másodjára ugyanúgy szinte fölfoghatatlan a golgotai kereszthalál, a helyettes áldozathozatal, illetve az e mögött álló isteni szeretet. Jézus a kereszten meghalt, és az utolsó szavai így hangzottak: „*Atyám, a te kezébe teszem le az életemet.*” Jézusnak joga lett volna bármikor eldönteni, hogy visszamegy az Atyához. Nem elvette tőle az Atya az életét, hanem ő önként tette le az Atya kezébe. Halála előtt egy hatalmas horderejű mondatot mondott ki: „*Atyám a te kezébe teszem az életemet.*” Jézus végleg eldöntötte, hogy teljességgel odaadja magát a bűnért való áldozatra, és nem volt hatalmában visszajönni a sírból.

Az Atyára volt utalva, hogy feltámadjon. Jézus úgy halt meg a kereszten, hogy az Atya haragját érezte, az Istennek a bűnnel szembeni gyűlöletét kellett átélnie. És közben arról az életről úgy vélekedett, amely a sajátja volt, amelyről rendelkezhetett, és még ott is leszállhatott volna, és mondhatta volna, hogy az ember viselje büne büntetését, én visszamegyek. Ehelyett Jézus ott és olyan körülmények között mondta, hogy én leteszem az életemet az emberért. Utána meghalt a második halálnak a lelki szenvedését átélve, és meghalt úgy, hogy egyedül az Atya ígérete szólt arról, hogy „*szenvedése folytán látni fog, és sokakat megigazít*”. De nem magában volt a biztosíték, hogy vissza fog térni és fel fog támadni, hanem teljesen kiszolgáltatta magát a halálnak, és átadta magát áldozatul az emberért. Az egészen égő áldozat tehát ezt fejezte ki egyik oldalon: ahogyan Krisztus teljesen odaadta magát, úgy kellett ennek az áldozatnak is teljesen elégni az oltáron, és abból nem ehettek meg semmit, és nem maradhatott meg ennek semmi része. A másik oldala ennek az áldozatnak, hogy amikor az ember önként bemutatta, akkor azt fejezte ki, hogy ő hasonlóképpen teljesen az Istennek kívánja odaszáni önmagát. Amiképpen teljes volt Krisztus áldozata, amit érte hozott, ugyanilyen teljes az odaszánás, amivel elfordult a saját útjától, saját életétől, és odafordult az Istennek való engedelmességhez, az Isten útjához. Ezt fejezi ki ez az ószövetségi kép, amire az apostol emlékeztet. Az ember odaállítja életét, önmagát Isten színe elé, mint viszontáldozatot, viszonzva az Isten szeretetét, egyetlen logikus és méltó módon. Ezért mondta Jézus, hogy az ember nem szolgálhat két úrnak, mert vagy az egyiket szereti, és a másikat gyűlöli, vagy a másikat szereti, és az egyiket gyűlöli. Az ember nem szolgálhat egyszerre Krisztusnak és a világnak, mammonnak, önmagának. Ez vagy-vagy kérdés az életben. Az Isten szeretetét kíván az embertől, és nem áldozatot. Ezt is Jézus az ószövetségből idézi vissza. Az Isten nem formai engedelmességet, odaszánást kér az embertől. Az ember szívét, szeretetét, az egész lelkét, lényét kéri, mert ő is ezt adta az embernek. Ennél kevesebb az egyszerűen kevés, és nem méltó, nem arányos arra az áldozatra, amit az Isten hozott. Az ember ezt csak egy esetben tudja megtenni, ha először meglátja, hogy az Isten mit tett érte. Ekkor logikussá válik, nem kell magyarázni neki, hanem magától értetődő és természetes lesz neki, hogy ez a mérce a megváltozást illetően az ember számára.

Pál így jellemzi az ember méltó odaszánását, amely az egyetlen logikus magatartás a részünkről: *élő, szent és Istennek tetsző áldozat*. Az összes többi magatartás-repertoár balgatagság és bolondság a Biblia nómenklatúrájában. Isten nem azt kéri, hogy úgy adjuk fel életünket, hogy meghalunk, hanem hogy az egész lényünket, élő valónkat szánjuk oda neki. Azt kéri, hogy erőnk legjavát adjuk oda, és ne az legyen az életünkben az istentisztelet, hogy ha jut idő, erő erre, akkor tiszteljük az Istent is. Hanem azt kéri, hogy „*Keressétek először az Isten országát...*”, hogy az ember első helyre tegye az Istennel való kapcsolatot. Ez élettől duzzadjon az ember ereje, szeretete legyen benne. Az ószövetségi tanítás így fogalmazta meg, hogy az embertől a zsenget kérte Isten. Nem a maradékot, hanem a zsenget, legjavát, lelegejét, élő áldozatot. Vajon az ember életében levő Istenhez fordulás az egy forma, amely monoton módon ismétlődik, vagy pedig egy élő kapcsolat vele? Isten nem formai áldozatot kér az embertől. Az

ember, ahogyan Pál az 1Kor 13. fejezetében fogalmaz, odaadhatja a vagyonát, feléteheti, testét tűzre adhatja, de ha szeretet nincsen benne, akkor annak semmi értéke nincs. Az odaszánás is, ha élő lesz, nem elégszik meg formai istentiszteletekkel, nem kipipálható a sok feladat között, hogy megnyugtassa a lelkiismeretet: azért én az Istent is tisztetem, hanem keresem őt, és az első helyre teszem életemben, mert az Isten szeretete erre indít.

Élő és szent. A második dolog, amit erre a kifejezésre használ, erre az áldozatra: *szent*. A szent szó a Bibliában azt jelenti, hogy Isten számára elkülönített, tiszta. Isten tisztelete céljára elkülönített, amikor az emberi élettel összefüggésben használja, azt fejezi ki, hogy az ember elfordul a bűn útjától, nem köt kompromisszumot, nem alkuszik meg a bűnnel, hanem odafordul az Istenhez, és teljesen elkülöníti magát a bűntől. Így mondja Ézsaiás próféta könyve: „*Bűnt és ünneplést el nem szenvedhettek.*” (Ézs 1,13) Isten úgy minősíti azt a magatartást, amikor az ember tiszteli őt, de lényegében az önzés útján jár tovább: „*nem kérem tőletek.*” *Nem kérem azt, hogy tapossátok a pitvart, hogy itt legyetek, bűnt és ünneplést el nem szenvedhettek. Élő, szent és az Istennek tetsző áldozatot, azt kérek!* Benne van az a gondolat, amit a másik versben részletesebben kifejt. Nem én döntöm el, hogy mi az, ami Istennek tetszik, hanem meghallgatom őt, hogy mi az, ami neki tetszik!

A Kain és Ábel áldozata közötti különbség lényeges. Az Istennek való engedelmességnek igénye van ebben a történetben.

Mal 1,8-ban olvasható: Vajon az ember vihet-e áldozatul vakot és sántát? „*Ha vakot hoztok áldozatul: nem bűn-e az? Vagy ha sántát hoztok és bénát: nem bűn-e az? Vidd csak azt a te fejedelmeknek: vajon kedvvel fogad-e téged? Avagy reád tekint-e? Azt mondja a Seregeknek Ura.*” Van egy emberi mérce: vajon azt a lelkesedést, odaszánást és buzgalmat a munkahelyi főnökömnek is ki merném mutatni? Elfogadná, kedvesen fogadná? Itt mennyivel nagyobb Lényről van szó. Az ember meggondolja, hogy mivel megy a fejedelmek elé. Itt a fejedelmek Fejedelméről van szó. Az Istennek áldozatul élő, szent és Istennek tetsző, kedvességet találó áldozatként kéri a testeinket, személyiségünket.

Pál nem egyszerűen azt mondja, hogy szánjátok oda magatokat, hanem hogy szánjátok oda a ti *testeiteket*. Az ember a lelki életben hajlamos arra, hogy nagy szavakat mondjon, nagy lelkesedést tanúsítson, és amikor szembe kerül azzal, hogy most engedelmeskedni fog-e, akkor a maga útján jár tovább. Ennek ott van jelentősége, amikor Pál nem egyszerűen azt mondja, hogy szánjátok oda magatokat, hanem kihangsúlyozza, hogy a ti *testeiteket*. A gyakorlati élet legkisebb dolgaiban is engedelmeskedtek az Istennek? Nem nagy lelkesedésről, érzelmi átélésről beszél, hanem aki testben éli meg életét, gyakorlati megnyilatkozásaiban, a legegyszerűbb hétköznapi dolgaiban, szokásaiban is legyen az Isten gyermeke ezen a világon. Annak a tudatában éljen, hogy *egészen égő áldozatul* adta életét az Istennek.

„*És ne szabjátok magatokat a világhoz, hanem változzatok a ti elméteknek megújulása által, hogy megvizsgáljátok, hogy mi az Isten jó, kedves és tökéletes akarata.*” – Ebben a második versben már a gyakorlatra tér át, hogy mit jelent az értelmes odaszánás az Isten tiszteletére viszontáldozatként.

Nagyon érdekes a görög szöveg abból a szempontból, hogy ebben a versben kétféle formálódásról, mechanizmusról, személyiségváltozásról van szó. A „*ne szabjátok*” kifejezésnek a gyökere a *séma*, *szkéma* szó, ami tervet, vázlatot jelent. Nekünk a szabásminta juthat eszünkbe, amikor a minta ott van, és körülrajzolják, aztán körülvágják az anyagot. Van egy minta, és ami eltér ettől, kilóg, azt lenyisszantják. A másik típusú átformálódás, amikor azt mondja az apostol, hogy „*változzatok el*”. A görög szövegben a *metamorfózis* szerepel, az átformálódás, átalakulás kifejezés. A gyökere: alakítani, formába önteni, megformázni valamit. Ebben a képben pedig az van, hogy például a vasat szeretnénk átalakítani. Verhetjük, bizonyos fokig fog is változni, de ahhoz föl kell izzítani, meg kell olvasztani és egy öntőformába kell beleönteni. Akkor felveszi annak formáját. Egyébként nem veszi fel a formát tökéletesen. Vagy a viasz, amit fel kell melegíteni, és amikor felmelegítették, akkor belenyomják a pecsétet, nem hirtelekedve, egy mozdulattal, rajta tartva, akkor felveszi a pecsét formáját. Tehát kétféle változás és kétféle út lehetséges, amiről az apostol beszél. A világ sémát ad, egy „*szabásmintát*”, és azt mondja, hogy tagolódj be, legyél ilyenné. Isten nem egy formát ad, amit körül kell vágni. Ettől többet kér, azt, hogy melegedjen fel az ember, és legyen képlékennyé, formálhatóvá, és formálódjon át Krisztus mintájára. Az öntőformába képlékeny viaszként kerüljön bele az élete, és vegye fel az öntőforma alakját. Melyik változást követjük az életben? A világnak van egy nagyon határozott igénye arra, hogy a sémát vegyük fel, és ne lógjunk ki. Általában az emberek nagyon nehezen túrik a másságot. Nagyon könnyen kialakul egyfajta gyűlölet, kiközösítés, lenézés, ha valaki más, mint a megszokott séma. Csupán arról beszélünk, hogy van valami, amit megszoktunk, és ha attól valaki eltér, az (1) minimum furcsa, (2) kicsit rosszabb esetben elkülönülünk tőle, (3) még rosszabb esetben ellenségnek kiáltjuk ki, (4) és legrosszabb esetben nekiesünk, és bántjuk is. Így működik ez a mechanizmus. A világnak nem igénye és a sátánnak sem, hogy az ember teljes mértékben azonosuljon vele. Neki elég, ha az ember nem lóg ki, alkalmazkodik, igazodik, beáll a sorba. Gondolkozhat az ember másképpen, de a lényeg, hogy lépjen együtt a többiekkel, haladjon ugyanazon az úton, ahogyan mások.

A Jelenések könyve beszél az „*utolsó idők*” kapcsán kétféle pecsétről. Az egyiket a „*fenevad bélyegének*” nevezi, a másikat pedig Isten pecsétjének. Érdekes, hogy a kifejezés formájában is különbözik egymástól. Azt látjuk, hogy a „*fenevad bélyegét*” az emberek kezére teszik. Az Isten pecsétje pedig az emberek homlokára kerül. A fenevad bélyege kerülhet az ember homlokára, vagy – döntően – a kezére. A sátán nem igényli, hogy a gondolkozásban azonosuljunk vele. Nem igényli, hogy mi rosszak akarjunk lenni. Csak azt kéri, hogy a gyakorlati cselekedeteinkben ne térjünk el a többiektől. Hogy a cselekedeteinkben legyünk önzőek, kövessük azt a „*szabásmintát*”, amit ő adott nekünk. Viszont ha nem követik, akkor gyűlölni fog, és gyűlöletet fog kelteni az emberekben. Ha az ember meg akar menekülni ettől, akkor a „*szabásminta*”-változás útját fogja követni, azaz beáll a sorba, és nem fog az árral szemben haladni.

Az efézusi levélben az apostol azt mondja, hogy „*titeket is megelevenített, akik holtak voltatok a ti vétkeitek és bűneitek miatt. Amelyekben jártatok egykor e világ folyása szerint,*

a levegőbeli hatalmasságok szerint, ama lélek szerint, mely most az engedetlenség fiaiban munkálkodik. Akik között forgolódtunk egykor mi is a mi testünk kívánságaiban, cselekedve a testnek és a gondolatoknak akarátát, és természet szerint harag fia voltunk, mint egyebek is.” Elmondja itt, hogy mi a világ sémája. 1. A világ „folyása” szerint. Ez az egyik indíték, indulat, ami ott van az emberben. Ahogyan a szomszéd, a többiek cselekszenek. Meg is kérdezik, hogy mi itt a szokás, mit kell tenni? 2. A levegőbeli hatalmasságok szerint, ama lélek szerint, mely most az engedetlenség fiaiban munkálkodik. Közvetlen késztetések, rosszra késztetések az életben. 3. A harmadik: mindnyájan forgolódtunk testünk kívánságaiban. A megromlott emberi természet jön késztetésekkel. Nem mindig kell kívülről jönni, és rosszra csábítani az embert, van az ember szívében is elég gonosz indulat! 4. Cselekedve a test és a gondolatok indulatát. Az ember még ideológiát is gyárt ahhoz, hogy a „rossz miért jó”, és miért kell úgy élni az embernek. Kb. ez a „szabásminta”, amit élénk állít a világ, és igényli az embertől. Ez az egyik változási lehetőség.

Az emberben hatalmas készség van arra, hogy ne lógjon ki, hogy hasonuljon, hogy elkerüljön konfliktusokat. Ez a természetünkbe van oltva. Ennek az odaszánásnak a lényege, hogy az ember ezt felismerje, és hogy nagyon sokszor igazodjon, és így ne lógjon ki a sorból. Ezt nevezik még szocializációnak is (lásd 1., 2., 3. pontok alatt). Ugyanakkor Pál azt mondja, hogy „csinján” bánjunk ezzel a szocializációval, és ne szabjuk magunkat a világhoz, ne kövessük ezt a gondolkodásmódot. Helyette változzatok el az elmétek megújulása által. Itt viszont ahhoz, hogy ez a változás bekövetkezzen, szóba kell állni az (1) „összetöréssel”, a (2) „felforrósítással”, és csak ezt követheti az (3) „öntőformába való öntés”. Lásd az aranyművesmester munkája. E kettő nélkül nem megy. Hiábavaló próbálkozás. Valódi változás az ember életében: az alázatból összetörés és a szeretetből felforrósítás. Az embernek el kell jutni oda, hogy megalázza magát Isten előtt, és el kell jutnia oda, hogy bizony össze kell törni a rosszat. Össze kell törni, és fel kell forrosítani, hogy különválaszthassa a nemesfémeket, és a salakot. Ide lehetne idézni az ötvös munkáját, ami szintén megtalálható a Bibliában, aki újra és újra felhevíti az aranyat, és különválasztja a salakot a nemesfémtől, egészen addig, amíg visszatükrözi az ötvös képét, ekkor teljesen tiszta (lásd megigazulás, megszentelődés). Valami ilyesmi kép a metamorfózis, amit Pál itt használ. Ahhoz, hogy ez az Isten szerinti változás megtörténjen, el kell fogadnunk az összetörést az életünkben. El kell fogadnunk a nehézségeket, megpróbáltatásokat. Ahogy a Példabeszédek könyve fogalmaz: „A kékek, a sebek, a belső részekig ható csapások távolítják el a gonoszt” (Péld 20,30). Ez is hozzátartozik az átforguláshoz. Az is, hogy az Isten szeretne „felmelegíteni” az ő szeretetével. Az egész lényünket „át akarja itatni” irgalmának tapasztalatával. Döntő annak meglátása, hogy ő mennyire szeret bennünket. Ez melegítsen fel és tegyen formálhatóvá bennünket! Ha ez hiányzik, akkor lényegileg nem vagyunk formálhatóak. Az embert egyedül a szeretet tapasztalata képes átforgulni, és Isten szeretetének befogadása képes olyan változást elindítani, ami ténylegesen lényegi változást eredményez, mely által felveszi az öntőforma mintáját, és hozzáhasonul Krisztus mintájához, és így tényleges változás történik életében.

Az ember jó esetben fogadja el a nehézségeket, és gondolkodjon el az Isten szeretetéről, itassa át, járja át az Isten szeretetének a „melege”! Mert egyedül így tud megváltozni a gondolkodásának megújulását követően. Az emberi gondolkodás megújulása szükséges, tehát innen indul ki az tényleges megújulás. Amikor az ember rájön arra, hogy nem jó az az út, amin jár, és más úton kell járnia. Meg kell változnia a gondolkodásmenetnek, mintegy új mintát, új sémát kell felvennie a gondolkodásának. Ennek a gondolkodásmód-változásnak a lényegét fogalmazza meg Pál apostol a Róm 12,2. versének végén:

Az ötvös munkája.

Összetöri, felizzítja az aranyércet, hogy különválaszthassa a nemesfémeket és a salakot

„Változzatok el a ti elmétek megújulása által, hogy megvizsgáljátok, hogy mi az Istennek jó, kedves és tökéletes akarata.”

Azaz egyáltalán nem evidens igazság Isten akarata! Az emberi elme megújulásának hiányában a lehetősége sincs meg annak, hogy Isten akarataról, annak lényegéről beszéljünk. A változásnak tehát a gondolkodásból, illetve annak radikális megújulásából kell kiindulnia. Isten tiszteletben tartja az ember lényét, személyiségét, nem fogja beleegyezése nélkül „lemetszegetni” a rosszat az életünkről. Nem egy „szabásmintát” követve alakítja át az életünket. Azt kéri, hogy értsük meg a szándékát, lényét, eljárását, és megértve az ő akarátát, szánjuk oda magunkat a követésére. Ez egy radikális változás az ember életében. Láttuk, hogy az ember a bűn útját járva milyen sémákat követ a gondolkodásában. A világ folyása, a megszokott dolgok követése, továbbá vannak kifejezetten sátáni késztetések az emberek életében, van a test kívánságának kielégítése, és van a test és a megromlott gondolkodás kölcsönös együttműködése. Az Ef 5,15.17-ben írja Pál: „Meglássátok annakokáért, hogy mimódon okkal járjatok, nem mint bolondok, hanem mint bölcssek. Annakokáért ne legyetek esztelenek, hanem megértsetek, mi legyen az Úrnak akarata.” A gondolkodásmegváltozás lényege, hogy kérdéssé legyen számomra, hogy *miért járok úgy, ahogyan járok*. Itt kell a gyökérnek megváltoznia. Eleddig prioritás volt, hogy

mi az én akaratom, mi az én kívánságom, anyagi érdekem, mi az, ami nekem jólesik. Mindent ebből a nézőpontból néz az ember. Hihetetlenül önző a mi nézőpontunk! Sokszor rajtakaphatjuk magunkat, hogy szinte képtelenek vagyunk mások nézőpontjából megvizsgálni egy kérdést. Ösztönösen a saját nézőpontunkból indulunk ki. Az apostol szerint pedig – bibliailag – pozitív esetben egy más nézőpont kerül az első helyre az életünkben: *Mi az Isten gondolata, akarata ebben a kérdésben? Mi az Isten jó, kedves és tökéletes akarata?* Ha a gondolkodásban ez az indíték, szemléletmód és nézőpont nem változik meg, akkor lényegében nem történik változás az ember életében. Akkor lehet, hogy kap az ember egy „vallásos külszint”, ugyanakkor, a nézőpontja továbbra is az, hogy mi az, ami nekem jólesik. Mi az, ami nekem kényelmes és az érdekeimet szolgálja. Ezzel szemben aminek meg kell valósulnia – az emberi gondolkodásban gyökeret kell vernie –, az, hogy mi az Isten akarata. Nemcsak hogy gyökeret verjen, hanem hogy első helyre is kerüljön: „*Mi az Isten jó, kedves, tökéletes akarata*”.

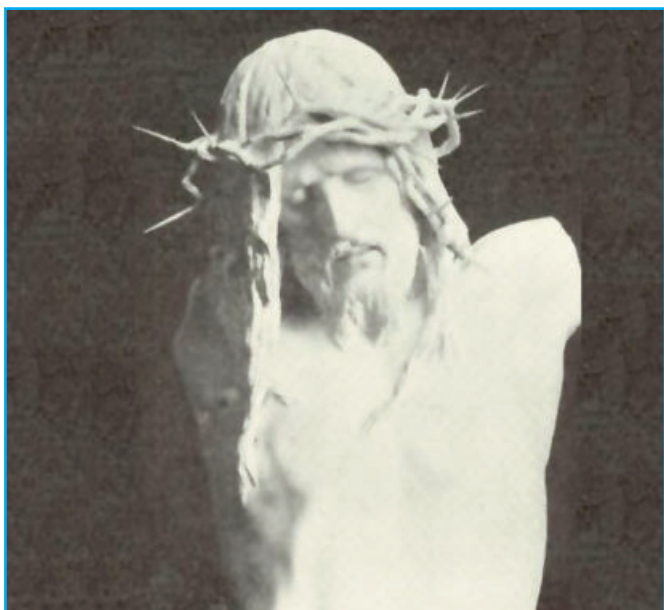
Az Ószövetség így teszi fel a kérdést: „*Minden te útaidban megismered őt, akkor ő igazgatja a te útaidat.*” (Péld 3,6) Minden dologban nézve szükséges feltenni a kérdést: Mi az Isten akarata? A legapróbbtól a legnagyobbakig. A keresztyén embert az jellemzi, hogy gondolkodása ráállt erre a nézőpontra, erre a gondolatmenetre. A legelső kérdés, amit átgondol, nem az, hogy megéri-e ez nekem, vagy nem éri meg. Hanem mit mond az Isten erről, mi az ő gondolata, akarata ebben a kérdésben? Ez a gondolkodásmód jellemzi a keresztyént életében. Ha ez hiányzik, akkor még mindig a világ sémája szerint gondolkodik, mert az önzésnek sémája az: *Mi jó nekem?* Ehhez össze kell töretnünk, énünknek le kell kerülnie a trónról, hogy az Isten kerüljön oda, és hogy az a gondolkodásmód váljon természetessé, mint a lélegzetvétel, hogy mit akar Isten ebben a helyzetben.

Szeretnénk kiemelni Pál szavait. Nem akármilyen szempont az, amit folyton szem előtt kell tartanunk, hanem jelesül azt, hogy „*mi az Isten jó, kedves és teljes, illetve tökéletes akarata?*” Amit Isten az embernek akar, az mind *jó, kedves és tökéletes*. Tehát az apostol azt mondja, hogy el kell

jutnunk a Krisztus áldozatát szemlélve arra a gondolkozásra, hogy én nem a saját elgondolásomat követem, és nem azt tartom mérvadónak, hanem komolyan keresem és követem, mi az Isten akarata. Erre abból a kiindulásból jut el az ember, hogy megéri, hogy ami az Isten akarata, az a legjobb, és nincs mit hozzátenni, az tökéletes, teljes, kedves, jó. Ehhez bizalom kell Isten iránt. Nagyon sok ember amikor találkozik Isten gondolatával és azzal, hogy ne magának éljen, hanem Istennek, ne a maga akarataat keresse, hanem az Istenét, akkor felhorkan, és azt mondja: és miért lesz az nekem jó? Ez nem lesz nehéz? De hol leszek én? És mi lesz a személyiséggemmel? – és egyáltalán! Csak az az ember tud eljutni arra, hogy teljes szívből, őszintén mondja: *legyen meg a te akaratom*, aki úgy ismeri meg Istent, mint bizalomra méltó Lényt. Olyannak, aki soha rosszat nem akar, még ha valamit visszatart is az embertől, nem azért tartja vissza, mert önkényeskedik, hanem mert lát valamit „hosszszmetzetileg”, ami nem tesz jót az embernek. El kell jutni a bizalomnak arra a felismerésére, hogy Isten mindent bölcsen cselekszik, és Isten bizalomra méltó, szeret minket, nem akar rosszat nekünk!

„*Kérlek azért titeket, atyámfiai, az Istennek irgalmasságára.*” Ezzel bezárul a kör. Újra és újra ehhez a gondolathoz térünk vissza. A hívő életnek, gondolkodásnak a gyökere megérteni az Isten ember iránti szeretetét. Aki ezt megértette, az tud eljutni erre a bizalomteljes gondolkozásra, hogy kész vagyok lemondani a saját nézőpontomról, mert tudom, hogy Isten gondot visel rólam és érdekeimről. Nem kell emiatt aggódnom. Megértem, hogy amit Isten mond, az nekem a legjobb, amit Isten tőlem kér, az az én javamat szolgálja. Isten tervei, akarata, amit eltervezett életem felől, értelmet ad az életemnek, ezzel tudom betölteni helyemet, rendeltetésemet ezen a világon. És eljuthat az ember oda, hogy „felmelegszik” annyira, a szeretettől átítatódik annyira, hogy valóban formálhatóvá válik élete Isten által. Amikor Isten azt mondja például az életmódunk vagy az emberi kapcsolataink terén, hogy ezt tedd, és ezt ne tedd, akkor az ember bizalommal tudja elfogadni Isten kezéből, és nem kényszerként éli meg többé nem a „szabad, nem szabad” kategóriaként, hanem az Isten jó, tökéletes akarataként, értelmesen együtt haladva a meglátott világossággal, Isten akaratával. Ez az alapja a gyakorlati keresztyén életnek. Ha ez az alap hiányzik, akkor nem érdemes továbbmenni, semmilyen gyakorlati kérdésről nem érdemes tovább beszélni. Szolgai engedelmességnek, kényszerből fakadó, gondolkodás nélküli engedelmességnek nincsen értelme az Isten előtt. Isten tiszteletben tartja az ember szabadságát, és szeretetére hivatkozva, az irgalmasságára apellálva mondja az embernek: ahogyan Krisztus odaszánta magát teérted, te is úgy szánd magadat viszonzásul arra, hogy az én akaratomat kövesd! Nekem engedelmeskedj, ahogyan Krisztus is tette, mert ez a lehető legjobb a te számodra!

Az ószövetségi zsoltár így fogalmazott: „*Hagyjad az Úrra az útadat, bizzál benne, majd ő teljesíti*” (Zsolt 37,5). Isten ezt ígerte annak az embernek, aki kész megharcolni azt a harcot, hogy ne a világ sémáit kövesse, ne formai engedelmességgel járjon az Isten tiszteletének útján, hanem elfogadja, ha kell az összetöretést, megaláztatást, és szeretetből kövesse Istent, mert meggyőződése, hogy Isten jót akar az embernek, és bizalomra méltó. Rábízhatja magát. Ezután kezdi az apostol kifejtetni az egyes gyakorlati

Fadrusz János: Krisztus a kereszten

kérdéseket.

Van sok olyan igevers a Bibliában, ami alapelvi útmutatást ad. A küzdelmet nem tudjuk megspórolni. Az egyik igevers, ami a számunkra fontos útmutatás a Mt 6,24–25a.32–34-ben olvasható, mint Jézus egyszerű útmutatása: „*Senki sem szolgálhat két úrnak, mert vagy az egyiket gyűlöli és a másikat szereti; vagy az egyikhez ragaszkodik és a másikat megveti. Nem szolgálhattok Istennek és a mammonnak. Azért azt mondom néktek: Ne aggódalmaskodjatok a ti életek felől... Mert jól tudja a ti mennyei Atyátok, hogy mindezekre szükségetek van. Hanem keressétek először Istennek országát és az ő igazságát; és ezek mind megadatnak néktek. Ne aggódalmaskodjatok a holnap felől; mert a holnap majd aggódalmaskodik a maga dolgai felől. Elég minden napnak a maga baja.*”

Azt emelnék ki legfőképpen ebből, hogy Jézus azt mondta: „*keressétek először Istennek országát*”. Ahhoz, hogy segíthessek, nekem az Istennel kapcsolatban kell lennem. Ezt a kapcsolatot meg kell élnem, és ami ezt a kapcsolatot veszélyezteti, abban félelem nélküli döntéseket kell hozni. Ez adott esetben lehet az, hogy kevesebb pénzből kell megélni. Ebben lehet az is, hogy bizonyos terhekre azt mondom, hogy ezek nem az én terheim, mert az Istentől elszakít, ha ezeket a terheket hordozom. Lehet akár anyagi természetű, lehet lelki terheket hordozása. A világban annyi nyomorúság van, hogy ha mi igazán belegondolunk, akkor ez „kicsapja a biztosítékot”. Nem tudjuk megoldani, a világ nyomorát nem tudjuk hordozni önmagunkban. Nekünk azért is kell Istent keresni, mert ő az, aki hordozza az egész világot a maga összes jajaival, bajával, nyomorával együtt. Isten tudja megmutatni azokat a feladatokat, amelyeket személy szerint nekünk készített. Nem spórolhatom meg azt az időt, amit Isten közelségében szükséges töltenem, mert ezzel tulajdonképpen azt a segítséget hagyom ki, amely a sok nyomorúság, a sok teendő, feladat között megmutatja, mi az én feladatom, és mi nem az. Vannak olyan feladatok, amelyek feladatok ugyan, de nem az enyémek. Ezt sokszor nem könnyű tudomásul venni az embernek, főleg ha szeretne segíteni, akkor nagyon gyakran találja magát abban a helyzetben, hogy lényegesen több feladatot lát el, mint amennyit el tudna végezni.

Pál apostol a második fő dologról így nyilatkozik: „*Ha pedig valaki az övéiről s az ő házanépéről gondot nem visel: a hitet megtagadta, és rosszabb a hitetlennél.*” (1Tim 5,8)

Ez megint egy olyan fő rendezőelv, amely eligazít az élet dolgaiban. Úgy fogalmaznánk meg ezt másképpen, hogy nálunk nagy veszély az, hogy a szeretetet személytelenül éljük meg, és szeretetlenek vagyunk a legközvetlenebb emberi kapcsolatainkban. A keresztyénségnek az igazi próbája a legközvetlenebb emberi kapcsolatokban van: abban tudok-e nagylelkű lenni, megbocsátó, abban tudok-e bocsánatot kérni, együttműködni, megélni a szolgálatot, a segítséget? Tehát nagyon fontos ez a második mérlegelési elv, hogy Isten által a legközvetlenebbül ránk bízott embereket hogyan szeretjük. Bármilyen csodálatos szolgálatot végzünk, ha eközben szeretetlenek vagyunk azokkal, akiket Isten ránk bízott, akkor magunkat csapjuk be. Ez a kettő egy olyan útmutatás, amin belül az Isten személyes vezetését kell igénybe venni. Erre pedig az Ef 2,10 versét szeretnénk idézni: „*Mert az ő alkotása vagyunk, teremtetvén általa a Krisztus Jézusban jó cselekedetekre, a melyeket előre elkészített az Isten, hogy azokban jár-*

junk.”

Ha az ember megismeri az isteni gondviselés tanítását a Bibliából, akkor hallatlan nagy békesség lesz a része. Eljuthat oda, hogy neki nincs is más dolga, mint hogy igazán odafigyeljen Istenre. És igazán kutatni az ő akaratát, és megharcolni, hogy amiről megértette: ez az Isten akarat, azt megélje, és kövesse azt a gyakorlatban. Rengeteg teendője, feladata lesz az embernek, amit nem tud úgy elvégezni, ahogyan szíve szerint szeretné, ahogyan kellene. Biznia kell egyszerűen abban az isteni gondviselésben, amiről a Zsolt 33,10 azt mondja, „*Az Úr elforgatja a nemzetek tanácsát, meghiúsítja a népek gondolatait*”. Kérni kell, hogy Istennel olyan kapcsolatunk legyen, amellyel azokat a feladatokat, küldetéseket tölthetjük be, amiket ő készített számunkra.

Jézus azt mondta egyszer a tanítványainak, hogy menjünk el más városokba, mert más városokban is kell nékem munkálkodnom. Miközben tömegek voltak körülöttük, és hallgatták őket Kapernaumban. Mégis, Jézus azt mondta, hogy menjünk el innen, mert nekem máshol van feladatom. Ennek a titka az volt, hogy Jézus élete abban állt, hogy kereste, kutatta, hogy mi az Isten akarat, figyelt Isten útmutatására, és követte, ahogyan azt Isten feltárta neki. Ezt harcolta meg, hogy ebben engedelmes legyen. *Semmit nem cselekszem magamtól* – nyilatkozta Jézus. Ez az a szint, ahova szeretné Isten, hogy eljussunk. Ebben nyugodtak lehetünk, hogyha őszinték vagyunk az Istennel való kapcsolatunkban, akkor az isteni gondviselés harmóniát fog teremteni az elvégzendő feladatok, a személyes pihenésre és a családdal való kapcsolatra szükséges idő között. Én emberileg nem tudom ezt megoldani, az egyetlen reménység számomra abban van, hogy az Istennek vannak tervei, és szeretném megérteni, hogy ő hogyan vezet, és szeretném megérteni az elveket, amik mentén vezérel. Ha valami feladat annyira leköt, hogy az Istennel való kapcsolattól megfoszt, azt nem Isten tette rám. Ha valami feladat annyira leköt, hogy arra az egészségem rámeleg, akkor meg kell értenem, hogy vagy nem az Isten tette rám, vagy nem jól közelíttem meg a feladatot. Itt is ki kell mondanom, hogy a feladaton belül is kell látnom, hogy ez az én részem, ezt meg tudom tenni, a többit rábírom az isteni gondviselésre. Az isteni gondviselés pedig úgy működik, hogy a megfelelő helyen és időben elő lesz minden készítve: én magam is és a feladat is, amit el kell végezni. És ő tovább fogja vinni, ami nem az én részem. Pál apostoltól tudnánk idézni, hogy „*én vettem, Apollós öntözött, és az Isten adta a növekedést*”. Volt ideje a vetésnek, azután neki el kellett mennie, és jött Apollós, voltak, akik rivalizáltak és próbáltak ellentétet szítani Pál és Apollós között. Pál pedig úgy állt hozzá, hogy én vettem, ő öntözött, az Isten pedig adta a növekedést. Mindennek rendelt ideje van. Ha az ember ebben meg tud nyugodni, és ezt a három rendező elvet maga előtt tartja, akkor Isten tanítja az embert arra, hogy hova vezet. Lehet, hogy időnként az ember beteg lesz azért, hogy észrevegye azt, amit eddig nem vett figyelembe, vagy hogy egy kicsit elcsendesedjen. *Márai Sándor* idézi a Füves könyvében, hivatkozva a franciákra, hogy a „*betegség néha egészség*”. A lényege az, hogy időnként Isten „*kényszerszabadságra*” küld minket a betegségeink révén. Az ember hajlamos arra időnként, hogy beleessen abba a hibába, hogy „*elkapja a gépszíj*”, és lényeges dolgot elhanyagoljon, miközben nagyon jó dolgo-

kat tesz. Mégis megszakad az Istennel való közössége a sok tevékenység között. Márpedig megvan a veszélye ennek. Illés története nagyon komolyan figyelmeztet, hogy amikor az ember nagy terhet hordoz és nagy tapasztalatokat szerez, akkor könnyen azzal arányos bukás következik be az életében a kimerültség és a fáradtság miatt. Amikor hirtelen megpróbáltatásokra számíthat, de Isten olyankor is tud segíteni.

Úgy gondolom, hogy a mi korunkban még hangsúlyosabban ki kell mondani, sokkal nagyobb jelentősége van számunkra annak, hogy „*Csendesedjétek el és ismerjétek el, hogy én vagyok az Úr*”. Mózes és Káleb is természetes környezetben, sokat gyalogolva élték le életüket. Mi olyan hatásoknak tesszük ki idegrendszerünket, amire az nincsen tervezve. Nem arra tervezett Isten minket, ahogyan éljük az életünket. Iszonyú információdömping ér bennünket. Állandó mozgásban vagyunk, miközben mozgásszegény életmódot folytatunk. Ez önmagában negatív gyümölcsöt terem.

Ott van az igében, hogy *akik az Úrban bíznak, azoknak erejük megújul*.

Izgalmas kérdés, hogy kialakul-e egyáltalán bennünk az az igény, hogy keressük az Isten akaratát, vagy pedig bennünk van egy elképzelés, egy terv az agyunkban, hogy Isten áldja meg mindezt az életünkben. Hogyan tudjuk felismerni az Isten akaratát? Ez mindenképpen egy tanulási folyamat eredménye az ember életében. Erre nézve Jeremiás próféta szavait idézzük, az Újszövetség alapító igéit: „*Ez lesz a szövetség, amelyet e napok után az Izráel házával kötök... Törvényemet az ő belsejükbe helyezem, és az ő szívéükbe írom be, és Istenökké leszek, ők pedig népemé lesznek. És nem tanítja többé senki az ő felebarátját, és senki az ő atyjafiát, mondván: Ismerjétek meg az Urat, mert ők mindnyájan megismernek engem, kicsinytől fogva nagyig, azt mondja az Úr, mert megbocsátom az ő bűneiket, és vétkeikről többé meg nem emlékezem.*” (Jer 31,33–34)

Ahhoz, hogy Isten akaratát megismerjük, először Istent kell megismernünk, hogy hogyan szól hozzánk, hogyan vezet életünket. Ezt pedig az ember aközben tudja megismerni, miközben Isten az „új szövetséget” megköti vele. Aminek a lényege az, hogy az ő beszédét a szívünkbe helyezi, hogy *belső mérce* legyen a gondolkozásunk számára, és ne maradjon a mérce relatív, hanem ott legyen a szívünkbe beírva az ő törvénye, amely utat mutat, és megvilágítja azt. Másrészt pedig amikor az ember megismeri, hogy Isten hogyan szólítja meg és vezet bűnbánatra, ami az Istennel való kommunikáció „elemi iskolája” – a fenti versek tanulsága szerint is –, akkor ismerkedik az ember azzal a „halk, szelíd” hanggal, ahogyan Isten megszólítja, megérinti az ember lelkét, életét.

Elmondhatjuk tehát összegezve, hogy Isten az ő beszédével mutat utat, és itt a lámpás hasonlata érvényes: „*Lábaimnak szövétéke (mécse) a te igéd*”. Vezet az ő beszédének megértésével. Vannak kérdések, amelyek egyszerűen eldönthetők, csak azt kell feltenni kérdésként, hogy mit mond erről a Biblia?

Egy másik lehetőség, amikor az ember a gondviselésnek jeleit értheti meg a körülményekből. Ez természetesen egy kritikus dolog, mert ha az ember telve van vággyal, önzéssel, elvakult, akkor képes félreértelmezni a vele történt eseményeket, és nem lesz teljesen megbízható: mi az Isten akaratát és mi az én akaratom. De ha az ember őszinte abban,

hogy nem a maga vágyait szeretné ráhúzni az Isten szavára, és szentesíttetni saját elképzeléseit, akkor az életünkben történő eseményeken keresztül az Isten kifejezi az ő akaratát, és vezet az embert.

A harmadik, amire rá lehet mutatni: a Biblia több esetben mondja, hogy „*felindította őt az Úrnak Lelke*”. Az Isten a Szentlélek készítésével keres meg bennünket, és készít egy irányba, mutatja, hogy mi az ő akarata. Természetesen ez szoros közösséget jelent és igényel, és ennek előfeltétele a bűnrendezés és az Istennel való napi közösség megélése. Isten ilyen módon vezet életünket. Vezet gondolkodásmegújítás, gondolathelyettesítés által az ige fényében, vagy vezet gondviselésének jelei által a hétköznapi eseményeken keresztül, és megmutatja, hogy mi az ő terve. És vezet a Szentlélek közvetlen készítésével által, amikor is különböző élet-helyzetekben megvilágosít Isten természetfeletti világossággal, ami az ő Lelkének a közvetlen hatásaként nyilvánul meg.

Döbbenetes, hogy a világi profán szaktudományok álláspontja nagyjából az, amit néhány ezer évvel ezelőtt a görög filozófus, *Hermes Triszmegisztoz* mondott: „*Lelki békét akarsz, változó világban?*”

Ehhez képest „üditő pszichoterápia” Jézus mondása: „*Az én békességemet adom néktek..., ne nyugtalanodjék a ti szívetek, és ne féljen!*”

Igaza van *Herakleitosznak*, amikor azt mondja, hogy „*Az ember tartózkodási helye az Istennél van.*”

(*Etosz antropo daimon*).

„*És a világ elmúlik, és annak kívánsága is, de aki az Isten akaratát cselekszi, megmarad örökké.*” (1Jn 2,17)

Áss a mélyébe, fedezd fel!

Szebeni Olivér (Bill Wagner nyomán)

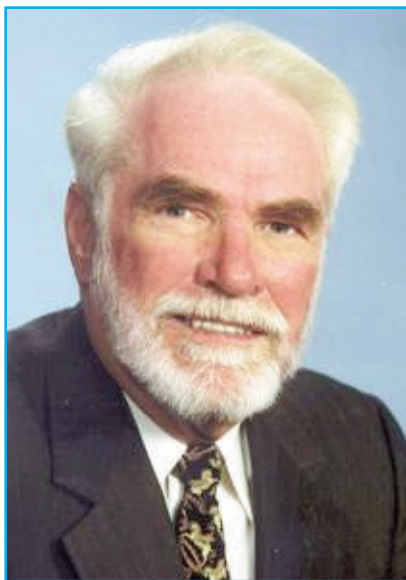
A keresztyénség és az iszlám

Ismerős arc jelent meg a nyugati keresztyén írott és elektronikus médiában. A kaliforniai Golden Gate teológia egykori professzora látható, aki a 16 milliós Déli Szövetség egyik elnökjelöltje 2009 derekán. Hazánkban 1969-ben jelent meg, mint a déliek egyik küldetésese a salzburgi Pietro Mascagni utcából. Társával egy bibliaiskolát szervezett, és azzal a reménnyel jött Budapestre, hogy talán innen is kérhet valakit, aki Kelet-Európát képviselhetné a tantestületükben. A szép gesztust azonban akkor nem vizsgázhatta a „vasfüggöny mögötti” néhány teológiai szeminárium. Aztán újra látogatott Budapestre, Balatonföldvára, vidéki városokba, 1990-ben Kiszepesre is. Nevéhez kapcsolódott a „Tanítványság program”, aminek hatása kissé megmozgatta a társadalmi fordulat körüli hazai misszióink állóvizét.

Professzor dr. William (Bill) Wagner, a hófehér hajú missziótörténész személyét újra az érdeklődés középpontjába helyezte óriási aktivitása élete 72. évében: hat éven át rendkívül intenzíven kutatta, hogy mi az oka egyes vallási közösségek gyors térhódításának. Egyesek fokozatos visszaesése ellenére, néhány más esetben tapasztalható, hogy kiváltják a tömegek érdeklődését. Az amerikai születésű misztológus a negatív eseményeket kemény szavakkal elemezte. 2005-ben egyik cikkének például ilyen címet adott: „Rüschlikon bukása”.

A kutatómunka során mérlegre tette a baptista, a pünkösdi, a Jehova Tanú, a mormon felekezetek terjedésének tényét, a helyzet valós adatait, és a leggyorsabb növekedést mutató iszlámot. Most is éles szavakkal fejezte ki a leginkább növekvő iszlám törekvését: „Meg fogja hódítani a világot az iszlám?” Ami a számszerű és gyors növekedést illeti, a „homoszexuális keresztyének” számszerű növekedését is felhozta. Hadd tegyük ehhez mindjárt hozzá, hogy ő mint a déli baptisták képviselője ezt egyáltalán nem tekinti kedvező jelenségnek. Sokfelé nyitnak helyiségeket, részben vallási alapokra, részben pedig a nemi életben mutatkozó elhajlásuk szerint szervezve „gyülekezeteket”. Itt van egy igen fontos okunk felismerni, hogy a szám szerinti gyors növekedés nem okvetlenül a Szentlélek nyilvánvaló munkájának jele. Mint ahogy az sem, ha egy gyülekezet magába zárkózik és elveszti a népszerűségét.

A nyugat-európai és amerikai gyülekezeteknek többször is át kellett élniük egy-egy társadalmi változást, amelyik kedvezőtlenül hatott a korábbi eredményes missziójukra. Az Egyesült Államokba áttelepülő magyarságra is gondolhatunk. A kivándoroltak körében jelentős ébredés volt. A Trianon

Dr. William (Bill) Wagner

utáni határokon belül a körülbelül 7000 fős hazai közösségünk létszámát szinte közelítette az amerikai magyarok taglétszáma. Elég volt azonban egyetlen generációváltás, a nyelvi asszimilálódással a kinti magyarok gyülekezetei egymás után adták el egyre nagyobb, de betöltetlen imaházait. Előbb csak kisebbeket vettek, majd meggyengülve és megöregedve átköltöztek a „látható egyházból” a diadalmas „láthatatlan egyházba”. Most gyakorlatilag Európa nyugati népei és nem csupán a mi felekezetünk, hanem egy legyengült keresztyénség néz szembe az új félelmetes kihívással. Természetesen ennek is van történelme. A gazdag ipari országok lakossága szinte teljesen elzárkózott minden fizikai munkától. Eközben az iszlám Észak-Afrikából, Ázsiából és a Távol-Keletről százezerrel

küldte a fizikai munkásokat Angliába, Németországba, Svájcba, Olasz- és Franciaországba. Náluk demokrácia és vallásszabadság volt. Pontosabban azzal törődtek, hogy legyen munkás, „akármilyen hitű”, csak termelje a hasznot. A nyugatiak szilárdan hittek felsőbbrendűségükben. Erősebbnek hitték a pénz hatalmát mindennél. Miközben Istenről beszéltek, istenük volt az anyagiasság. A rengeteg vendégmunkás egyszer csak követelni kezdte a jogot elhagyott hazájukban gyakorolt életmódjuk gyakorlásához. Nyugaton már a hetvenes évek elején mindenütt építettek mecseteket, iszlám tanintézeteket.

Benyújtják a számlát

Az iszlám – betű szerinti értelemben mondva – missziós stratégiái kijelentették, hogy Európa két kulcsfontosságú állama, Belgium és Anglia iszlámosítása a legkorábbi és igen rövid időn belül megvalósul. Mielőtt Londonban a metrórobbantásokat elkövezték volna, azt mondogatták: „Európa szíve Anglia, Anglia szíve pedig London.” Az Európai Unió első három szövetséges országa, mondhatjuk alapítói a régebben „Be-Ne-Lux-államok” voltak (Belgium, Hollandia, Luxemburg). Nemrég voltak olyan „próféciaik”, hogy a régi Római Birodalom keresztyénülődő országai lesznek. Kiderült azonban, hogy maguk is üldözöttek és potenciális áldozatok.

Kelet-Európa állami intézkedései a háború utáni évtizedekben éppen úgy sújtották a keresztyénséget, mint az iszlámot; az egykori népegyházakat, mint bármilyen más, nem marxista filozófiát követő intézményeket. Nyugat-Európa rohamos iszlámosításától Kelet- és Közép-Európa országait a szegénység mentette meg, mint bármilyen vallási megfontoltság. Ezen a világrészen ugyanis visszaszorult az

élő hit, divattá vált, hogy az ifjúság 18 éves korában kimaradjon a templomokból. Ha a szülők hitre ösztönözték volna őket, a vidék kényszerű elhagyása, az urbanizáció, a felsőbb iskolák kontraszelektált professzorai meggyőzték a fiatalokat, hogy a sikeres élet titka az elfordulás Istentől. Valahogy ez most visszajára fordult. A széthulló keresztyénség szembekerült egy összetartó, a keresztyén tradícióval merőben ellentétes rendszerrel. Míg a keresztyének ideáljait deheroizálták, a muzlimok előállnak vértanúikkal, öngyilkos terroristáikkal, a Korán terminológiáit követő vakbuzgóságukkal. Akinek eszébe sem jutott, hogy imádkozzon, megtanulja tőlük a napi ötszöri imádkozást. Aki a pénzt fogához verte, és egy százast sem adott a templom perselyébe, muzlimként hatalmas összegeket kezd áldozni, hogy az öngyilkos merénylet következtében elhunyt hozzátartozóit támogassa. A másfél milliós gázai lakosság legfeljebb élelmiszerüzemeket tart fenn. A fogyasztást nem termeléssel, hanem importtal fedezi. A moszlim államok pénzt és fegyvert minden mennyiségben küldenek. Nem sok olyan ország van a földön, ahol nincs munka, de azért jól megvannak, segélyekből, adományokból. Néha kimennek köveket hajigálni.

Imádkozók egy New York-i mecsetben

2001. szeptember 11. után a mullahok elérték, hogy New York lakossága tömegesen állítsa: az iszlám békeszerető, megértő, és képes megszüntetni a társadalom elszegényedését. A keresztyén-zsidó-izlám tárgyalások kiderítették, hogy minden világvallás egyformán jó. Mindegy, hogy minek nevezik az Istent. Milyen gyönyörű köszönés: Békesség! (Sálom.) Az emberek százazrei közül senki sem gondol arra, hogy a nemzetközi diplomácia muzlim országból származik. Ki gondol a „török áfiumra” (ópiumra) a mai Magyarországon? Mohács után hazánk egykori kizsákmányolóit, az ország közepének mai napig tartó elnéptelenedítőit szépen beszélnek, udvariasak, lehet velük alkudozni, vendégmarasztalók, kedvesek és közvetlenek.

A terror és a misszió

Wagner professzor elmondja, hogy Detroit lakossága 50%-ban, Dearbornban (Michigan) a Ford gépkocsi gyár munkásai 90%-ban muzlimok. Ők éppen úgy nem érzik magukat hibásnak a jelképpé vált „szeptember 11-e” miatt, mint New Yorkban Harlem lakosai. A Világkereskedelmi Központ iker tornyainak elpusztítása után a mecsetekben nyílt napokat rendeztek. A papjaik átvették a „keresztyén fogalmakat”: békesség, megbocsátás, szeretet. A gyászos szeptember 11-e után hat hónappal az Egyesült Államokban 50 000 ember tért át az iszlámra, mert úgy érezte, hogy a muzlimokról alkotott korábbi fogalmak valótlanok voltak. Az amerikai médiák először nagyon elítélték a terrorista tömeggyilkosságot és az iszlámot, mégis egyre többen váltottak át pozitív szavakra.

Az iszlám három területen igyekszik stratégiáját érvényesíteni:

- misszió (da wah),
- a szent háború (dzsihad),
- a mecsetek építése (mosék).

Amit kevesen képzelnek el, a missziójuk a legereményesebb. Több iszlám hittérítő tevékenykedik a mai Németországban, mint amennyien németek vannak az iszlám országokban, az egész világon összesen. Amit még kevésbé gondolnának sokan, hogy az iszlám a mecsetekre mint győzelmi jelképekre tekint fel. Éppen úgy, mint a keresztyének annak idején a mecsetek lerombolásával, az átépítésükkel gondoltak. Az utolsó 20 évben kerekén 20 000 mecset épült fel és számos felekezeti központ vagy egyéb intézmény. Ugyanakkor például Kuvaitban egyetlen templom vagy gyülekezet megnyitását nem engedélyezik. A kölcsönös diplomáciai viszonyosság sérül. Nigériában például alig egy évtizede a lakosság fele volt muzlim és a déli, fejlettebb része keresztyén. Egy iszlám jelentés a változásokat a következő szavakkal jellemezte: „A keresztyénség a szabadesés gyorsaságával sülyed, veszi a befolyását.” Az iszlám lakosság műszaki, egészségügyi, gazdasági elitet nevelt, akik valamilyen fontos pozíciót – beleértve a köztársaság elnöki tisztét is – átvették. A keresztyéneket idegen betolakodóknak, a muzlimokat pedig saját nép-nemzeti fiaiknak tekintik. A keresztyéneket zaklatják, és az embereket üldözik. A templomok, kórházak, iskolák és más jóléti intézmények felett lángok lobbanak fel. A keresztyének elleni pogrom mindennapos. A hatóság erre azzal reagál, hogy a véres eseményeket megfékezhetetlen, spontán eseményeknek állítja. A tetteseket nem találja. Az okozott kár jóvátételére nagyon ritkán kerül sor.

A Korán elfogadása és az áttérés egy rövid mondat, az iszlám hitvallás elmondása. Megszabadulhat az ember a zaklatásoktól, üldözésektől, de vajon övé lesz-e a moszlim paradicsom? Keveseknek tűnik fel, hogy a Korán ígéretei, a patakokkal bőségesen ellátott gyümölcsös kertekbe az áttérő „talán” bejut. A sorok között sok a bizonytalanság, az ígéret egyáltalán nem biztosítja ezt neki.

A mai magyar demokrácia női egyenjogúságának az iszlámban nyoma nincs. Az iszlám férfijogú társadalom. A nők férjük távollétében ismerős férfiak köszönését sem fogadhatják. Némelyik országban hétéves koruktól fekete kámszában járhatnak halálukig. A muzlim írásmagyarázók felismerték ezt, és most nagyon sokat tesznek annak érdekében, hogy a harcos európai nőket megnyugtassák. Viszont nincs európai asszony,

aki osztozna férjén, a második házassága után. Mivel a következő feleségek sorában általában egyre hátrább szorul, és még örülhet, hogy férje egyszerűen nem úzi el. Lehet, hogy még a nők lesznek, akik eldöntik a monogám európai és a poligám ázsiai közti vitát az iszlámosított és arabosított jövő Európában.

Defenzív a keresztyénség

A keresztyének közül kivételt csak az evangélikál és a karizmatikus gyülekezetekben látunk. Az európai országok lakosságának átlagosan évtizedek óta magas az életkora. Viszont vannak kivételek, mégpedig két „szélsőség”. Csakhogy az egyik szülőpár bünözővé, míg a másik Isten országa állampolgárává igyekszik nevelni népes családját. Borsod megyében bőven található példa mindkettőre. Az egyik gyülekezetben 30 évvel ezelőtt körülbelül 20–25 tag élt, és közöttük egyetlen 20 éven aluli, illetve a szülei, két 50-en aluli házaspár. A többiek átlagosan 60–70 éven felüliek, nagyapák és nagyanyák voltak. Akiket ritkán vagy sohasem kísérték imaházba a gyermekeik vagy az unokáik. Levelet nem írtak, telefon még nem volt minden kézben. A legidősebb hívő már közelebb volt a 90-hez, mint a 80-hoz. Bár ő valamennyi istentiszteleten, köznapi, vasárnap jelen volt, akkor is, ha fájt a lába. Amikor megérkezett közéjük az ötvenes éveit taposó új prédikátor, örvendezve fogadták: „Jaj, de jó, hogy jöttök a testvérek, lesz már, aki eltemessen minket!” Ezután Isten mást rendelt: a gyülekezetben 100 körüli a taglétszám, és a korfa csúcán esetleg két 70-en felüli van, miközben az iskoláskorúak száma 60 egy-egy istentiszteleten. Délutánra a gépkocsikkal egy másik 60-as gyermekgárda érkezik. A családok nem férnek el sem az ötszemélyes gépkocsikban, sem a kisbuszokban, de be kell osztaniuk, hogy ki mikor érkezik az istentiszteletekre, mert az imaház is kicsi nagyon.

Térjünk vissza a világ demográfiai helyzetére! Az iszlám követőinek átlagos életkora 21 éven aluli. Az ENSZ a körülményekből arra a következtetésre jutott, hogy a Föld lakossága 2050-re 50%-ban mozlím lesz. Mások viszont bizakodva hangoztatják, hogy az iszlám lakosság nem civilizált annyira, mint a világ keresztyén lakossága. Ha civilizálódnak, áttérnek ők is a szinglik, az egykézűk és a homoszexuálisok életmódjára. A civilizációval majd csak csökken a népesség! – mondják. Bennünk felvetődik a kérdés: Ez lenne a civilizáció?

A keresztyén világ egyik óriási gyengeségévé vált a sokak által hangoztatott „egyház és állam elkülönülése”, aminek következménye lett a szekularizmus, vagyis az egyházak tudatos kiszorítása. Az állam vette át az iskolát, a társadalomban visszaszorult a vezetésétől. Az állam nem hajlandó fölismerni a vallásosság csökkenésével növekvő bűnözés, korrupció, analfabétizmus, szegénység, hajléktalanság, romló egészségügy és közbiztonság tényét. Az iszlám erre egyértelmű ellentétet. A fő törvénykönyv a Korán, a vallásosság kötelező mindenkire, az állam és az iszlám összefonódott, a társadalom elképzelhetetlen az állam területén megerősödött iszlám felekezet vezető szerepétől. Ők nem mondják azt, hogy lehet bárki erkölcsös ember, ha vallástalan. Nem csak a Biblia az egyetlen jogforrás. Az iszlám még az utcai plakátok első sorába is ezt írja: „Allah, a könyörületes és igralmas nevében!”

Miközben az evangélikálok egymást szakadatlan serkentik bizonyágtételre, hívő életük megvallására, és ettől remélik azt, hogy megtelnek még a templom padjai; mégis a legtöbbről egyetlen munkatársuk sem tudja, hogy Istennel él. Nem kívánják „az ebek és a disznók elé vetni a gyöngyeiket” – evangéliu-

mi szavakkal élve. Ám a mozlím, ahol éri őt az ima ideje, ott térdepel le, érinti homlokával a földet, és mondja a saját megszokott imádságát szóval és mimikával. Nem törődik vele, hogy az úttesten elgázolják az autók. A kocsik megállnak, a sofőr kiszáll, és melléje térdepel. Egy néhány másodperc múlva esetleg több százan. A keresztyének rettegnek, félnek és remegnek az életükért és a jólétükért. A mozlím viszont elégedett. Ha egy kecskéje van, a másiktól nem irigylti a tevét. A gazdag mozlím országokban éjszakára az arany, ezüst és drágakövek a kirakatban maradnak. Magyarországon az ilyen holmik a páncélszekrényben sem maradnak meg. A keresztyénség elleni iszlám általánosítás a keresztes hadjáratokat, a gyarmatosítást és a rabszolgaságot emlegeti. „Igaz, becsületes, gyémántfekete szemekről” és „a kék szemű gyilkosokról” beszél. A keresztyénről ma is azt mondják, hitetlen. A stílus maradt olyan, amilyen a XVI. században volt a török levelek megszólításában: „Ó, dicső várkapitány, te hitetlen kutya!”

Egyre többen mondják a mozlímok, hogy amíg a szovjetek uralkodtak, őket tekintették legnagyobb ellenségüknek. Miután megszűnt a szovjet rendszer, a keresztyének és a zsidók váltak első számú ellenségeiké. A mozlímok felfedezték, hogy az evangélikál hívők és azok missziója gátolja terjedésüket. Tény, hogy az iszlám előretörést kizárólag azok a testileg gyenge, de lélekben igen erős és bátor emberek fékezik, akik hitünk terjesztésére olyan országokban is vállalkoznak, ahol Jézus Krisztus evangéliumát nem szabad hirdetni, a „törvényszegőt” halállal büntetik, és nyilvánosan lefejezik.

Szentpéterváron egy egészen nagy mecset is található. Ahhoz képest nagy, hogy idegent (nem orosz embert) nagyítóval lehet csak találni

Hogy az iszlám meghódítja-e Európát, nagy kérdés. Isten úgy rendezte be a világot és a különböző társadalmakat, hogy eddig nem volt egyetlen olyan átfogó rendszer sem, amelyik alkalmazható lett volna a világon mindenhol és mindenkire.

Egyháztörténelmi kronológia

Elkészült a *Békehírnök Fontos napok* rovatához hasonló kronológia. Az eseményeket az aktuális napra vetíti ki.

Terjedelem 45 oldal. Aki egyháztörténelmi adatok iránt érdeklődik, segítségül veheti.

Az érdeklődők a szerző e-mail címén jelentkezzenek: szeboliver@gmail.com

EGYHÁZ ÉS ÖKUMENÉ

Ökumenikus missziói lelkészkonferencia

Kedvcsináló információk – lelkipásztoroknak, lelkimunkásoknak

Ebben az évben is megrendezésre kerül az Ökumenikus missziói lelkészkonferencia a Révfülöpi Evangélikus Konferenciaközpontban június 22–26. között.

Két évtized a lelkipásztorok lelkigondozásában

„Elfáradnak és ellankadnak az ifjak, még a legkiválóbbak is megbotlanak”

A régi klasszikus orosz háborús filmjelenetek lehetetlenségeire utalt egykori tanárom, amikor azt hangsúlyozta, hogy „nem lehet mindig csak lőni, tölteni is kell”. A lelkipásztor, a lelkigondozó, a hitoktató, a gyülekezeti munkás nem tud tudatos, rendszeres és módszeres lelki-szellemi töltetkezés nélkül hatékonyan és sérülésmentesen szolgálni. A pásztoroknak is szüksége van a „nyájálményre”, arra, hogy ne nehezdedjék rá mindig a vezetés súlya, felelőssége, hogy hadd lehessen ő is – legalább néha – gyenge, gyámolítandó, eligazító hangot hallani akaró. Az a lelkész, aki ezt el nem ismeri, önmagát és a rábízottakat is könnyen félrevezeti.

Ennek a gondozásra, erősítésre, bátorításra szorultságunk van egy nyilvánvaló egyetemes, ökumenikus karaktere. Így van ez minden felekezet pásztorával. Ez is összeköt bennünket, de főleg az, hogy a gyógyító mindannyiunk számára ugyanaz az isteni szeretet, amely Jézus Krisztusban mindannyiunknak megjelent.

Ezt ismerték föl és ennek jegyében kezdték meg ilyen irányú ökumenikus szolgálatukat azok az eleink, akik az 1980-as évek végén életre hívták az Evangelizációs Munkaközösséget, amely később az Ökumenikus Tanács Missziói és Evangelizációs Bizottságaként végzi szolgálatát mind a mai napig. E szolgálatnak része az *Október a Reformáció Hónapja* rendezvénysorozat keretében szervezett missziói nap minden ősszel más-más városban. E bizottság tevékenysége kapcsán juttatunk el több mint 200 címre igehirdetési vázlatokat, meditációkat minden hónapban. E bizottság szervez olykor missziói konferenciákat, s készül az Edinburgh-i Világmissziói Konferencia 100 éves évfordulójának megünneplésére is. Éves programjának vissza-visszatérő

eseménye a június utolsó hetében megrendezésre kerülő lelkészi és munkatársi konferencia, amely különösképpen is szolgálja a szolgák testi-lelki megújulását, megerősödését, feltöltetkezését.

Ebben az évben *Misszió a társadalmi feszültségek sokrétűségében* és az *Evangélium az erőszak ellenében* témák köré rendeződnek a konferencia előadásai, beszélgetései. A feszültségek erkölcsromboló, erőszakot gerjesztő hatását mindnyájan érezzük nap mint nap. Belső egyházi, gyülekezeti köreinkben is észlelhető ennek fertőzése. Ebben a helyzetben igyekszünk a különböző olyan feszültségócokot feltérképezni, mint a szociális, generációs, spirituális-kegyességi feszültségek. Főképpen azonban hiteles, az evangélium Urától érkező válaszokat várunk a testvéri beszélgetés, az Ige előtti elcsendesedés folyamán. A konferencia időpontja június utolsó teljes hete, tehát június 22–26. Helyszíne a Révfülöpi Evangélikus Konferenciaközpont. A részvételi hozzájárulás 4200 Ft/nap. Eddigi gyakorlatunk szerint a részvételi díj 50%-át egyházaink támogatásai fedezték. Ebben az évben is reméljük ezt és számolunk ezzel. Jelentkezni és további információt kapni az Ökumenikus Tanács irodájában a 06-1/371-2690-es telefonon lehet.

A következőkben – kedvcsináló információként is – bepillantást nyerünk az elmúlt esztendő konferenciájának anyagába. *Dr. Hecker Frigyes* ny. metodista szuperintendens visszaemlékezését közöljük az elmúlt 20 esztendőről, valamint *Szarka Miklós* református lelkész, misszióvezető és *Bálintné Varsányi Vilma* evangélikus lelkész előadását, előadásrészletét, továbbá *Nemeshegyi Zoltán* baptista lelkész iget tanulmányát azzal a reménységgel is, hogy minél többen bekapcsolódnak abba a munkába, amely a lelkészeket kívánja hitben, reményben és szeretetben úgy erősíteni, hogy mindez a gyülekezeteken keresztül az egész magyar társadalomra kihasson.

Dr. Bóna Zoltán

Az ökumenikus lelkészi-munkatársi konferenciákról

Az ökumenikus lelkészi-munkatársi konferenciákat 1988-ban indítottuk. Az akkori eszmei-szellemi zavarodottságban, útkeresésben az egész társadalmunkat foglalkoztató kérdés volt: merre haladunk tovább Magyarországon? Ekkor erősödött meg közöttünk az a belső indíték és látás: Igét, ígét vinni az emberek közé! – ez lehet egyetlen feladatunk. Ez azt jelenti, hogy a Krisztushoz szóló meghívást, a kegyelem evangéliumának tájékozódási lehetőségét, az Isten adta életmegtartó kapaszkodót kell kiáltó szóval meghirdetnünk. Ebben a látásban történelmi emlékeztetőnk volt a magyar reformáció kora, amikor a török hódoltság idején a

Krisztusról szóló prédikáció valósággal nemzetfenntartó erőnek bizonyult. – Az evangélium kihatása, ennek gyümölcssei nincsenek ember kezében; ez Isten műve, de a magunkét megtenni feloldhatatlan kötelességünk.

Négyen voltunk, akik ebben a dologban egyetértettünk akkor: *Merétey Sándor* (ref.), *Pintér Károly* (ev.), *Szarka Miklós* (ref.) és jómagam. Az evangélikációs konferenciát (nagy újság volt, hogy évtizedek után először lehetett újra, nyíltan evangélikációról beszélni) ökumenikusnak hirdettük meg, abban a meggyőződésben, hogy a magyar ébredés nem lehet felekezeti ügy, és azt nem lehet egyházi sovinizmusból kisajátítani senkinek. Szerettük volna mindazokat megszólítani, akik népünk nyomasztó helyzetét átérzik, szívükön viselik, és evangéliumi felelősséget éreznek ezért az országért –

az Ökumenikus Tanácsban vállalt részvételükkel pedig kifejezik azt, hogy a másik felekezethez tartozót egyenrangú testvérnek, ugyanazon ügyben fáradozó szolgatársuknak tekintik, és készek vele együtt az evangélium szolgálatában fáradozni.

Azóta évről évre, már hagyománnyá vált konferenciánkon találkozunk mindig június hó utolsó teljes hetében. Néhány külföldi (*Samuel Kamaleson* hosszú ideig állandó vendégünk volt), de főleg magyar előadók, igehirdetők szolgálatával, csoportmunkával és sok személyes lelkigondozói beszélgetéssel, imaközösséggel töltjük ki a konferencia napjainak idejét.

Ma újra érezzük az eredeti indíték („Igén az emberek közé!”) rendkívüli időszersőségét és sürgetését. A hazánkban tapasztalható erkölcsi-szellemi leromlás egyre nagyobb szomorúsággal tölt el mindnyájunkat. Tudom, hogy emellett sok okunk van a hálaadásra: megelevenedő gyülekezetekről, felépült új templomokról, gyülekezeti házakról, kiterjedő imamozgalmakról hallunk örvendetes híreket. A társadalom egészét tekintve azonban megrémisztenek bennünket a családok, hazudozások, jogtiprások szinte mindennapos gyakorlatáról tapasztalható jelzések. Ha a megbízhatóság, a szavahihetőség és a kölcsönös bizalom alapjai kimosódnak a társadalmi együttélés sokféle felépítménye alól, ha az emberi tisztesség kivész mindennapjainkból – nincs az a gazdasági rendszer vagy törvényi szabályozás, ami ennek hiányát pótol-

ná. A társadalom szétzüllik, lesüllyed és a nemzet elvész, ha nincs meg az elemi összetartás és emberiesség elemi igénye. Az emberek gondolkodását, a lelki zavarodottságot nem lehet politikai programokkal megváltoztatni. Ehhez lelki megújulás szükségeltetik, ami a politikai-gazdasági programok számára teljesen ismeretlen kategória. Ennek a belső megújulásnak szeretnénk munkatársai lenni az elkövetkezendő időben is, ki-ki a maga helyén betöltve azt a szolgálatot, ahova az egyház ura bennünket kirendelt. Az új teremtés üzenetének vagyunk reménykedő hírnökei, és ez a küldetés felemeli tekintetünket a mindennapok kuszasága fölé, de hétköznapi láthatárunkon túltekinteni is tanít: a magyar lelki ébredés, a megújulás, népünk Krisztushoz térő gyógyulása jelenti reménységünk tárgyát. Ezért akarunk imádkozni és megtenni mindazt, „ami a kezünk ügyébe esik”. A Mindenható lehetőségei nem érnek véget ott, ahol emberi eszközeink lehetetlenségeibe ütköznek.

Ez évi konferenciánk – június 22–26-ig Révfülöpon – ennek a szolgálatnak és reménységnek jegyében formálódik. Szeretnénk újra tudatosítani missziói küldetésünket, félretenni a közös szolgálatunkat gátló akadályokat, és kérni a minden kegyelem Istenét, hogy bocsássa meg sokféle módon felhalmozott, iszonyatos bűneinket (hatmillió magzat meggyilkolásáról beszélnek a szakembereink, az utóbbi évtizedekben pusztítottuk el őket), és töltsé ki ránk a könyörület és könyörgés lelkét.

Dr. Hecker Frigyes

Gyülekezeti munkások, lelkipásztorok lelki-gondozása – ahogy egy lelkigondozó pár- és családterapeuta látja

Mintegy húsz évvel ezelőtt az evangélizáció és az evangélizálás ügyében és céljából hívtuk össze az evangélizáció ügye iránt elkötelezett lelkipásztor, gyülekezeti munkás testvéreinket, az oikumene jegyében. Eredeti célunk az evangélizáció teológiájának elmélyítése volt, annak érdekében, hogy evangélizációs szolgálatunk – biblikus jellege őrzése mellett – teológiailag is elmélyített alapokon nyugodjék. Évek teltek el, és figyelmünk – a szolgálat fontosságának komolyan vételén túl – egyre inkább a szolgákra irányult. Pontosabban: Isten egyre inkább világossá tette számunkra, hogy a tisztázott teológiai alapokon túl az evangélizáció ügye, annak hitelessége a szolgák hitelességén áll vagy bukik. A szolgák hitelessége pedig ezen szolgák testi-lelki-szellemi „ápoltságán” múlik. A szolgák testi-lelki-szellemi „ápoltsága” pedig a rendszeresen gyakorolt és megélt Isten-kapcsolatban gyökerezik. Adódik a kérdés, hogy a lelkipásztorok, presbiterek „ápolatlansága”, azaz testi-lelki-szellemi elfáradása, néhol kiégése (burn out-ja) hogyan derül ki a lelkigondozó pár-, családterapeuta számára? Sőt: számtalan kérdés vetődik fel e fenti különös megállapítás kapcsán: alkalmas-e az „ápolatlan” vagy „ápolt” jelző e ponton? Hiszen bőrünkre mondható, hogy ápolat vagy ápolatlan. Talán éppen ezért találó e két jelző közül a negatív jelentés. Ahogy bőrünk mint legnagyobb felületű légzőszervünk (2 m² átlagban) ha „ápolt”, akkor jó kapcsolatot tarthatunk fenn „belvilágunk” és „külvilágunk” között a jól lélegző bőrfelület segítségével. Sőt legelementárisabb fényforrásunk, a nap fénye, melege is részévé válik belső világunknak. Mindennek a fordítottja is áll, és itt válik figyelmeztetővé, néhol drámaivá

a hasonlat. Mert mindennek szimbolikus jelentése is van. Testi-lelki-szellemi „ápolatlanságunk”-nak súlyos okai és következményei vannak. „Belső-külső” és „belső-felső” kapcsolataink zavarai arra utalnak, hogy súlyos kapcsolati zavarok észlelhetők a lelkipásztorok, gyülekezeti munkások „belső-külső”, azaz: baráti, testvéri, egymás közötti kapcsolatrendszerében. Sőt: a „bőrfelületeket” érintő kapcsolatokban is: a házastársi, apa-fiú, anya-lánya stb. kapcsolatrendszerekben. Előzménye, kiváltó oka pedig a „belső-felső” kapcsolat, azaz az istenkapcsolat elhanyagolt állapota. Hiányzik a „belső szoba” csendje.

E sorok írójának elementáris élményei és tapasztalatai ezek. Az elmúlt 15 évben mint lelkigondozót majdnem félszáz válságban lévő lelkész házaspár kereste meg, ezen túl pedig nem kevés gyülekezeti szolgálatban álló nem lelkész testvérünk. Ezek közül sokakkal tartós segítő kapcsolata alakult ki. A „lelkigondozói etika” szigorú titoktartásra inti, még akkor is, ha Isten eszköze lehetett a békéltetésben és a megbékélésben. (Eredménytelenségélménye gyakrabban volt.) Ezek a beszélgetések mind megannyi láthatatlan nagyító, melyeken át bepillantunk a baráti-testvéri-párkapcsolati, sőt gyülekezeti kapcsolatrendszerek szövetséges állományába is. Sok „belső-külső” kapcsolat halódik, mert elhanyagolt, inger- és örömszegény. E sorok íróját e tapasztalatok témakutatásra is ösztönözték. A fenti számokon túl az elmúlt 15 évben 4 híján 100 lelkipásztor házassága végződött válással, ennek minden kínjával, keservével, gyülekezetekre, családra és közvéleményre gyakorolt romboló hatásával együtt.

A kapcsolati válságok mögött ott van a válságban lévő, de vasárnaponként szolgálatot végző *egyén*. No és a „belső-felső” kapcsolat hiánya. A meg nem imádkozott döntések, az el nem kért utak, a felelőtlen túlvállalások, közéletbe való

menekülések sora. Sokaknál hiányzik a „Benne élünk, mozgunk és vagyunk” megtapasztalás. Ehelyett válságban élünk: a közügyekben, a családban, a gyülekezetben és az ígéhirdetésben. Ennek ürességében „mozgunk és vagyunk”. Így az „ápolatlanságunk” szemmel látható, füllel hallható, néhol drámai. De sokkal többeknél még visszafordítható, mint visszafordíthatatlan folyamat.

Így irányult figyelmünk a teológiai szakkérdésekről az elfáradt, kiegész felé tartó lelkészekre, teológusokra! Ily módon konferenciánkra őszinte, fáradságukat bevalló, az Úrban erősödni, gyógyulni kívánó kollegákat, testvéreket hívunk. Legyünk Benne – testvérként, férjként, apaként, emberként közelebb egymáshoz!

Szarka Miklós

Szolgatársak közösségében – Isten előtt

Bevezetés

Hangverseny előtt a zenekar hangolása nem idővesztegetés. A koncertmester a normál „A” hangot viszi pultonként, amíg ki nem tisztul minden hangszeren ez az egy hang, addig hangzavart hallunk. Egy művet játszik az egész zenekar. Szólamonként mégis mást játszanak. Egy darabját az egésznek. Nem mindenki ugyanazt és ugyanúgy, ugyanazzal a hangszerrel. Vonósok, fúvósok, ütősök, és ezeken belül is sokféle hangszer. Mindenkinek a maga szólamát illik tudnia. A karmester keze alatt a Mű szólal meg. Nem szólhatnak ki a szólamok. Harmóniává válik a sokszínűség. Egészen más, mintha a zenekar tagjai ki-ki a maga hangszerén egyedül játszotta volna el a szólamát. Meg kell dolgozni a harmóniáért. Odafigyelés, egymás iránti készség, tisztelet, elfogadás alapja a harmóniának. Egy partitúra van, és egy karmester. Elvárható lenne, hogy akik tisztán, szépen, világszínvonalon játszanak, mennyeit tudnak megszólaltatni, azoknak a lelkét is átjárja a szépség és a harmóniák tisztasága. Fájdalmas józanodás volt számomra, hogy ami az ujjukban van, az nem feltétlen van a lelkükben is.

- I. Mi a közösség?
- II. Az egyház mint multifunkcionális civil szervezet
- III. Motivációnk a munkában
- IV. Gátló tényezők a szolgálatban
- V. Mit adhatunk egymásnak?

I. Mitől közösség a közösség?

Attól, hogy ugyanabba a rendszerbe van szabad bejárá-sunk? Az egyforma szolgálati ruhától? Attól, hogy a jelszót ismerjük: „Áldás, békesség!” „Erős vár a mi Istenünk!” Több ember egy helyen, egy időben csoport, de még nem közösség. Mitől közösség egy csoport? Milyen mélységben van közöm hozzájuk, közük hozzám? A rendszerbe tartozóknak csak kisebb nagyobb részét ismerjük. Ez a rendszer egészen sajátos, mert nem emberi érdekhez fűződik az alapítása, fenntartása.

Az Egyház közössége Istenben nyugszik. Minden egyes gyülekezeté is. Az Egyház Isten gondolata. Neki van üzenete hozzá. Sőt szavával hordozza az egyházat is. Isten szava lételem az egyház számára, mégpedig a hangzó szava, az ígéhirdetés bolondsága. Ezért vannak különleges elhívással bíró emberek, akik nem a magukét mondják. Az Istentől rájuk bízott üzenetet kell közvetíteniük. Mást nem mondhatnak! Azt viszont nem hallgathatják el! Ebben nem lehet korlát az érdektelenség. Alkalmas és alkalmatlan időben is szól rajtuk keresztül. Isten ragaszkodik az emberi szó által történő közvetítéshez, ahogyan ő is emberi szóval szól az idők teljességében a Fiú által a világhoz.

A hívást és a küldést napról napra el kell vennünk. Mi lesz abból, ha nem hallgatjuk meg a Mestert, csak magunkat

halljuk, meg a nehézkes munkatársat, kollégát!? Ebben a közösségben mi most az elhívottak-elküldöttek, szólásra készítették csoportjára figyelünk. Ez is egy sajátos csoport. Hasonló feladatokkal, külső és belső jegyekkel.

Hogyan épül fel, formálódik ez a csoport?

A lelkési szolgálat nem biztosít állandóságot egy helyen. Nem véglegesen telepszünk le, mint néhány évtizede ez még elfogadott volt. Mindig érkeznek újak is egy lelkészkörbe, tantestületbe, akiknek új a lakás, a gyülekezet, a presbitérium, a feladatok, az arcok, nevek, kollégák, a vidék... Minden új. Az állandóság hiányába érkeznek, illetve azt kezdi építeni. Ebbe a kettős rendszerbe kerül az ember, a külső nagyba: egyházmegye, egyházkerület, szomszéd lelkészek, és a belső kicsibe, a tényleges élettérbe érkezünk, és keressük a helyünket, a harmóniát a közösségben.

Munkatársainvá válunk azoknak, akik már bizonyos ideje ebben a tágabb-szűkebb rendszerben az érkezésünk előtt leszolgáltak bizonyos időt. Kialakult kapcsolatrendszerük van. Ebben keressük a helyünket, puhatoljuk a kialakult rendet, ismerkedünk a leendő munkatársakkal. A szomszéd, a kollégák is, a befogadó közeg is méreget: „vaj ki ő, és merre van hazája?” (Arany J.: Toldi.) Várnak tőlünk, és várunk tőlük. Mi határozza meg ezt az arányt? Valamennyien gyülekezetbe tartozunk. Ezzel a közösségre való szükségünket demonst-ráljuk. A közösség a találkozás, tapasztalatátadás, a tanulás, gyógyulás helye.

II. Az egyház, mint multifunkcionális szervezet

Az egyház civil szervezet felépített rendszerrel, ami a működését biztosítja. Ezt árnyalják, színesítik a helyi adottságok, kialakult tradíciók. Vannak előre meghatározott és általunk felvállalt feladatok: gyülekezetépítés, misszió, társadalmi kapcsolatok, a struktúra építése! Ez eddig munkahely. Szolgálat attól lesz, ha feladatainkat nemcsak egy világi munkakapcsolatban elvárható korrektséggel, figyelmességgel, megbízhatósággal végezzük, hanem a más minőséget a Jézus által ajánlott recept szerint érjük el:

- Legyetek irgalmasok!
- Egymást magatoknál különbnek tartsátok!
- Adjatok jó, megtetézett mértékkel!
- Egymás terhét hordozzátok!
- Emlékezzetek meg elődeitekről!
- A püspök legyen kedves, viseljen gondot a házanépére!
- A népeken uralkodnak a királyaik, közöttetek nem ez a rend!

Bálintné Varsányi Vilma

Egyedül és együtt Isten színe előtt – mint küldetésünk forrása és kerete

Igetanulmány 2Mózes 3,1–15 alapján

Személyes bizonyágtétellel szeretném kezdeni ige-tanulmányomat. 1971–1973-ig sorkatonai szolgálatomat töltöttem a nógrádi hegyek között. Büntetett előéletűek, nyugati rokonokkal, kapcsolatokkal rendelkezők, lelkeszgyermek és hasonlók, politikailag megbízhatatlan személyek gyűjtőhelye volt az őrszálad, ahol állampolgári kötelességemet teljesítettem. Korábban többen mondták, akik tudták, hogy hívő vagyok, hogy majd a katonaságnál ki-nevelik belőlem. Isten mást gondolt erről a két esztendőről a hegyek között. Elhívott és felkészített a szolgálatra. A hosszú őrségben töltött éjszakák csendben és magányban lehetőséget adtak az Istennel való beszélgetésre. Így a második esztendő végére hitemben és elhívásomban megerősödve kész voltam arra, hogy teológiai tanulmányaimat is megkezdjem.

Mózes nem úszta meg ennyivel. Mielőtt Isten a választott nép megszabadításával megbízta volna, kétféle iskolát járatott ki vele: a fáraó udvarában negyven évig, és a pusztában is negyven évig tanult.

A fáraó udvarában tanult: írást, olvasást, tudományt, művészetet, államigazgatást, hadvezetést.

Isten iskolájában (a pusztai magányban) megtanulta az alázatot, türelmet, hűséget, szorgalmat, kitartást és a felkészülést a nagy feladatra.

Kiképzés nélkül senkit sem akar az Úr munkájában használni. A kiképzés legfontosabb alapfeltétele az engedelmesség.

I. Mózeshez az égő csipkebokorból szólott az Úr:

„Mózes! Mózes!” (4. vers)

A tűz az ószövetségi időkben Isten jelenlétének a jelképe. Gyakran szeretetének jelképe.

Gyakran megtisztító hatalmának jelképe. (Ézs 6,6–7: „És hozzám repült az egyik szeráf, kezében parázs volt, amelyt fogóval vett le az oltárról. Számhoz érintette, és ezt mondta: Íme ez megérintette ajkadat, bűnöd el van véve, vétkeid meg van bocsátva.”)

Gyakran megemésztő haragjának jelképe. (5Móz 4,24: „Mert az Úr a te Istened emésztő tűz, féltőn szerető Isten.”)

Ebben az esetben a tűz Isten jelenlétének, életet megtisztító erejének és szolgálatra elhívó szeretetének jelképe. De nemcsak jelkép, valóság is.

II. Így szólott az Úr Mózeshez az égő csipkebokorból:

„Ne jöjj közelebb!” (3,5a)

Milyen jó, hogy Jézus Krisztusban egészen közel engedett magához kegyelmes Atyánk!

„Oldd le sarudat lábadról” (3,5b) – Istenhez közeledni mindig csak leoldott saruval, vagyis a legteljesebb alázattal lehet. Magabiztosan, öntelten, mint ahogy a farizeusok tettek, nem lehet.

„Szent föld az a hely, ahol állasz!” (3,5c) – Isten jelenléte mindenütt szentté teszi a helyet. Még a kietlen pusztát is. Azonban tisztátalan érzéssel és lelkiülettel nem állhatunk meg előtte.

III. Isten kijelentése népéről:

„Megláttam népem nyomorúságát Egyiptomban, és meghallottam kiáltásukat a sanyargatók miatt, mert ismerem fájalmukat. Le is szállok, hogy kimentsem őket Egyiptom hatalmából, és elvigyem őket arról a földről egy jó és tágas földre, tejjel és mézzel folyó földre.” (7–8. vers)

Hálás lehet a szívünk, hogy látott bennünket is, leszállott és megszabadított!

Egyszülött Fiában cselekedte ezt velünk. Úgy történt, ahogy énekelni szoktuk: „Ó, de Jézus látott engem, értem mennyből földre jött...”

IV. Mózes megbízása

„Most azért menj! Elküldelek a fáraóhoz, vezesd ki népemet, Izrael fiait Egyiptomból!” (10. vers)

Mindig így cselekszik az Úr: előbb felkészít, azután küld. Bátorításként hangzik Mózes felé: „Bizony, én veled leszek.” (12. vers)

Mózes eleinte vonakodott a küldetéstől. Kicsinek, alkalmatlannak érezte magát a feladat nagyságához.

Sajnos sokszor így vagyunk mi is. Amikor az Úr küld, vonakodunk, alkudozunk és engedetlenkedünk.

Pedig az ilyenekben nem gyönyörködik az Úr! „Az én igaz emberem pedig hitből fog élni, és ha meghátrál, nem gyönyörködik benne a lelkem.” (Zsid 10,38)

V. Mózes mentegetőzött

„Ki vagyok én, hogy a fáraóhoz menjek, és kihozzam Izrael fiait Egyiptomból?” (11. vers)

Mózes önmagára nézett, és nem az Úrra.

Az nem baj, ha a magunk személyét semminek tartjuk, csak az a baj, ha az Úr erejét is lebecsüljük. Ha nem bízunk benne.

Mi egyedül valóban csak nullák vagyunk, de Istennel értéket kapunk.

Ha Istent mindig hozzáadnánk cselekedeteinkhez, más eredmények mutatkoznának.

VI. Isten válasza Mózes kérdésére

„Ha majd elmegyek Izrael fiaihoz, és azt mondom nekik: a ti atyáitok Istene küldött engem hozzátok, és ők megkérdezik tőlem, hogy mi a neve, akkor mit mondjak nekik? – ‘Így szólj Izrael fiaihoz: A Vagyok küldött engemet hozzátok.’” (14. vers)

Nagyon sok ember azt állítja, hogy nincs Isten. Kinek van igaza? A vak, porszem embernek, vagy az örök, bölcs Istennek? (Isten halott! – mondta Nietzsche. Nietzsche halott! – mondja Isten.)

Isten neve: a Vagyok, azt is jelenti: Leszek!

Kedves Testvéreim! Amikor az ő ügyéért, a misszió jövőjéért aggodunk, ne felejtsük el a Mózes által nekünk is küldött biztatást! Ő, az örökké létező hív el és küld el népe vezetésére.

Számunkra is a legnagyobb biztatás lehet, hogy ő velünk jön, és menet közben igazolja magát.

Megjegyzés az *Az ökumenizmus katolikus alapelvei* című írással kapcsolatban

Az utóbbi években lelkipásztorok többen elmondták tapasztalataikat az ökumenikus kapcsolatok elbizonytalanodása, főként a római katolikus lelkipásztorok visszafogottsága terén. A '90-es évek vége felé fellendült, elmélyült kapcsolatok az előbbi viszonylatban kiüresedtek. Miért? Milyen erők befolyása érvényesül e téren?

E kérdés megválaszolásában és a tisztánlátás tekintetében segítheti a tájékozódásunkat *Dolhai Lajos* írása, mely a katolikus alapelveket tárja fel. Ez az értelmezés protestáns szívvvel, értelemmel elfogadhatatlan. A közlést viszont indokolt, mert tudnunk, látnunk kell, hogy mi áll az egyházak közeledésének útjában. (Szerk.)

*Dolhai Lajos**

Az ökumenizmus katolikus alapelvei

Ahogy a római katolikus egyház látja az ökumenét

A Hittani Kongregáció *Dominus Iesus* nyilatkozata óta (2000. szeptember 5.) szinte divat lett az ökumenizmus jövőjéről írni és beszélni.¹ Az elmúlt hónapokban többen is kijelentették, hogy ez a dokumentum „veszélyeztetí” az ökumenizmus jövőjét, vagy legalábbis az ökumenizmus komoly megtorpanásához vezethet. Sőt voltak olyan református lelkipásztorok, akik a nyilatkozat miatt nem kapcsolódtak be a 2001. évi januári egységért végzett imahét közös végzésébe. Az illetékes vatikáni vezetők is kénytelenek voltak nyilatkozni az ügyben, sőt *II. János Pál pápa* is megnyilatkozott, és kijelentette, hogy a katolikus egyház ökumenikus elköteleződésében nem történt változás. Minden teológiai folyóirat tematikus számban foglalkozott nemcsak a dokumentummal, hanem a dokumentum visszhangjával is.

A *Dominus Iesus* nyilatkozat első része mindenki számára elfogadható, hiszen csak azt fejtí ki, hogy Jézus Krisztus a világ egyetlen Üdvözítője. Ez pedig a legalapvetőbb keresztyén hitigazságok közé tartozik. A dokumentum második része a problematikus, hiszen a katolikus egyházértelmezés és a protestánsok egyházfelfogása között lényeges különbözőségek vannak. A következőkben összefoglaljuk az ökumenizmus katolikus alapelveit, melyből látni fogjuk, hogy a II. vatikáni zsinat tanítása és a sokat vitatott dokumentum között alig van különbözőség. Tehát inkább csak arról van szó, hogy az elmúlt évtizedekben ritkábban foglaltuk meg ilyen határozottan (a régebbi apologetika stílusában) a katolikus tanítást.

Az ökumenizmus katolikus elveit, feltételeit a II. vatikáni zsinat Keresztyének Egységtörekvéséről szóló zsinati határozata (*Unitatis Redintegratio*, rövid. UR) foglalta össze (1964. november 21.). A zsinati határozat is beszél már a katolikus ökumenizmus gyakorlatáról (2. fej.), de még nem bocsátkozik részletekbe. A zsinat után a Vatikáni Egység-titkárság Ökumenikus Direktóriumokat adott ki (1967, 1970, 1993). A lelkipásztorok és a katolikus hívek ezekben a direktóriumokban megtalálják, hogy egyházunk útmutatása szerint mit tehetnek – az egységtörekvés jelenlegi fázisában – a keresztyének egységéért. *II. János Pál pápa* enciklikája (*Ut unum sint* 1995) összefoglalta az ökumenikus dialógus gyümölcseit, rámutat az egység felé vezető útra, és – megújítva a zsinat egységre szólító felhívását – kijelenti, hogy a katolikus egyház a II. vatikáni zsinattal „visszavonhatatlanul elkötelezte” magát arra, hogy az ökumenizmus útját járja.

Ezeknek a dokumentumoknak kettős célja van. A zsinat szavaival megfogalmazva: segítik a katolikus híveket abban, „hogy akadályt ne gördítsenek a Gondviselés útjába, vagy elébe ne vágjanak a Szentlélek eljövendő ösztönzéseinek”. (UR 24. p.) A dokumentumok által egyházunk illetékes vezetői azt akarják, hogy ne legyünk az ökumenizmus ellenzői és akadályozói, de azt is, hogy meggondolatlan lépéseket ne tegyünk az egység felé vezető úton. Tehát a tanítóhivatal megnyilatkozásaival összhangban kapcsolódjunk be az ökumenizmusba! Ha egyházunk hivatott vezetői ezt fontosnak tartják, akkor nekünk sem lehet más véleményünk. Ártana viszont az egység ügyének, ha már most is olyan kapcsolatra lépnénk keresztyén testvéreinkkel, amelyre jelenleg, az egység jelenlegi helyzetében még nincs lehetőség (például intercommunió).

Főként a zsinati dokumentum első része foglalta össze a „katolikus ökumenizmus alapelveit”. A dokumentum az idézett kifejezést használja, s ezzel utalt arra, hogy különbséget kell tenni a katolikus egyház és más egyházak egységtörekvése között. Jogosult ez a különbségtétel, és pedig azért, mert a zsinati határozat a katolikus ekkleziológiából indul ki, míg az Egyházak Ökumenikus Tanácsa tagegyházai más egyháztani elvekből indulnak ki, másrészt pedig azért, mert az egyház egységén nem egészen ugyanazt értik a katolikus egyházban, mint a protestáns egyházakban.

– Az ökumenizmus bibliai alapjait a *Lumen Gentium* 1–4, *Unitatis Redintegratio* 2, és *II. János Pál pápa Ut unum sint* kezdetű enciklikájának 5–9 foglálja össze.

– Az ökumenizmus katolikus elveit a *Lumen Gentium*-ban (főként 8, 14–15), az *Unitatis Redintegratio*, az Ökumenikus Direktórium és az *Ut unum sint* kezdetű enciklika első fejezetében találjuk meg.

A legfontosabb zsinati alapelvek

a) „Az egységet Krisztus kezdettől fogva megadta egyházának. Hisszük, hogy a katolikus egyházban elveszítetlenül jelen van, és reméljük, hogy gyarapodni fog napról napra, a világ végezetéig.” (UR 4) Már az egyházzól szóló zsinati határozat is kimondja: Az „egy egyház”, melyet Krisztus alapított, s mely „közösségként van szervezve és rendezve”, „konkrét létformát a katolikus egyházban” nyer,² amelyet „Péter utóda és vele közösségben a püspökök vezetnek” (LG 8). Újszerű, figyelemre méltó megfogalmazás az, hogy a zsi-

nat nem azt mondja, hogy a katolikus egyház Isten népe, hanem csak azt, hogy Isten népe a katolikus egyházban áll fenn. Az egyházat mint Isten népét nem azonosítja a katolikus egyházzal, de kijelenti, hogy a katolikus továbbra is hiszi, hogy élet- és jogfolytonosságban áll a Krisztus által Péterre és az apostolok testületére épített ősegyházzal.

b) Jelentős mozzanat a zsinat ekkleziológiájában az a megállapítás, mely szerint az emberek különböző módon hozzátartoznak, illetve hozzá vannak rendelve Jézus Krisztus egyetlen egyházához (LG 13–16). Az egyház közösségébe teljesen beépülnek a katolikus hívők, de a nem katolikusok, sőt még a nem keresztyének is valamiképpen hozzákapcsolódnak az egyházhoz mint az üdvösség egyetlen eszközehez. Az általánossá vált megfogalmazás szerint a zsinat az egyház tagjait, Isten népét koncentrikus körökbe sorolja. A legtávolabbi kört az anonim hívők (LG 16) alkotják. A következő kört a nem keresztyén vallások alkotják, majd következnek azok, akik hisznek a Szentháromság egy Istenben, és a hit, illetve a keresztség által Jézus Krisztushoz kapcsolódták az életüket (a nem katolikus keresztyének). Ebből következik, hogy Isten népén belül sok minden összeköti a katolikusokat más egyházak és egyházi közösségek keresztyéneivel, akik megkeresztelkedtek ugyan, de nem vallják a teljes, katolikus hitet, és nincsenek látható közösségben a pápa által vezetett katolikus egyházzal.

c) Az üdvösség eszközeit hiánytalanul csak Krisztus katolikus egyházában találhatjuk meg, amely az „üdvösség egyetlen eszköze” (UR 3). Ezért az ökumenizmus mást, illetve többet jelent a katolikus egyház számára, mint a többi keresztyén közösségnek.

d) A vatikáni zsinat elismeri a keresztyén értékeket a római katolikus egyházon kívül is (UR 2): „A megszentelődés és igazság sok eleme” a katolikus egyházon kívüli egyéb keresztyén közösségekben is megtalálható (LG 8 és UR 3). A zsinat mondja: „... a katolikusok szíves örömet ismerjék el és értékeljék mindazokat az igazán keresztyén javakat, amelyek a közös örökségből erednek s különvált testvéreinknél megtalálhatók (...), sőt azt sem szabad szem elől téveszteni, hogy a mi épülésünkre is szolgálhat mindaz, amit a Szentlélek kegyelme különvált testvéreinkben megvalósít” (UR 4).

e) A zsinat sajátos szerepet szán a katolikus egyháznak az egység megvalósulásában: „Krisztus egyháza, amely hierarchikus szervezettel ellátott közösség, „mintegy” szentség, azaz jele és eszköze az Istennel való belső egyesülésnek, s az egész emberi nem egységének” (LG 1, 8). A katolikus egyház tehát az egység jele és eszköze akar lenni a megosztott egyházban és ebben a mai megosztott világban. A katolikus egyház meg van győződve arról, hogy az apostoli idők óta hűségesen őrzi azt a hagyományt, amely szerint Róma püspöke egyúttal az egység látható pólusa és biztosítója is. A vele való egység azt is jelenti, hogy egységben vagyunk mindazokkal az emberekkel, akik ugyanazt a hitet vallják.

f) A hitigazságok hierarchikus rendje lehetőséget biztosít a teológiai párbeszédre. A dialógus során tehát gondolnunk kell arra, hogy „a katolikus tanításhoz tartozó igazságoknak egymásutánjuk, vagyis rangsoruk van, mert más-másképpen kapcsolódnak a keresztyén hit alapjához” (UR 11). A zsinat utáni dokumentumokból megtudjuk azt is, hogy hogyan kell értelmezni és használni az „igazságok hierarchiája” fogalmát.³

Az „igazságok hierarchiája” kifejezés *Pangrazio* goriziai püspök felszólalása nyomán került a zsinati okmányba. Ő akkor még csak annak illusztrálására hozta fel, hogy a keresztyén egyházak között az alapigazságokat illetően máris egységről lehet beszélni.

Ha mármost azt kérdezzük, mit értünk „alapigazságokon”, azt kell felelnünk: az olyan hitigazságokat, amelyeket nem kell valamilyen másik igazságra visszavezetni, és amelyek a keresztyén hit lényegét érintik. Az apostoli hitvallás nyilván ilyen alapigazságok összefoglalása, amiből viszont az következik, hogy mindaz, amivel ezt az apostoli hitvallást későbbi zsinatok hitvallásai kiegészítették, az már az alapra „épült”.

Mindenesetre ügyelnünk kell az „igazságok hierarchiája” fogalom helyes megértésére.⁴ Egyrészt ugyanis nem arról van szó, mintha az igazságok között tallóznunk lehetne, és közülük egyeseket elfogadunk, másokat pedig elvetünk. De azt sem jelenti, hogy az ökumenikus párbeszédben, vagy akár a lelkipásztorkodásban, mindegyiket egyenlő hangsúllyal kellene hangoztatnunk. *K. Rahner* szerint⁵ éppen a lelkipásztori szempontot nézve más megkülönböztetést is tennünk kell. Létezik ugyanis „objektív” fontossági sorrend az igazságokban – de létezik „egzisztenciális” sorrend is, ami azt jelenti, hogy valakinek a személyi életében valamely igazság nagyobb fontosságú, mint a másik. Rahner szellemes példája: egy mexikói campesino számára, az ő szemszögéből nézve lehet legfontosabb igazság, hogy a Madonnát tisztelni kell, de az egyház számára alapvetőbbek a Jézus személyére és megváltói művére vonatkozó hitigazságok. Egy másik példa: az „unio hypostatica” dogmája (Kalkedóni zsinat 451) alapján teológiailag is helyes és elfogadható a Jézus Szíve tisztelet, de ez nem jelenti, hogy az egyház egysége nem valósulhat meg azért, mert az ortodox egyházak nem fogadják el a Jézus Szíve tisztelet fontosságát.

g) Minden ökumenikus munka szíve: a lelki ökumenizmus, ami a megtérésben, a lelki megújulásban és az egységért végzett imádságban mutatkozik meg (UR 8). Egyházunk útmutatása szerint: „Az imádságnak elsőbbséget kell élveznie az egység felé vezető úton” (US 102). „A zárándokúton lévő egyházat Krisztus a szüntelen megújulásra hívja, melyre az egyháznak – mint emberi és földi intézménynek – állandóan szüksége van” (US 16).

A vatikáni dokumentumok szerint a lelki ökumenizmus:

– a megtérés és az életszentségre való törekvés (ÖD ÚR 6–7; UUS 15 és 82–83);

– a közös imádság (UUS 21–27; ÖD, III. fej, főként 120–21);

– a keresztyének egységéért végzett ökumenikus imahét;

– az ökumenikus lelkiség, amely megnyilvánul a Biblia közös tanulmányozásában, esetleg ökumenikus bibliafordításban (ÖD 183–186 és UUS 45);

– közös liturgikus szövegek és himnuszok használata (ÖD 187; UUS 46);

– közös martirológiumnak az elkészítése (UUS 83–85).

h) Különbségtétel a keleti egyházak és a protestáns egyházak között.

A zsinat más keresztyén felekezeteket a saját önértelmezésüknek megfelelően egyháznak, egyházi közösségnek nevez, anélkül, hogy meghatározná, mit ért az egyház és egyházi közösség alatt (LG 15; ÚR 13–24).

Figyelemre méltó viszont, hogy már a zsinati dekrétum is külön fejezetben tárgyal ezekről az egyházakról, és különböző módon értékeli ezeket az egyházakat. A közelmúltban megjelent Dominus Iesus nyilatkozat ki is jelenti, hogy lényegi különbség van az ortodox egyházak és a protestánsok között. Az ortodox egyházak valóban egyházaknak nevezhetők, mert ezekben az egyházakban is Krisztus egyháza van jelen, van és működik mint az apostoli jogfolytonosságot és eucharisziát őrző részegyházakban, de a többi keresztes közösségek nem egyházak a szó sajátos értelmében (DI 17. p.). Talán ez az a pont, ahol a Hittani Kongregáció nyilatkozata kissé „sarkosan” fogalmaz, illetve élesebben megkülönbözteti a ortodox és a protestáns egyházakat. Egyesek szerint ezen a ponton visszalépés figyelhető meg a zsinati határozatokhoz képest.

Az ortodox egyházak különösen is közel állnak hozzánk, mert apostoli eredetűek, hitbeli kérdésekben lényegi eltérés nincs tanításuk és a katolikus egyház tanítása között, továbbá van érvényes papságuk, szentmiséjük és vannak szentségeik. Ez az alapja annak, hogy – szükség esetén – katolikus hívek kérhetik ortodox paptól a szentségeket (vö. UR 15).

A történelmi protestáns egyházakkal is összeköt bennünket a Szentháromságba, Jézus Krisztusba és a megváltás művébe vetett hit, továbbá olyan egyházi értékek, mint a Szentírás, a Szentírásból táplálkozó kegyelmi élet, a hit, remény és a szeretet. A legfőbb „szentségi egyesítő kötelék”: a keresztség (UR 11), mert ez a szentség Krisztus Titokzatos Testének tagjává teszi azt, aki hisz és megkeresztelkedik, anélkül, hogy jogi értelemben a római katolikus egyház tagja lenne (vö. UR 3).

i) Az ökumenikus munkában józanságra és türelemre is szükség van. Nem lehet siettetni az ökumenizmust úgy, hogy „elébe vágunk a Gondviselésnek, de nem lehetünk késedelmes szívűek sem” (UR 24). A hamis békülékenység, az indifferenzizmus (vallási közömbösség) és a prozelitizmus (egymás áttérítésére való törekvés) sem lehet az egység útja (UR 11). Az egység felé vezető úton igen jelentős a helyi ökumené: az ökumenizmust a helyi egyházakban, egyházmegyei és plébániai szinten kell megvalósítani, az egyetemes egyház törekvéseivel összehangolva (UR 5).

* Dolhai Lajos (1952) címzetes prépost, az Egri Érseki Hittudományi Főiskola tanára, az egri papnevelő szeminárium rektorhelyettese.

Hivatkozások, megjegyzések

1 Vö. Hafenscher K., Quo vadis Ecclesia, Quo vadis ökumené?, in *Vigilia* 68 (2001/2) 89–96 o.; Rauber K.J., Az ökumené értelmezése és kilátásai, in *Egyházforum* 16 (2001/1) 3–7. o.

2 A zsinat sokat idézett kifejezése: Jézus Krisztus egyháza „subsistit in Ecclesia catholica” (LG 8).

3 Riflessioni e Suggestimenti sul Dialogo Ecumenico, Documento di lavoro a disposizione delle autorità ecclesiali per la concreta applicazione del decreto sull’ecumenismo, SI, n. 12, 197/IV, 5–11. o.; vö. még Hittani Kongregáció *Mysterium ecclesiae* c. nyilatkozata 1973, 4; továbbá Ökumenikus Direktórium 75, és UUS 37.

4 Rosta F., A hitigazságok rangsorolása, in *Teológia* 5 (1971/2) 90–98. o.

5 „Hierarchia veritatum”, in *Diakonia* 1982/november.

Tulajdonképpen miért is hajtunk?

A halász hazatér fatörzsből vájt csónakján, és találkozik egy külföldi piackutató szakemberrel, aki ebben a fejlődő országban dolgozik.

A piackutató megkérdezi a halásztól, hogy miért jött haza olyan korán.

A halász azt feleli, hogy tovább is maradhatott volna, de elég halat fogott ahhoz, hogy gondoskodjon a családjáról.

– ...és egyébként mivel tölti az idejét? – kérdezi a szakember.

– Hát, többek között halászatok, játszom a gyerekeimmel. Amikor nagy a forróság, lepihenünk. Este együtt vacsorázunk. Összejövünk a barátainkkal, és zenélünk egy kicsit – feleli a halász.

A piackutató itt közbevág:

– Nézze, nekem egyetemi diplomám van, és tanultam ezekről a dolgokról. Segíteni akarok magának. Hosszabb ideig kellene halászni. Akkor több pénzt keresne, és hamarosan egy nagyobb csónakot tudna vásárolni ennél a kis kivájt fatörzsnél. Nagyobb csónakkal még több pénzt tudna keresni, és nem kellene hozzá sok idő, máris szert tudna tenni egy több csónakból álló vonóhálós flottára.

– És azután? – kérdezi a halász.

– Azután ahelyett, hogy viszonteladón keresztül árulná a halait, közvetlenül a gyárnak tudná eladni, amit fogott, vagy beindíthatna egy saját halfeldolgozó üzemet. Akkor el tudna menni ebből a porfészekből Cotonouba, Párizsba vagy New Yorkba, és onnan irányíthatná a vállalkozást. Még azt is fontolóra vehetné, hogy bevezesse a tőzsdére az üzletet, és akkor már milliókat kereshetne.

– Mennyi idő alatt tudnám ezt elérni? – érdeklődik a halász.

– Úgy 15–20 év alatt – válaszolja a piackutató.

– És azután? – folytatja a kérdezősködést a halász.

– Ekkor kezd érdekessé válni az élet – magyarázza a szakember. – Nyugdíjba vonulhatna. Otthagyhathná a városi rohanó életformát, és egy távol eső faluba költözhetne.

– És azután mi lenne? – kérdezi a halász.

– Akkor volna ideje halászatni, játszani a gyerekeivel, a nagy forróság idején lepihenni, együtt vacsorázni a családjával, és összejönni a barátaival zenéltetni egy kicsit...

L Á T Á S M Ó D

Tóth Péter

A hallgatás és a szólás ideje

Lk 1,5–25.57–64 alapján

Zakariás pap megnémulásának története kapcsán hívom az olvasóimat együtt gondolkodásra a hallgatás és a szólás alkalmairól.

A történet

Történetünk idejében Izrael már évszázadok óta Messiást vár. Ézsaiás és Mikeás óta pedig pontosan tudja azt is, hogy előbb az útkészítő érkezik majd.

A papok a prófétai tekercek között Ézsaiás és Malakiás könyvét is rendszeresen felolvassák a templomban. Az ilyen alkalmon vélhetően a messiásvárás is felélénkül, és az útkészítőről is szó esik.

Zakariás is egy lehet azon papok közül, akik az említett tekerceket felolvassák, és akik e felolvasások után imádkozásban is vezetik Isten népét a Messiás és az ő útját készítő próféta eljövételéért.

Zakariás és Erzsébet ugyanakkor személyes ügyben is rendszeresen Isten elé állnak. Gyermekáldásért könyörögnek ugyanis (Lk 1,13), hosszú ideje eredménytelenül.

Történetünkben Zakariás bemegy a templomba, és a füstölő meggyújtása közben megjelenik neki az angyal. Bejelenti a személyes imádsága meghallgatását, amennyiben fia születik, aki ugyanakkor a várt Messiás útkészítője is. Vagyis mind a hivatali, mind a személyes kérése egyidőben, ugyanazon esemény alkalmával teljesül – tudja meg Zakariás.

Hosszú évek beteljesületlen várakozása után nagyon is Zakariással érzünk, amint nem hisz a fülének. Miből tudom ezt meg? (Lk 1,18) – kérdezi, amiből kiderül, lehetetlennek tartotta, *nem hitte*, amit az angyal mondott. Mire az angyal kimért szavakkal hirdeti ki Zakariás *megnémulását*.

A nép közben kint vár, Zakariás késik, és amikor megjelenik, jobb híján megpróbálja elmutogatni, mi történt.

Aztán hazamegy, a feleségével hál, és legközelebb kilenc hónap múlva látjuk. Már hárman vannak. Táblát kér... megoldódik a nyelve, és az addig belérekesztett tűz most szelepet kap, Isten dicséretére fakad Zakariás ajka.

Mit akar üzeni Lukács evangélista?

Ennyi a történet röviden. És minden jó, ha a vége jó. Ennek pedig jó a vége.

Akkor meg miért kell feltétlenül napvilágra hozni kínos részleteket is? Miért feszíti ezt a hitetlenség-megnémulás drámát idáig Lukács?

Az, hogy megszületett az útkészítő, aki az Illés lelkével töri majd az utat a Messiás előtt, el lehetett volna mondani úgy is, hogy nem érint ilyen rondaságokat, hogy... hogy egy pap itt hitetlen... A történetiség megmaradhatott volna úgy is, ha Zakariás hitetlenségét még csak meg sem említi. Miért olyan fontos részlet Zakariás hitetlensége? Nincs elég baja a népnek úgy is, ha nem csapunk olyan nagy lármát e körül a hitetlenség-részlet körül?

Végül is a csendes, feltűnés nélküli „megoldások” már akkor is léteztek. Egy pap hitetlensége botránkoztatást kelt a hívek között? Dehogyan írunk históriát róla! Ellenkezőleg. Szép csendben áthelyezzük a „szerencsétlent” egy másik szolgálati területre. Előbb-utóbb úgyis elsimulnak a dolgok, és a botrány, a hitetlenség

szépen feledésbe megy majd. Sokkal egyszerűbb a feledésre játszani, mint vállalni kényelmetlen kérdéseket, megküzdeni a szükséges önmegítéléssel, az általános társadalmi presztízsveszteségről nem is szólva. Az új helyen könnyebben kezdhető új élet... tiszta lappal. Nem terhel a múlt.

Csak ez a kínosan precíz Lukács ne lenne itt! Miért volt olyan fontos ezt megírnia?

Sokáig nem érttem. De abban biztos voltam, hogy okulásunkra engedtetett ez a történet is leírni, ezért keresni kezdtem, mit lehet okulni ebből. További kételkedést leíró eseteket kerestem a Bibliában, hátha azok segítenek megtalálni az okulnivalót.

Az egyik ilyen eset Ezékiás királyé. Amikor Ezékiás király megbetegszik, Ézsaiás próféta viszi neki előbb a rossz hírt, hogy meghal, aztán a jó hírt, hogy kap még időt. Amikor Ezékiás az utóbit meghallja, megkérdezi Ézsaiástól: Mi lesz a jele, hogy meggyógyít az Úr...? (2Kir 20,8) Hasonló kételkedő kérdés, mint Zakariásnál. Mi lesz a jele? És Ezékiás nem némul meg. Neki miért nem kell megnémulnia?

Egy másik történet Gedeoné. Amikor az angyal bejelenti neki, hogy az ő keze által ad Isten szabadulást Izraelnek, Gedeon szintén jelet kér. Ha elnyertem jóindulatodat, add nekem valami jelét annak, hogy valóban te beszélsz velem! (Bír 6,17) Ugyanez a kérdés. Mi lesz a jele? És Gedeon sem némul meg. Neki miért nem kell megnémulnia?

Megint másik történet már az Újszövetségben, amikor a farizeusok mennyei jelt követelnek Jézustól (Mk 8,12). Ismét hasonló a kérdés. Adj jelet, hogy higgyünk neked! És a farizeusok sem némulnak meg. Nekik miért nem kell megnémulniuk?

Vagy amikor maguk az apostolok így szólnak az Úrhoz, „Növeld a hitünket!”, Jézus világossá teszi, hogy a mustármagnyit sem éri el a hitük mértéke (Lk 17,5–6). És nekik sem kellett megnémulniuk. Miért nem?

Nem tudtam válaszolni. Legalábbis a büntetés vagy fegyelmezés következetességét nem tudtam megállapítani. De van itt valami más. Sem Ezékiás király Ézsaiás prófétával négy szemközt a betegszobájában, sem Gedeon az angyallal négy szemközt a préházban, sem a farizeusok a tengerparton nem arra készültek, hogy a következő pillanatban isteni felhatalmazással, tőle kölcsönzött tekintéllyel szóljanak Isten népéhez, esetleg mondjanak áldást a népre. Zakariás azonban éppen erre készült.

Ezt találtam. Szerintem Isten a népét, a sátor előtt várakozó népét óvta attól, hogy egy hitetlen szolgálattelvője beszéljen hozzájuk, hogy egy hitetlen pap áldja meg őket.

Miért, milyen baja származhat valakinek abból, ha egy hitetlen pap lelkigondozza? Az ilyen pap beszéde nem építhet?

Tartok tőle, hogy a „hit” nevű érzékszervünk nélkül, a reménylett dolgok valóságát kitapintani képtelen állapotban, a szellemi érintések, tapintások észlelésére képtelenül, azaz *tapintatlanul*, a lelkigondozott visszajelzéseire süketen valóban nem vagyunk képesek építő beszédre.

Eszembe jut a tömegjelenet, melyben egymás mellett látjuk a kerges kezű halászbembert, Pétert a cserzett, napégette bőrével, háló durvította tenyerével: „Hogy valaki megérintett? Hát persze! Akkor itt a tömeg!” – és közvetlenül mellette Jézus érzékenységét: „*Valaki érintett engem, mert észrevettem, hogy erő áradt ki belőlem.*” (Lk 8,46)

Zakariás történetében innen nézve látok következetességet az angyal intézkedésében. Hogy épített, illetve rombolást került el a megnémítés Zakariás aktuális állapotában.

A hallgatás ideje

Mert bizony van úgy, hogy hallgatnunk kéne.

Hallgatni saját ügyünkben

Tulajdonképpen úgy látom a Bibliában, hogy mindig hallgatnunk kellene a saját ügyünkben.

Más dicsérijén téged, ne a te szájad, az idegen, és ne a te ajkad! – mondja a bölcs (Péld 27,2). Tehát többet kellene hallgatnom az önmagam ajánlása helyett is.

Amikor kínozták, alázatos maradt, száját sem nyitotta ki. Mint a bárány, ha vágóhídra viszik, vagy mint a juh, mely némán tűri, hogy nyírják, ő sem nyitotta ki száját (Ézs 53,7). Krisztus követőjeként tehát többet kellene hallgatnom akkor is, amikor valaki igazságtalan velem.

Végül a Jósua főpapról szóló zakariási látomást említeném (Zak 3,1–5), ahol a vádlott Jósua nem szólal meg. A háromszereplős (és az Ítélobíró) tárgyaláson a sátán mint ügyész vádol, az Úr angyala pedig mint védőügyvéd véd, azaz közbenjár a kegyelemért.

Jósua pedig nem szólal meg. Úgy gondolja, nincs mentsége, semmi. Nincs mire hivatkoznia. Minden igazsága pontosan olyan, mint az a szennyes ruha, amelyben az angyal előtt áll.

Egy ilyen vádoltatás bizony a *hallgatásnak* az ideje. És ezt Isten megengedte személyesen is megtapasztalnom.

1989-et írtunk, 24 éves voltam, Krisztustól még messze, mélyen a bűnben. Angliába próbáltam belépni Dovernél, túl sok cigarettával a hátizsákomban. Itthon még nem, de ez ott már akkor is bűncselekmény volt. Nem tudtam, pontosabban nem vettem komolyan. Letartóztattak, és két nap fogda után bíróság elé álltam csempészés vádjával. Kirendeltek egy ügyvédet. Az többször, nyomatékosan kért, hogy ne szólaljak fel a tárgyaláson, bizzam rá a dolgot. De én nagyon lelkesen tanultam éppen az angol nyelvet, és mutatni akartam a tudásom, mondtam, majd én beszélek. Megkezdődött a tárgyalás. Ott volt a vádlott (én), a vádló (ügyész), a védőügyvéd és a bíró (történetesen három fős bíróság volt).

Ahogy visszagondolok, az ügyész egyszerűen a dolgát végezte nem különösebben elkötelezetten. A bíró és a védőügyvéd azonban nagyon jól ismerhették egymást, nagyon is el tudom képzelni, hogy nem az én börtönbe csukásom volt számukra a nap fénypontja. Nem a hozzám hasonló egyetemistákkal akarták megtölteni azt a börtönt. Nagyon jól együttműködtek, begyakorolt eljárási rutinuk lehetett arra, hogy az ilyen esetekben, mint akkor az enyém is volt, hogyan evezzenek közösen a minimális ítélethez, azt is lehetőleg felfüggesztve. De én fitogtatni akartam azt a néhány szavas angoltudásomat, és a „kíván-e valamit mentségére felhozni” kérdésnél magamhoz ragadtam a szót. Kívánok. Ugyanis éppen ma, a tárgyalás napján vagyok 24 éves, és ez éppen jó szülinapi ajándék lenne elengedni engem a mai napon – mondtam fennhangon. Csak arra figyeltem, hogy nyelvtanilag helyesen mondjam ki. És nagyon büszke voltam az elhangzó mondat után.

Nem is értettem, miért, a bírák arca ekkor elsötétült, és csattant a kalapács: „*Fourteen days in prison!*”

A gyerek, akinek a szavaiból az derült ki, hogy a törvény általában rendben van, de az ő szülinapján azért mégse kellene érvényt szerezni neki... ez az elkényeztetett gyerek közel a maximum büntetési tételt kapta.

Ez bizony a hallgatás ideje lett volna nálam is, ahogy Zakariás próféta látomásában és Joshua főpapról az volt.

Hallgatni más(ok) ügyében

És van, hogy hallgatnunk kellene más(ok) ügyében is, nevezetesen amikor nem építi őket, amit mondani szándékozunk nekik.

Amikor például József elmondta a testvéreinek az álmait, hogy azok kéréje meghajolt az övé előtt (1Móz 37,7), az beláthatóan nem építette akkor ott őket. Ezeket a kijelentéseket úgy vélem, saját részre kapta, nem azért, hogy megossza velük.

Jézus maga is nem egy esetben parancsolja a hallgatást. A hozzá visszatérő leprást így igazítja el: *Vigyázz, senkinek semmit el ne mondj...* (Mk 1,44)

Aztán a megdicsőülés hegyéről lefelé meghagyja a három tanítványnak, hogy senkinek ne mondják el, amit láttak, hanem csak később... (Mk 9,9).

Jairus leányának feltámasztásakor pedig megtiltotta a szülőknek, hogy beszéljenek arról, ami történt (Lk 8,56).

Nekik miért kell hallgatniuk? Talán, mert még nem a lényegét látják. Mert még nem a helyén látják a hangsúlyokat, és így hamis képet adnának tovább. Hamis váradalmat keltenének a hallgatóikban, és így azokban már kezdettől borítékolva lenne a későbbi családás. Arkhimédész ókori filozófus, a csigásgörgető feltalálója gondolatát követve a *bizonyosságtevők hitének a horgonya még nem találta meg azt a szilárd pontot, ahonnan a világ kimozdítható.*

Sok beszéd csak a hiábavalóságot szaporítja – vonja le a tanulságot a prédikátor (Préd 6,11).

Légy csendben, és várj az Úrra! – tanácsolja a zsoltáros (Zsolt 37,7).

Jó csendben várni az Úr szabadítására – állapítja meg Jeremiás (JSir 3,26).

Elgondolkodtam mai hitetlenségeinken, hitünk ingatag horgonypontjain. Hányszor, de hányszor kellene bennünket is hallgatásra intenie Jézusnak.

Néha talán éppen *bizonyosságtétel helyett* kellene hallgatnunk. Amikor hitetlenül, reménység nélkül szaladok bizonyosságot tenni valakinek. Egyszer ezt hallottam, aki elutasításra számít, az azt hívja, és azt is kapja. Nagyon is rímel: *Legyen a te hited szerint!* Kap-e vajon bármilyen *bizonyosságot* is az, akinek én teszek hitetlenül *bizonyosságot?*

Máskor talán éppen *közbenjáró imádság helyett* kellene hallgatnunk. Amikor hitetlenül, reménység nélkül mondok közbenjáró imádságot valakiért. *A legyen a te hited szerint* isteni szó jót vagy rosszat jelent az illetőnek?

Amikor valakire áldást kérek – mert hitetlenül is megszokott köszönésem ez –, nem kellene inkább hallgatnom? *A legyen a te hited szerint* isteni szó jót vagy rosszat jelent az illetőnek? Jól jár vajon az, aki az én hitem szerint kapja Isten áldását?

Vagy nem kell-e félnem, hogy Isten, a népét féltőn szerető Isten egyszer csak megnémít?

Mert a Bibliában úgy látom, hogy Isten igenis megújja egy bizonyos ponton, ha valakinek nem épít a beszéde, és közbelép. Pál apostolt például zavarja a jövendőmondó lány kiáltozása, kiparancsolja belőle a lelket, és a lány elhallgat (ApCsel 16,16–18).

Egy másik helyen Márk lejegyezi a démon szavait: „*Mi közünk hozzád, Názáreti Jézus? Azért jöttél, hogy elpusztíts minket? Tudom rólad, ki vagy: az Isten Szentje.*” Jézus ráparancsol: „*Némulj el, és menj ki belőle!*” (Mk 1,24–25)

Azt mondja a zsoltáros: *Némuljanak el a hazug ajkak, amelyek kihívóan, gögösen és megvetően beszélnek az igazról!* (Zsolt 31,19)

Eszembe jut a közmondás is: Ha hallgattál volna, bölcs maradtál volna...

Igen. Megvan az ideje a hallgatásnak.

A szólás ideje

És megvan az ideje a szólásnak is.

Van, mikor beszélni kellene, mondani kellene, hogy vigyázz, szakadék felé mész! De mi csendben vagyunk.

Péter és János a nagytanács fenyegetésére sem mondhat mást: *nem tehetjük, hogy ne mondjuk el azt, amit láttunk és hallottunk.* (ApCsel 4,20)

Eszter könyve írja le a történetet, amikor Esztert helyzetbe hozza Isten. Megmenthetné a népét, ha szót emelne a királynál. De Eszter félti az életét, és nem indul. Ekkor hangoznak nagybátyja kijózanító szavai: *Mert ha te most néma tudsz maradni, a zsidók kaphatnak módot máshonnan a szabadulásra, te azonban családoddal együtt elpusztulsz. Ki tudja, nem éppen a mostani idő miatt jutotál-e erre a méltóságra?* (Esz 4,14)

De az Isten szíve szerint való férfi, Dávid sem szól, amikor látja az egyre örültebben szerelmes Amnont Támár körül legyeskedni. Szólnia kellene, fegyelmeznie kellene. Talán meg is próbálja, csak Amnon tekintete némítja el Dávidot: Apa, te beszélsz?

Dávid leválasztotta magáról a Betsabé-féle bűnét Isten előtt, amikor Nátán meglátogatta. De azt nem látom pontosan a Bibliában, hogy a családja előtt, és akik még tudtak róla, azok előtt nyilván megítélte-e magát?

Lehet, hogy többen ismerjük ezt a pillantást, vagy akár a kimondott mondatot is: Apa, te beszélsz? Anya, férjem, feleségem, testvérem, te beszélsz?

Aztán van a cinkos hallgatás.

Tanácsadó cégek jól ismerik azt a szabályt, hogy egy közösségben, ha a közösség kinyilvánított belső értékrendjétől már eltér a valóságos élet, ezt a tényt csak friss külső személy tudja felfedni. A közösség minden korábbi tagja ugyanis bűnrészes a hallgatásával. Tulajdonképpen ebből élnek ezek a független tanácsadó cégek. Hogy kívülről szemlélnék. Nem az okosságukat kell megfizetni a nagy pénzekkel... A megrendelő igazgatósági bársonyszékeiben sem buta emberek ülnek, csak éppen... némák.

Hogyan sodródik ebbe a bűnrészeségbe például egy gyülekezeti vezetőség? És hogyan lehetséges, ha egyáltalán lehetséges elkerülni ezt?

Dávid életében arra látunk példát, ahogy némaságba sodródik a királyi udvar. Egy másik helyen, Mózes életében az ellenkezőjére is látunk példát, a cinkos némaság sikeres kikerülésére.

4Móz 25,1–4: *Amikor Izráel Sittimben tartózkodott, elkezdett a nép paráználkodni Móáb leányaival, mert ezek meghívták a népet isteneik áldozatára. A nép ott evett, leborult azoknak az istenei előtt, és odaszegődött Izráel Baal-Peórhoz. De haragra gerjedt az Úr Izráel ellen, és ezt mondta az Úr Mózesnek: Fogasd el a nép minden főemberét, és akasztasd fel őket fényes nappal az Úr előtt, hogy elforduljon az Úr fölgerjedt haragja Izráeltől.*

Három dolog tűnik fel nekem: *fényes nappal*, a nép minden főemberét. A *fényes nappal* kifejezés azt mondja, hogy példa állítására szólít fel Isten ezzel a büntetéssel. Jól látható példa állítására. Hogy nyilvánvaló legyen az egész népnek, hogy a vezetők életében látott korábbi minta megítéltetett, nem alkalmas a követésre. A *minden* szó azt mondja nekem, hogy ne kivételezz aszerint, hogy a bűnös kicsoda. Ne forduljon elő, hogy mert pap, vagy mert előjáró, vagy mert a rokonod, vagy mert más módon leköteleztetted, ezért mást választasz a példa állítására. Dávidot ennek láttuk híján az előbb. A fia felé erőtlén volt az intésre... A *főember* hangsúlyozása pedig azt üzeni nekem, hogy felülről kezdjed. Ha alul kezded, az fölül nincs hatással. Attól a vezető még megmarad abban a hitében, hogy neki a státusa miatt megengedett ugyanaz, amiért a kisember megítéltetett. De ha fölül kezded, annak alul is, fölül is van hatása.

De lássuk, hogy néz ki ez a gyakorlatban! Nézzük, hogy lesz ez Mózesnél:

4Móz 25,6: *Éppen akkor jött egy izráeli ember, aki egy midjáni nőt hozott testvérehez Mózes szeme láttára, meg Izráel egész közösségének a szeme láttára. – „Éppen akkor...”*

Na most mit csinálsz, Mózes? Nagy kérdés: Mit csináljon a vezető azzal, aki az egész közösség szeme láttára tagadja meg Isten

világosan kihirdetett parancsát? Persze könnyű a kérdés, nyilván készen van a válaszunk. De most tegyük fel, hogy valamiért az éppen akkor felbukkanó bűnösön, éppen akkor, éppen őrajta, például mert a barátom, nem akarok példát statuálni. Őt inkább nem veszem észre, és majd a következő arra járót, az utána jövőt fogom elkapni. A kérdés mármost az: Ha az első vétkeket elengedem, vajon van-e jogom a következő arra járó bűnösön statuálni a példát?

Azt gondolom, hogy az adott pillanat elmúltával elvesztettem ezt a jogomat. Talán nem örökre vesztettem el, de semmiképpen sem a múlt idő adja vissza. Hanem a következő szükséges lépésem az, hogy Isten és a közösség elé állok, és megvallom, hogy részrehajló voltam Isten ítéletének végrehajtásában. Majd a Szentlélek világosságában megvizsgálom, hogy áll-e még Isten szándéka, és ha igen, akkor féltetve a személyes kötődéseket máris hívatom a barátomat, hogy kérdéseket tegyek fel neki. Ha pedig Isten „fényes nappal” parancsa is változatlanul érvényben van, akkor a közösség előtt teszem ezt.

„Éppen akkor” – ezt a kifejezést nagyon meg kellene jegyeznünk.

Például megbeszéltem valakivel egy találkozót. De kellemetlenül érintett volna a téma, ezért nem mentem el, és előtte sem hívtam, mert magyarázkodni is kényelmetlen lett volna. Ha aznap este nem fogom felhívni az illetőt, másnap még nehezebb lesz, mert egyfel több kényelmetlen kérdésre kell majd válaszolnom. Arra ugyanis, hogy mért nem hívtam fel előző este. Tehát vagy „éppen akkor”, vagy sokkal nehezebb lesz később.

Amikor Isten megértet velem valamit, valamely határozott szándékát, gyakran történik meg, hogy amint megértettem, „éppen akkor” elém tesz egy helyzetet, hogy válasszak, végrehajtom-e, vagy valami földi dolgot előbbre sorolok. Pénzt, kapcsolatot, tekintélyt?

Ha Mózes nincs a helyén „éppen akkor”, úgy a következő helyzet állt volna elő:

Szabály: Nem szabad paráználkodni!

Gyakorlat: Mózes rokonai nem kapnak büntetést érte – de erről nem beszélünk!

Ennek két közvetlen következménye lesz. Az egyik, hogy ettől kezdve az érintett vezető intése erőtlén. A másik, hogy csak idő kérdése, és a viselkedésminta leszivárog a nép szintjére. Nem sok idő múlva az egész nép paráználkodni fog, és kialakul a bűnben cinkos, néma tekintetek hálója. Később látunk ilyet Izrael történelmében. Itt nem, mert Mózes a helyén volt, és cselekedett „éppen akkor”!

Bizony, sajnos lehetséges, hogy más a kimondott, deklarált értékrendünk, mint amit *mindannyian* gyakorlunk. Hadd mondjak el egy másik, személyes történetet is!

Megtérésem után néhány évvel besoroltak az imaóra-vezetők közé. A lelkipásztor egy délben eligazításra hívott össze bennünket. Az eligazításon elhangzik, hogy aki az imaóra-vezető csapat tagja, legyen ott az imaórán. (Mondanánk, hogy magától értetődő, hogy legalább az imaóra-vezetők mutassanak jó példát a gyülekezetnek, és egymást is megtisztelik a jelenlétükkel.) Ezzel én addig is egyetértettem, de most *helyzetbe* kerültem a témában. Ugyanis világossá vált, hogy ezek a szavak az éves eligazításon elhangoztak addig is. És abban a helyzetben *éppen akkor* egyedül én voltam, aki frissen, *még kívülről* láttam, hogy imaórára *nem* járó testvéreim is bólogatnak ezen az eligazításon. De bárki ha megszólalt volna, a mellette ülő joggal kérdezhetne volna, hogy te mondd, és miért éppen most kezd ez zavarni, hisz így csináljuk évek óta, nem? Én voltam az egyetlen ott, akitől legalább ezt nem kérdezték volna meg!

Ebben a közösségben a közösség kinyilvánított belső értékrendjétől már eltért a valóságos élet. Hogy az imaórára járás érték, abban mindenki egyetértett. Szóban. De a gyakorlat már eltért ettől. És ezt látta mindenki, de a hallgatásukkal már korrumpálódtak. Ez a szolgálattevői csapat, a gyülekezet előtt járók, a gyülekezetnek másolásra példát kínáló arc, a tekintetek ilyen hálója volt: Testvér, te beszélsz?

És egységesen megnémultak...

Csak friss külső személy tudta volna szóvá tenni a tényt, és pedig az első, még ártatlan jelenléte alkalmával. Ilyen voltam én az első eligazításon. De én ott elmulasztottam ezt. És bizony én is megnémultam! A következő eligazításon már mint magam is néma cinkos, nem tudtam megszólalni.

És megtanultam, hogy az első jelenlétem mindig, minden közösségben megismételhetetlenül fontos. Az első megszólalásom, a bemutatkozásom egy meg nem ismételtető helyzet. Ha akkor nem Krisztusról teszek bizonyosságot, ha akkor nem ítélem meg magam, amiért kell, úgy jó esélyem van rá, hogy azután megnémulok!

Látni kell, hogy a régóta változatlan összetételben működő közösségek, a bennfentes közösségek fokozottan ki vannak téve a cinkos némaság kísértésének. Különösen is azok, akiknél a bűn közösség előtti megvallásának nincsen kultúrája, gyakorlata.

Természetesen az ilyen közösségben is történnek bűnök. Ezekkel az elkövető meg is keresi a vezetőt, hogy tanácsolja őt, hogyan rendezze. A baj legtöbbször ekkor, ezen a beszélgetésen történik.

A némaságban már cinkos vezető „csendes” „megoldást” fog javasolni. *Csendes*, azaz további megtöretéssel nem járó, botránykerülő *megoldást* rendezés helyett, ami arról árulkodik, hogy az éppen felfedezett rendezendő *bűnt* a vezető magában a simább kezelés végett megoldandó *problémának* címkézte át.

Az elkövető éppen megtöretett állapotban, engedelmisségben van, a legkevésbé akarja mérlegelni a vezető szavait, inkább kritika nélkül követni azt. És ez itt szerintem a részéről biblikus is. A szerecsen komornyik a hintóban az engedelmisség döntését kivéve nincs információt mérlegelő helyzetben, még nincs a tudás birtokában megvizsgálni Fülöp szavait. A legtöbb, amit tehet, hogy engedelmeskedik. A többi szerintem nem is az ő felelőssége, hanem kizárólag Fülöpé.

Ha tehát a vezető „csendes” „megoldást” javasol, azzal bizonyosan lekötélezettjé teszi a jelentkező vétkest, azaz sikeresen betessékelte a „csendes” „megoldásokat” alkalmazók táborába.

Ebben a táborban, a bennfentesek körén belül kicsit másként éljük a keresztyén életünket. Az egyéni felelősség itt gyakran feloldódik a kollektív felelősségben. Ez egyrészt elkenyelmesíti a szolgálatban, amennyiben a nemesnek ítélt célhoz a könnyített személyes felelősség mellett olykor már kevésbé szentséges eszköz alkalmazása is megengedhetőnek látszik. Ugyanez a feloldódás másrészt viszont lehetetlenné teszi a körből való kilépést. Az egyén kilépése, önmegítélése ugyanis a csoport nyílt megvádolásával egyenlő. Ezt pedig a bennfentes közösség, úgy érzi, nem engedheti meg magának. Az ilyen közösségek további sajnálatos jellemzője, hogy biztonságuk, háborítatlan önfenntartásuk érdekében hajlamosak vagy beszippantani, vagy ha az nem megy, körön kívül hatástalanítani az elhívásra hivatkozó, kockázatot jelentő függetleneket.

Mi történik a beszippantott emberben? A dolog természetéből adódik, hogy az ilyen módon megnémult ember nem nagyon tud erre a kérdésre (sem) válaszolni.

Mégis gyakran, ahogy itt az alábbi esetben is látjuk majd, a testünk kimondja a szánkkal kimondhatatlant. A test szolgálat mentséget egy-egy kilátástalan szellemi tusakodásból.

Az Úr szeme belebotlott, amint át- meg áttekintette a földet, hogy megkeresse, kinek mutathatja meg az erejét. Belebotlott, megörült, hogy rátalált, helyzetekbe hozta, és a helyzetekben meg is adta neki a szót abban az órában. Végül emberünket a környezete is felfedezte. A gyülekezet vezetőitől idővel egyre több szolgálati lehetőséget kapott. Hangfelvételek, kazetták tanúskodnak arról az időről. Őszintén önfeltáró, bátran szókimondó, lelkes bibliázással kifejlesztett érzékenységgű igehirdetések. Aztán egyszer csak véget ér a sorozat, nincs több felvétel, nincs több szolgálat. Mintha elválták

volna. Az egyik, időben utolsó kazetta Isten friss szolgájának presbiterré avatásáról tanúskodik. Ezután néhány héten belül jön a megnémulás.

Mintegy évtized múlva folytatódik a történet, mert egyszer csak emberünknek fizikailag is elmege a hangja. Az orvos daganatot állapít meg a torkában...

Igen. Minthogy az elhallgatásnak nem volt nyilvánosság előtt is vállalható oka, a test mentette ki a gyülekezet kérdő tekintetére is némán maradó száját, a belül tusakodó lelket.

Én ma még a lelkészi karon kívül vagyok. Most van egyfajta hangom. Isten általam fel sem fogható kegyelme, ha az írásaim megjelenhetnek az egyház hivatalos médiáiban. Ma még kívül vagyok, de ha Isten megengedi, néhány hónap múlva belül lehetek. Vajon megmarad-e a hangom? Nem tudom. Legyetek az órállóim! Ha elhallgatok vagy szótlanok váltok, szóljatok! Persze ha már baj lesz, akkor tagadni fogok, hivatkozok majd mindenfelé. Kérlek, legyetek érzékenyek majd, és hívjatok fel, ha kell, minimum a fejemre hordtok ezzel parazsat.

Sajnos pontosan tudom, miért beszélek így. A gyarló jövő előjele, hogy néhány mondatot már most szívesen figyelmen kívül hagy-nék a Bibliából. Ilyen a fent említett 4Móz 25,4, vagy ilyen az öreg prófétának a fiatalra halált hozó tanácsa az 1Kir 13-ban. Ma sem szívesen veszem elő ezeket a szószekekről. De vajon előveszek-e majd ilyeneket a pásztori kar tagjaként? Vagy végleg nem létezőnek tekintem majd ezeket?

Nagyon is lehet, hogy mindenkit megtalálnak a nehéz napok. Elbukás valamiben, arra a felkínált „csöndes” „megoldás” elfogadása, elhallgatás. A kalitkába zárt énekesmadár elhallgatása ez. Először a csontjaim száradnak ki, aztán a beszédem.

De órállók fognak felkelni körülöttem, tudom, és gyűlik majd a fejemem a parázs. Tudom, hogy Isten újabb és újabb helyzeteket fog elém tenni, amelyekben egymás után dönthetek majd a nyílt bűnvallás mellett. És egyszer a bátorságot is, és az önmagam kicsinek, mulandónak látását is megadja majd az egyetlen jó döntéshez. Mert attól tartok, ennél nem kisebb lesz az ár: visszamenni oda, ahol először akár tudatlanul is kompromisszumot kötöttem, és egészen addig visszamenően megítélni magamat, a cselekedeteimet, vagy akár az egész életemet.

És bizonyára néma maradok majd, amíg mindezek végbe nem mennek. De azután meg fog nyílani a szám, ige lesz benne, helyén mondott ige!

Mert igenis meg fogom vallani a vétkeket, hangosan, dicsőséget adva Istennek! És ez lehet, hogy néhány bennfentesnek élet illata lesz életre, de attól tartok, lesznek, akiknek halál illata lesz halálra. Nem fogják szeretni. De ez lesz a *dugó*, amit *kiköpök*, és akkor megoldódik a nyelvem, mint Zakariásé. Isten pedig megszabadít, és újra megajándékoz majd a szabadulás örömeivel! És újra örömet fog jelenteni Isten szolgálata, és újra örömet fog jelenteni pusztán az élet a kegyelemben! És a csontjaimba rekesztett dicséret annál nagyobb tűzzel fog felfakadni a szívemből!

Vizsgáljuk meg mindnyájan, hogy a némaságunk a hittel teljes bölcsesség némasága-e, vagy a cinkosság, a reményvesztettség, a korrumpálódottság némasága-e! És ha szükséges, adjon az Úr szabadulást sok szolgálattelvőjének, és rajtuk keresztül sok jóra való magyar baptista (és nem baptista) gyülekezetnek is!

Ámen.

